

૨૭૬૨

કેનેથ

યાને

દુખના પાહાડ પર ચઢતો મુસાફર.

લખનાર

દી. એન. પટેલ

ત

લેલા અને તીલસમાતી બાગ—હાખીલ તથા રૂસતમ
અને સોહરાબના ગાયણરૂપી ખેલનો કરતા.

“Had we never loved so kindly.
Had we never loved so blindly.
Never met or never parted.
We had no'er been broken-hearted.”

BURNS.

સુખધ.

પો “રોપન પ્રીટીંગ પ્રેસ”માં છાપી છે.

૧૮૮૬.

કોમલ રૂ૦ ૧૧૧.

૨૭૬૪

કેનેથ

યાને

દુખના પાહાડ પર ચહડતો મુસાફર.

લખનાર

દી. એન. પટેલ

તે

લેલા અને તીલસમાતી બાગ—હાથીલ તથા રૂસતમ
અને સોહરાબના ગાયણરૂપી ખેલનેા કરતા.

“Had we never loved so kindly.
Had we never loved so blindly.
Never met or never parted.
We had no'er been broken-hearted.”

BURNS.

સુબધ.

પી “ચેપન પ્રીટીંગ પ્રેસ”માં છાપી છે.

૧૮૮૯.

ક્રીમત ૩૦ ૧૧૧.

સદા મેહુરબાન ચેઠ,

કેનેથના તમે આગમજથી ધરાક થયાછો તેથી સેવક તમારો ખેડ
ક ઉપકાર માનેછે, અને પહેલીજ તકે તે ઉપકાર જાહેર કરવાની રજા માં
હું છું. એવી રીતે થાએલાં મારાં આગમજના ધરાકોની સેવા ખજવવ,
હું કદીપણ ચુકનાર નથી, અને જો ચાહાવું યજ્ઞદાનનુંછે તો તમે જેવા
સોખીન સાહેબની મહેરબાનીથી જલદીથી તમે સાહેબની ખાદમતમાં મારી
જીજી વારતાની ચોપડીની નકલ મોકલાવી આપીશ.

હવે પણ એવીજ કીસમની વારતાની ચોપડીઓ મેં છપાવવા માં
ડીછે. જોમેદહે કે હવે પણ નીકલતી મારી ચોપડીના તમે ચાહુ ધરાક થ
શો. એ ચોપડીની કીમત તમે સાહેબ પાસેથી ફક્ત પાર આના લીધામાં
આવશે. વલી જે એક મુખ્ય ગોઠવણ કરવાનું નકકી કીધુંછે તે એ કે કેનેથ
ના દરએક ધરાકને હવે પણ નીકલતી મારી વારતાની ચોપડી પાર આના
ની કીમતે ઉત્તમ કારીગરીના ખે ઇયા ત્રન હુંદર ખાસ પીકચરે સાથ આ
યવી કે જે પીકચરે સાથની ચોપડી ધાછલથી તે ભાવે કદીપણ વેચાતી મ
લશે નહીં. એ ચોપડીઓ આ કેનેથની ચોપડી કરતાં ઓછા સફાની થશે
નહીં. જોમેદહે કે તમે સાહેબ તે ચોપડી કદીપણ ના પાડસો નહીં.

હાં બમારો નમનતાઈ બરેલો સેવક,

હીં એનં પટેલ.

ખુલાસો.

આ નહાંની ચોપડીને માટે હું કાંઈપણ દીખાયાની અગત્ય જોતો નથી, સખળ કેવલ કહાંની કીસ્સાવાલી ચોપડીમા દીખાયા તે કેવા હોય. તોપણ કાંઈ સેજ ખુલાસો કરવાની હું જરૂર જોઉં છું. સુંદર અને રસીલાં ચાનકથી બરપુર છટાદાર અને ગમક વાસાં નાટકના લખાણો નાટકને જેવે આપી જોનારના મન ઉપર જેટલી અસર કરે છે, તેટલીજ અસર એક સુંદર અને રસીલી નીતીથી બરપુર વારતા વાંચનારના માનસ પર અસર કરવાને સુકની નથી. આ કેનેથની વારતા બાણીતા ઇંગરેજ નાવેલીસ્ટ રેનલ્ડની કેનેથ નામની વારતાનો તરજી મેં છે, જે કે એ તરજી માં કાંઈ ખોટો ખોલો નો ઉતારો નથી પણ હમારા ગુજરાતી વાંચનારને પસંદ થઈ પડે એવી એખારતમાં ગોઠવીયોછે. રેનલ્ડની વારતાનાં પુસ્તકોથી કોઈ અનભાણીયું હોય એ અશ્વમબવીક છે. પણ કોઈ છુરે ચોધડીએ હસતીમાં આવેલી તેની વારતાની ચોપડીઓ ધરતી ઉપર ઠર પડતીજ નથી. રેનલ્ડની વારતાની ચોપડીનું નામ સાંભલતાંજ કેટલાકો ચમકે છે અને કેટલાકો પોતાનો ધીકકાર ખતાવે છે. જે કે તેના લખાણમાં કાંઈ એવું જેવું નથી. તેના લખાણ કાંઈ આજના વખતમાં પતા કચરા નાટકોનાં જેવા નથી-તેના વીચારો કાંઈ આજના વખતમાં નાટકોનું પુન કરનારાઓના ખાલી અને ખીન અનુભવી મગજના વીચારો જેવા નથી, પણ તેના વીચારો સંગીન-તેના લખાણની એખારત રસીલી અને રસકસથી ભરેલી છે. બાણીતા ઇંગરેજ લખનારાઓથી એની ધપ નીરાલોછ, પણ વાંચનારને તે કમપસ દ યાદ પડતી નથી. રેનલ્ડના નાવેલ જ કોઈથી રીતે ખવકત ના ધીકકારને પાત યાદ પડીયાં હોય તો તે એકજ કારણથી. અને તે કારણ શું ? તેની વારતાની કેટલીક ચોપડીઓમાં પોતાના અત બાઈઓનો ધૂપી ઝાળ-માટે ખાંચરેનો ભરમ. (ખરો ધવા ખોટો તે સાહેબ જાણે) અને મોસતરીસ ઝાક ધી કોરતમાં મોન્સ રીજ-ટની ખગમ વરતાણું લખાણથી તેને છપાવી છે. એ કરતાની કલમથી લખાયેલી ખીજ કેટલીક નાવેલ ખરેખર નીતીનો પાઠ છે, અને તેની ચોપડીનો હમારે હમારા વાંચનારને માટે તરજી મેં કરવાનો વીચાર કીધોછે. મારી પહેલી વારતા જૈલા અને તીલસમાતી પ્યાગ જે શુભ અકશાન મધે છપાઈ હતી, અને જે પાછલ થી ચોપડીના આકારમાં છપાઈછે, તેના જેટલીજ આ મારી કેનેથની વારતા વાંચનારને પસંદ પડશે તો હું મારી મહેનતનો પોતાને પુરતો ખદલો મહેલો સમજશ. મારા સાખીન વાંચનારને ખીજે ખુલાસો એ કરવોછે કે આ ચોપડી પરચમ “પાછકા” તાઇપમાં છપાવવાનો ઇરાદો હોવાથી એના પાંચાની ગણની લગભગ ત્રણસોની કરી હતી, પણ એકજ કદની વારતાની ચોપડીઓ હવે પછી કહાડવાનો મારો વીચાર હોવાથી આ ચોપડીને માટે ખાસ “લોંગ પ્રાઇમર ટાઇપ (પાછકાના કરતાં ખારીક) પડાવવા પડીયા, અને તેથી હમે હમારા આગમજથી થાએલો ધરાકોને બરોસો આપીએ છઈએ કે હાલ જે ખાખદ ખારીક ટાઇપમાં છપાઈછે તે ખેશક મોટા ટાઇપમાં લગભગ ખસોથી વધારે સફા રીકે તેટલીછે. સેવટે આ નહાંની ચોપડીને મારા કદરદાન વાંચનારની મુનસકી ઉપર સોંપું છું. અગરજે આ વારતાની ચોપડી વાંચનારનું દીલ રીજ વવાનાં કાંમમાં આવે—અગરજે એ ફૂરસદને વખતે વાંચનારું સાંધણ યાદ પડે અને સેવટે વાંચનારની લાગણીઓ ઉપર “મારો પાહાડી મુસાફર” કેનેથ કાંઈ અસર કરે તો સેવક વગર ધીલે લખાણના મેદાનમાં કલમના ઘોડાને નીજવાર દપટાવવા ને સેજ વાર પણ ખાટી ધરી નહીં.

લા. દી. એન. પટેલ

તે લેલા અને કેનેથના કરતાં.

કે ને થ

યાને

દુઃખના પહાડ ઉપર ચઢતો બહાદુર મુસાફર.

ગુલાબી ખામદાદ.

ઓ શુરા લડવઘઆઓના પુરાતન વતન? ઓ ખુલંદ ધન્યવાસા બક્ષવંત અને કૃષ્ણદરૂપ શહેર?? શું તારો દોર અને તોર ! અજબ તારી સરજમીનની હુકીઆરી, અજબ તારો રંગ, અજબ તારો બહાર?

તવારીખના સફાઈપર અમર નામ રાખનાર-બહાદુર લડવઘઆઓને જનમ આપનાર-ઉચ્ચવરણનાં બક્ષવંત સીપાહોના પુરાતન પાહાડી પાયતખ્ત, તારો દોર અને તોર કાયમ રહો ! !

પ્રીય વાંચનાર આપણી વારતાનું વતન “રુકોટલંડ” શહેરની જગત આરાકાર રાજધાની “એમ્લીનબર્ગ” છે.

• • • • •

ઇ. સ. ૧૪૯૩ ના સાલના સપ્તેમ્બરે માસમાં આપણી વારતા સરૂ થાય છે.

હજીતા ખામદાદની ઠંડો લહેરી સરૂ થાઈ નથી, આકૃતાએ પોતાનાં તેજ કીરનો હજી તો એ પુરાતન શહેર ઉપર ફેંકીઆં નથી, તેવા વખતે એક કગાલ અને ચોડડ હાથ ઝોરત પોતાનાં હાથમાં એક કુખમલ ખાલકને કપડામાં વીટાવેલું લઈ એ રળીઆમણું શહેરનાં ખુલંદ કિલ્લાની પડોશમાં આવેલા એક દીવાનેપાસ આગલ બટકડી આપણી નજરે પડે છે.

ઊમરમાં તે ૩૦ વરસથી વધારે નથી. તેણીએ લાંબી મુસાફરી કીધી હોય એમ સાફ તેણીના ચહેરા ઉપરથી માલમ પડતું હતું. જુખ અને ડાકથી તેણીનો ચહેરો વાકરાલ બની રહેલા હતો. ખરેખર હવે તેણીમાં આવવાની શક્તી પણ બાકી રહી નહી હતી.

“ચુપ ! ચુપ ! એા નીરદોરા ખાલક ! તારા રડતા અવાજથી પથ્થરનું દીલ ખી-ગલે તો આદમીના દીલ ત શું ખોસાદમાં.”

પેલી ઝોરત આ પરમાણુ પોતાના હાથમાં પકડેલાં પેલાં ખાલકને દીલાસો દેતી, અને આસપાસ નજર કરતી આગલ ચાલતી હતી.

પણ ત્યારે એ ઓરત કોણ હતી? અને પેલું પશુ બાલક કોણ હતું!!

મીઠા વાંચનાર, જરા સખર કર. એટલો અધીરો ના થા.

એટલું તો નક્કી હતું કે આએ બાલકની માતા તે ઓરત નહીં હતી.

હજીતો એ બાલકની ઉંમર બે ત્રણ અઠવાડીયાની હતી, તેટલાજ તે કદમાં એક વરસ જેવું લાગતું હતું, અને તેના રડતા અવાજની ચીસોમાં દયાએ એવુંતો થર કીધું હતું કે સંગઢીલનું દીલ મોમ કરતા પણ વધુ નરમ કરવા તે ચીસો બસ હતી

પણ પેલી ઓરત. ?

તે દેખાવમાં રૂપાલી—બેહદ રૂપાલી હતી, પણ જીખમરાના રોગથી તે કરમા ધગધ હતી—મુસાફરીનો થાકથી તે નાતવાન થઇ ગઇ હતી—અને સુરજના તાપથી તેની સફેદ ચામડી ઉપર કાલાસ કરી વહીએ હતા.

તેની આંખો કાલી બમર જેવી હતી, અને કદીપણ તે આંખોએ ગમગીનીની શીકલ જોઇ દલગીરી દેખાડેલી નહીં હતી—કે દુખના પાહાડોથી ડરીને આંસુની ધારો વહેવારી ન હતી, તેમજ સુખના વખતમાં તેણીની આંખોમાં ખુશાલીની મસતીએ તુકાન કીધું હોય એ પણ શક્ય ન હતું. તેણીના હોત રાતા હતા—અને દાંત મોટા પણ સફેદ હાથેદાંતને રંગના હતા. તેણીના કાલા લાંબા બાલો તેણીના ખખાં ઉપર વીખ-રાયલા પડેલા હતા, અને તે એટલાંતો લાંબા હતા કે તે બાલોમાં પોતાના બદનને તે ઘણી સહેલાઇથી ધાંકી શકતી હતી. કદમાં તે જોડી હતી, તેણીના બદનનો બાંધો મજબૂત હતો. સામતી રીતે લેતાં આ ઓરત ખરેખર પોતાની આગલી જીવનની દીવસોમાં અને જોખનના બાહારમાં ઘણીજ ખુબસૂરત હોવી જોઇએ એમ કહેવું ઘણું સહેલું હતું.

કાક અને જીખથી પીલાતી આ ઓરત કીલ્લાની પાસે નાસીપાસ થઇ બેસી ગઇ, અને પેલું પશુ બાલક પણ આ વખતે મુગું રહી ગયું હતું.

“કદાચ એ મરી ગયું હશે? અને ખુદા કરેને તેમ જોવા. ! ?” “જેકે માફ દીલ એ પશુ બાલકનો જીવ લેવાની હિંમત નહીં પડે-પણ-ઓ-ઓ હું કંગાલ-પાપો-” એમ બોલતા તેણીએ પોતાના દાંત કચકચાવી દમને રૂંઢી નાખ્યા.

થોડાવાર રહી તેણીએ પેલા બાલકને તપાસી જોયું અને દયા બાદ બોલી “નહીં એ જાણી ગયું છે.”

“કયાં સુધી-ઓ ખુદા, કયાં સુધી મારા કીસમતમાં આવું દુઃખ અને સીતમ સહન કરવાનું સરજેલું છે”. પેલી ગમગીન અવાજે મનમાં બોલી “સુખ અને સંપજના દીવસોનો રવપનો વહી ગયો, અને હવે તેની આશા રાખવી એ તદન નકામું છે.”

“એજ-એજ જગાની નજદીકમાં હું પેહેલવેહેલો તેને મલી હતી કે જેને મારું દીલ છતી લીધું હતું. એજ એજ જગાપરથી હું સુખની સીડી ઉપર ચઢવા શીખી હતી, અને તેજ, અરે તેજ જગા ઉપર હું દુઃખના સમુદ્રમાં અટવાતી આજે પહોંચી. અરે! આ કંગાલ કીસમત! હું જેવી તે વખતે હતી તેવો હવે નથી. થોડા વરસમાં મારા સુખનું કેટલું સતીઆનાસ વહી ગયું. નાસ! નાસ

મારો, મારો પોતાનો, મારા પ્યારનો, અને મારી ચાહનો થયો. માખાપ મરી મુયાં અને ભેકે હું તેમની પાછલ આવાં દુઃખો ભેવાને જવતી રહી, પણ હું મુ'વા ખરા-ખર છું. હું જવું છું, પણ જવતાંને મન મુવેલી છું. હું જવતી છું પણ શું કામનું છે જવેલું? શું કામનું છે જવતર? હવે કાંઈપણ ઇલાજ કાંઈપણ ચારો ર હયો નથી. બીખ? બીખ? પણ નહીં હું તેમ કરનાર નથી. એમ વીચાર કરતી એ કાએક ચાંકીને તે જગા ઉપરથી ઉઠી તેણીએ નાહસવા માંડ્યું.

* * * * *

ચાંદની રાત.

માહાતાપ પુર જોશમાં પ્રકાશતા હતો, અને ફોર્ત નદીના રૂપેરી પાણીઓની ચલકતી છાતી ઉપર પોતાના ચમકતા કીરણ ફેંકતો પોતાની હવાઈ મુસાફરી કરતો હતો.

આવી માહાતાપી રાતે પણ કેવો ગંભીર દેખાવ મધરાતના લાગતો હતો. તમામ શેડેર પોતાની નીદને વસ થઈ પડ્યું હતું.

આવે સમે-આવી મોડી રાતને સમે-પણ પેલી કંગાલ ઓરત પોતાના હાથમાંનાં ખાલકને લઈ એંદીનખર્ગ શહેરના મોહલોઓમાં બટકતી હતી. સહવારનાં કરતાં હાલ તે વધુ ઠાકેલી હતી, અને ખરેખર હવે તો તે તદ્દન ચાલવાને અશક્ત થઈ પડી હતી.

કાંઈપણ ચોક્કસ વીચાર વગર તે ખાલકને લઈ તે રખડતી હતી, અને દરેક મકાન તરફ ટીકીટીકીને જોતી હતી. તેણીની મતલબ ખરેખર કોઈ જગા આરામને માટે મેલવવાની હતી; પણ કોઈ ચોક્કસ મતલબ તેણીના ધ્યાનમાં હોવાથી તે કોઈને કાંઈપણ અરજ કરવાથી દુર રહેતી હતી, અને તેટલાજ વાસતે આવી કદંગી અને કંગાલ હાલતમાં પણ દુઃખ અને વીપતી ખમતી આગલ બટકવા લાગી.

સેવટે તે એક છલંદ મહેલની આગલ આવી લાગી, કે જ્યાં તેણીએ કાંઈ ના-કરોની ગડખડ અને માણસોની ધામધુમના અવાજે કાંને સાંભળ્યા. પોતાની બટકતી મુસાફરી તેણીએ આ જગા ઉપર અટકાવી, અને વધુ તપાસ કરવા તે અંદર ટીકીટીકીને જોવા લાગી. થોડા વારમાં તેણીએ ગાયણના અવાજ સાંભળ્યા.

દેખવું હતું કે આ છલંદ મહેલમાં કાંઈ ધામધુમ અને નાયરંગ ચાલતો હતો. પેલી ઓરત વધારેવાર ત્યાં ઉભી રહી પોતાની ઇતેજરી મટાડવા લાગી. સે-જવારમાં તેણીએ કેટલાક મરદોને બપો બરેલા લેખાસમાં ખુખસુરત ઓરતો સા-થે મહેલમાં આવતા જતા જોયા. આ ખુખસુરતીનાં ખજરમાં તેણીએ સઉથી સરસ એક ખુખસુરત જોડાંને જોયું, કે જેની અદેખાઈ કરવાને માટે કાંઈ સેંકડો નારો એજ મહેલમાં ફરતી હતી.

સુમારે ૩૦ વરસની ઉમરના એક કાંકડો જવાન ૧૯ વરસની એક કોમલાંગીને પોતાના સીનામાં દાખી આલતો હતો. તેમનાં પોશાકપરથીજ માલમ પડતું હતું કે તેઓ કોઇ નહીં પણ વરકન્યા પોતે હતાં, અને આ મહેલમાં બેશક જે કામકામ ચાલતી હતી, તે આ લગ્નના અવસરને સમેતી હતી. નજદીક બસેા પોશાકો ત્યા ખીરાજેલા હતા, અને સરવે અમનચમન અને નાચરંગમાં ચકચર બનેલા હતા.

આ કુમધામ જોઇ પેલી સ્ત્રીને એક ખ્યાલ તુરતજ આવ્યો. તે મનમાં પોલી,
“અરે આ નીરદોશ જીવનો જન હું મારે હાથે લઈ એ કેમ બને!! આ મારાં હાથ અકડી જાને-મારી આંખો કુટી જાને!!! પણ જો હું એ ખાલકને આમ્મે મહેલ આગલ મુકી ચાલી જાઉં તો? એ લોકો દયાલુ છે, માતખર છે, એઓ એને પાલશે, એને મોટું કરશે. દયા! આ દયાલુ પરમેશ્વર!! તું આ નીરદોશ ખાલકને ખાપ થાને!!! આ નીરદય દીલ, તારી કઠીણતા આ પછુ સમાન ખાલકની રડતી ચીસ પીગલાવે, તે આગમજ તું દયાલુ થાને, અને એને તપાસાને. સલામ, છેલ્લી-સલામ આ માસુમ-નીરદોશ-નીરાધાર-ખાલક. માફ-મને માફ કરાને.”

ધુજતે અને ગંભીર અવાજે આશીસ દઇ પેલી સ્ત્રી હીંમતથી છુપાતી મહેલના દરવાજા તરફ નવરો વખત જોઈ ગઈ, અને પેલાં પશુ ખાલકને દરવાજાની વચે કપડામાં લપટેલું ભર નાંદમાં મુકી ત્યાંથી પીઠ ફેરવી થોડી પલમાં હાથ ધઈ ગઈ.

પ્રકરણ પહેલું.

દેશનીકાલ થયલાં નીરાસીઓ.

એ બનાવ બનવાને એક સાંખી મુદત વહી ગઈ છે.

વીશ વરસની મુદત વહી ગઈ છે, બલકે તેથી ખી વધુ વરસ એ બનાવને થયાં છે, અને હાલ ઇ. સ. ૧૫૧૬ ના સાલનો સપ્તમેખર માસ ચાલે છે.

એ મુદતમાં છું થયું, એ મુદતમાં છું બનાવો બનયા તે ઉપર આપણે લંબાન-થી લખી કાંઈ વખત સુમાવશું નહીં, પણ હવે જે જાણવાતું છે તે આ ૧૫૧૬ ના સાલથી છે, અને આપણી વારતાની ખરેખરી સરખાત ૧૫૧૬ ના સાલથી થાય છે.

એ વરસમાં શું બન્યું?

એ વરસમાં સ્કાતલંડને મામલો ઘણાજ ખગડેલી હાલતમાં હતો. પાંચમેા રાજ જોમસ પોતાની ખાલઅવસ્થામાં હતો, અને તેથી રાજ પરધાનોને હઠીલી રધથ તને ઠેકાણે લાવવા માટે ખુદુ અડચણ અને મુશ્કેલીઓ નડતી હતી, અને એજ વખતે મારતોન છુથરના ધરમના ફરમાનોનો ચામેર ખોલોલો ફેલાવો થતો જતો હતો.

કાંઈપણ વધારે લખાંન કીધા વગર આપણે સેવકપર આવી જઈશું કે આવા મામલામાં “લોર્ડ ગેલનગીલ” નામના એક ઉમરાવપર રાજ પરધાનોની ગેરમેહરખા

ની ઉત્તરવાથી તેઓના કરોધનો તે ભોગ થઈ પડ્યો હતો, અને તેનું પંચીકામ એ નીપજ્યું કે ૧૫૧૬ ના સાલના સપ્તમેષ્વર માસમાં લાડ ગેલનગીલને રાજ તરફથી એવે હુકમ થયો કે તેણે દીવશની મુદતમાં “એદીનખર્ગ” શહેર છોડી જવું અને “એદીનખર્ગ” શહેરથી લગભગ ૬૦ માઈલ દૂર તેણે પોતાનું રહેઠાણ કરવું.

રાજ તરફના આ હુકમને “ગલેનગીલે” તુચ્છકારવાની હીમત કીધી નહીં, સખખ તે સારી પેઠે જાણતો હતો કે તેનું કાંઈ પણ ચાલનાર નથી. વધી પોતાના ખાંદાંની ખવાસ પ્રમાણે રાજ પ્રધાનોને પોતાની દલગીરી નહીં ખતાવવાનો તેણે પક્કો ઠરાવ કીધો હતો. તેને મુખ્ય અડચણ એ હતી કે તેણે પોતાનું રહેઠાણ કેશનીકાલ થઈ ક્યાં અને કેમ કરવું. તેના પાપદાદાની તમામ જગીર શહેરની અંદર સાઠ માઈલના ઘેરાવામાં આવી હતી, પણ રાજના હુકમને તાણે થવાથી તે જગીર અને પોતાની તમામ મીલકત રાજને સંવાધીન કરવી પડી હતી.

આવી રીતે વાંધા બરેલી હાલતમાં અને પ્રધાનોની ધતરાણી “લાડ-ગલેનગીલ” અમીરો પરથી કુકીરીમાં આવી પડ્યો હતો. પણ લાચાર!! જન દીવસ માં તેને કોઈપણ રીતે શહેરનો છોડી જવું જોઈએ. આવા સંકટને સમે તેના એક અતલગનો માત્ર અમીર એલનડેલ તેની મુલાકાતે આવ્યો.

અમીર એલનડેલ માંલેતુજર હતો. પોતે રાજ પરધાન નહીં હોવાથી પોતાના દરેક મીનોમાં ઘણા માણીતા થઈ પડ્યો હતો. તે ગલેનગીલની દલગીરીમાં ભાગ લેવા તથા તેને દીવાસો આપવાના હેતુથી આવ્યો હતો. ગલેનગીલ તેને જોતાં જ ઘણા ખુશ થયો, અને પોતાપર ગુજરેલી રાજ ધતરાણી તેને વાકેફ કીધી તથા પોતાની હાલતથી તેને જાણીતા કીધી.

ખીરાદર ગેલનગીલ “એલનડેલ કહ્યું” જો એમજ છે તો તું નામવરને માફ પોતાનું મકાન બાપરવાની હું પુરતી રજા આપું છું. હું દલગીર છું કે તે તું નામવરને દરેક રીતે સગવડ બરેલું કદાચ નહીં થઈ પડશે, સખખ તે કેટલી મુદત થઈ તદ્દન ખાલી પડેલું છે. તોપણ મારા યોગ નોકરો ત્યાં હાલ રહે છે અને મારી ખાતરી છે કે તેઓએ સરસામાન સારી હાલતમાં રાખ્યો હશે. હાલ દુરતતા જ્યાં સુધી રાજની ગેરમહેરબાની તારા ઉપરથી ઉતરે નહીં—ત્યાં સુધી તારા તુએ મારા “એલનડેલ કેસલ” મા ખેશક રહેવું.

મારા ખીયારા દોસત “ગલેનગીલે જવાબ દીધો” તારા આવા ઉપકારનો ખદલો હું કેવી રીતે વાલીસ. હું મોટી ખુશી સાથે તારા મકાનનો આસરો કબ્જા રાખુ છું. એવી એકાંત જગા ઉપર એ “એલનડેલ કેસલ” આવેલો છે કે તે જગા મે કદીપણ અગાઉ જોઈ નથી.

તેમજો. “એલનડેલ કહેલું” તે તરફના લોકો ધણું કરીને જરા જગલી સવ-ભાવ અને વગર કેલવણીના છે, અને વહેંચી તો એટલા બધા છે કે કાંઈ કહેવા-યજ નહીં.

તેની કાંઈ ચીંતા નહીં. “ગલેનગીલે બેદરકારીથી ઉતર આપીયો.”

હું કહેતાં જુલો ગયો “એલ”ડેલે આગળ ચલાવીયું” મારો કારભારી વીનટન જે હજી ત્યાંજ રહે છે તે દરવરસે એક વખત મને મલવા આવે છે. તે જ્યારેબી આવે- છે ત્યારે એજ ખખર લઈ આવે છે કે, નવા નોકરો તે મારા મકાનમાં નો- કરી કરવા અને રહેવા બીલકુલ રાજી નથી, તોપણ તે મોટી મુશ્કેલીથી તેમને સમજાવીને રાખેછે. તુ ખીરાદર પણ એવી જીત પરીઓની વાતો સાંભળવાને હોશી- આરીથી તૈયાર રહેજે; છુધા વીનટનના કહેવા પરમાણે એલ”નડેલ કેસલ જીત અને પરીઆનો માત્રો. થઈ પડીયા છે, જોકે હું તે બીલકુલ માનતો નથી.

મારીપાસ ખીજે કસો હજાજ રહેયો નથી. “ગલેનગીલે કહ્યું” આવા સં- કટને સમી રાજની ઇતરાજની વીરૂધ થવા કરતા અમીર એલનડેલ તારા એલન- ડેલ કેસલનો આસરો હું વધારે પસંદ કરીશ.

પણ ઉમરાવ ગલેનગીલે “એલનડેલ બોલ્યો” તુ શું એમ ધારેછે કે તારો નવજીવાન બેટો માલકમ અને તારી પરીચેહેર બેટી ઇવલીન તથા તારો મા- નીતો કેનેથ એસરવે તારા જેવાં હીમતવાન છે? અને જે બનાવથી તુ એવા મકાનમા રહેવાની હીમત કરેછે, તેવી હીમત શું આ જવાનો પણ કરશે?

મને લાગેછે કે તેઓ એ વાતને હસી કાઢાડસે. “ગલેનગીલે જવાબ દીધો” તુ નાંમવર જાણેછે કે કેનેથની અકલ હુસીઆરી અને કૌવત કાંઈ સાધારણ નથી, અને તેથી તે એવી હસી કહાડવા જોગ બાબદો ઉપર ધ્યાન આપનાર નથી. મારો બેટો માલકમ કહિતમાં સીંહ કરતા પણ વધારે જોરમંદ છે. અને મારી બેટી ઇવલીન પોતાની માદરના કવખતના મોતથી એટલીતો ગમગીનીમા ગીરફ- તારછે કે તે એવી બાબદ પર ધ્યાન વટીક આપનાર નથી.

જે એમજ છે તો એ તારા વાહાલાઓની હિમત વીશે સાબલી ખરેખર હું ખુશી થયોછું. “એલનડેલે જવાબ દીધો. ” વલી તમો લોકની રમત ગમતમા વધારા તરીકે તેમને પડોસના જગલમાં શીકારની કાંઈ ખુટ પડનાર નથી.

પણ તેવામા હીવાનખાનાના દરવાજા આસપોસી ઉઘડીયા, અને માલકમ કેનેથ તથા ઇવલીન ત્રણે જન દાખલ થયા.

આપણી વારતા આગલ ચાલે તે આગમજ આ નવા મીનોની મુલાકાત વા- ચનારની સાથે કરાવવી જોઈએ, સખખ આપની વારતાના નાટક તખતા ઉપર એ જવાનો કાંઈ સાધારણ બાગ બજા ખતાવનાર નથી.

પ્રકરણ બીજું

એક માસાલુ મીત્ર.

આજે લગભગ વીસથી વધારે વરસની વાત ઉપર અમીર એલનડેલનો (જેનું નાંમ કેરેલો છે તેનો) મોટો બાઈ એલગર એલનડેલ એક ચમત્કારીક બનાવ- થી કવખતના કઠંગા મોતે પોતાની પરીચેહેર અદરત સાથે મરણ પામયો હતો;

જેનું વધુ ખર્ચાનું અતરે કરવાની જરૂર નથી. તેના મરણ પછી કેરેકો એકગર એલનડેલના હકદાર વારસ તરીકે તેની તમામ માલ મીલકત અને આપદા-દાના ખેતાખ (એલનડેલ)નો માલેક થયો, અને આજ વીસથી વધુ વરસ થયા કેરેકોક, અમીર એલનડેલનાં નામથી એલખાવા લાગેા. અમીર કેરેકોક, જેને હવે પછી એલનડેલનાં નામથી આપણે એલખીશું, તે સુમારે પચાસ વરસની ઉમરનો, સારા ખાંધાનો ખુબસુરત અને ચહેરાવંતો હતો. પોતે કુવારોજ હતો. તેની એલવા ચાલવાની ધપછપ, પોશાક પહેરવાનો શોખ, ઉચે દરજ્જેની વખાનને લાયક હતો. પોતાના ખાનદાનની મગરૂરી તેણે પોતાની અંદર જલવીરાખી હતી, અને સામતો રીતે લોકોની નજરમાં તે એક અગ્રછા અમીર હતો.

ઉમરાવ ગલ્લેનગીલ અમીર એલનડેલથી થોડા વરસ મોહોટો હતો. તે રંડાયલો હતો. તેની મોહરદારે પોતાના બીજ વખતના ફરજંદ (ધવલીન) ને જનમ આપતાંજ પોતાનો જીવ તે કીરતારને હવાલે કીધો હતો. ગલ્લેનગીલ પોતાની ઔરતની કવખતની કબજી શોગમાં એટલો તો ગીરફતાર થયો કે, પોતાના માત વગરના બે ખાલક માલકમ અને ધવલીન સીવાય દુનાઆની તમામ નીઆમત ગ્રહીત કરતા પણ વધુ કડવી સમજતો હતો. પોતાના આ બે માવતર વગરના ખાલકને પાલીપોશી મોટા કરવામાં તેને દરેક રીતની તજવીજ રાખી હતી, અને મોટા કરી સેવટે તેણે તેમને સારી કેલવણી આપવામાં જરાપણ કસુર કરી નહીં હતી. એ ખાલકે જ્યારે મોટા થયા ત્યારે તેમની શીકળમા તે પોતાની મરનાર માશુકની શીકળ જેવા લાગેા, અને દીલને તેથી ધીરજ આપી ગઈ જુજરી આક્રોતોને જીલી જઈ, થોડું થયું રાજ દરખા શી મામલામાં આગ લેવાનું સર કરવા લાગેા હતો, એટલામાં તેની ઉપર રાજપરધાનોની ગરમહેરખાંની ઉતરી અને તેણે પરીનામ આગલ જણાવીયા પરમાણે વાચનારે જેઈ લીધું છે. જે કે પચાસ વરસની ઉમર તેણે પસાર કરી હતી, તોપણ તે ચાલીસ પીસતાલીસ વરસ જેટલો લાગતો હતો. તેણે કદ સીધું સરવના જાહાડ જેવું હજી હતું, તેના ખાંધા મજબુત હીસતો હતો, અને આંગે કઢાવર લાગતો હતો. તેની આખમાં મગરૂરીના આતશ પ્રકાશતો હતો, અને તેના એલોમાં દમામ સમા-યલો હતો; તેની પોહાલી પેથાની તેના ખાનદાની રોખને દીખાવતી હતી, અને તેની તમામ ઉમેદો તેના બે ખાલક માલકમ અને ધવલીનમાં સમાયલી હતી.

જવાન ઉમરાવ માલકમમાં જાણવા જેવું કાંઈ નહીં હતું. આજે તે એકવીસ વરસની ઉમરનો છે. દેખાવમા સોહામનો, હીમતમા સુરો, કદવતમા પુરો અને અ-કલ હુશીઆરીમાં તેના આપનો તે સાચો વારસ હતો, પણ મગરૂરીમાં તે પો-તાના આપથી ચુડતો હતો. એટલું છતાં તે એટલો તો ઉદાર દીલનો, અને સખી હતો કે કોઈની પણ માંગની તે કદાપણ નામંજુર કરતો નહીં હતો.

તેની ખહેન ધવલીન જુદીજ કીસમની હતી. ખવાસમા તે માયાલુ, દીલે દયાલુ, ઉચી કેલવણી પામેલી, સખી અને ઉદાર દીલની હતી. ખુબસુરતીનાં

આગમાં તે એક ખીલેલું શુભાખતું ફૂલ હતી જેની ખુસબોજ કુકત માણસના દેહમાં તર કરતી હતી. ઝોગનીશ વરસની ખીલતી જીવાની અને ભરજોખનના બાહારમાં નવજીવાન ધવલીન હુસનના ખજારમાં એક નાદર નમુનો હતી. તેણીના શુભાખી માલ ઉપરનો રતાસ શુભાખની લાલીને શરમાવતો હતો. તેણીના હોત ષરવાલાંસમ રંગના હતા, અને તેણીનું નાખ અનીઆલું પાણ ગોળ હતું. તેણીની ચસમાંથી પ્રેમનો ધુવે નીકળતો હતો, કે જે દરેકની આંખોને આંલ નાખતો હતો. તેણીના રૂપેરી કપાળ ઉપર એ કમાનદાર સીંહા રંગના જવાં તેણીના ચહેરાને દીપાવવાને પુરતાં હતાં. તેણીના માથા પર નરમ અને સફાઈદાર મખમલ સમાન કાળા કેસોના ચળકતા લટકદાર જીલફો તેણીના ચહેરાને ન્યારી રીતે ખુબસૂરત બનાવતા હતા. તેના માતી સમ દાત, તેણીના હાથની સફાઈદાર કાંડી, તેણીની મરોરદાર ગરદન, તેણીની પતલી કમર, નાજુક પગ અને ખુલા લેખાસમાંથી દેખાતી સુંદર બરફ સમાન છાતીના આકાર, હા ! હા !! ખરેખર એક પરીને પણ શરમાવતો હતો.

હવે કુકત એકજ જાણની ઝોખખાન કરાવવી બાકી રહી છે. અને તે કોણ ? આપણા જવાન "કેનેથ."

એ કેનેથ કોણ હતા ?

જેકે ગલેનગીલે તેને પાલીપોશી મોટો કીધો હતો અને પોતાનાં બધાં માલક માહીને પોતાના મકાનમાં રાખ્યો હતો, પણ તે કંઈ તેના પોતાના દીકરો નહીં હતા.

કેનેથ એક વગર માખાપતું બચું હતું. ગલેનગીલે તેને મલકું હતું અને ગલેનગીલના સખી દોલની મેહેરથી તેના મકાનમાં તેને પાલવામાં આવ્યું હતું. તે વગર માખાપતું નીરદોશ નોરાધાર બાલક એ સખી ઉમરાવના આસરતું મોતાજ થઈ પડ્યું હતું. ગલેનગીલ તેને ચાહતો હતો, અને નાહાનપણથી પોતાના મકાનમાં તે પરવરીસ થવાથી તેને તે પોતાના બધાં તરીકે સમજતો હતો. માલકમથી કેનેથ બે પણ વરસ મોટો હતો.

ખુબસૂરતીમાં કેનેથ સહી ચહડતો હતો-સવબાવે તે રાંક હતો—અકલમાં તે પુરો અને કસરતખાલમાં તેમજ તે જમાનાની લડાઈના હાવપેચમાં તે એવોતો પુરવીણ હતો કે તેથી ઉમરાવ ગલેનગીલના દરેક લાગતા વલગતા અને હોસત આશાનાંઓની બેહદ વખાણી મેલવી તે વખનાયો હતો.

આપણે આગલ કહ્યું કે માલકમ ખુબસૂરત હતો, પણ કેનેથની ખુબસૂરતી તેથી પણ વધારે ચહડતે દરજ્જેની હતી. માલકમની ધપછપ તેની મગરૂરીમાં હતી, કેનેથની ધપછપ કોઈ પણ રીતની મગરૂરીથી બરી નહીં હતી. માલકમના દેખાવમાં એકલપેટાપણું અને અભેમાની હોસતી હતી—કેનેથના ચેહેરાપર બેલાપણું—બાહાદુરી—અને હીમત દીપી નીકળી હતી. માલકમ પુર બપોકા બરેલા પોશાકમાં હતો, ત્યારે કેનેથ તદ્દન સાદા પોશાકમાં ફરતો. અભેમાની, મગરૂરી-તુદાઈનો જવા રે માલકમ સાથી હતો, ત્યારે કેનેથ અકલ હુશીઆરી-સાદાઈ અને ધીરજમાં

• (કેવી રીતે અમીર ગલેનગીલે એ બાલક મલકું હતું તે હવે જાણવની જરૂર નથી.)

પકેટાપકો હતો. જો તે ચાહતે તો માલકમની માફક બપકા બરેલો પોશાક પહેડી શકતે સખખ ગલેનગીલ તને હમેશાં જરથી બરપુર રાખતો હતો, પણ તે સાદાધનો સાધી હતો, અને સાદાપણુજ તેને પસંદ પડતું હતું. સાદાપણમાં તે સુખ સમજતો હતો અને તેથીજ તે સાદો રહેવાનું પસંદ કરતો હતો.

માલકમ અને કેનેથ પોત પોતાની ખાસીયતમાં એકમેકથી આટલા બધા જુદા હોવાથી તેઓ કાંઈ એક બીજા તરફ દુરામની કે અકેખાઈની નજરથી જોતા હતા નહીં, સખખ તેઓએ એકજ ઉસતાદના હાથ હેઠલ તાલીમ લીધી હતી, એકજ વખત એકજ ઘરમાં સાથે રમેલા હતા અને બાઈ સમ પ્યારથી એક બીજાને તેઓ અરસપરસ ચાહતા હતા.

વાંચનારની નજર આગલ આટલો ખુલાસો ધરી આપણુ આપણી વારતા પાછી આગલ ચલાવીશું.

તમે ઠીક વખતે આવયાં મારા વાહલાંઓ “ ગલેનગીલ કેહેયું ” આવા સંકેતને સમે મારા મીલ એલનડેલ પોતાનું પાહાડી મુલક માહેલું ખાસ મકાન આપણા ઉતારા માટે આપવાની મેહરખાની કરી છે.

“ માલકમે કહ્યું ” ત્યાં રહેવા તે કેમ ગમશે ?

ફીકર નહીં, “ તેના ખાગે જવાખ દીધો ” પણ તારે એ ઉમરાવનો ઉપકાર માનવો જોઈએ.

હું ખરેખર એમને અંતકરણથી ઉપકાર માતુંજુ. “ માલકમ જોલયો ” પણ આખું રલીઆમણું શેહેર-આવી મોજમજાહ-અને આવી વસતી મુકી જંગલના પાહાડી ભાગમાં જઈને રહેવું એ ખરેખર જીવતા જીવત જમીનમાં દટાયા પરાખરે છે. કેમ ખીરાદર કેનેથ ?

હુંતો ખરેખર અમીર એલનડેલનો ઉપકાર માતુંજુ. “ કેનેથે કહ્યું ” કે એ નામ-વરે પોતાનો કેસલ આપણા ઉતારા માટે આપવાની આપણા ઉપર મેહરખાની કીધી છે.

હું ઘણીજ ખુશી થઈજુ “ એક મધુર જીલજીલનો અવાજ નીકલીયો ” કે તમે નામવરની મેહરખાનીથી મારા ખુરખી ગલેનગીલના દુખનો કેટલોક બાર ઓછો થયો છે. રાજપરધાનોની ઇતરાજથી જે સંકટમાં હમે હાલ આવી પડીયા છીએ તેવે સમે તમે સીવાય હમારો કદરદાન કોઈ નથી. મારા મેરખાન બાપ, જુદા કરે ને આપણી પરથી રાજનો કોપ ઉતરે, ને પાછા આવી આપણુ આપણી મીલકતના માલેક થઈએ એવી દુવા તે હકની જનાખમાં સુજરો.

આ જીલજીલની અવાજના સરોહે એલનડેલના દીલમાં જખરો જખમ કીધો હોય એમ હતું. ઇવલીનોના અવાજ સાંભલી તેના મેહરાનો રંગ જરદ થઈ ગયો હતો.

જ્યાં સુધી મારા વાહલાંઓ તમે મારી સાથેછો ત્યાં સુધી જંગલ પણ મારે મનથી શુદીસતાંન છે. અમીર એલનડેલ કહે છે કે તે મકાનમાં જીત અને પીસાયનો બાસો છે.

પાહાડીરો તેથી થું ડરે છે કે ?—“ માલકમ હસીને જોલયો.”

જેમના અંતકરણ સાફ છે તેમને થું છે ?—“ જવાન કેનેથે ટેકો આપ્યો.”

જુત અને ખોસાય વીરોના વહેમો તે વખતે ત્યાંના લોકો માનતા હતા કે નહી તે ઉપર આપણ કાંઈ પણ બોલવા કે શાદતો આપી સાબિત કરવા મંગના નથી, પણ કેનેય અને માલકમ ખંને પોતાની ખાહાદુરી અને કેલવણીના બલપર ઉસ્તવાર રહી આવા સજુનો બોલીયા હતા.

માલકમ, કેનેય અને ઇવલીન દીવાનખાનુ છોડી બહાર ગયાં, અને ગલેનગીલ તથા એલનડેલ ખંને મીતરો ખાણ એખલા બેઠા.

હવે અમીર ગલેનગીલ “પુણ્તા પણ ગમભીર અવાજે એલનડેલ બોલીયો” હુ તારી રજા લેઉછું, પણ હુ બહુ તે આગમજ હુ કાંઈ તુ નામવરને કહેવા માચુછું. તું નામદારને ખબરછે કે જેવુ તારૂ ગલેનગીલનુ ખાનદાન પુરાતું અને આખરદારછે તેવુંભ માફ પોતાતુ એલનડેલનુ ખાનદાનછે. તુ નામવર બહુછે કે મારી મીલકત બગીર અને ફોલત બેસુમારછે, અને તેનો હુ એકલો વારેસ છું. એવા એક ઉચા ખાનદાનનો મારા જેવો નબીરો, અમીર ગલેનગીલ, તારી એકપુરી બેટી ઇવલીનનો હાત બે નેકામાં માંગેતા હુ ધારૂછું કે તે તુ કાંઈ બોલુ નહી ગણશે.

તુ નામદારે જે કાંઈ કહ્યુ તે હુ મારા ધ્યાનમાં રાખીશ. “ગલેનગીલે વીચારમાં જવાબ દીધો” તારી દરખાસતનો હું હાલ તુરત જવાબ આપી શકતો નથી, સખખ હાલનાં હીગમમાં હુ કાંઈ પણ કીચાર એ વીરો કરૂ એ નહી બને તેમછે. ખરી વાત છે કે મારી બેટી એવી ઉમરે આવી પુગીછે કે જ્યારે તેણીને માટે એક લાયક બરથાર માટે મેલવવો જોઈએ. મારી ખાતરીછે કે જ્યારે હુ તેણીને તારી દરખાસત મારી બરકુદી બહેર કરીશ તારે તે જરૂર મારા સુખનોને માન આપશે. હુ તુ નામવરની દરખાસતપર કીચાર કરીશ અને બનતી બેગવાઈએ એ વાત હુ તેણીને જલદીથી કહેવાને છુલીશ નહી.

તુ નામવરના સજુનમાં હુ મારી આશાને સમાવલી બેઉછું. “એલનડેલ બોલ્યો” ખુદા તારી મુસાફરીમાં તુને સુખ ચેનયો રાખે અને હસી ખુશી બરચો પાછો તારે વતન આવી તારી મીલકતો ને બગીરનો માલેક થાયે એવી મારી દુઆછે. આમીન ?

ખંને જન એ વાત પછીએકમેકને બેટી છુટા પડયા, અને ઉમરાજ ગલેનગીલ પોતાની મુસાફરીની તઇયારી કરાવવા લાગો.

પ્રકરણ ત્રીજુ.

એલનડેલ કેસલ

એદીનખરગથી આસરે ૧૦૦ માઇલ દૂર એલનડેલ કેસલ આવેલો હતો. તે રેખાવામાં ગંબર પણ ઘણાજ પુરાનો હીસતો હતો. એ મકાન પાહાડી મુલકની એકાંત અને ઘણીજ ગમભીર જગા પર આવેલુ હતુ. આસપાસનો રેખાવ ખરેખર મનને હરણ કરતો હતો. આવી એકાંત જગાપર પણ ખુદરતે પોતાનો હાથ કાંમે લગાડવામાં

કાંઈપણ કસર કરી હતી નહીં. આ મકાનની ચોતરફથી લીલોતરીનો લહેરથી તથા બિતરે આંખને તાજગી અર્પણતા હતા અને ખટકે ખટકે મરત હાથી મીસાલે ઉભા રહેલાં માટા બહાડોની ડાલીઓ પર તરેહવાર કીસમના પક્ષીઓ પોતાના સરેહથી આ પાહાડી જગા અને મકાન ગળવી નાખતાં હતાં. એક તરફ દુરથી નીરમલ ગ્રજા વહેતો દીસતો હતો, તો બીજી તરફ પાહાડને માંથેથી પડતા પાણીના ધોતનો અવાજ કાને પડતો હતો. વહી આ એકાંત જગા પર કોઈકોઈ ઠેકાણે રૂપેરી પાણીના નીરમ-લ નાખાં આવેલાં હતાં. વહી નાખાંની પેલી તરફ રોકારીઓને લાયકની જગા આવે-લી હતી જ્યાં જંગલી હરણા અને જુના વતરોએ તરેહવાર શીકારો કરતાં અને ઢોડતાં નજર પડતાં હતાં. દુરથી નજર પડતા ગંભીર પાહાડોની ટેકડી રૂપેરી ખરફે દંકાઈ જવાથી સુરજના કીરણો તેને ચમકાવતા હતા અને તે ટેકડીથી થોડે દુર બીજા પાહાડી સરહારોના રહેવાના પાહાડી મકાનો અલગ અલગ આવેલાં હતાં. આવો મનહરણ જગા-આવો હીલપસંદ દેખાવ અને આવી સુદર લીલોતરીથી આ પાહાડી જગા ગોથા ચમને ફીરકોસનો કાંઈ થોડો ઘણો ખયાલ આપ્યા ધર્તાં તે જગા ઉપર રહેતાં એક આદમીને ખરેખર ધાસતી લાગતી હતી.

એલનડેલની પાહાડી જગાને કાંઈ થોડા ચીતાર વાંચનરને આપી આપણ એલનડેલ કેસલ વીરો કાંઈ ખેલીશું.

એલનડેલ કેસલ એકે દેખી અને ચદાંનવાલી જગા ઉપર બાંધેલા હતો તેથી તેની આસપાસનો દેખાવ ત્યાંના રહેનારને ઘણાજ સારી રીતે દેખાતો હતો. એ મકાન અસલની રીત પરમાણે થઈ જ મજબૂત અને દરેક ભતના લાયક હુમલા સાંમને ખયાવ કરવા માટે બાંધેલું હતું. તે મધે દાખલ થવા એકજ દરખાને કીધો હતો, અને તે કીલ્લાની આગલી ખાજુ તરફ ખુલ્લા રસતા ઉપર આવેલો હતો.

એલનડેલ કેસલ ચોખ્ખા આકારમાં બાંધેલો હતો, અને તેથી તે એક કીલ્લાની મારજ સારતો હતો. નામમાં અને દેખાવમાં જેમ આ મકાન દુરામનની સામે કીલ્લા સમાન હતું તેમજ એ મકાન મધે રહેવા લાયક ગાઢવણો ઘણીજ સારી રીતે કરી હતી. દુકમાં આ મકાન થઈ જ પ્રસાદ પણ મજબૂત અને દરેક રીતે સમગ્ર જરૂર ખનાવેલું હતું.

એજ મકાનમાં આપણો દેશનીકાલ ધાએલો અમીર મહેનગીસ પોતાનું વાહાલાંઆ સાથે રસાલા સમિત આજ એ અઠવાડીયાં થયાં આવી રહેલાં.

પ્રકરણ ચોથું.

જંગલ માહેલી દાકાલુ—ટેપલ આમલની એ ખાલી ખુરસીઓ.

એ રસાલો પાંચ આદમીઓનો ખનેલો હતો.

દેશનીકાલ ધાએલો અમીર મહેનગીસની સાથે માલકમ, કેનેથ, ઇવલીન, અને તેણીની દાસી અરરુલા હતો.

એ ઉપરાંત એલનડેલ કેસલનો છુટો કારભારી વીનટન અને તેના હાથ હેઠલ ના નોકરો હતા.

સુમારે એક પખવાડીયાં બાદ અમીર ગલેનગીલ પોતાના કબીલા સાથે એલનડેલ મકાનમાં અરાબર ઠર પડીયો હતો.

દીનપર દીન તે પોતાનો વખત વધારે સારી રીતે એ મકાનમાં પોતાના કબીલા સાથે ગુબરવા લાગ્યો અને આજે પોતાની બેટી સાથે બેસી સુખના સખુનોથી ભરપુર ખુશીના કરફો તેણીની સાથે અફલબદલ કરેછે.

ધવલીન પોતાના હમેસના સવભાવ પરમાણે નખરા કરતી તેના બાપને જવાબ આપી તેની રમલધ પોતાના દીવાનખાનામાં જાયછે, અને બીજા ગમથી તુરતજ માલકમ અને જવાન કેનેથ દ્વાબલ થાયછે.

મારા બાહાદુરો “ગલેનગીલે પુછ્યું” કેમ આજે શીકારધાલમાં તમને કેવી મળહ પડી. આ પાહાડી જગાપર તમને ઠીક શીકાર મલીયા હશે.

હા પીદર “માલકમે જવાબ દીધો” કેનેથ એક જંગલી બકરાનો શીકાર થણી હુશીયારીથી કીધો, અને હું એક દુરબે હરણનો શીકાર મારી સાથે લાવોછું.

અહુ !! “ગલેનગીલે હસીને કહ્યું”. ઠીક ઠીક ત્યારેતો તમે બંને જનનાં શીકાર પેલા કારભારી વીલટનને—

નહીં સાહેબ, “કેનેથ વચ્ચે બોલ્યો” હમે બંને જનના નહીં પણ કુલ માલકમનેજ શીકાર કારભારી વીનટનને સવાધોન કીધોછે. મને મારો શીકાર તો પાહાડપર મુકી આવવાની દુરજ પડી. ખરેખર આજના શીકારે અમને એકલ અબજેબીમાં નાખ્યાછે.

એહો !! “ગલેનગીલે ટોલા ફાડી બોલીયો” ત્યારે કાંઈ આજે બજવાબજ બન્યું ખરૂં. આ પાહાડી જમીનપર તમેએ કાંઈ નવું બોલ્યું ખરૂં. જલદી બોલો મને સાંભલવા દેવો—બોલ કેનેથ શું બનીયું ?

મોટી ખુશીથી સાહેબ. “કેનેથે થણીજ ધીરજથી જવાબ દીધો” બે ટેકડીથી થોડે દુર હમેએ હમારા આજના શીકારની જગા મુકરર કરી હતી. કેટલોક વખત રમત ગમતમાં ગુજરી સેવટે માલકમે એક જંગલી હરણપર પોતાની નેમ ટાંકી અને તેજ વખત તેની સામેની ગીચ ઝાડીમાં મેં કાંઈ ઝાડ જરૂખાના ખડખડાટનો અવાજ સંભળ્યો. મેં તપાસને માટે ઝાડીઓની ઘટામાં નજર કીધી તો મારી નજર એક જંગલી બકરા ઉપર પડી. તુરતજ મારી બંદુક મેં તે તરફ ફેડી, અને તે તુકાની જનવરે પોતાનો જવાબારો બંદુકના બારને સરણ કીધો. માલકમે પણ પેલા હરણનો શીકાર અંધી રીતે કીધો. અસુર ધવાથી અમે શીકાર લઈ ટેકડી પરથી નીચે ઉતરવા લાગા પણ તેવામાં મારી ટાપી બાજુ તરફ આવેલી એક હાંડી ખીનના રસતા ઉપર ઉગેલી ગીચ અને બધંકાર ઝાડીમાંથી કાઢ મોટે ખડખડાટ થતો હમારે કાને પડ્યો. હમે તુરતજ હબા રહેયા, અને તે તરફ નજર કીધી કે વખતે કોઈ બીજો શીકાર મલેતો થીક પડે. પણ તેણું તો હમને કાંઈ નજરે પડીયું નહીં. હમારી ઇનતેજરી દુર કરવા માટે વધુ તપાસ હમે કરતા હતા, પણ તેવામાં એક અબજેબ જવા ડરામણા દે-

ખાવની અને લીચીન ચહેરાવાલી એક ચોર તે તે ગૌંચ અને ડરામણી કાંટાથી ભરપૂર બહાડીની કાલી ઘટામાંથી એકાએક દેખાવ દીધો. તબદીક હવું કે તેની પાછલની ઉડી ખીનમાં તે ગબડી પડે; પણ તેને બદલે વધારે હીમતથી તેજ ખીનના મોહડા ઉપર નીકલી આવેલા એક લાંમળા પથ્થરની ટોચ ઉપર ઉભી રહી તેણીએ હમોને હેરત કીધા. તેણીના ખાલો પવનના સપાટા અને ઝાડીમાંના કોટા તથા હાંખલીઓથી તેણીના બદનની આસપાસ વીખડાઇ પડ્યા હતા. તેણીની આંખોમાં કાંઈ અભવળ જેવું જંગલી તેજ પ્રકાશતું હતું—અને તેણીનું લામણું કદ કંગાલ અને કાટાં ટુટાં ચીઠડાંથી વીટલાયલું હતું. થોડા વખત સુધીતો તેણીએ હમારી તરફ પોતાની આંખો ફાડી ટીકીટીકી ભેંચા કીધું. આવા દેખાવની-આવા રહેઠાણમાં રહેનાર-અને આવી હીમતવાલી ચોર તો મારી આગલી ઉમરમાં કદોપણ મારા દીકામાં આવી હતી નહીં. કાહાંની કીરસામાં આવેલી જીત અને ડાકણોની વારતાને હું માનતો નહીં હતો, પણ જ્યારથી મેં આંખે ચોરતને જોયું ત્યારથી મારી ખાતરી થઈ કે એશક તે કોઈ નહીં પણ જંગલ અંદર વસતી કોઈ હાકણ હોવી જોઈએ.

હું પણ કહું છું “માલકમે કહ્યું” કે આવા દેખાવની અભવળ ચોરતને જોઈ ખરેખર હું વીચારમાં પડીયો છું, પણ કેનેય તારી વાત આગલ ચલાવ અને તમામ હેવાલ કહીરે.

હું ખરેખર જ કહીરા. “કેનેયે ગંબીરપણે પોતાની વાત આગલ ચલાવી.” પછી મુશ્કેલી સાહેબ જ્યારે તે ચોરતે અમેને એવી રીતે લગભગ એક મીનીટ સુધી ચપચપ ઉભેલા ભેંચા ત્યારે તે એકાએક ઘણાજ કઠોર અને ખભરાયલા પણ છલકે અવાજે બોલવા લાગી” એશક તમે એલનડલ કેસલમાં રહેવા આવેલા બાકુતો છો.” એટલું બોલી તે પોતાના લાંબા ઉધારા હાથે એલનડલ કેસલ દેખાડવા લાગી.

પછી ? પછી ? ગલેનગીલ વચમાં બોલી ઉઠીઓ.

મેં અને માલકમે હા કહી ટુકમાંજ પટાવ્યું. “કેનેયે જવાબ દીધો” અને તેણીએ પોતાનું બોલવું આગલ ચલાવ્યું.

અને આગલ તે છું બોલી “ગલેનગીલ અધીરાઈથી પુછીયું.”

કેનેયે જવાબ દીધો.” તે પોતાના ઘાડા અવાજે બોલી. “હા, હવે તમે એ કીલ્લામાં બંધકાર અવાજે અને ડરામના દેખાવને જોશો. જો તમે “કરીસ્તમસ” સુધી એ મકાનમાં રહેશો તો તેજ દીવસે સાંજના પેલી બે મુરસી—પેલી જમવાની ટેબલ આગલ મુકેલી બે ખાલી મુરસી ઉપર આવીને કોણ બે સેછે તે તમે જોશો. એટલું બોલી તેણીએ પોતાના પૂતલા લાંમળા હાતો આસપાસ હવામાં હોલવ્યા અને એક ઘણાજ ખારીક અવાજે એક ખીચારી ચીસ પાડી પાતે ધુજવા લાગી.

હું ખરે કહું છું “માલકમે બોલ્યો” કે તે ચીસથી તે વખતે મારા ફીલ ઉપરના રૂમિરમાં ઉભા થયાં હતાં, પણ હવે મારી તે ખાસતી ઉપર હું પાતેજ હસ્યું.

હું નહીં ધારતો કે મારે હસવું જોઈયે. “કેનેયે દમમાંજ કહ્યું.” મને લાગે છે કે તે ખીચારી દીવાની હોતી જોઈયે, યાતો તેણીના મગજ ઉપર કાઠળી એવી અસાધારણ અથકાર અસર હોતી જોઈયે. ગમે તે હોય પણ હું તે ખરેખર તેણીની હાલત પર દયા કરૂં છું.”

ગણેનગીલ આ વાત સાંભળી હેરાન રહ્યો, અને જે છુત ડાકણની વાત વીરે તેના મીત્ર એલનડેલે તેને કહ્યું હતું, અને જેને તે પોતે વહેમ સમજતો હતો તે સરવે તેને તેજ વખતે યાદ આપ્યું, અને તેથી તુરતજ વધુ ખબર નાજવા સાર તલબ કરી. “પછી તે છું જોડી.”

તે ઓરતને હંમેશાં ટેબલ આગલની ખાસો ખુરશીના બેઠ વીરો પુછીયું, પણ તેનો તેણીએ કાંઈ જવાબ દીધો નહીં. ત્યાર પછી તે કાંઈ તરેહવાર બોલવા માગી. ખાદ મારા રોકાર તરફ આંગળી કરી બોલી “એક તમે જેવા અમીરને આવે જંગલી રોકાર નહીં જોઈયે, મારા જેવીને ખરેખર એ રોકાર એક નીચામત ખરાબ છે, વાસતે એ રોકાર અહીંયાંજ મુકી નાઓ.” તેણીના કહેવા પ્રમાણે હંમેશાં તે જંગલી ખકરાના રોકારને ત્યાંજ પડતો મેલયો અને તેણીએ પોતાના હાથે હંમેશાં ચાલી જવા ઇશારત કરી. હંમેશાં તેણીને ખીજવવા કે ચરસે કરવાની કાંઈ પણ કેરીસ કરવા જગર આગલ ચાલવા માંડ્યું. જરા આગલ ચાલી હંમેશાં પાછલ ફરી જોયું તો તે ઓરત તથાથી શુભ થાયલી માલમ પડી.

પણ ત્યારે તમેએ તુરતજ એ વાત કેમ મને નહીં કહી ? “ગણેનગીલે પુછીયું”

હંમેશાં આગમજથી એવી ગોઠવણ કરી હતી સાહેબ “કેનેયે ખચાવ કરીયા” કે ખાતું ઇવલીનની હાજરીમાં એ બનાવ જાહેર નહીં કરવો. મજાદા તેણીની ધાસતી અને બીહીકમાં વધારો થાય.

તમેએ થીક કીધું. “ગણેનગીલ બોલ્યો” પણ ખરેખર દીવાનખાનામાં ખાનાની ટેબલ આગલ મુકેલી પેલી એ ખાલી ખુરશી હંમેશાં ખાલી પડે છે તેની શુ મતલબ હશે, એવું તે ખાખદ પેલી ડાકણને ઇશારો કરવાની શી જરૂર ? હું ધારૂં કે આએ મકાનને ખુલ્લેગ કારખારી વોનટન એ વાતને ખુલાસો કરશે. આવતી કાલે સહવારના એ વાતની હું તજવીજ કરીશ.

મકરણ પાંચમું

બીહીતો ખાલ્લુર—ત્રણ ગેબી ચીસો.

એલનડેલ કેસલમાં અમીર ગણેનગીલનું સુવાતું દીવાનખાના ધણ જોડું અને અપમાન કર્યું, પણ તેનો કેખાવ ખરેખર મજાદા ગંબીર દીસતો હતો. બે કે

ગણેનગીલના આગળ પછી જુનો સરસાંમન દુર કરી તેની જગાપર નવો કુંદર સાંમન ગોઠવીયો હતો. બારી બારણાઓ ઉપરની પુરાંની ઝાલર અને કુરતનીઓ કાઢી સ-થલે ઠકાણે નવી કુરતનીઓ ટાંગી હતી—અને નવા નવા ચીતારવાલા તરેહદાર નમુના રીવાનખાનામાં ગોઠવી તેને રોણકદાર કરવાની કોરોસ કરી હતી—પણ ફેકટ-સરવે ફેકટ હતું. તે રીવાનખાનાનો ખુદ દેખાવ આટલા ફેરફાર છતાં પોતાની ગંભીરતા છોડતો નહીં હતો. તે રીવાનખાનામાં ગોથા કહેરે પોતે પોતાનો વાસો કીધો હતો, યાને તે રીવાનખાનું ખુદ તેના અસલ માલિકના કવખતના મોત ઉપર ગોથા માહેતમ કરવું હોય એવી રીતે ખુલ્લું દીસતું હતું. ખુદરતે ગોથા તેને એક જાતનો ગંભીર લેખારા પેહોડાવ્યો હતો.

આવી એક ડરામણી શીકલતું જીલંદ રીવાનખાનું અમીર ગણેનગીલે પોતાના જીવાના ઓરડા તરીકે માન ખાતર કપ્પલ કીધું હતું, સખ્ય મરનાર અમીર એલનડે-લ એજ રીવાનખાનામાં સુતો હતો. ગણેનગીલ આગળે રીવાનખાનાના આવા ગંભીર દેખાવથી અજબ થતો હતો, પણ સાચાર તેજ રીવાનખાનામાં ઉતારો લીધા વગર તેની પાસ ખીલે કાંઈ ઇલાજ નહીં હતો.

આ રીવાનખાનાને બે મજબૂત દરવાજા હતા. એક દરવાજો એ રીવાનખાનામાં દાખલ થવાનો હતો, અને બીજો દરવાજો એજ રીવાનખાનામાંથી પાસેના એક ઓરડામાં જવાનો હતો. એ પાસેના ઓરડામાં આગલો અમીર એલનડેલ પોતાના કપડાં બદલતો હતો, પણ હાલ તે નકામો પડેલો હતો. હાલ તે બાકી પડવાથી તે મરે એક પુરાંતું અને કીટાઈ ગયલું લોખંડતું ખખતર અને શીકાર કરવાના કાંઈ થોડા ઘણા હથોથારો ખુનામાં બેદરકારીથી આનીગમ પેલીગમ પડેલા હતા. આગળે ખખતર ઘ-ણુંજ વજનમાં ભારી હતું અને તેથી તેને મજબૂત દોરી વટે બાંધી એક મજબૂત ખીલાને બીતમાં મારી તે ઉપર ટાંગેલું હતું.

સમો રાતનો છે

એજ રીવાનખાનામાં અમીર ગણેનગીલ હાલ પોતાના કાતમાં એક પલંગ કાન-સ લઈ ધીમે પગલે આસતે આસતે દાખલ થાય છે. એકે પોતે ખરેખર બાહાદુર હીલ અને દ્રઢ છાતીનો હતો, પણ જવાન કેનેય અને માલકમને મોહુડે સાંભલેલી ખીનાએ તેના હિમતવાન મગજપર જખરી છાપ મારી હતી.

એક ટેબલ ઉપર પોતાના હાથ માહેલું કાનસ મુઠી દઈ પાસે પડેલી એક પુર-સીપર બેસી પોતાના ગજરાટમાં પડેલાં હીલને નરમ ચડવા લાગો, અને પોતાના વીચારને ફેરવી બીજા ખાખદપર લઈ જવાની કોરોસ કરવા લાગો, પણ ફેકટ-તેની ત-માંમ કોરોસો ફેકટ ગઈ. જેમજેમ પોતાના હીલને તે શાંત કરવાની કોરોસો કરતો, તેમતેમ તેને વધારે અને વધારે તે રીવાનખાનું ડરાંમણું દીસવા લાગું. જેમજેમ તે પોતાના વીચારોને ફેરવવા લાગો તેમજેમ તેજ મગજ વહેંચમાં વધારે વીટલાવા લાગ્યું.

હવે કરવું શું ? એની તેને ખીલકુલ સમજ પડી નહીં. તેને આગ્રુ કે પલંગ-

૫૨ ટાંગેલી કુરતનીની પાછલ કોઇ સંતાયું હશે, તેથી પોતે કુરતનીની પાછલ નજર કરી પોતાની ખાતરી કીધી. પણ તેમ કીધાથી તે વધારે વહેમી થયો, અને સેવટે તેને પકડે વીચાર કીધો કે મારા મગજની નબલાઇને દૂર કરવા માટે મારે આખો દીવાન-ખાનાની દરએક જગ્યા અને ખુણા તપાસી જોવાં.

દીવાલ અને ખારીઓ તથા પલંગ ઉપર ટાંગેલી ઝાલર અને કુરતનીઓ પાછલ તેને તપાસ કીધી. સરસામનની પાછલ, અને ઓરડાના ખુના તરફ ખારીકીથી તપાસ કરી સેવટે પેલા પડોસના ઓરડામાં તપાસ કરવા સાફ હવે દરવાજો ઉઠાડવા ને ચાલ્યો. તે ઉધાડી તેમાં તે દાખલ થયો. ત્યાં તેને શું જોયું ? કાંઈજ નહીં ? ફક્ત એક પૂરાંતું લોખંડનું બીલ ઉપર ટાંગેલું બખતર. અમીરે તે બખતરને હીસવી જોયું. તેના હાત પગના બાગેને વાલીને તપાસી જોયા-અને તેના માથાં અને આંખના તથા મોઢાંના ગાલાઓમાં હાત નાખી તપાસી જોઈ તેને પોતાની ખાતરી કીધી કે તે બીલકુલ ખાલી હતું, ચાને તેમાં કોઈ છુપાયેલું નહીં હતું. સેવટે દરએક ખુણે ખુણા આ બંને દીવાનખાનાના જોઈ તેને પોતાની ખાતરી કરી કે કોઈ પણ આદમી ત્યાં છુપાયેલું નથી. આટલું છતાં પણ તેના ખયાલમાંથી બીહીકના વીચારો દૂર થતા નથી. આખરે તેણે ઝુઝ જવાનો વીચાર કીધો. પેલું ફાનસ તેણે ખુલ્લવી નાખવાની હીમત કીધી નહીં, અને તે બલતુજ રાખી પોતે બીજાનાપર ઝુવા ગયો. પોતાની બીહીકને તેને પોતા ઉપર આવી રીતે ફાવેલી જોઈ તે મનમાં શરમાવા લાગ્યો, પણ બીજી પક્ષે પોતાની નબલાઇ ઉપર કાજી ચલાવવાની તેને એક જખરી પેરબી કીધી અને તેમાં તે ફાવ્યો. તેને ટુરતજ પેલી ખતી ખુલ્લવી નાંખી, અને નીદા દેવીને વશ થવા બીજાના ઉપર પડ્યો. પણ જવાબે તેની ઉપર ગલખો કીધી નહીં. ઉંધ તેને બીલકુલ આવી નહીં, સખખ થોડી પલ પછી જવાબને બદલે પાછી ધાસતીએ તેના ઉપર ગલખો કીધો.

હવે તે શું કરે ? તેને વીચાર કીધો કે મેં મારી જીદગીના અરસામાં એવો કોઈ ઇનાહ કીધો નથી કે તેની મને ધાસતી હોય. કોઈબી રીતની આડી ચાલ મેં કોઈ સાથે ચલાવી હોય એવું અને ખયાલ પણ નથી કે આવી રીતના આઝાખનો હું આજે આ જગા ઉપર ભોગ થઈ પડ્યો છું. સખત મેહેનતે હીમત કરી ઉંધ લાવવાની મતલબથી તેને હવે જેમતેમ કરી પોતાની આંખો બંધ કરી પણ તેમ કરતાં વારજ એક વીજલીનો ઝટકો તેને લાગ્યો હોય તેમ તે ચમકી ઉઠ્યો.

તેને શું જોયું ? તેની જાગ્રતી હાલતમાં બંધ આંખોએ તેને એવું લાગ્યું કે તેના પલંગ ઉપરની કુરતની કોઈએ આસનેથી ઉચકીછે, અને તેની સાથે વાત કરવાને માટે ધનતેજર દીક્ર કોઈ ઉભું છે. તેને ટુરતજ પોતાની આંખો ઉધારી નાખી અને જોયછે તો કોઈજ નહીં. તેજ દીવાનખાનું-તેજ પલંગ-તેજ કુરતની. પાછી તેને પોતાની આંખ બંધ કીધી. એવી રીતે અછાડા પછાડા મારી થાકેલે મગજે એકરારી બરી નીદમાં તે સેવટે પડ્યો.

તે કેટલા વખત સુતો તે તેણે જાણ્યું નહીં. પોતાની મહેનત બરો નીંદનાં
જવાબમાં તેને થું થું જોડ્યું તેના પાણી તેને ખાઈ રહ્યો નહીં, પણ પાછો નવામાં
તે એકાએક અપહીને ઉઠ્યો. એક થંડી અને સદૃષ્ટિથી સાથે તે જોરથી કમકમીયો.
પણ તે સાચી ? તેણે કોઈ આદમીની મરતી વખતની ચીસ-ધીમી પણ દબાઈ જતી
ચીસ સાંભળી. માથાંથી તે પગ સુધી તે કાંપવા લાગ્યો-તેનું અંતરણ્ય જોરથી ધપકવા
લાગ્યું અને હવે તે ખીલકુલ બેબાન જેવો થઈ ગયો.

આવી રીતની ધાંસતી-આવી રીતની અન્યબી-પાક અને મહેનતમાંથી તે હજી
મોકલ્યો થયો નથી—હજીતો જેમતેમ કરી પોતાના અંતરણ્યના ધપકારને નરમ
પાડતાં ઘણી વાર થઈ નથી—તેટલાં તેને પોતાના હિવાનખાનામાં પેહેલાના જેવેજ
પણ તેથી જરા વધારે મોટો અને ફુજારો મરતી વખતનો કોઈનો અવાજ ખીજવાર
સાંભળ્યો.

અમીર ગલેનગીસ ખરેખર પોતે બાહાદુર હતા. બડાઈને સમૈ તે સીંહના જેવો
ખલવંત હતો તોપણ તેણે પોતાની હિલાવરી અને હીમત આ સમૈ તદન છોડી દીધી.
તેનું બદન પરસેવાથી ખીલકુલ બીંગાઈ ગયું. તેનું દીલ જોરથી ઉછલવા લાગ્યું અને
નેતરની માફક તે પોતાના બદન ઉપર પેચ ખાવા લાગ્યો ; તોપણ સેવટે તેણે પોતા-
ની આંખો હાલતમાં પોતાનું ચીત ઠોકાણે રાખ્યું અને હવે દર પક્ષે કોઈ હેખતનાક
રેખાવ—કોઈ હવાઈ આકાર—કોઈ જીતનો સાથો પોતાના બદન અંધારા હિવાન-
ખાનામાં જોવા માટે તૈયારી કરવા લાગ્યો.

તમામ શાંત થયું. સુપ્રકીડીએ પાકું પોતાનું રાજ શરૂ કીધું.

પણ ત્યારે પેલા રૂદનનો અવાજ ? પેલી મરતી વખતની હખાતી ચીસ!! તેની
તે કાંઈ પણ અટકલ કરી શકી શકી નહીં. જીવ પલીદની વારવારો તે ધનકાર કરતો હતો
પણ હવે તેની ખાતરી થઈ કે તેના આગલા વીચારો ખુરખાઈ બરબા હતા.

પણ પેલા પુકાર-પેલી મધરાતના નીકલેલી ચીસ કોણની હતી. !!

હસ મીનીટ લગભગ વહી ગઈ અને અમીર વીચારમાં પોતાના ખીજાના ઉપ-
ર પડીયા. અનધારામાં તે પોતાની દરેક બાજુ તરફ આંખો ફાડી જોતો હતો, તેવાં
માં પાછો ફરીથી પેલા અવાજ-પેલી હખાઈ ગએલી-મરતી વખતની કોઈની ચીસ—
પેલી જેથી હાય તેને કાંને પડી. તે હાય-તે રૂદનથી બરી ફુખીઆરી હાય જમીનના
પેટમાંથી હવામાં કોઈ કબજમાંથી નીકલતી હાય એમ તેના કાંનને લાગ્યું. ફરીથી તે
પ્રજ્વળવા લાગ્યો. તે ધાંસતીના મારીઆ બેહોશ થતો હતો, પણ તેને ફરીથી એક જબ
રી હીમત કીધી અને પોતા ઉપર તેને કાણ મેલવીઆ.

એ રીતે લગ્ન વખત તે જેથી હાય તેને કાંને પડી. પહેલી વખત તેને ધારીકું
કે તે એક જવાલી રજપનો હશે—ખીજ વાર તે તરહવાર બચકાર ખાણો અને વહેમ
નો ભોગ થાઈ પડીઆ, પણ આજે જીવ વખતે તેને પોતાની અક્ષ અને હોશ વીસા
રી મેલી, અને કાંઈપણ અટકલ કરી શકીઆ નહીં.

એ હાય:—એ જેથી હાય-એ હવાઈ ચીસનો થું મતલબ હશે,!!! તે કેમ
અને કયાથી આવી ? તે કોણની હતી ? પડોસડો હિવાનખાનુતો ખીલકુલ ખાલી હતું.

પ્રકરણ છઠું.

બે હવાઈ આકારો.

હા પડોશનું દીવાનખાનું ખીલકુલ ખાલી હતું. અને તે વીરો અમીરે તે દીવાનખાનું ઘનીજ ખારીકીથી તપાસી પોતાની ખાતરી કીધી હતી. ઘાસતી અને ખીલકીનો મારેલો અમીર-ગણનગીલ પોતાના પક્ષંગ ઉપરજ પડી રહેલો, અને આંખો ફાડી વગર તરકે હવામાં પોતાની નજરને ફેરવવા લાગ્યો, પણ તેવામાં તેને કાંઈ જોયું! તેની નજરે કાંઈ પડ્યું!!

તેને પોતાના દીવાનખાનામાં એકાએક કોઈ ઠકાનેથી ઉભર પડતો જોયો, જે કે આસપાસની ખારીઓ ખીલકુલ ખંધ હતી, દીવાનખાનામાં ખતીતો ખીલકુલ ફલીજ નહીં રાત સીધાધીરી વધારે ફાલી હતી, તોપણ આ ઉભર આ ચોતરફથી ખંધ દીવાનખાનામાં ઘનીજ ખારીકી રીતથી કોઈ છુપે ઠકાનેથી પ્રગટી નીકળવા લાગ્યો. તે ઉભર આસપાસે આસપાસે વધવા લાગ્યો, જરા વધારે વધીઓ. તેથી પણ જરા વધારે વધીઓ, અને પડોશના દીવાનખાનાના મજબૂત દરવાજા આસપાસે આસપાસે ઉધડવા લાગ્યા. તે દરવાજા ઉધડી રહેવા બાદ તેમાંથી કોઈખંડના એક મજબૂત ખખટમાં સીકડાએલો અજબ દેખાવતો, બાહાદુર ટનનો અને બલવંત ખાંધાનો એક લડાએક પહેલવાન પોતાની સાથે એક ઘણીજ ખુબસૂરત નોજવાનું ચોરતોને લઈ દાખલ થયો. ખખટરમકે પેલા પહેલવાનના ચહેરાને જાંગ લંકાઈ ગીએ હતો, પણ પેલી ખુબસૂરત ચોરતો ચહેરો સફ્ફ અને ખુદ્દો ખુદ્દો દીસતો હતો. જે કે તે ચહેરે બેહદ ખુબસૂરત હતો પણ તેણીના ચહેરાની આમડીના રંગ ઉજળે ફીકો મુવેલા આદમીની આમડીના રંગ જેવો દીસતો હશે.

એકજ નજરમાં અમીરની ખાતરી થઈ કે જે ખખટર તેને પડોશના દીવાનખાનામાં જોતપર ઠાંકેલું જોયું હતું, તેજ ખખટર આંખે લડાએક પહેલવાનના આંગપર હતું. પણ એક ફેમ. તે ખખટર જ્યારે તેને જોયું હતું ત્યારે કાટથી કીટાઈ ગીયું હતું, અને આંખે પહેલવાનના આંખ ઉપર તે તે પુર ચમકેથી ચમકેલું હતું. વધી તે વધારે અજબોજ સેલ થવા લાગ્યો કે જ્યારે તેને પડોશના દીવાનખાનાની તપાસ કરવા માટે દરવાજા ઉધડીઆ હતા ત્યારે તે દરવાજાના મીલખરું કીટાઈ ગએલાં હોશથી ઉધડતી વખતે જેવો અવાજ થયો હતો તેવો. અવાજ આ બે અજાણ રેના દાખલ થવા આગમજ તે દરવાજાને ધચે નહીં, પણ ઘણીજ સફાઈ અને સહેલાઈથી ધીમે ધીમે દરવાજા ઉધડી ગયા હતા.

પેલા આકારો મીઠે પગલે આસપાસે પાસેના દીવાનખાનામાંથી અમીરના દીવાનખાનામાં દાખલ થયા, અને તેમજ પક્ષંગ તરફ આવવા લાગ્યા.

એક વીજળીના ચમકારાની માફક તેમજ મગજમાંથી આગની ઘાસતીએ નીકળી ગઈ, અને તેની ખાતરી થઈ કે આ બે આકારો કાંઈજ નહીં પણ “હવાઈ આકારો” છે. તે કોઈ જવતાં આદમીઓ નથી પણ કોઈ “જનતચુજન” માણસના પવિતર

રહ પોતાની કબર છોડી આજી મકાનમાં મોડી રાતને વખતે બટકવાં નીકસેલાં છે. અમીરે જોઈ પોતાની વખાંમ બલશક્તી ખોદ દીધી હતી, અને પોતે બળદીન થાયો હતો, તોપણ પોતાની હોદા તેણે ડોકને કાપી હતી. ખીજાના ઉપર તે જરા પણ હીલો રહીઓ નહી. એક જોલ જણ બોલવાની તેને હીમત કીધી નહી. એક ચીસ ખરવાની પણ તેને ડેરોલ કીધી નહી.

અને હવે પેલા આકારો તેના પલંગની ઉક પાસે આવી લાગ્યા. ઉક તેના ખીજાનાની આગલ આ બને આકારો આવી હોયા, પૈલી ઓરતે પોતાની બહુ આંખિઃ એ અમીર તરફ ટીકી ટીકી જોયુ, અને પેલા લઢાળેક પહેલવાને આસતે રહી પોતાના બહારપર હંકાવેલો બખતરનો છુરચો ઉચકી પોતાનો છુપાયેલો ચહેરો અમીરને ડેખાડીઓ, અને પોતાનો જમના હાલ આસતે રહી પેલા પડોસના દીવાનખાના તરફ લાંબળા કરી. અમીરને તે તરફ જોવાની ઇશારત કરવા લાગ્યા. અમીર તદન સ્તબ્ધ થાઇ જઇ તે તરફ જોવા લાગ્યા, અને પેલા આકારોએ પોતાની પીઠ ફેરવી તે દીવાનખાના તરફ આસતે અને નાલુક કદમે ચાલવા માંડીયું. ખારણા તરફ તેઓ જઇ પુગા—દીવાનખાનામાં દાખલ થયા અને દરવાજા વગર અવાજ કરવે તેમની પાછલ બંધ થયા. પેલા ઉજ્જલ આસતે આસતે ઓછો થવા લાગ્યા અને સેવટે અમીરે પોતાને આગલના જેવી હાલતમાં તમામ અંધારા દીવાનખાનામાં પોતાના ખીજાના ઉપર પડેલો જોયો.

જેવી તેની સુખ ડોકાણે આજી કમને પેલા આકારો તેની નજર આગલથી સુખ થયા, તેવાજ એક જખરો ધક્કા પડોસના દીવાનખાનામાં થતા તેણે સાંજ લીઓ. ધક્કા સમૈત તે પલગપર ચમકીઓ અને તે તુરતજ સમજીઓ કે તે અવાજ પેલા લોખંડના બખતરના જમીન પર પડવાથી થયો હતો.

તુરતજ તે પલંગપરથી ફૂટીને ઉભો થયો, અને ખતી સલગ્રવી પડોસના દીવાનખાના તરફ નીરખીને જોવા લાગ્યા, તો તેની ખાતરી થાઇ કે તે દીવાનખાનાના મરુદ મોટા દરવાજા ખીલકુલ બંધ હતો તેણે ખારીકુલે બેઠકા મે કાઢપણ સ્વપ્નને જોયો, અને તુરતજ તેને પેલા દરવાજા ઉઘાડવાનો ચીચાર કીધો. પરથમતો દરવાજા ઉઘાડવાની તેની હીમતજ થાઇ નહી. ત્યારે તેની ખાતરી કેમ થાય? સેવટે તેને પોતાના હાલતમાં પેલી ખતી પકડી, અને આસતે કદમે દ્રઢ ચીચારથી દરવાજા ઉઘાડવા ચાલીઓ.

દરવાજા ઉઘાડાજ કોટાઈ અથેલાં મીઝગરમાંથી કડકકડકડ થતા અવાજ જરથી નીકલવા લાગ્યા, અને અહીયાજ તેની ખાતરી થાઇ. સખજ એજ દરવાજા ઘણીજ સકાઇથી વગર અવાજે ઉઘડતા, અને પેલા હવાજ આકારોના તે દીવાનખાનામાં દાખલ થવા પછી પાછાબંધ થતા તેને થોડી પલ અગ્રહ સાંજલીઓ હતા. પાછા પેલા બે આકારો તે દીવાનખાનામાં તેની નજરે પડેરો એવી અપસાધી તેને આસતે રહી દરવાજા ખાહરથીજ પોતાની નજર દીવાનખાનામાં ફેંકી પણ કાઢજ નહી. તેણે તે દીવાનખાના તદન ખાલી જોયુ. તેણે જરા વધારે હીમત કીધી, અને હવે

તે અંદર દાખલ થયો. દાખલ થતાં તેણે જમીન ઉપર કાંઈ પડેલું જોયું. તેણે વાંકું વધી જોતાં માલમ પડીયું કે પેલું બખતર જમીનપર પડેલું હતું. તેની ખાતરી થાઈ કે જે અવાજ તેણે બીછાના ઉપર સુતાં સાંભળીએ હતા, તે તેણે કીધેલી અટકલ પ્રમાણે એજ બખતરનો હતો. તેણે ધારીયું કે બીત અંદર મારેલા ખીસા નીકળી જવાથી તે નીચે પડી ગયું હશે, પણ તેમતો હવેજ નહીં. તપાસ કરતાં તે ખીસા જેમનો તેમ મજબૂતાઈથી બીતમાજ ઠેકાપેલો હતો. કદાચ જે આંકલથી તેને ટાંગેલું હતું તે ટુટી જવાથી પડી ગયું હશે. તેમ પણ નહીં. તે સાંકલ પણ તમામ આખી અને જેવીને તેવીજ હતી.

અમીરે પેલું બખતર જ્યાં પેલા ખીસા ઉપર પાછું ટાંગીયું. તેણે એની મજબૂતીથી પેલી સાંકલને ગાંઠો મારી પોતાનો ખાતરી કરી કે જ્યાંથી કોઈપણ બહી છુટ્યે ગાંઠો છોડે નહીં ત્યાં સુધી આજે બખતર કહીપણ હવે ખીલાપરથી નીચે ટુટી પડે નહીં.

બખતરને ટાંગી ગલેનગીએ હીવાનખાનામાંથી બહાર નીકળીને દરવાજા બંધ કીધા-ખતીને જીભથી અને બીછાના ઉપર સુતા. પણ કેવું અનઅર્થ, જેવો તે સુતો તેવાજ તે બર ઉઘમા પડીએ.

પ્રકરણ ત્રીજું

ખ્યાર કરવું જોડું.

હીસાતરીથી બરપુર હતીઆરીવાલા એકાંત રોકારના જંગલ તરફ પડેલા પો હરના સુંદર રસીઆંમના વખતે, તણ સુંદર જવાનો પોત પોતામાં વાતચીત કરતાં, નીરોસ અને સાફ હીલથી સુરજના તપતાં કીરણો વચ્ચે આસતા એલંનડલ કેસલ-થી થોડે દુર આપણી નજરે પડે છે.

આજે તણ જવાનો કોઈ નહીં પણ માલકમ, જવાન કેનેય અને પરીચેહર હ વહીન છે.

તેઓ શીકરને અરથે નીકળીઆં છે, અને તેમની સાથે શીકરની મજા અને ગમતમાં ભાગ લેવા જીવજીવત ઇવલીન તેમની સાથે છે.

ખીરાદર કેનેય જુ જંગલની પેલી ધેરથી કાંઈ રોકાર કરી લાજા "માલકમ યો હીએ" તેટલા બાવુ ઇવલીનને લઈ આટલાંમાજ ફરતો રહે.

કેનેય કાંઈપણ જવાબ દીએ અને ઇવલીન તેને કાંઈપણ કહે તે આગમજ માલકમ પોતાના બે શીકારી કુતરા સમેત એકદમ આગ્રહ નીકળી ગયા.

જુ ખરેખર દલગીર છુ કે માલકમે આવી જુલગાઈ કીધી. એખલો જવામાં બેચક તેણે મોટી જીલ કીધી." ઇવલીન દલગીર પદ બોલી "આજે જંગલ સાંભ લવા પ્રમાણે ચોરો અને હુઠરાજ રહેઠાંન છે, જેઓ પોતાવ ખાખી-કમ ધીરે હી-વસે પણ કરવામા ચીલંબ લગડે નહીં.

જ્યાંમુખી તેઓ બળે નહીં કે કોઇ માલદાર શીકાર છે.” કેનેયે ધીરજ આપવા કહ્યું.” માલકમ આજ સાદા પોશાકમાં શીકારે નીકળીઓ છે, તેથી ચોરો ઇલા છુટારાને લલચાવા જેવું કાંઈ તેનાં આંગપર ઇલા કેપાવમાં હોય એમ હું માનતો નથી. વલી આપણા છુલ્લેગ કારભારી વીંનટન ગઈ કાલેજ કહેતો હતો કે આમે જંગલમાં છુટારાઓના ઠોર આગલના જેવો હાલ નથી.

“કેનેય તુ પોતે માલકમ સાથ કામે નહીં ગીયો?” ઇવલીને પોતાના ઝુંદર અવાજે પુછ્યું.

તેના કરતાં હું તારી સાથે રહેવાનું વધારે પસંદ કરું છું. “કેનેયે બેદખરી રીતે જવાબ દીધો,” એ તુને મારી સાથ ફરવામાં કાંઈ અડચણ નહીં હોયતો!

“તુ કેવી બેહુદી વાત કરેછે કેનેય,” ઇવલીને નખરાં કરી કહ્યું.” શું આપણુ એકમેક સાથ અચપણથીજ સાથે રહ્યા નથી—અને શું હું તુને એક બાઈ બરાબર ચાહતો નથી? તુ શું આજે પેહેલી વખત મારી સાથ ફરવા આવ્યોછે—ને હું શું આજેજ તારી સાથ પેહેલવડેલી ફરવા નીકળી છું?”

“નહીં નહીં, ખરેખર નહીં,” કેનેયે જરા ગંભીરાધથી જવાબ દીધો.” અચપણથીજ આપણુ સાથે ઉધરેલાં—સાથે રમેલાં—અને સાથે ફરેલાં છઈએ—અને તેથીજ આપણી મીનાચારીના આવેા મજબૂત ગાંઠ બંધાયો છે. પણ એ મીનાચારી હું ધારું છું કે જલદીથી ખતમ થવી એછાએ.”

“હું તારું જોલેજી કાંઈ સમજી શકતો નથી,” ઇવલીન બોલી.

“ત્યારે હવે એ વાતને પડતી નાખ, ખાતું.” કેનેયે દુકમાંજ પટાંબું.

“ખાહી!” ઇવલીન જરા વીચારમાં પડી બેઠી. “કેનેય આજે એમ કેમ?” ખાતુના સાંધારણ નાંમથી મને તુ ક્યારે જોલાવતો હતો. તારી મોહબત અને મીનાચારી બરીઆ સખુનો કાંઈ છે? બોલ, બોલ કેનેય, શું મારાથી તુ કાંઈ ફલગીર થયો છે?

“ફલગીર! હું ફલગીર થાઈ! પ્યારી ઇવલીન,” કેનેય પ્રેમભરીઆ અવાજે બોલીઓ. “તેખી વલી તારા બોલવાથી. એમ કેમ અને? હું એક મીસકીન ગરીબ-કંગાલ-નીરાશાર—તારા ખાપની મહેર અને માયાને આધારે પડેલો.” કેનેય પોતાની હાલત યાદ કરી બોલ્યો.

“કેનેય આજના જેવો તુ અગાઉ કદી પણ નહીં હતો,” ઇવલીન તેને દીકાસો દેવા લાગી. “ચાલ-ચાલ, એમ ના કર. મને કહે કે તારા દીલમાં શું છે. જું તુ મારી આગલ નહીં કહે? શું મને બેહુન તરીકે તુ નથી ચાહતો?”

નહીં હું ઇચ્છુ છું કે હું નહીં ચાહું. એ સવાલના જવાબમાં મારા બેદના ખુલાસો હું સમજુ છું.

કેનેયની જ્યાનથી આપા સખુનો સાબલતાજ એક નહીં બધાન થાઈ થકે એવી ખુશાલીનો એક પેલી નવજીવાન છાકરીના ચહેરા ઉપર પ્રકાશી નીકળીઓ અને તેણીની છાતી કાંઈ એક રીતે ધકકવા લાગી. તેણીના કાંનની ઉપર એકાએક

અગન ખલવા લાગી. તે વીચારી નહીં શકી કે એમ તેણીને સાથી થાયછે. તોપણ અન્નતની ખોમારીમાં તે સુખ સમજતી હતી. ઇવલીનના ચહેરા પર પ્રગટી નીકલેલા પ્યારનો પ્રકાશ કેનેથી જોઇ લીધો અને દુરતજ તેને પોતાની આગલી વાતને આગલ ચલાવી.

હું હંમેશાં એજ ખ્યાલમાં છઉં કે મારા આંખે સુખ અને સંપૂર્ણતા દીવસોનો હવે જલદી અંત આવશે. આપણું બંને જનમ ઘણાં તકાવત પડીએછે. એક મોટા અને માંનવંત અમીરની તુ બેટી, અને હું એક મીસકીન કંગાલ તારી સાથે આવી છુતથી વાત કરે એ બનીજ કેમ શકે. ખચીત મારી તરફનો તારો પ્યાર કદાચ તે સાંભલવા વુને ઉસકેરતા હોય, પણ તારા બાપ તરફનો તારો પ્યાર તેમ કરેતાં વુને કાંઈ નહીં અટકાવે તે વીચાર કરવા જોગછે. બેહેનના મીઠા મધુર નામ થી પુછરવાના મારાદીન હવે વહી ગયાંછે. બાલપણમાં કીધેલા લાડો અને રમતો રૂપના સમાન લાગેછે. હવેતો વખતજ બહુલાઇ ગયોછે, એટલે ખુદ મને પણ બદલાણું પડેછે. વહી તારા નામવર બાપના ઘેરમાં તુ કાંઈ તારો જનમ કાહડવાની નથી. તારાં કુમલા જોબન અને જીવાનીને લાયક કોઇ ધણી વુને જ્યારેખી મલશે ત્યારે અફસોસ "તે એક જખરી હાય મારી બોલીએ" હું કહી નહીં શકતા કે કેવી રીતવુ ડુઃખ મને મારા દીલના બીતરમાં લાગશે. માફ કરજો ઇવલીન આવી સીતના મારા કહેવાથી કાંઈ અપમાન ના સમજતી, પણ મને ખુલાસો કીધા વગર ચાલકુ નહીં, અને એ ખુલાસો અને મારા મગજ માહેલા ખ્યાલો તથા દીલના વીચારો જાણવાની તારી ખાએસથીજ મેં જાણાવીઆછે.

ઇવલીન કેનેથના આંખે અસરકારક બાશાનનો કાંઈ જવાબ આપી શકી નહીં. તેણીના હાથ ધ્રુજવા લાગ્યા—અને શરમાઇ જઇ જમીન તરફ પોતાની નીગાહ નીચી કરી વીચારમાં પડી, અને જવાબ કેનેથી પોતાના બોલવાથી આવી રીતની અસર થાએલી જોઇ પાછું બોલવાનું સરૂં કીધું.

મારી જંદગીનો હવે પછેનો વખત વધારે વાર લાસ બાપની મેહરબાની અને માયા ઉપર લટકેલો રાખતાં હવે તો હું ખરેખર શરમાઈ છું—નહીં હું દુખી થાઉં છું. હવે તેને આધારે પડી રહેવામાં હું ખરેખર બેવકુલાઈ જોઉં છું. મારી ઉંમર ૨૩—૨૪ની છે, અને હું ચાહતે તો ખરેખર મારેં યજ્ઞનાં મારી મહેનતથી મેલવેલી ન્યામતના દુકડાપર કરતે. પણ હું કહી નહીં શકતા કે કેઇ છુપી શક્તીનાં જોરે અમીર આગલ બોલતાં મારી જખાંન ખંધ થઇ બધ છે. પણ હવે મેં દુરતો ને પક્કો ઠેડાવ કીધો છે. મારો વીચાર મારા દેશના ખયાલમાં નોકરી કરવાનો થયો છે. હું મારી ખાજુએ તલવાર ખાંધી બાજુ છું—હું મારી તલવારનો ઘણુંજ સારી રીતે ઉપયોગ કરી બાજુ છું, અને તેથીજ તેવીજ કોઇ નોકરી કરવાનો હું વીચાર રાખું છું. એજ અને એવીજ કોઇ નોકરીમાં કોઇ વખત કાલનું ચક્કર મારાં કીસમતનો દીવસ ફેરવશે. અલબત્ત મારો વીચાર તારા બાપને—એ મારા પાલનહારને—તેની પડતીમાં સુકી જવાનો નથી. નહીં ઇવલીન, હું એટલો બધો નીમકહરાંમ નથી, પણ હું કરેં જોટલો વખત વધારે હું તેની મેહરબાનીને આધારે પડું છું તેટલું મને વધારે શરમાણું પડેછે.

રડતી આંખે ઇવલીને કેનેથને પુછ્યું. “કેનેથ તુ મારા બાપને ખરેખર ગેર ઇનસાફ કરેછે. તે તુને પોતાના ખેડા માફક ચાહેછે.”

“નહી--બાપુ ઇવલીન નહીં હું અમીરનો ખેડા નથી.” કેનેથે ગંભીર અવાજે કહ્યું. “જ્યાં જ્યાં મને મારા વીરો પુછ્યામાં આવેછે ત્યાં હું સાફ ખુલ્લે ખુલ્લે કહું છું કે હું એક નીરાધાર--નીરાસરીત--વગર માળાપતું અમીરને મલેછું આવક છું. ધરમની નજરથી રહેમની રાહે અમીરની મેહેરબાની તરે પલાયલો છું. ફનીઆની સપાટી ઉપર મેં કોઈ અનદીઠ મા-બાપને ચેટે કોઈ ખુરે ચોથડીએ જનમ લઈ મારી કમનસીબી ઉપર અફસોસ કરવાજી અવતરેલો હોઈ એમ મને લાગે છે.”

“એમ ના બોલ, કેનેથ, એમ ના બોલ.” ઇવલીન ધ્રુજતે અવાજે બોલતાં રડી પડી. પણ અલ્હા ! તેણીની હોલને વીંધનારી ચસમેમાથી નીકળતાં નીરમજ આંસુની ધારે કેનેથના હોલપર અસર કીધી અને તે પણ તેવાજી ધ્રુજતા અવાજે બોલેઆ.

“હું કંઝાલ કમખામ તે નાહક તારું દોલ ફુખ્બું. ઇવલીન, મીઠી ઇવલીન, ખુદા ખાતર ના રડ કહે, મને કહે, તુ જેખી કહેશે તે હું તારે ખાતર કરવા તૈયાર થવસ તારા સખુનોને હું મારી પોતાની મરજી સમજરા.”

“તારા આવા આવા ભમતા વીચારો તારા મગજમાંથી દૂર કર,” ઇવલીન બોલી. “એક કુટુંબ જે છુને આવી રીતે ચાહેછે તેને તજ જવાના દરેક તારા ખ્યાલો તારા હોલથી દૂર કર.”

“તારે તુ છું મને મારા વીચારો ફેરવવાની ફરજ પાડે છે ?” કેનેથે સવાલ કીધો.
“હા,” ઇવલીને ગુરતજી જવાબ દીધો. “હું ફરજ પાડતી નથી, પણ અરજ કરું છું, હું માંગી લેઉં છું--હું કાલામસા કરો કહું છું કે એ વીચારો તુ હોલથી દૂર કર.”

* * * * *

“મિહબ્બત જલમ જુલમગાર મિહબ્બત તારા કહેરનો ગાજ્ય કોણ ખમવાને શક્તી વાંન થયુ છે ? તારા બેભાન તરે કેઈ ચીજ દબાઈ નથી ગઈ ? તારા જુલમથી કોણ બે-બર નથી થયું ? તારા જખમથી કોણ બેબન નથી થયું ?

ખરેખર કેનેથ અને ઇવલીન વચે મોહોબ્બત ખાઝી હતી. ઇવલીને આજેજી બહોળુકે કેનેથ તેણીને એક ખહેન તરીકેના પ્યારથી ચાહતો નથી અને તેથી તેણીના સખુનોની દોલ હૈડે ધરી પોતાના વીચારો ફેરવીઆ. ઇવલીનના જગરમા પણ પ્રેમખાનના જખમે લાગા હતા તેથીજ તેણીએ કેનેથના વીચારો ફેરવવાને આજુજી કીધી હતી. કેનેથના જવાની ખખર તેણીને મનથી સુલીનીયાર લાગી. તેના વગર એલનડેલતુ મકાન મારેતમસરા જેવું તેણીને લાગ્યો એમ ધારવા લાગી, અને છતો વસતીએ તે સ્મશાન જેવું થાએ એમ સમજવા લાગી. તેણીના જગરમાં તેના જવાની ખખરથી કાઈ નહી કહેવાએ એવી રીતની છુપી ધાસતી પેદાયઈ, પણ એ સરવે કેનેથના વીચારના ફરજા સાથે ગુરતજી નાખુદ થાયુ, અને ત્યારેજ તેણીએ બહોળુકે કે એ સરવે કેનેથના પ્યારની અસર હતી. ખંને જને એક મેકની હાલત વગર પુછવે અરસ પરસ બહોળી લીધી.

પ્યારનો આનંદ દરદીના ચહેરાપરથી જણાય છે. કેનેથ તેમજ ઇવલીનને એક ખીનના વીચારે જાણી લીધા, અને હવે તેઓએ સાથે આગળ ચાલવા માંડીયુ. ઇવલીન પોતાના નાન્યુક હાથ કેનેથના હાતમાં આપીઓ, કેનેથે તે ઘણીજ ખુશી સાથે લીધા અને એક ખોસો તે હાથ ઉપર લઈ પોતાના હાથમા દાખીઓ.

પણ તે દયાનંદમાં ભેદ હતો. જે પ્યાર અને મિત્રતાના ભેદથી ઇવલીનના હાથ દખાવેો હતો તે દયાનંદના ભેદ તે સમજી ગઈ અને તેણીએ પણ તેવાજ ઢેલુથી કેનેથને હાત ધુજતા હાતે દાખીઓ.

આહા પ્યાર-પ્યાર તારી મક્તબમા શીખનારાઓના તુ કેવો હડહડતો ફરામન. તારી પરસેરા કરનારનો તુ કેવો બેરહિમ મુઠ્ઠા. તુ આધસો અપંગ પણ આખાદ નેમથી તીર ફેકનાર ખુની તીરંદાજ—તારા જરખથી ખુદા ફર રાખે. નીરદય સગલીલ નાતરસ પણ મીઠો મધુર સોહોમનો પ્રીય પ્યાર!!!

જેમજેમ તેઓ આગલ ચાલવા લાગ્યાં તેમતેમ તેઓ એક ખીન સાથે ગુપ્ત મોહોત્પત્તી છુપી ખારાખડીમાં વાતો કરવા લાગ્યાં. પણ તેવામાં તેમની પાછલ કાંઈ અવાજ થતો તેઓએ સાંભળીઓ. તેઓએ પાછલ ફરી તુરતજ જોયું અને માલકમ તેમની સાંમે આવી ઉભો. માલકમે તુરતજ ઇવલીનના ચહેરાપર પ્રગટેલાં પ્યારના ચીન્હો જોઈ લીધાં તેમજ કેનેથને પણ જોઈ તેણે પોતાની ખાતરી કીધી અને તુરતજ તેના ફીલમાં હસદ અને કીનાનો આતશ પજરવા લાગેો. ઇવલીન માલકમને એકાએક શેઠાથી પાછો ફરેલો જોઈ ગજરાટમા પડી, અને માલકમે તેણીને ગજરાટ જોઈ લીધો પણ તે સરવે અખાડા કરી કાઢી જણાવતો નહીં હોય તેમ ફરેજ કરી બોલીઓ " શેઠાકની રમતમાં આજે હું ખીલકુલ નીરાકુલ થયોછુ. જે કલાક થયાં હું રખડીઓ પણ કાંઈ વધીયુ નહીં.

એ કલાક ? કેનેથ અજબજબ થાઈ બોલીઓ વખત કેટલો જલદી વહી ગયો. હું ધારૂછુ કે અરધો કલાક બાયજે થયો હોય.

મને પણ એમજ લાગેછે. વખત કેટલો જલદી વહી ગયો તેની આપણને કાંઈ પણ ખબર પડી નહીં. " ઇવલીન પણ અજબ થાઈ બોલી "

મને લાગેછે કે તમારી વાત ચીત હમિશના કરતા વધારે રસકસથી બરેલી હોવી જોઈએ કે જેથી વખત કેટલો વહી ગયો તે પણ તમને માલમ પડીઓ નહીં. " માલકમે તાને મારી કહેયુ " હું ધારૂછુ કેનેથ કે આજે જંગલની હલી આરી અને ખુદરતના મનહરણ દેખાવ—પૈલી પાહાડની ટેકડી પરથી વહેતા ઝરાર નહીંતો પૈલી ઉડી ખીન વીરો તુ બાશાન કરવા મંડી ગયો હરો ?

માલકમને, મોહુડથી આવાતાંનાનાં ની બરીઆ સખુનો સાંભલી કેનેથે પોતાનો ચુરસો ખોઈ લીધો. પણ તુરતજ તેને પોતાની ખુશીઆરીપર કાજુ રાખીઓ અને વીચાર કરવા લાગેો. તેને લાગુ કે બેશક ઇવલીન સાથે પ્યારમા પડવામા તેને ખોટું કીધુછે. ઇવલીન સાથે પ્યારમા પડી પોતાના પાલનંદાર તરફ તે નીમખહુરાંમ થયોછે—પોતે પોતાનાં અવકાદ વીરો બેખબર હોવા છતાં-પોતે નીરાસરી-

ત-પારકાને આધારે પડેલા હોવા છતાં એક માતબર અને ઉચી તોખમના અમીરની બેઠીનાં હાથનો પોતે ઉમેદવાર બનવામાં તેણે ખરેખર બેઅડબી કીધી છે.

જગલની પેલી તરફ શીકારની તલાશમાં હું ફરતો હતો “માલકમે વાતને પાછો ખેલમ આપી” તેવામાં આસપાસના ઝાડોની ગીચ ઘટા વચ્ચે મેં એક ઘોઠાં સાફ અને સફાઈદાર કુડાલાંને દૃશ્યે લેયું. હું તે તરફ ગીચો. તપાસ કરતાં મને માલમ પડીયું કે કોઈએ જાહાઝ ઝરૂખાંને તે જગા ઉપરથી જાણી છુલ્લ ઉપેડી નાખીયાં હતાં અને એ કુડાલાંની વચોવચમાં સંજેમશરનો એક મીનારો કોઈએ ઉભો કીધો હતો, અને તે મીનારો ઉપર તે જગાપર બનેલા દહેશતનાક બનાવના લેખ કેતરેલા હતા.

એ શક તેજ “કેનેય બોલીઓ” મરનાર અમીર એલંનડેલ અને તેની બાં-જના ખુનવાલી જગા હોવી જોઈએ, અને પેટ્રા મીનારો હું ધારૂછું કે તેમનીજ યાદ ગાશીમા ત્યાં ઉભો કીધો હતો.

એ શક તેજ “માલકમે ટેકો આપ્યો.” એક રાતના અમીર એલંનડેલ પોતાની બાંજ સાથ અતરેથી થોડે દુર ઇગલચેમ કેસલમા મેજબાની લેવા ગયો હતો ત્યાંથી રાતને સમે પાછા ફરતાં આંખે પાહાડી જગલમાં વસનારા છટારાઓએ બંનેના ખુન કીધાં હતા.

પણ તેવામાં એકાએક પડાસની ઝાડીની ગીચઘટામાથી એક જગલી ઝોર તનો આકાર બાહાર નીકળી આવ્યો અને પોતાના હાત લામખા કરી બેલવા લાગી- “અને શું તમે એમ ધારો છો કે તે બંને જનના રૂહ તેમના ખુવા પછી તેમની કબરમાં સુખથી વસે છો?”

ગભરાટની એક ખારીક ચીસ ઇવલીનના ઝૂંદર ખુખમાથી બાહાર પડી, અને બીહીકધી ડરોને તે કેનેયને વલગી પડી, સબખ તે ઝોરતનો અર્થકાર દેખાવજ તેણીને અમકાવવા ખસ હતો.

ડર ના ઇવલીન જરા હીમત પકડ “કેનેયે તેણીના કાનમા ધીમેથી કહેયું” હ-માએ ગદ કાલે એજ ઝોરતને જોઈ હતી.

એજ ઝોરતને આપરે ગદ કાલે દીકી હતી કેનેય. “માલકમે બોલીઓ.” ઝોર ત પેલા પાહાડની ટેકડી છોડી વુ જંગલમાં બટકવા નીકળી છે એમ હું ધારૂછું, સબખ ગદ કાલે વુજ હમીને પેલી ટેકડી ઉપર મલી હતી. વુને જ જરૂર હોય તો કાલની મફક મારા આજના શીકારમાથી કાઢ આપુ.

નહી જવાંન “પેલીએ ટુકમા જવાખ દીધો” મને કાઢ જરૂર નથી. મારૂ રહેઠાં પાહાડોમાજ છે, અને મારા ખોરાક સારૂ ગદ કાલે મને મલેલો શીકાર ખસ છે. “પછી એકાએક ઇવલીન તરફ હાત કરી તે બોલી” શું આંખે છાંકરી તારી બહેન થાયે ?

હા- “માલકમે જવાખ દીધો” એ મારી બહેન છે. વુ એજ નસીખ કહી શકશે ?

પણ એ તારી બહેન નથી. “કેનેય તરફ હાથ કરી બોલી”

બેશક “કેનેથે જવાબ દીધો” એ મારી બહેન નથી.

ખરેખર નહીં “પેલી ઓરત થાડા અવાજે બોલી” હું મારું છું કે એ તારી બહેન નથી. તમે બંને જન ધણજી ખુબસુરત છો. તમે બંને એકમેકને લાયક છો. તમારે જોડું આપાદ રહ્યો, અને તે સાહેબ તમારો બંનેનો નીગાહબાન થાજે.

કડકડ થતા ગાડીના જરૂખાના અવાજ અને ઘટાની સીફાઈ વચે પેલી ઓરત એકાએક આંખે તણે જનોની નજર આગલથી આપના પલકારામાં શુભ થાઈ ગઈ, અને તણે જણ તેણીને આવી રીતે શુભ થાએલી જોઈ રતબધ થાઈ ગયા.

“માલકમ પોતાની બહેનનું વરતેણ બવીસ સાંબલી બેહડ શસ્ત્રે થયો, અને હાંત કચકચાચી બોલીઓ” જો ફરીથી હું કોઈવાર એ ઓરતને મલીશ તો એ દાકણના હું કેવા છુરા હાલ કરીશ તે કહી શકતો નથી.

આંખે તણે જણનો રસાણો હલવે હલવે એક નડેલ કેસલ તરફ ચાલીઓ. જો કે માલકમે પોતાના દીલમાં કેનેથ સારું કપટને જગા આપી હતી, તોપણ બહેન થી તે કેનેથ તરફ હુમેશના જેવી મીત્રાચારી કેખાડવા લાગયો. કેનેથે માલકમને કપટ બણી લીધો અને પોતે ઇવલીનના પ્યારમા પડવાથી માલકમને પોતાના છુપા ખુદઈ તરીકે જોવા લાગ્યો.

સેવટે તેઓ કેસલ આગલ આવી પુગા. ઇવલીન ગમગીન હોવાથી પોતાના દીવાનખાના તરફ ગઈ. આજના બનાવ ઉપર વીચાર કરવા કેનેથ પોતાના ઓરડા મા ગીઓ, સખબ આજના બનાવો તેની જીંદગી સાથે કાઈ તાણકો રાખતા હોય એમ તેને લાગ્યું. અમીર માલકમ પોતાનો શીકાર એક બાણ નાખી પોતાના બાપ ગલેનગીલને આજની બખર આપવા તેના દીવાનખાના તરફ ચાલીઓ.

પ્રકરણ આંઠમું

છવીસ વરસપર બનેલા બનાવો.

બેથેન અને હેરત થાએલો અમીર ગલેનગીલ એલનડેલ કેસલમાં બટકતા પેલા બે હવાઈ આકારો વીશે કાંઈપણ અટકલ કરી શકીઓ નહીં. બેહડ મહેનત નખસા ઇ અને હહેશતનો ભોગ થાઈ પડ્યા પછી છોક્રે મોડી રાતના પેલા પવીચ રૂહની ખુલા કાત લીધા બાદ તે બર નીંદમાં પડીઓ હતો. જો કે તેણે પોતાની બાકીની રાત ઘણી અચ્છી નીંદમાં શુજશી હતી તોપણ સહવારના પોહોરમાં ઉઠતાં વાર તેણે ગઈ રાતના બનાવો પુરતજ ઇલાહ આપ્યા. તે મનમાં વીચાર કરવા લાગ્યો કે પેલા બે આકારો કેાણના હશે? તેમને પોતાની કખર છોડી આવી મોડી રાતે આ મકાનમાં બટકવાની તેમની શું મતલબ હશે? તે સાથે પેલા બખતરનું જમીન ઉપર એકાએક પડવું, દરવાજાનું વગર અવાજ થવે ઉઘડવું વતરોજે બીજા બાખરોજો તે ધણજી વીચારા માં પડીઓ. ઉઠતાં વાર તેને પોતાના કપરાં બદલી કારબારી વીનટનને પોતાની પાસે બોલાવી સરવે ચાતનો ખુલાસો બાણવાનો તેને વીચાર કીધો.

વીનટન ઉમરે પુગેલો એક ધરડો માણસ હતો. તેણે પોતાની ઉમરનો મોટો ભાગ પહેલા અમીર એક નડેલથી તે હાલ સુધી એલનડેલ કેસલમાં ચૂનરીઓ હતો. ઉમરમાં મોટો હોવાથી તે આખો મોટા મકાનના દરેક નોકરો ઉપર સરદારી કરતો હતો. કારભારી તરીકે તેની ઉમરનો મોટો ભાગ એજ મકાનમાં ચૂનરવાથી ગઈ ચૂનરી દરએક બીનાઓથી તે માંહીતગાર હતો, અને તેથીજ અમીરે ગલેનગીસે તેને પોતાની હજીર ખોલાવીઓ હતો. તેના હુકમને માંન આપી તે તુરતજ તેની ખોદમતમાં આવી હાજર થયો.

શુભામ નોકરીમાં હાજર છે “વીનટન ખોલીયો” કાંઈ હુકમ નામવર અમીરે

બસા વીનટન “ગલેનગીલ ખોલીયો” એકાદ જે વાતનો ખુલાસો પુછવાના ઘંસદાથી મેં તુને ખોલાવીયો છે.

નોકર ખીદમતમાં હાજર છે. “વીનટન જવાબ દીધો” જેખી કાંઈ હુકમ નહોતો હોયશ તે મોટી ખુશીથી કહીશ.

અમીરે વીનટન તરફથી આવા દુરમાખરદારી બરીઆ સખુનો સાંબળી પોતાની વાતને આગલ ચલાવી.—

પહેલાં મને જણાવકે આખો એલનડેલ કેસલની આસપાસ વસનારા કીયા કીયા ઉમરાવો છે?

અહીંથી થોડે દુર ઉતર તરફ કેનમોર કેસલ આવેલો છે, તેનો માલિક સર ફોનલ કેનમોર છે.

અમીર—હું તેને આલખુ છું. હું પારુ છું કે તે હાલ કેસલમાં નથી. કોણે એહી-નખર્ગ છે?

વીનટન—પણ સાહેબ તે હમેશાં કરીસ્તમસના દહાડા પોતાના એ કેસલમાંજ ચૂનરે છે. હું પારુ છું કે આખો મંહીનામાં તે જરૂર પોતાના કેસલમાં આવશે. કેનમોર કેસલની પુર્વ દસા તરફ લીન્ડેલ કેસલ આવેલો છે. લીન્ડેલ કેસલ ખરેખર એક કીલ્લા જેવો મજબૂત છે અને તેનો માલિક સર જેમ્સ છે. બીજા ઘણાક કેસલો આસપાસ આવેલા છે. તે સરવેમાં મજબૂત ગંભીર પણ ગંભીર દેખાવનો કીલ્લો એક આલખીન નામનો છે. તેના માલિકો જે બાધઓ છે. જેમનું નામ થજ એક આલખીન છે. તેમના નામ ઉપરથીજ તેમના મકાનનું નામ આપવામાં આવ્યું છે.

અમીર—મે તે બંને બાધઓ વીરો સાંબલીયું છે ખરું.

વીનટન—અરુવા એવી છે કે એ જે બાધઓ ઇનદલ્લ અને એપ કાઇ સા-રા માંખસ નથી. જોકે તેમના વીરો હું કાઇ વધરે નહોતો જોગ નહોતો નથી. તેઓ બંને ઘણાજ ખાહાદુર શીકારીઓ છે. પોતાની ચાલમાં તેઓ હુલડ—વાચાર વગરના—તોછડ અને સ્વભાવના ઘણાજ તેજ છે. પારકના માલને તેઓ પોતાનો સમજવાની જરા પણ વાંચાર કીયા વગર ઘડી ઘડી છુલક કરે છે. પોતે બંનેજન છડજ છે.

અમીર.—મેકઆલપીનોની ચાલ ચલન વીરો કે રોહરમાં એવીજ કીસમની ફરી-આફો સાંભલી હોય એવું મને ધીઆન છે ખરું, પણ વીનટન મેં જ્યારે એદીનખમું છોડીયુ ત્યારે આએ એલનડલ કેસલને વાસતે ઘણી અદ્ધવ્યો સાંભલી હતી. અમીર એલનડલ પોતે મને જણાવીયુ હતુ કે આએ મકાનમા છૂત અને પરીઆનો માણ છે. હુ આએ મકાનમાં ઘણા વરસો થયાં વસે છે નહીં ?

વીનટન.—મારા ખચપણથી નામવર અમીર હું આએ મકાનમાં વસુછુ. આએ પાંસથ વરસની મારી ઉમર છે, અને અમીર અલનડલના નીમખનો હુ પરવરીશ છું. મારો વીચાર ઘણી વખત આએ મકાન છોડી જવાનો થયો, પણ થું કહું નામવર અમીર કોઈ છુપી શક્તી મને તેમ કરવાને મના કરેછે.

અમીર.—આટલી બધી ઉમર આએ મકાનમા રહ્યરવા પછી ખેશક હું ફરેક વાતથી જાણીતો હોવો જોઈએ ?

વીનટન.—તમે નામદાર જેખી સવાલ કરશો તેનો જવાબ નફર તુરતજ આપવાને બંધાયેલો છું.

અમીર.—અદ્ધવા ખેશક મેં ઘણી સાંભલો છે. મારે પેલી જે ખાલી ખુરશીઓ વીરો જાણુ છું.

વીનટન.—જે ખાલી ખુરશી વીરો તમે નામદારની અચરતી મટાડવા તે હેવાલ હું તમે આગલ કહેવા તૈયાર છું, પણ તે હેવાલ કહેવા માટે મને સરવે વાત અવલથી કહેવી પડશે. હું ધારૂં કે તમે નામદાર આજ તેવીસ વરસની વાત ઉપર પેલા જંગલમાં બનેલા બચકાર અને અન્યથા ખુનની વાતથી અન-જાણ નહીં હશો.

અમીર.—મે કાઠ થોડુ ઘણુ તે વીરો સાંભલીયુ છે.

વીનટન.—ધીક છે હું સરઆતથી તે હેવાલ કહેવો સર કરૂં.

ચુરતમાં અપસંગ.

આજ બરાબર છવીસ વરસની વાત ઉપર મરનાર અમીર એદગર અને હાલનો અમીર કેરેડાક (જેને વાચનાર હાલ એલનડલના નામથી જાણાયેછે) અ-એજ મકાનમાં તેમના મરનાર આપના દીવાનખાંનામાં તેના મિતના ખીલાના આગલ તેના મરણની વખતે સુકણ પર પડી રડતા હતા. પોતાના મરનાર આપના મરતી વખતના છેલ્લા ફરમાનો સાંભલવા તેઓ ઘણાજ ધનતેનર હતા. તેમની સરવે આસા પોતીકા આપમાજ સમાયલી તે હોકો એ જોઈ હતી, સખ્ય તેમની માદર કેટલાક વરસ થયાં મરી ગઈ હતી, અને હાલ તેઓ પોતાના અતી વહાલો આધાર પણ ઊંઘાની તઈઆરી પર હતા. અમીરે પોતાના મરતી વખતના ધીમાં પણ ગંભીર અવાજે તેમને દુઆ દીધા, અને પોતાના મરણ પાદ વધુ ગમગીન નહીં થયા તથા રોક નહીં કરવા આજુ કરી કહેવા લાગો. પાદઅઝ તેણે પોતાની મીનકતની વહેચની કરતા જણાવીયુ કે એલનડલ કેસલ (આએ મકાન) અને

તે સાથની તમામ જગીરનો અખતેઆર તેના વડા બેટા એકઠેર લેવો, અને પોતાની તમામ ખાકીની મીલકત અને મકાન જે એદીનખર્ગમાં છે તે સરવે તેના નાધલા બેટા કેરેફોકને સવાધીન કીધું. વહી એક મોટી નાનાંની રકમ પણ વારસામા તેને સવાધીન કીધી, તથા મરતી વખતની તેની વહેચનીતું કરારનામું તેના હાતમાં મુકીયું. આએ તેના છેલ્લા કરમાંના પોતીકા અતી વહાલાં કરજદોને કરમાવી ઉમરાવ એલનડેલ પોતાના અતી વાહાલા બે બેટાઓને જવાન અને ઉધરતા નાકાન વન-યમાં મુકી પોતાનો પ્યારો જીવ તે કોરતારને સવાધીન કીધો. તેની લાસને આએ એલનડેલ મકાનમાંજ પુર અપકારી પુરતા હમામ સાથ દફન કીધી.

દફનની કીરીઆ કીધા બાદ થોડા અઢવાડીઆમાં બંને બાઈઓ એદીનખર્ગ તરફ નીકળી ગયા. કેરેફોક પોતાની જહગીના હીવસો એદીનખર્ગમાં એક આરામ-મા ચુલરવા લાગો. તેને એદીનખર્ગ માહેલી પોતાના બાપની જગીર મલવાથી જો કે તે પોતાના બાપના બેતાબધી બેનસીબ હતો, તેપણ તેના બાપના બેતાબધો તેનો વડો બાઈ એકઠર વારસ થવાથી તે જરાપણ તેની તરફ અફેખાઈની નજરથી જોતો નહી હતો. પોતાના બાપનો બેતાબ વારસામાં મલવાથી અમીર એકઠર ઉમરાવ એલનડેલ બનીઓ, અને બંને બાઈઓ ઘણાજ સંપ અને મોહોબતથી એદીનખર્ગમાં રહેવા લાગ્યા.

વખતના આરસામાં કાલના જોગે અમીર એકઠરને (જેને આપણ અમીર એલનડેલ કહી હવે પછી કહીયું) એદીનખર્ગવાલા ઉમરાવ એકઠરની એક પુરી પણ હુર સમાન પુખ્તુરત બેટી મારગરેત સાથ દોસતી થાઈ. વખતના વહેવા સાથ તેમની દોસતી વધારે અને વધારે મજબુત થતી ગઈ અને પોતાના મરનાર પોતાને એક વરસ થવા બાદ પોતાના શોકને દુર કરી ઉમરાવ એલનડેલ નવજુવાન પરીચહેર મારગરેત સાથ નેકાના પરીતર ગાંઠથી બેડાયો.

પુરેપુરા બે અથવાડીઆં રંગરાગમાં એદીનખર્ગ ખાતે ચુલરવા બાદ અમીર એલનડેલ પોતાની પુખ્તુરત માણક મારગરેતને સહપોતાના આએ બાપીકા મકાન એલનડેલ કેસલમા આવવા નીકળીઓ. અમીર ઉમરાવો અને બીજા બેડે-ખાંઓના ખાસ રસાલા વચે તેઓ કુમધાંમથી ગાળતા અતરે આવી પુંગા. પણ જી કહું ! તેમના આવતાંનેજ વાર સગન તેમને સારા મલોઆ નહી. એક બનાવ એવો બનીઓ કે તે હીનથી આએ છલક અને પુરાના મકાનનું નાંખે બદનાંમ થાયું. હજોતે તેઓ કીલલાના દરવાજામા દાખલ થાયછે, તેવામાં એકાએક અમીર એલનડેલના થોડાએ એક જખરી ઠાકર ખાધો, અને તેજ પલે આએ પડોસના હીવા નખાના માંહેલ ગંભવર બખતર લોહોડાની મજબુત પુટો ઉપર ટાંગેલ હોવા છતાં એકાએક જખરા કડાકા સાથ જમીન ઉપર ટુટી પડીયું.

જી “અમીર ગલ્લેનગીલ એકાએક ચમકીને બોલીઓ ” બખતર જમીન પર ટુટી પડીયું ! અને તેને દુરતજ ગાઈ રાતનો બનાવ હયાદ આયો. કેવા કહંગા અપસગન !!

“વીનટન નમીને બોલીઓ” એ તે છુરા—કઢગા જવલેન અપસગન! જો કે અમીર એલંડેલે તે વાતના અખાડા કીધા અને તે અપસગનને કાઢ વળન આપીયું નહીં પણ અમીરનહીં મારગરેતના ચેહેરાનો રંગ બીલકુલ ઊડી ગયો. અમીરે તેણીને સંધીઆરે આપી તેણીની ધાસતી ફર કીધી અને સરવે વાતને દાખી નાખી.

બે બાલકોનો જનમ.

અમીરે જો કે આખે અપસુકનની દરકાર કીધી નહીં પણ મકાન માટેલા નેક શેમા તે લીરો ચરચા ઉઠવા લાગી, અને સરવે એક મતે કહેવા લાગ્યા કે આખે અપસુકન માટે ઇલા વહેસે નુકસાનકારક થઈ પડવાના. રમત ગમતમાં અમીર પોતાના જખત ચુનરવાલાગો, અને એ રવેસે કેટલાંક અઠવાડીયાં સુઝરી ગયાં. અમીરનહીં પણ પેલા અપસુકનની વાત ઢીલથી જુલી ગઈ, અને સરવે સાંમાંધાંન થઈ પડીયું. પરાણેઆ મકાન છોડી પોતપોતાને ઠેકાણે ગયા, અને અમીરનો નાથલો ભાઈ કેરે ઢોક મુસાફરી કરવાના ઇરાદાથી ઇગલંડ તરફ રવાના થયો.

એક વરસ વહી ગયું, અને અમીરનહીં મારગરેત એ અરસામા ગરબવંતી થાઈ. અમીરનહીં મારગરેત હવે જલદી એક બાલકની માવતર યરો તેથી મહેલમાં એકવાર પાછી ગડબડ મચી રહી. બે કાખેલ તખીબોને એઢીનખર્ગથી ખાસ તેડાવી મંગાવીઆ, અને તેમને રહેવાને માટે એલંડેલ કેસલમાં ખાસ જગા આપવામા આવી, અને બાલકની માવજત કરવા કાળે જુલીઆ લાકરખી નામની એક પડોસમાં રહેતી ઓરતને ખાસ રોકવામા આવી.

જુલીઆ ખીચારી ખરેખર કમનસીબ હતી. તેણીને ખાવીંદ તેને તજ ગયો હતો, અને હાલમાં આખે ઢાસી જુલીઆ પણ ગરબવંતી હતી. અમીરનહીં મારગરેતે જુલીઆને આવી કમનસીબ અને ગરબવંતી હાલતમાં તેણીના ખાવીંદથી વીખુટી પડેલી જોઈ તેણીના હાલ ઉપર દયા કરવા લાગી, અને પોતાની નાકરીમાં તેણીને તુરતજ રાખી. જુલીઆએ એલંડેલ કેસલની પડોસમાં આવેલી પોતાની કંગાલ જુપડી છોડી એલંડેલ કેસલમાં પોતાલ મકાન કીધું, અને અમીરનહીં મારગરેત તેણીને થણીજ ખ્યારથી ચલાવા લાગી.

થોડા દીવસ ચુનરવા બાદ ઢાસી જુલીઆએ એલંડેલ કેસલમા એક ખેટાનો જનમ આપીઓ, અને બરાબર આઠ દીવસ પાછલથી મારગરેતે પણ એક ખુબસુરત ખેટાનો જનમ આપીઓ.

આખે બંને બાલક ખેટાઓની તપાસ અને માવજત અલખતા જુલીઆ પોતેજ કરવા લાગી. કઢમાં-ખાંધામાં અને તંદરેશતીમાં જુલીઆ મજબુત હોવાથી પોતાનું કામ બરાબર રીતે ખબવતી હતી. એલંડેલના આખે બાલક વારસના પેદા થવાથી કેસલમાં કુમધામ ચાલુ થાઈ અને અમીર એલંડેલની ખુશાલીનો પાર રહેયો નહીં.

નવા અપમુકન.

પણ અકુમોસ ! એ ખુશાલી નાશકારક હતી. દાસી જીલીઆના સવાળીનમાં ખંને ખાલકો ઘણીજ સારીરોતે રહેતાં હતાં, અને તેમની સંભાલ પણ જીલીઆ તેવીજ રીતે લેતી હતી. ખને ખાલકો જીલીયાઆનુજ ફૂલ પીઈ ઉધરવા લાગ્યાં. અમીરજીદો મારગરેતે એલનડેલના અમીરને એક વારસથી નવાજ્યો છ એવી ખબર જ્યારે અમીરના એક ઘણાજ અતલગના દોસત ઇંગલશમાં મને પડી ત્યારે તેને તે ખનાવની ખુશાલીમાં અમીરજીદો મારગરેત અને તેણીના ખાલીંદ એલનડેલને પોતાના ઇંગલશેમ કેસલમાં એક મોટી જીઆકૃત આપવાને ઠડાવ કીધો. આવી વધાઈને સારૂ આપેલી જીઆકૃતમાં હજાર રહેવા અમીરજીદો મારગરેત અને તેના ખાલીંદને ઇજન થવાથી તેઓએ ઇંગલશેમ કેસલ તરફ જવાને ઠડાવ કીધો. પોતાના ખાલકની પુરતી માલ જત કરવા અને સંભાલ લેવાની જીલીઆને તાકીદ કરી તેઓ હવે જીઆકૃતમાં જવાની તૈયારી કરવા લાગ્યાં.

પેલા દક્ષીણ તરફ આવેલો ગંજવર કીલ્લો નહીં ? “ ગલ્લનગીલ્લે અધીરાધથી વીનટનને પુછીયુ.”

તેજ નામવર સારૂખ “વીનટને નમીને કેહ્યુ” પણ આજ કેટલાંક વરસો થયાં તે ખાલી પડેલોછ. અમીર ઇંગલશમાં મના મરણ પછી તેમને કોઈ પણ વારસ નહીં હોવાથી તેની મીલકત જપત થાઈછે. એટલું કહી તેને પોતાની વારતા પાછી સરૂ કીધી.

ઇંગલશમાં કેસલ તરફ જવાની હવે તૈયારી અમીરજીદો મારગરેત અને એલન ડેલે કીધી અને પોતાના રસાલાદાર તરીકે ચાર મરદો અને બે ઝોરતોને પોતા સાથે લઈ એક સહવારના પોહોરમાં થોડે સવાર થઈ તે તરફ જવા નીકળીયાં. પણ જુ' કહ્યું ! જેવા તેઓ દરવાજામાંથી ખાહાર નીકલવા જાય છે તેવીજ અમીરના થોડાને એક જખરી ઠોકર લાગી. અમીર થોડાપરથી ગળ્ડી પડતો હતો, પણ તે સેજમાં ખચી ગયો, અને તેજ વખતે એક જખરા કડાકા સાથે આંચે પડેસના હીવાનખાના માહેજુ' ખખતર જમીન ઉપર ટુટી પડીયું.

અમીરજીદોના ગબરાટને પાર રહેલો નહી. અમીર પોતે પણ ગબરાટમાં પડીઓ, પણ તેણે હીમત રાખી અમીરજીદોને સમજાવી લીધી, અને તેણીની ધાસતી ધોરજથી નરમ પાડી. તોપણ અમીરજીદો પર આંચે નવા અપમુકનની જખરી અસર થાઈ હતી. તેણીએ વીચાર કીધો કે આવી રીતને અપમુકન તે જ્યારે આવમકાનમાં પડેલી દાખલ થાઈ ત્યારે ખનીયો હતો, અને આજે પાછો બરાબર એક વારસ ખાદ ખનીઓ છે. હું પોતે આંચે ખનાવને અકસમાત સમજવા લાગો. મે અમીરને પોતાની ઇંગલશમાં તરફની ખુસાફરી અટકાવવા માટે અરજ કીધી પણ મારી ધાસતીની દરકાર ન કરતાં તે હસવા લાગો, અને અમીરજીદો પોતાના અતી વાહાલા ધણીની મરજને તાંચે થાઈ તેની તરફેન ખેંચવા લાગી અને આવા અપમુકનની વચે તેઓએ પોતાની ખુસાફરી સરૂ કીધી. આંચે જુ'દ કીલ્લાના ગંજવર દરવા-

જા તેમની પાછલ ખંધ થયા. હું બખતરના પડવાને વહેંચ સમજતો હતો. પણ હવે તેને હું ખરેખર અપચુકન સમજવા લાગ્યો. મારા હીલમાં કોઇ છુપી ધાસતીઓએ ધર ફીધું, અને તેઓના આવવાની હું ઇનતેન્સિટી રાહ જોવા લાગ્યો.

ખાંભુખરાખ.

અકસોસ ! માણસ ધારેછે શું અને ખુદા કરેછે શું !! કોણ જાણતું હતું કે આવા અપચુકનનું ફલ એટલું જલદીથી ફલશે ? અમીર અને અમીરનહીના સીધા-રીઆને હજી તો ધણી વખત થયો નથી-હજી તો ધણી કલાકો પણ થયા નથી તેટલા-માંજ પેલું બાલક-પેલું ખુબસુરત બાલક-એક નડેલને ખીલતો શુભાખ-અમીરની આસા-આએ બોહાલી મીલકતનો વારસો એકએક તાંતના દરદને ભોગ થાઇ પડીયો. ઉપલીઆના મરજ તેને લાગુ પડીઓ. કેસલમાં ગભરાટ મચી રહેશે. પ-ડોસના ગાંમડાંમાંથી તખીખની મદદ મેલવવા નોકરોને દોડાવોયા, અને સાંજ પડતાં તખીખોની મદદ મલી. પણ અકસોસ, તે બહુ અચુરો મદદ હતી. જોકે બાલક તો હજી છવતું હતું પણ ફૂંજે પોતાનું ધર તેનામાં ધણી મજબુતાઇથી ફીધું હતું. તખીખોએ પોતાના ઇલાજો કીધા પણ કાઇ વલીયું નહીં. સેવટે બાલકના જીવ-વાની આસા રહી નહી.

એ મરે છે! એ એ મરે છે! મારી છાતીનું ફૂંધ ધાવી ઉછરેલા પછુ બાલ વું એટલું જલદી કાં મરે છે !! "જુલીઆએ એવી રીતની એક હાય મારી." મદદ-મદદ મરે ક્રેઇ દોડો-કોઇ જલો-ઇગલશાંમ તરફ જલો-કોઇ આવો-કોઇ જુવોરે. જુલીઆ એમ બોલી છાતી કુટવા લાગી, પણ અકસોસ તેના પ્રકારથી માતના પેગામચી ઉપર કાઇ પણ અસર થાઇ નહી.

આએ ફુજદાયક બખર અમીરને જાહેર કરવા મેં એક આદમીને દુરતજ ઇગલશાંમ તરફ દોડાવીએ. આએ પેગાંમ તેમને મલતાંજ જ્યાફતની મોજ છોડી તે-ઓ પોતાના ઘોડા પર સવાર થાઇ રસાલાને પાછલ આવવા દુરમાવી પવણની ઝડપ માફક ઘોડાને એલનડેલ તરફ દપટાવીઆ. રસાલો પાછલ પડીઓ. અને આએ ખ'ને જ'ન પોતાના મરતાં બાલકને ખચાવવા નહીતો તેની મરતી વખતની ચીસ સાંજ-લવાના ઇરાદાથી આજલ નીકળી મયાં.

પણ તેવાંમાં એકએક પેલા રસાલોદારોના કાંન ઉપર જંગલમા કોઇ તરફથી ઓરત મરદની સામટી ચીસો આવી. તે ચીસો કેવી હતી ? હુપકીડીનું ઘ્યાર ફાડી નાખનારી—દયાલુ પણ ખારીક ચીસો—કાંનના પરદા વીધી નાખે તેવી તે ખારીક ચીસો—રાતની સોહાઇને ફાડી ચીરી નાખે એવી તે ચીસો હતી. તે ચીસો કોણની હતી ? કોઇ મરદ ઓરતના સાંમટા ફૂખોઆરા અવાજની તે ચીસો હતી. મદદનો ત્રલખથી સમાયલી કોઇનો મરતી વખતની છદ્દલી ચીસો હતી. પાછલથી તે દખાતો મધ અને ધોમધીમે તદન ખંધ થાઇ ગઇ.

આએ ચીસો સાંજલી પેલા રસાલોદારોએ પોતાના ઘોડાઓ તે તરફ વધારે જોરથી દોડાવીઆ. રાતની અનધારી સોહાઇની દરકાર ન કરતાં તેઓએ આએ મર-

ત્રી વખતની કોઇની ચીસને મદદ આપવાનો શીમાર કોષી. આગલ અને આગત તેઓના ઘોડા રોડવા લાગ્યા, અને સેવડે તેઓ ત જગા ઉપર આવી પુગા. પણ અરે જુદા ! તે જગા ઉપર તેઓએ શું જોયું ? ચાંદ પુર બેશમાં ચમકતો હતો. અને તેના ઉભસથી તેઓએ કોઇ એ આદમીઓને જમીનપર પડેલાં જોયાં. રીસાલે ફારો દુરતજ પોતાના ઘોડા પરથી ઉતરી પડી પેલાં આદમીઓની લાસને તપાસવા લાગ્યા તે તેઓના ગભરાટનો કાઠપણ સુમાર રહેશે નહીં. તેઓએ પોતાના અમીર એલનડેલ અને અમીરજી મોરગરેતને જમીનપર લોહીમાં ઘાટેલાં જોયાં. તેમની પાસે એક જાગેલી શમશીર પડેલી તેઓએ હીઠી અને તેમના જખમોમાંથી તાજા લોહી પાછીના ધોત મીસાલ વહેતું હતું. તેમના બદનપરનો પોશાક ફાટી ટુટી ગયોલો હતો—તેમના ચહેરા લોહીથી ખરડાયેલા હતા અને એવી જુલમ જનસતી અને કોઇની જખરી વચે તેઓએ પોતાના જન ખાયા હતા.

રડતી અને માહેતમથી બરપુર નીશાનીવાલા જઈ ચહેરા સાથ પેલા રીસાલે-દાર પોતાના માલેકોના આકૃત બરોઆ મરણના સમાચાર અને તેમની લોહીભૂકાન થાએલી લાસો લઈ એલનડેલ કેસલમાં મોડી રાતે આવી લાગ્યા. અમીર અને અમીરજીની લાસ મહેલમાં આવી પુગી. કેસલમાં ગભરાટ મચી રહેશે, અને જ્યાં ફેડા કલાક અગાઉ દરએક જનના ચહેરા હસતા હતા તેને બદલે માહેતમથી રડતા ત્રીસવા લાગ્યા. સુખનો મુરજ એલનડેલ કેસલ ઉપર પ્રકાશતો અસ્ત પ્રમીએ, પણ એટલો જલદી તે અસ્ત પામશે એવી આસા કોઈને પણ હતી નહીં.

પણ આકૃત હમિસા ચોતરફથી આવે છે. એટલાંમાજ હમારી ઉપરના સતીમતુ સેવડ આંધુ નહીં હતું. અમીર એલનડેલ અને ખાંતું મારગરેતની લાસને કેસલમાં લાવવાને હજી એક કલાક થયો નહીં તેટલા વારમાં પેલું બાલક—પેલા જીલસા શુ-લાખ—પેલા એલનડેલનો વારસ-અમીરનું ફરજંદ મરણ પામીયુ. આએ તે કેવો અજબ. આએ તે મોતનો કેવો સીતમ. માહેતમની શું કહાણી ફેલુ. પેલા બાલકના મરણથી જુલમીઆ છાતી ફાડતી હાય મારી રડવા લાગી. મા—પાપ—અને બેટા મણે જનનો જન એકજ હીને આએ ફનીઆ છોડી ગયા, અને એ રીતે એલનડેલનો સાચો વારસ નાણુદ થયો, અને ઘોડા કલાકના અરસામાં નહીં ધારેલી કનથી એલનડેલનું ખાતુખરાખ—સત્યનાશ થાઈ ગયું. હવેજ મને ધયાદ આવી—હવેજ મારી ખાતરી થાઈ કે પેલા અપમુકનના ફેલેલાં આએ ફલ હતી.

આએ માહેતમથી બરપુર સમાચાર મારગરેતના પાપ ઉપર એદીનખગા ખાતે મોકલાવીઆ, અને તેનીજ ઝડપથી એક ખાંતે પેગામ અમીર એલનડેલના નાંધેલા બાઈ કેરેટોક ઉપર લનડન ખાતે મોકલાવી જણાવીયું કે એલનડેલના ખાંદાનની ખરાબી અને ખુબારી થાઈ, અને તેની એલાદની જુલમખાની આવો આકૃત બરી રીતે ખની છે, તથા તેની જડ જીનએખથી માહેતમ બરી જુવારી સાથ જખડી ગાઈ છે.

એલનડેલ ખીન્ન.

મરનાર અમીર એલનડેલ અને ખાંતુ મારગરેત તથા તેમના ખાલકને દુકાના-વવાની કીરોઆ મે પોતેજ કીધી. આએ મકાન મધેજ તે ત્રણે જણને એકજ દીવસે અને એકજ વખતે માનસાથે દુકનાવીયાં.

ગરીબ ખીચારી જીલીઆ. પેલા ખાલકના મરણ પછી તે ખરેખર પોતાની કુધ જીધ ખાઈ, અને તેથી તેણીને કોઈ તેણીના અતલગના ખેશીને સવાધીન કરવાની જરૂર પડી. જીલીઆ ઉપર મરનાર ખાંતુ મારગરેતની ઘણીજ મહેરબાની હોવાથી તેણીને તેણીના આવા વખતમા વગર આસરે કેસલમાથી હાંકી કાઢાડવાનું મે દરસત નહીં જોયું, અને તેટલા વાસતે તેણીના ખાલકના તેમજ તેણીના પોશનને સાફ ઘટ્ટી ગોઠવણ કરી તેણીને કેસલમાથી જવા ફરમાવીયું.

આવી માહેતમ જરી ખખર અમીરજીની મારગરેતના ખાપ અમીર સ્વેયદનને કોને પડવાથી તે ખીચારો ગમ ખાઈ એ અઠવાડીઆમાં મરણ પામીએ. અમીર એલનડેલના મરણના સમાચાર સાંભળી તેને નાથતો બાઈ કેરેલેક ખનતી ઝડપથી અતરે આવી લાગે, અને પોતાના બાઈના કવખતના મરણથી ખેલુદ દલગીર થવા લાગે. તેણે પોતાના બાઈનો કીનો લેવાના સોગંદ ખાધા, અને તેના પુત્રીએનો પતો લાવનારને મોટા ધનામો આપવાને જાહેર કીધું. બાદઅઝ અમીર એલનડેલનો કોઈ ખીન્ન વારસ નહીં હોવાથી તે તેના ખાપીકા ખેતાખને અને તમામ પછાડી મીલકતને માલિક પાથો, અને અમીર કેરેલેક હવે અમીર એલનડેલ ગણવા લાગે.

પોતાના બાઈના વેરમાં જંગલમાં વસતા દરએક છુટારાને પકડી તેમને ગેસ-પંદ મીસાલ નવો અમીર એલનડેલ (જેને વાચનાર એલનડેલના નામથી અતી-આર કુધી પીછાનેછે) જાપે કરવા લાગે. જંગલ માહેલા ગેડામાથી સહેકડાને સોધી કાઢાડી સહેકડાને જાપે કીધા, કેટલાકોને કાસી દીધા અને કેટલાકોને રીખાવી મા-રીઆ. અમીર એલનડેલ એટલું કરી પોતાના ગમને કાઢ એાછો કીધો નહીં, તે પોતાના બાઈને ખેલુદ માંનથી ચહાતો હતો અને તેથી જે જગ્યા ઉપર તેના બાઈનું પુત્ર થયું હતું તે જગ્યાની આસપાસના ઝાડ ઝરૂખાની ઘટાને કાપી નખાવી એક મીનારો મરનારની ધયાદગારીમાં તે જગ્યાપર હભો કરાવીએ. તે મીનારો આએ મકાનથી ઘોટું દુર જંગલ વચે મરનાર અમીર અને તેની ખાંતુના કવખતના પુત્રની ગવાહી આપતો હભો.

આજેજ મે એલનડેલની વારતા આવી સમપુરણ રીતે સાંભલીછે. હાલનેા અમીર એલનડેલ મારો ખાસ રહીકછે, તે ઘણાજ બલો અને નેકછે " ગલેનગીલે તેની તારીફ કીધી "

" અમીર કેરેલેકને હમેએ અમારા નવા માલિક તરીકે કબુલ કીધો, અને તેને તે દીનથી અમીર એલનડેલ તરીકે પીછાનવા લાગા. " વીનટને વાત આગલ ચલાવી.

બે ખાલી ખુરસીઓ.

અને હવે હું એ હકીકતના ઉદ્ઘાટનાવ ઉપર આવું છું. આએ આદ્યત બરીએ ખનાવ ખનવાને લગભગ વરસ થયા આખું હવું. કરીસ્તમસના તહેવાર ઉપર હાલના અમીર એલનડેલે પોતાના બાઈના મરણની વરસીના હોગામ ઉપર એક ગમભીર મેલાવડો કરવાના ઇરાદાથી મરનારના સરવે અતલગના હોસતોને જમવા બોલાવીઆ. જમવાના દીવાનખાંનાને તમાં કાલા પરદાએ અને આલશોથી સંગારી ગમગીની અને શોકના પોશાકમા ગરક કીધું. સરવે મલી અગીઆર પરોણાએને ઇર્જન કીધાં હતાં પણ બરાબર બાર આદમીના પોશાકની તળવીજ રાખી હતી. અગીઆરમાંથી કુકત નવ જન હાજર થયાં હતાં. બે જન કાંઈ નહીં ધારેલી અગવડથી હાજર થઈ શકીયાં નહીં. અમીર એલનડેલે સુધા કુકત દસ જના ખાનાપર ખીરાજનાર હતા તોપણ મને બાર માંણસની વરદી મલવાથી ખાનાની ટેબલ આગલ મે બાર ખુરસીઓ ગોઠવી હતી. ટેબલ ઉપર ખાંતુ પણ બાર માણસને માટે ગોઠવીયું અને હવે સરવે મલી દસજન ખાંનાની ટેબલ પર ખીરાજ થયા. હું તેમની રીકુકતમાં હાજર રહેવા આસપાસ ફરતો હતો, તેટલાંમા પડાસના દીવાનખાંનાના દરવાજા. એક જબરા ધડાકા સમેત જોસથી ઉઘડી ગયા અને એક લડાએક પહેલવાંન તમાં બખતરમાં સોંકડાયેલા પોતાની બગલમાં એક ખુબચુરત જવાન પરદેનશીન. ખાંતુનો હાલ લઈ ધીમે કદમે પુર દમાં અને રોખમા તે દરવાજામાંથી દાખલ થયો. સરવે મહેબાનેના ચડેરા ધાસતીથી જુદું થાઈ ગીયા, અને આએ ખનાવ જોઈ કાંઈ પણ વીચાર કરી શકીઆ નહી. મારો પોતાની સુધ ઠેકાણે રહી નહી. પુર બપોકમાં વગર દહાશતે તેઓએ ખાંનાની ટેબલ તરફ ચાલવા માંડીયું અને પેલી બે ખાલી ખુરસી ઉપર તેઓએ પોતાની બેઠક કીધી. આએ બેઠની મતલબ સમજવાની કોઈનામાં તાકાત રહી નહી, અને પેલા લડાએક પહેલવાંનની આવી રીતની હીમત જોઈ તેઓએ પોતાની ખાતરી કીધી કે એ બે આકારો કાંઈ નહી પણ કોઈના પવીન રૂહ છે, અને આએ ક્ષાની ફનીઆની સહેલ કરવા નીકલીઆછે. આવી તરક કરવા માટે તેમને એકજ કારણ હવું અને તે એજ કે પેલા આકારોના ચાલવાથી તેમના પગલાંનો અવાજ ખીલકુલ જમીન ઉપર થાતો હતો નહી.

“ પછી પછી ગલેનગીલે ઘણીજ અધીરાઈથી પુછીયું. જલદી બોલ તેઓએ સુ કીધું—અને સુ થયું ? ”

પેલા પહેલવાને અને પેલી ખાંતુએ પેલી બે ખાલી ખુરસીપર પોતાની બેઠક કીધી અને ચપચપ સ્તબ્ધ એક પુતલાની માફક બેસી રહેયાં. કોઈની પણ હીમત કાંઈ બોલવાંની થાઈ નહી. અમીર એલનડેલે તો બેહોશ જેવો થાઈ ગયો. આવો મામલો જોઈ પેલા લડાએક પહેલવાન અને પેલી ખાંતુ પોતાની બેઠક ઉપરથી બપકામા ઊઠી ઉભા થયાં અને પેલા પહેલવાને પોતાના મોહડા પર ધાંકેલો બખતરનો જીરમો આસતે રહી જંચકીએ અને પેલી ખાંતુએ પણ તેજ પરમાણે પોતાના ચ

હેરા ઉપર નાખેલાં પડેલાં હાથી લીધે, અને બંનેજને પોતાના ચહેરા સરવેને નહેરે કીધા. સરવે મહેમાંને તેજ વખતે ચમકી ઉઠીઆ. ગભરાટ અને અનઅન્યની ચીસો સરવેના મેડોડામાંથી તેજ વખતે એક સરખી નીકળી, સખખ આંખે બે આંકારો ડોઢના નહીં પણ મરનાર અમીર એકનડેલ અને તેની ખુબસુરત બાંકુ મારગરેતના તેમને માલમ પડીઆ.

પોતાની પુરતી પીછાન કરાવવા પછી પેલા બે આંકારોએ પોતાના છરખા પા-જા પોતાના ચહેરાપર નાખીઆ, અને જેવી બપકા બરેલી રીતે તેઓ દાખલ થયા હતા, તેવીજ રીતે પુર તાબમા તેઓ પાછા પડાસના દીવાનખાનામાં દાખલ થયા અને દરવાજા તેવીજ રીતે પોતાની મેલે તેમની પાછલ જખરા કડાકા સાથે બંધ થાઇ ગયા.

મોડી રાતે મહેમાંને પોતાને મકાને સીધારીયા. વખત પાછો વહેવા લાગેા, અને યોડા દીવસો બાદ એ બનાવ સરવે કોઇ જુલો ગયાં. તેપણ પડાસના અને આસપાસના મામડાઓમાં એ વાત મરકીની માફક ફેલાવા લાગી અને આજ છુદ્ધી પેલી બે બાલી ખુરસીના બેદ લીરો સરવે કોઇ ઇનતેજર રહેવા લાગ્યાં. અમીરે આંખે મકાન મારા સવાધોનમાં આપી ચોતે પોતાનું રેઠાણ એંદીનખર્ગમાં કીધું.

એજ મકાનમાં એ બંને બાધઓ મેજ એક કરતા હતા. એજ જગલમાં તેઓ સાથે ફરતા તથા શીકાર કરતા હતા અને આજે તે મકાન વેરાંન અને એકાંત પ્રાઇ પડીયું. જે મકાન એક વખત આબાદીનું મઠક હતું તે બરબાદીનું કારણ થાઇ પડીયું. જ્યાં હુખ વસતું હતું ત્યાં હુખે પોતાની નહેસ શીકલ કેખાડી પોતાનું સદાચ રહેઠાણ કીધું. પણ તે વખત વહી ગયોછે—તે બનાવને આજ લામખી યુદ્ધત થાઇછે અને હવે તેમના પવીત રૂઢ બહેસતમાં જખીને બેઠાંછે.

વીનટનની વાત અતરે પુરી થવાથી અમીરે તેને પોતાની આગલખી જવાને ફરમાવીયું. વીનટન નખી અમીરની ખીદમતમાંથી દુર થયો, અને ગલેનગીલ આંખે બેદ બરીઆ બનાવની હકીકતને ગઇ રાતના પેલા બે આંકારો સાથે સરખાવવા લાગેા. તે મનમાં બોલીએ, “જે તેમજ હોય તો પેલા બે આંકારો જે મેં ગઇ રાતે જોયા તે કોઇના નહીં પણ અમીર અને બાંકુ મારગરેતનાજ હોવા જોઇએ. તેમના રૂઢ વીનટનના કહેવા પરમાણે લામખી યુદ્ધત થવા છતાં હજી બહેસતમાં જખી બેઠા નથી. હું સખખથી તેઓ આંખે મહેલમાં બટકતા હશે?” એવા ઉંડા લીચારલા લે ગરક થયો હતો તેવામાં આલકમ દાખલ થયો.

પ્રકરણ નવમું

સાચા પ્યારમાં થતી ખલલ.

પોતાની બહેન ઇબલીનને એક વગર જણાયલા માખાપનો—હલકા ખાંદાન-નો—પોતાના બાપના આંસુના લેહણ પરવરીશ થાએલો. એકરો પ્યાર કરે એ જુનાખી કેમ સાંખી શકેએ.

જંગલ માહેલી પેલી દાકણે તેમને દીધેલા અશ્વત્થી તે વીચારેલા પડીએ હતો તોપણ તેણીની આગમચેતી વીશે તે ગભરાવા લાગેા અને એ સરવે બનાવ સાથે પોતાની બહેન તરફ કેનેયની આવી એઅદખી બરેલી ચાલની ફરીઆદ કરવા પોતાના બાપ આગલ તે જઈ હોયો.

માલકે મના ચહેરાપરથી તેના બાપ ગણેનગીલે ધારીયું કે કાંઈપણ બનીયું છે તોપણ પોતે ધીરજ રાખી સવાલ કીધો. “હવેલીન ક્યાં છે?”

“તેણીના હીચાનખાંનામા ગઈ હશે માલકમે જરા શુસ્સામા જવાબ દીધો.”

“કેમ આજે શું બનીયું?” ગઈ કાલના જાણવા જોગ બનાવ કરતાં કાંઈ વધારે છે?” ગણેનગીલે સવાલ કીધો.

“ગઈ કાલના કરતા વધારે જાણવા જોગ આજના સમાચાર છે.” માલકમે જવાબ દીધો. “મને પોતાને કહેતા શરમ લાગે છે. કેનેય અને હવેલીન એક બીજાને ચાહે છે.”

“એ શક” ગણેનગીલે જવાબ દીધો. “હું તે જાણું. તેમનો પ્યાર હું સમજું. એક બાઈ પોતાની બહેનને જે પ્યારથી ચાહે છે તેજ પ્યારથી હવેલીન કેનેય ચાહે છે.”

“નહી નામવર અમીર” માલકમે બોલીએા. “તેમ નથી. બાઈ બહેનના પ્યારથી જે તેઓ એક બીજાને ચાહતાં હતાં તે તો હું તે વીરો ફરીઆદ કરતો નહી, પણ તેમનો પ્યાર બીજા રીતનો છે. તેમના પ્યારમાં જુદી જાતના જુસ્સાઓને મે મગટી નીકલેલા ખંનેના ચહેરા પર જોયા. શું કહું? કેનેયના પ્યારને હવેલીન તરફ એક બાઈના પ્યાર રૂપે ઢોડતો નહી પણ એક આશકના પ્યાર રૂપે ઢોડતો મે જોયો. હા તેજ વખત હું છું કરતો તે કહી શકતો નહી, પણ ખામોશીમા મે દાહાપણ વીચારીયું.”

“એ શું બોલે છે” અમીરે શુસ્સામા પુછીયું. “તારી સુધે કહાણે છે કે. લામખી વાત છોડી જે હોય તે કહી દે.”

“નામવર બાપ” માલકમે હકીકત સરૂ કરી “શેકારધાહમા હવેલીનને હું કેનેયને સવાધીન કરી મારા શેકારની સોધમાં થોડે દુર નીકલી ગીએા. એ કલાક તેઓએ મારી ઘેરલાજરીમાં એક બીજા સાથે વાતચીતમાં સુન્દરીઆ, અણ તેવામાં આજે એકાએક તેમની પીઠ પાછલથી આવવું થયું. તેઓ પોતાની વાતચીતની ખુમારીમાં એટલાતા મસ્ત હતા કે મારી હાજરીની તેમને કાંઈપણ સુધે રહી નહી અને જોતાજ તેઓ ગભરાટમાં પડીયાં, અને તેમના મોહોડાં ઉપર પ્રકાશતા પ્યારનો જુસ્સો મે બરાબર જોઈ લીધો. બેહક મહેનતે મે મારા શુસ્સાને મારા કાજમાં રાખીએા. પછા નીમખ હરામ દગલખાજ કેનેય પણ વીચારમાં પડીએા. હવેલીન પોતે પણ ગભરાટમાં પડી, અને શું કરવું તેની ખબર તેઓને રહી નહી. હા મારા સ્વપનામાં પણ મે એવી આસા રાખી નહી હતી કે કેનેય આવી રીતે નીમખહરામ બનરી. તે પાછલ કુલશમે પોતાના ધણીનેજ મગ કરીએા. તે નીમખના મોલાને પોતાના અંગેકડાં નીમખહરામ કીધું છે.

“પછી છું થયું આગલ ચલાવ” ગલેનગીલે મુસ્સાને દાબી પુછીયું.

“મેં તદન અખાડાજ કીધા” માલકમે પાછી વાત સર કીધી. “અને કાંઈજ ન્હાલતો નથી એવો દેખાવ કીધો, પણ તેવામાં એકાએક મઠ કાલવાલી” પેલી જંગલ માહેલી દાકણ ગીચ ઝાડીમાંથી પોતાનો દેખાવ દીધો.”

“જંગલ માહેલી દાકણ”. અમીર અમકીને ખોલીઓ. “તે છું ખોલી.”

“તેણીએ કેહેયું” માલકમે જવાબ દીધો. “ઇવલીન મારી ખહેન થાયછે, પણ તે કેનેયની ખહેન નથી. પછી તે કાહાપા કનીજે તેમની ખુબસુરતીની વખાન કરી ખુદા તેમનું જોડું કાષમ રાખે એવા આશીસ દીધા. આવી રીતના સખુને તે પલીદને મોહડથી સાંભલી મેં મારી ધીરજ ખોધ દીધી. નજદીક હવું કે હું કાંઈ તેણીને કહી સંભાળ પણ તેવામાં તે ઝાડાની ગીચ ઘટા વચે રુમ થાઇ ગઇ. રુપ-રુપ મુગે મોહડે વીચારમાં પડેલાં હુમે તણે જન મહેલ તરફ પાછાં ફરીયા. તેઓ પોત પોતાને ટકાણે ગયા અને હું આએ દુઃખભરી ખબર કેહેવા તમે નામવર આગલ ચાલી આયો.

“અમ્મસોસ” અમીર ઘણેજ હલગીર થાઇ ખોલીઓ. “આજના આએ સમાચારથી હું ખરેખર દુઃખી થયોછું. એક માખાપ વગરના ખાલક તરફ ઠીધેલી મહેરખાનીનો ખદક્ષો આવી રીતે ભવીશમાં મલવાની આસા મેં કદીપણ રાખી હતી નહી. વલી મારી ખેટી ઇવલીન પોતાનો પ્યાર એક નીચ વગર માખાપના છોકરાને ઇનાયત કરશે અને તેની હલકી મોહાખતમાં કુસી પડશે એ વાતનો મને ખ્યાલ પણ નહી હતો. એક હાત ઉપર જ્યારે આ દગલખાજ કેનેયની ચાલ ઉપર શુસ્સે થાઉછું ત્યારે ખીજ હાત ઉપર મારી ખેટી ઇવલીનની આવી નખલાઇ સાંભલી હું દુઃખી અને નીરાસ થાઉછું. પણ કાઇખી કરવું જોઇએ. જો એ ખનેની મોહાખત એક ખીજના હીલમાં ઘર કરી ખેટી તો પાછલથી તે છોડવવી ખેશક મુશકીલ થાઇ પડશે. ખખ-રતો વખતસર મલીછે અને તેનો ઇલાજ પણ મારા હાતમાંજછે.”

“અને તે ઇલાજ નામવર ખાપ.” માલકમે પુછીયું.

“એહીનખરગથી આપણ એલનડેલ આવવા નીકલીયા” અમીરે જવાબ દીધો તે વખતે અમીર એલનડેલ ઇવલીનના હાતની માંગની કીધી હતી.

“આ ખનાવ ખનવાથી હવે હું નક્કી વીચાર કરું છું કે વગર ધોલે એક કાસક એહીનખર્ગ તરફ રવાના કરી તે નામદારને જણાવવું કે મારી ખેટી વીચેની તેની માંગની મેં મંજૂર રાખીછે.”

“પણ કેનેય.” માલકમે આગમાં તેલ રેડયું. “તેનું છું.”

એક નીચ અને હલકા આદમી તરફ ધ્યાન આપવું એ ઉદાર દીલના આદમીને છાજતું નથી. તેને તેના વાંક સર સજ કરવી—એ ખાખડ વીચે ખુલ્લો પુછવો એ તેની ઉપર ગેયા મહેરખાની કીધા ખરાખરછે. તે આપણા ધોકકારને પણ લાયક નથી. વાસતે તેનો તો ખ્યાલજ કરવો નહી નહાનપણથી તેને ઉછરો મેં મોટો કીધો છે, અને હું હવે તેને દુવામાં નીરાધારીત અને નોરખાર મારા આસર

હોઠથી હાંકી કાઢાડું એ બને નહીં. એટલે બધા ધાતકી હું થવા માંગતા નથી. તે સાથે લોકો પણ તેમ કીધાથી મારા વીરો સારૂ ખેલનાર નથી. વાસતે કેનેય આપરા મકાનમાં પહેલેનીજ માફક રહેશે, પણ રકૂતે રકૂતે તેને આપણુ આપણા નોકરોની હાલત અને દરબ ઉપર લાવી મેલશું, અને આપણી ખરોખરીઓ કરવાને બદલે થોડા વખતમાં આપણા નોકર બનાવી તેને આપણા મકાનમાં રાખીશું. હવે પછી તેને આપણી સાથે ફરતો તેમજ ખાતા પીતા ખંધ કરવા સારું હું આજથી એવો હુકમ કાઢાડું છું કે તેને પોતાનું જમવાનું પોતાનાજ હીવાનખાનામાં લેવું. એવી રીતે એખણે પડવાથી નોકરો અને નફરોની સંગતમાં તે પડશે અને આસતે આસતે તેમના જેવો થઈ જશે.

“ખરેખર એ ઘણાજ સારો વીચારછે.” માલકમે તેના બાપના વીચારની વખાન કીધી.

“હવે તું જલદી જઈ અમીરે કહ્યું તારી બહેન ઇવલીનને મારી આગલ માફલ.”

માલકમે પોતાના બાપના ફરમાનને બળવવા ગીઓ અને થોડા વખતમાં પરીચરે ઇવલીન પોતાના બાપ આગલ આવી ઉભી.

રડતી આંખો—ધુજની છાતીએ અને ધપકતાં હૃદય શરમાતી તે પોતીકા બાપના ફરમાનને માન આપવા તેના સંનમુખ આવી ઉભી. અમીરે પોતીકાં હાલ લા મખા કરી પીતુ બાવથી તેણીને કોટી કીધી, પણ ઇવલીન પોતાના હીલના જુસાને વધુ વખત દાખી નહી શકવાથી તે રડી પડી.

આહા ! ! તેણીના રડતા ચહેરામાં પણ પ્યાર પ્રગટી નીકળીઓ હતો. તેણીનું દરએક હસકા ખાતા અવાજમાંથી પ્રેમની એક એક હાથ નીકળતી હતી, અને તે કોઈ ને માટે નહી પણ ખુબસુરત નીરાધાર કેનેયને માટેજ હતી. આવી તેણીની હાલતમાં—આવી તેણીની સ્થિતિમાં પણ તે પોતાના બાપ તરફની પોતાની ફરજ જુદી ગઈ નહી હતી.

“મારી સ્થાની દીકરો તારી આંખમાંથી વહેતાં આંસુની ધાર તુછી નાખ” અમીરે ઇવલીનને પોતાની પાસે ખેસાડી કહ્યું. “હું તુને કાંઈપણ કપડો આપતો નથી. તું દાહી અને કહેવાગરીછે, અને તેથી હું જે કાંઈ કહ્યું તે ધ્યાન ધરી સાંભલશે.”

“હા મારા મહેરબાન મુરખી” ધુજતા અવાજે ઇવલીન બોલી. “તમારા દરએક સખુનોને મારે માથે ચઢાવીશ.”

“કહે ત્યારે ઇવલીન “અમીરે પુછીયું” પેલા જવાબ કેનેયે તુને કાંઈ સમજાવી તારી પાસે કોઈ વાતનો કોલ લીધાછે.”

“નહી નહી” ઇવલીન જવાબ દીધી. “તને મને સમજાવી નથી. માફ-માફ માગુ-છું મારા મહેરબાન-કદરદાન બાપ, વાંક સરવે મારેજાહે. કેનેય ખોલકુલ નીરદોરાછે. કેનેય જ્યારે મને કહેયું કે હવે વધારે વખત તે આંખે મકાનમાં રહેવા માંગતો નથી, અને ફનીઆમાં પોતાના કીસમતને અજમાવવાની પોતે પેરવી કરવાનો ઇરાદો રાખે છે ત્યારે મે પોતે તેને તેવા વીચાર છોડી દેવા અને અહીં આજ રહેવા ફરમાવીયું.”

“અને તુ તેને ચાહે છે ઇવલીન.” અમીરે પાછા સવાજ કીધો. “પણ તારો જીલ છે. તેમ ખનનાર નથી. હું તેમ થવા દઈશ નહીં. એક ખાપ તરીકેની મારી ફરજ હું ખનવવા વગર રહેનાર નથી. હુંને મારા કહ્યા પરમાણું કરવું જ પડશે.”

પોતાના ખાપની આવી હુજત બરી તકરારથી ઇવલીને કાંઈ પણ હુજત વગર ઘરતજ હા કહી તુકમાં પટાવીયું.

પણ અરે તેણીનું દીલ તેજ વખત ભાગી તુટી ગયું હતું. પ્યાર વીરો તે ખીલ-કુલ ખેખર હતી. જ્યારે પ્યારની મકલખમાં તે મોડોખતની ખારાખડી શીખી એક પ્યારાને તે પ્યાર કરવા લાગી ત્યારે તેજ પ્યાર આવી કદંગી રીતે-કવખતે-ક મીસમે દુટે એ કેવો સંતાપ. ખરેજ તેના જેવું કડવું કોઈ જાહેર નથી—તેના જેવી અગન કોઈ આતશમાં નથી—તેના જેવું દુખ કોઈ દુખમાં નથી—તેના જેવી નાસીપાસી ફનીઆમાં નથી. પણ જ્યારે તે પ્યાર ફૂલે છે-જ્યારે તેવા પ્યારના ખાગમાં મોહખત ના ફૂલો હજે છે-અને તે ફલનો મીઠો મખવાસ તે ખાગનો માલી-અને માલન કરે છે, આહા! ત્યારે તેના જેવો મીકાસ મધમાં નથી-તેના જેવો હરખ કોઈ દુખમાં નથી-તેના જેવી લહેજત કોઈ ચીજમાં નથી.

“તુ એમના ધારતી કે હું તારી સાથે કોઈખી રીતની સખતાઈ ચલાવસ” અમીરે સમજવી કેહેયું. “હવે આપણ એ વાતને લંખાવીશ નહીં. કેનેથના ખ્યાલ જુ તારાદીલથી દુર કર. મેં હુકમ કીધો છે કે આજથી તેને પોતાલુ જમવાનું પોતીકા હીવાનખાનામાંજ લેવું. હવે હીકરી ખીલ જે અમતની વાત મારે હુંને કેહેવાી છે તે એ છે કે તારા લગનની મેં તૈયારી કીધી છે. તારે લાયકના કોઈ ધણી મેં સોધી કહાડેલા છે. અમીર એલંનડલ હમરમા તારાથી મોટો છે, પણ—

“જી. હું. આએ ખરું સાંભલુ છું ?” ઇવલીન ચમકીને પોલી.

“હા ખેટી અમીર પોલીઓ” તુ ખરુંજ સાંભલે છે. અને એક તાએદાર ખેટી તરીકે અપીર એલંનડલને તુ પોતીકા ધણી તરીકે કપ્પલ કરશે.

ઇવલીન પોતાને ખાપને મોહડેથી આવા સજ્જનો સાંભલી ફીકકી પડી ગઈ. તેણીના ગાલ ઉપરનો રતાસ ઉડી ગયો અને એલંનડલજુ નાંમ સાંભલતાંજ તેને પોતાની હોશ ખોઈ દીધી પણ ઘરતજ તેણીએ પોતાની મનશકતી ઠેકાણે રાખી જવાખ દીધો. “હા સાહેબ.”

“શાખાસ મારી લાડકી દીકરી” અમી ખુશી થઈ પોલીઓ. “હવે તુ સીધાર અને મેં જે કહેયું છે તે ધ્યાનમા રાખજે.

ધીમે પણ લઠડતે કદમે પેલી સુંદર નાર પોતાના ખાપને ખુશી પોતીકા દી-વાનખાના તરફ ચાલી. તેણીની મોકામા મીડી આસાનો તેણીએ પોડા વખતમા અપવી રીતે નારા થાએલો જાણે, અને તેથી જુ વીચારવું, અને જુ ફરજ તેનો તેણીને ખલાલ પણ રહેશે નહીં.

એની જે ધ્યાન હાલતમા તે પોતાના દીવાનખાનામાં ગઈ અને પોતાની આનીતી હાસી અરસુલાની ખાંઠ ઉપર પોતાની દેહી નાખી જરજર રડવા લાગી.

પેલી ગમથી મહેનગીશિ એક કાસદને પેઠાંમ આપી એટીનખરમ ખાતે અમીર
એલનડક પાસ મોકલાવીઓ, અને કારભારી બીનટનને બોલાવી દરબાનીયું કે કે-
નેયને એરે! કુકમ કરે! કે આજથી તેણે પેલીકુ ખાતુ પેલીકા દીવાનખાના-
માંજ ભેરું.

પ્રકરણ દસમું

કેનેયની હુવાઈ મુસાપ્રરી.

નાસીપાસ અને નીરાસ થાએસા કેનેય જંગલમાં ખનેલા અનાથ ઉપર પુરતી
ધીરજથી વીચાર કરવા લાગેા. પોતાના પાલનહારની એટી તરફ ખરી હોરમત અને
ઇજ્જતથી જોવાને બદલે પ્યાર બરી નજરથી તેણીને તેને જોઇ તેથી તે પોતાને
ખરેખર નીમખહરાંમ સમજવા લાગેા. જે પ્યાર અને જે મોહોખત તેને પોતાના
દીલમાં મંદીરમાં સુંદર ઇવજીનને ખાતર જાલવી રાખી હતી તેને વીરી હરે તે પ-
સતાવેા કરવા લાગેા. ધીરમાં તે પોતે પોતાને કપડે આપતેા, તેા બીજા પક્ષે
તે પોતાના નસીબને બદલાંમ કરતેા. તે ઇવજીન તરફના પોતાના પ્યારને
કપડે આપી તે પ્યારને જીવી જવાની વેતરજી કરતેા પણ બીજા પક્ષે સુંદર અને
કોહામની ઇવજીનની સુરત તેની આંખો આગલ આવી ઉભી રહેલી જોઇ તે પાછા
પોતાના વીચારેને હવાને સવાધીન કરતેા. દુકમાં કેનેય કાઇપણ ચોક્કસ વીચાર કર-
વાને તદ્દન અશક્ત થાયેા હતા.

એધ્યાનીની બેઠે:શીમાં પડેલા કેનેય પોતાના વીચારેની હુવાઈ મુસાપ્રરીમાં
સુંદર ઇવજીનના મનમોહન ચીતાર પોતાની સાંમે જોતેા હતા. આએ હુવાઈ થી-
કલમાં તેણે પોતાના પ્યારને પ્રગટેલા દીડા, અને પોતાના દીલમાં નવા નવા જુસ્સા-
ઓને જનમ આપવા લાગેા પણ તેટલ્યા તેના દીવાનખાનાના દરવાજા ઉધડીઆ
અને જ્યાફરે નાખનેા એક જવાન નોકર દાખલ થયેા.

“માસતર કેનેય” જ્યાફરે બોલીઓ “તારે માટે કું થણીજ નાજુર ખબર
લાવેા છું.”

“અમીરનો એરે! તે કું કુકમ છે.” કેનેયે પુછીયુ “કે મને તે નાખુરા કરશે ?”

“અમીરનો એરે! કુકમ થયેાછે” જ્યાફરે દલગીર થાઇ બોલીઓ “કે આજથી
તુએ તાજ ખાવાનુ પીવાનુ તારા પેલીકા દીવાનખાનામાંજ રાખવું.”

“કુકમ” કેનેય ચુસ્તે થાઇ બોલીઓ. “કુકમ કોણ ઉપર ? મારી ઉપર ? કું
અમીર મને પોતાનો નોકર સમજે છે ?” પણ તુરતજ તેને કાંઈ ખ્યાલ આયેા અને
સેથી તેના ચુસ્તેા બીલકુલ કતરી ગયેા. ધીમે પણ કંડ અવાજે તે બોલીઓ “હા
બેશક અમીરને તેમ કરવાને દરેક હક છે. કું તેના પરવરીય છે. જ્યાફરે મહેર-
ખાની કરી અમીરને જણાવવું કે કું તેના દરેક કુકમને તાજે છે.”

જ્યાદરે ગયો, અને કેનેય પાછો એમણે પડીયા. તે આંખે નવો કુકમ સાંભ-
લી અભય થયો, અને આંખે નહીં ધારેલી આકૃતથી તે નાસીપાસ થાઈ ગયો. તે
વીચારમાં વીચારમાં હીવાનખાંનામાં બટકવા લાગો અને જ્યારે ખીલકુલ ધાકી ગયો
ત્યારે હાથે મારી બોલીયો "મારો પોતાનોજ વાંક છે—મને વાળખી સભ થાઈ છે—
મારે હાતે મેં એ બલને મારે સર એ ચી લીધી છે.

નાસીપાસીના વમલમા પડેલા કેનેયના હીલમાં અમીરના આ કુકમે જખરો
જખમ ફીધો. પોતાની પદવીમાં આવી રીતનો અચાનક ફેરફાર થાએથી જોઈ તેના
ડુખનો કાંઈપણ પાર રહેયો નહીં. જો તે કીધ્યો છોડી નય છે તો તેથી પુરેપુરો
હિનાહગાર ઠડે છે. એટલું જ નહીં પણ સાથે બેવડાઈ અને નીમખરામીનું નામત પોતા
પાછલ મુઠી નય છે. કાંઈપણ તેણે સમજ પડી નહીં કે શું કરવું. એવા વીચારમાં
છક સાંભ પડી અને જ્યાદરે શરાખ તથા ખાનાનો એક ખુચચો લઈ પાછો હાખલ
થયો. "માસતર કેનેય તારે જો કાંઈ જોઈવું હોય તે મને કહેવું. તારા દરેક કુરમાંનને
શું ફીક્કાબનથી ખખવસ."

"મારે કાંઈ નથી જોઈવું જ્યાદરે" કેનેયે જવાબ ફીધો.

ટેખલ ઉપર શરાખ અને ખાનું મુકી જ્યાદરે કેનેયનો કુકમ લઈ ચાલી ગયો,
અને પાછો કેનેય પોતાના વીચારમા ફરવા લાગ્યો.

સહવારથી તેણે કાંઈ ખાખું નહીં હવું, અને આવા વીચારોમા પડવાથી તેણે પો-
તાની મુઠ ખુધ સાથે જીખને પણ બોવાથી હવે તેને ફેર આવવા લાગ્યા. વખત પા-
છીના રેલા માફક વહેવા લાગો, અને હવે તો તે નાસીપાસ થાઈ ખીલકુલ ધાકી ગયો
તેણામાં ફીક્કાના ખુફેજ પર ટાંગેલા ઘંટના વાગરાનો અવાજ તેને કાંને પડીઓ.

હસ બરાખર તેણે ગણીઓ. તે મનમા બોલીઓ. "ઝોહો રાત પડી. આવડી
રાત પડી ગઈ, અને તે મને ખખર પણ પડી નહીં. મહેલમાં સરવે મુઠ ગયાં ફરો,
પણ મારો વખત હવે થશે કે નહીં તે કહેવાવું નથી." તેણે કણ્ણીનું મુશકેલાંએ થોડો
શરોખ ખીંઈ ખેાઈ લીધું. ખાઈ લીધા પછી એક સાંમખી ખુરસી ઉપર પડી
નીંદને ધયાદ કરવા લાગો. વખત વહેવા લાગો—રાત મોડી થવા લાગી—સુપકીંદી
પોતાનું શંખ ચંદાવવાં લાગી—ફરની ટેકડી ઉપરથી નીકલતો જંગલી બનવરોના અવા-
જ કેનેયને કાંને પડવા લાગ્યા—અને ખતી ધોમી ધીમે ઝાંખી ખલવા લાગી. આવી
ડરામતી રાત—આવી એકાંત રાતના હરેશતનાક વખતે કેનેયના મગજ ઉપર એક
નિંતાની એજમતી નીંદનો બારો હાથ પડ્યો. તેના મગજમાંથી આંખો ફીવસના
કેમતા વીચારો કાંઈ એખો કરામતથી નીકલ્યાં ગયા, અને એક કુદરતી કરામતના એખો
કલાંજથી શાંત મીઠી અને મધુર પણ તીલસમાતી નીંદની નરમ અને કુંફવાળી
ઝાંદમાં તે જઈ પડ્યો.

પ્રકરણ અગ્નીઆશ્રમું.

છુપાતો પાપી.

જોડાજ વખત તે આવી એજમતી નીંદમાં પડીઓ, અને તેવી નીંદમાંથી કોઈના હીલાસા બરીઆ પણ જોખી હાતની ખસાસ્તથી તેની ઢંકામતી આંખો આનસને આસતે ઉઘડી ગઈ. તેના મગજમાંથી તમામ વીચારો દૂર થયા હતા, અને તેવા વગર ચીચારના નીરમલ મગજ સાથે પોતાની જગા ઉપર પડેલા હોતે તેવામાં તેના હીવાનખાંતાના ખંખ કરેલા દરવાજા ધીમેધીમે એકએક ઉઘડવા લાગ્યા. પેશા ઉઘડતા દરવાજા તરફ તે પોતાની નજર ફેંકી ધીરજથી જોવા લાગેા. તો એક કંઠે આકર તેણે દરવાજાના દાખલ થતાં જોયો. આ આકારને જોઈ કેનેય જવાપણ બીધો નહીં. પૂર હીમતથી તે પેલા આકાર તરફ જોવા લાગેા અને પેલા આકાર તેની સન-પ્રુખ આવી હભો રહેયો. કેનેયને કુદરતી ખસારત થાઈ કે પેલા આકાર તેને કાંઈ કહેવા માગેછે, પણ તેવામા પેલા આકાર પોતાનો એક હાત લાંબમણે કરી કેનેયને ધીરજ આપી કાંઈપણ ખાસતી વગર પોતા પાછલ આવવાની ઘસારત કરવા લાગેા. જવાપણ આનાકાની કીધા વગર જવાન કેનેય પેલા આકારે કીધેલી ખસારતને તાબે થાઈ તેની પાછલ થોડાં કંઠંબને તફાવતે ધીમે ધીમે ચાલવા લાગેા. હીવાનખાનાંમાંથી તેઓ ખંને ખાહાર નીકળીઆ અને ખાગમાં દાખલ થયા પોતાના દૂરમાવનારની તરફજ તેણે પોતાનુ તમામ ધ્યાન રાખી ચાલવા માંડીયું. પેલા આકાર સેવડે તેને કીજ્જા મધે આવેલા દેવલ તરફ લઈ ગયો, અને ત્યાં પહોચતાંજ પેલા આકારની એજમતી ઘસારતથી તે દેવલના અંજવર દરવાજા વગર અવાજ કરતે આંખના પલ્લ ભારામા ઉઘડી ગયા, અને પેલા આકારે પોતાની પાછલ તે દેવલમા દાખલ થવાની કેનેયને ઘસારત કીધી. કેનેય તેની પાછલ દાખલ થયો અને દેવલના હીજાનખાનાનુ મથાલા ઉપર આવેલી ચપાલરી ઉપર પેલા આકાર તેને લઈ ગયો.

આવી એકાંત રાત—આવી હજોશતનાક ધડી—આવા હુખતનાક વખતે કેનેયના મગજપર જખરી અસર કીધી. તેણે તુરતજ ખયાલ કીધોકે આવેજ જગા ઉપર—આવે પવીત્ર ઠંકાણે—આવા એકાંત વખતે અને અહીંઆ લાવવામાં પેલા આકારની કાંઈપણ ખાસ મતલબ હોવી જોઈએ. પણ તેવામાં તેને કાંને કોઈને અવાજ પડીઓ. તે અવાજ કોંઈ આઠમીના ખસતાવા અને હાથથી બરેલા હોતો. પેલા આકારે કેનેયને ગ્યાલરી ઉપરથી નીચેના હીવાનખાના મધે તજર કરત્રા ઘસારત કીધી. કેનેયે નીચે નજર કરી જોયુ તો એ બલતી મીનખતોતા ઉજસ વચે એણે એક આઠમીને સર નમાવી ચુકણુ ઉપર પડેલા પીઠ પાછલથી દેવલ મધે જોયો. પેલા શખસને પીઠ પાછલથી જોઈ તે ઓલખી શકીઓ નહીં. કેનેયે તેને ઘીકીટીકી જોવા લાગેા, પણ તેવામાં પેલા શખસે ઢઠી હભો થયો અને થણીજ ધીમે અવાજે ખડખડવા લાગેા. “હું મુજ—મારે—મે—ઓ ખુજ—જો મરી—ખુજ—ઓ શયતાન—મારુ જગ—હું પાપી નીરદોશ—તે—મારાં પાપ.”

એમ બાકી તેને એક બારી હાથ મારી પોતાની જાતી કુટી. કેનેથને ધંને તેની બતી કુટવાનો અવાજ ખુદશે ખુદશે સંભાળે, પણ તેના બોલેલા બોલ પાતે દુર દોવા-થી ખુદે પાપરા સંભાળી શકીએ નહીં.

પણ પેણ આદમી કોણ હુડી આવી મોડી રાતે-આવે એકાંત વખતે-દેવલમા હાખલ થવાની તેની શી મતલબ હતી. એરાક તે કોઈ પાપી હોવો એછમ્મ. તે બોલને ધવાહ કરી પોતાના પાપને પસતાવો કરતો કોઈ છુપાતો પાપી છે. એ પાપીના સંજુનો સંભાળી કેનેથની ખાતરી યાદ કે આ કીલ્લામાં ફરતા કોઈ છુપાતા પાપીના બેદને દેખાડવા માટેજ પેણ આકાર તેને આવી સોહા રાતે આ જગા તરફ લઈ આવેછે, અને તે પાપી પોતાની જાંદગીના આગલા વખતમા કરેલા કોઈ જાણુન પાપને પસતાવો કરવા અને અંતકરણનો દંખ ફળવવા માટે વલખાં મારતો ફરે છે.

પેણ પાપી શખસ છડી ઉભો થયો, અને પેણ બે સલગાવેલી મીનખતી જાળથી નાખી હાતમાં એક નાહ કાનસ લઈ દેવલમાથી તે બાહાર નીકળીએ.

પ્રકરણ બારમું.

સંજેમરમરનો મીનારો

જ્યાંન કેનેથનો હવાઈ સાધી પેણ આકાર દુરતજ કેનેથને પોતા પાછલ આ-વવાની ઇસારત કરી કાદરપરથી ઉતરવા લાગો. કેનેથ તેના ફરમાન ને સરપર ઉઠાવી તેની પાછલ ચાલવા લાગો. દેવલમાથી તેઓ બાહાર નીકળીઆ અને તેમની પાછલ હરવાજ બંધ થયા. થોડા વખતમા કીલ્લાને તેઓ પોતાની પાછલ ઝુકી જંગલની બરહદ તરફ આવી લાગ્યા. પોતાના હવાઈ સાધીની કાઈપણ મતલબ સમજવા વમર કેનેથ બેધકક આવી અંનધારી રાતને સમે વગર વીચાર કરવે તેની પાછલ ધસડાતો આગલ ચાલીએ.

કેની એકાંત થડી. કુલ કુદરત જોયા બર નીંકમા પડી હતો, અને તેની ગણાહી ખુરવા માટે આકાશી સીતારાઓજ કુકત જગતા હતા, તેવી રાતને સમે બહાદુર કેનેથ પોતાના જાંનની કાઈપણ પરવા કરવા વગર આવા બીયાખાંનમા એક જીતના સાથ પાછલ ગીચ ઝાડોની છટા વચે પોતાની હીમતની બરતીમા આગલ ધસડાતો જતો હતો.

અરેરે એ માખાપ વગરના નીરાસરીત બાલક વુ કહી બચે છે તારો ઉપર પેણ જીતે એની તે જી અસર કીધીછે કે વુને તારા જાંનની પણ કદર નથી ? ની-ચસરીત-નીરાધાર-નીરદોશ જીવ જીહા તારો નીધાહખાન થાએ.

પેણ હવાઈ બાહાર તેની આગલ ચાલતો હતો અને કેનેથ તેની પાછલ ધ-સીએ જતો હતો તેવામાં દુરથી તેની નજર એક કાંનસની બલતી બતી ઉપર પડી. તેણે વધારે બારીકીથી જોયું તો પેણ પાપી શખસને તેને પીઠ પાછલથી

સહેલાઈથી કેનેયને તેના ગ્રામી સાથી બાહાર લાવેા હતો તેવીજ સહેલાઈથી પાછા
તેને તેના દીવાનખાનામાં લઈ ગયેા. કેનેય પોતાના દીવાનખાનામાં દાખલ થયેા અને
તેજ વખતે તેણે પેલા આકારને ક્રોધી હવા થઈ જતા જોયેા.

કસામતથી ભરેલા આવા રેખાને જોઈ કેનેય વીચારવા લાગેા કે તેની ઇંદગીની
હાલની હાલતમાં કાંઈ ફેરફાર થયેા જોઈએ. તેના કીસમતની કીતાબના સજા ઉપર
સખાવલા લેખ તેની નજર સાંભને રેખાવા લાગ્યા પણ યુગકેલી કૃત એટલીજ હતી
કે તે લેખ તે વાંચી શકતો નહીં હતો. અરધી રાતને સમે જંગલની મહેનત ભરી
સુસાફરીની થાકથી તે થાકી ગયેા હતો તેથી તેને આસાએસની જરૂર હતી. તેને
પોતાના કપડાં ઘુરતજ કાઢાડી નાખીયાં અને પશ્ચિમ પડીએ. તેને થણા વીચારેા
કરવાના હતા, પણ તેવામાં તેના મગજને હવે વધારે તજવીજ નહીં આપવાના વીચારથી
કેંઈ ગ્રામી નીં કે તેની આંખ ઉપર એકાએક ગલખેા કીધા અને તેથી નીરહોશ કેનેય
પોતાના વીચારેના વમલમાં અટવાતો અટકી ભર નીંદની યુગ કેદમાં પડીએ.

પ્રકરણ તરમું.

અમીર એલનડેલ.

એક માસ સગજગ વહી ગયેા. અસેનગીસે મોકલાવેલા કાસદ એદીનખરમથી
ખબર લાગેા હતો. કે અમીર એલનડેલ બનશે તેમ જઈદીથી આવી યુગયે.

પણ ઇવલન આ ખબરથી ખરેખર દુખી થાઈ હતી. એક માસ જંગલ માટેલા
બનાવને વહી ગયેા, પણ તે દીનથી હજી સુધી કેનેય સાથ તેણીનેા મેલાપ એક
વખત પણ નહીં થાવાથી તે દીલમાં યુગાતી હતી, અને જેમ જેમ તેઓ વચેની જુદા-
જુદા થાતી જતી તેમતેમ તેણીજ દીલ મોહાખત અને પ્યારની અગનથી વધારે અને
વધારે જલતુ હતુ. કેનેય ઉપરના તેણીના બાપના જુલમથી તે બેજીતી હતી, પણ
તે લાચાર થું કરે. પ્યારની અગનમાં જલતી ઇવલન કેનેયને રાત દીન ઇલાહ
કરી અને અમીર એલનડેલના આવવાની ખબરથી ખરેખર તે દુખી થતી. પોતાના
વીચારેને થણીજ ખુસતકીમ રીતે વલગી રહેવાને ઠેઠા કરવી હતી, પણ પોતાના
બાપના સ્વભાવથી ડરીને તે પાછો તેની મરજને તાલે થતી હતી. જંગલમાં બનેલા
બનાવ પછી તેણીની મોહખતના કવખતે થએલા નાશથી ઇવલન દીન પર દીન તંન
તેમજ મંન બંનેમાં નખાતી ગઈ. તેણીના ચુલાખી ગાલપરનો રતાસ ફીકકે પડી
ગયેા-તેણીના ચહેરાને રંગ જઈ થાઈ ગયેા અને તેણીના બાંધામાં પણ થણેા
ફરક પડી ગયેા. રમત ગમત—ખાવા પીવા—અને ફરવાતુ તે જેહેર સમાન સમ-
જવા લાગી અને દાસી અરસુલાના દીલાસાના મીઠા સંજ્ઞાને દીલાસાને બદલે તેણીના
દીલમાં હલગીરી પેદા કરવા લાગ્યા.

જોયો. કેનેય પેતાની ખાતરી કીધી કે દેવલમાં પસતાવેા કરતો પાપી આ જાંમલની મીઠા ઝાડીમાંથી કોઈ જગા તરફ જતો હતો, અને તે દેખાડવાની મતલબમાં પેલો હવાઈ આકાર તેને એ તરફ લાવેા હતો.

પેલો આકાર આ જગા ઉપર એકદમ ઉભો રહી ગયો, અને કેનેયને પેલા નાહા-સતા પાપીની પાછલ જવાની ઇશારત કરવા લાગેા. કેનેય તેના હુકમને સર પદ ઉઠાવે તે આગમજ તે આકાર સીતારાઓની ઝલકના ઉજ્જસ વચે એકાએક હવા સાથે મલી શુભ થાઈ ગીયો, અને કેનેય વગર સાધીએ એમલો પડીયો. પોતાના સાધી ને આવી રીતે શુભ થાએલો જોઈ કેનેય અજાણેય થયો નહી, પણ કોઈ છુપી શક્તિની કરામતથી તે હીમતવાન થયો અને પેલા નાહાસતાપાપીના કંદમ પાછલ જિવડી ઝડપથી દોડવા લાગેા.

દુર અને દુર પેલો શખસ જંગલમાં આડો અવલો જતો ઝાડોની ઘટામાંથી કેનેયની નજરે પડતો, તો ઘડીમાં તે જોમાહુમ થાઈ જતો હતો. સેવટે ઝાડોની ઘટામાંથી કેનેયની નજર દુરથી સીતારાઓની ઝલક વચે એક સંગેમરમરના મીનારા ઉપર પડી. નજદીક જતાં તેની ખાતરી થાઈ કે એ મીનારો મરનાર અમીર એલનડેલ અને તેની ખાંડ મારગરેતના કવચતના મૈતની નીશાન તરીકે જંગલમાં ઉભો કરેલો હતો. તેને આગલ કદીપણ એ મીનારો નજરે નહો નહી હતા પણ એલનડેલ કેસલમાં આવી રહેલા પછી સાંભલેલી વાતોની અટકલે તેણે નાણીયુ કે તે મીનારો એજ હોવો જોઈએ. પેલો બટકતો પાપી પણ એજ મીનારા આગલ આવી એકાએક ઉભો રહી ગયો. આવી રીતે મીનારો જોઈ મીનારાની પાછલી ખાજુથી થોડે દુર છુપાઈને કેનેય તેને જોવા લાગેા.

પેલો પાપી પેલા મીનારાની આગલ પોતાના હાથ ઉપર પડી વીલાપ કરવા લાગેા, અને આગલના કરતા પાછુ વધારે જોરથી પોતાની છાતી કુટી અકસોસ કરવા લાગેા. આ બીજી વખતે પણ પવનના સપાટા અને ઝાડના પાતરાંના ખજ ખજાટ વચે કેનેય કમનસીએ પેલા પાપીની જખાંની પુરેપુરી સાંભલી શકીએ નહી. અરથે કલક સુધી પેલો પાપી પોતાના પાપનો પસતાવો કીધા ખાદ ત્યાંથી પાછો ફરીએ અને કેનેય તેની પાછલ ચાલવા લાગેા.

પેલો પાપી એલનડેલ કેસલના દરવાજા આગલ જઈ પુગેા અને પોતાના દગલાના અજવામાંથી એક કુચી કાઢાડી દરવાજાના કુલુકમાં લગાડી દરવાજાને ઉઘાડી અંદર દાખલ થયો અને કુલુક અંદરથી પાછુ લગાડી દરવાજા ખંધ કીધો. કેનેય દરવાજાની ખાહાર રહી ગયો. તે સમજ નહી શકીએ કે તેને હવે શું કરકું. અહેલમાં તેને કેવી રીતે દાખલ થવું તેના વીચાર કરવા લાગેા, તેવામાં અસપાસ નજર કરતાં શતની સીંહાઈ અંદર કાલી હવામાંથી નીકલતી કોઈ જાતની ગળી રોશની એકાએક તેની નજરે પડી. આસતે આસતે તે રોશની વધતી લાગી અને તે કચેલી રોશનીમાંથી પેલો હવાઈ આકાર તેની સામને પેલા થયો. તે આકારના એક જ હસારાથી એલનડેલ કેસલમાં ગાંજર દરવાજા તુરતજ ઉઘડી ગયા, અને જેવી

ચેલો તરફ જવાકરેથી કેનેયને ખબર મળી કે અમીર એલનડેલ ને વખત આવે છે તેમાં એડીનબરગથી આવી પુગરો. તેણે એ ખબરની જરાપણ દરકાર કરી નહી. સખખ તેણે ખયાલ પણ નહી હતો કે અમીર એલનડેલ ઇવલીન સાથે થઈ-જવા સાર આવે છે. એક માસ વહી ગયો પણ કેનેયની હાલતમાં કાંઈ પણ બદલાવો એમ ફેરફાર થયો નહી. અમીર ગલ્લેનગીલના હુકમ પરમાણે તે પાતાનું ખાવાનું પોતાના દીવાનખાનામાં જ લેતો હતો. આટલું છતાં કેનેયનો ઇવલીન તરફનો ખ્યાલ તેના હૃદયમાં કાયમ હતો.

પોતા ઉપર તેણીના ખાપે આવી રીતનો હીનપસતી બરીઓ હુકમ મોકલાવવા છતાં હજી જવાન કેનેય ઇવલીનને ખ્યાલ અને મોહખતથી ચાલતો હતો.

અને આજે બપોરના એલનડેલ કેસલમાં ગડબડ મચી રહી છે. સવારો સહુ સમારો કીલ્લાના ચોગાંનમાં ઉભા છે. નોકરોની કેસલમાં ઢાડધામ ચાલી છે. અને તે શા માટે ?

ખબર મળી છે કે મહેલથી થોડે દુર અમીર એલનડેલની સવારી આવી પુગી છે. ગલ્લેનગીલ માલકમ અને ખીબ રસાલેદારો ઘુરતજ થોડે સવાર થઈ અમીર એલનડેલને એસતકખાલ જવા નીકળી પડીઆ, અને કેસલની બે માઇલ દુર જેમાં અમીર એલનડેલને જઈ મળીઆ. સરવે સાથે એલનડેલે હાત સાથે હાત મેલવી ખબર અંતર પુછી અને સવારી આગવચાલી. પણ તેવામાં એલનડેલનો થોડો એકાએક ચમકીઓ અને એક જખરી ઠાકર ખાધી, અને અમીર એલનડેલ થોડાપરથી જમીનપર પટકાઈ પડીઓ. સવારો અને નોકરો તેની મદદે દોડે તે અગાઉ એલનડેલ શરમનો મારીઓ ઉઠી પાછો થોડેસવાર થયો.

આજે અકસમાતવ શું કારણ ? થોડા એકાએક ચમકીઓ કેમ ? ખબર કહાં હતી માલકમ જડોશું કે રસતાની એક ખાજીએ પેલી જંગલ માહેલી દાકણ વાંકીવળી જાડોની ઘટામાં ખેડી હતી.

માલકમ તેણીને જોવાંજ પુકરી ઉઠીઓ “દાકણ પેલી જંગલ માહેલી દાકણ.”

ગલ્લેનગીલ આ સખનો સાંભલી સમજ ગયો કે ને ઓરતને માટે કેનેય તથા માલકમ કહેતા હતા તે એજ હોવી જોઈએ. પણ ગલ્લેનગીલ અને ખીબઓ તેણીને કાંઈપણ પુછે તે આગમજ તે બોલી “થોડાપરથી પટકાઈને હમણા ને પડીઓ તે કોણ છે ?”

દાકણ “માલકમેજવાખ દીધો” તુ શું જાણતી નથી ? બવીશ કહેવાનો તુ જ્યારે હુનર જાણે છે, ત્યારે હમણા કોણ પડીયું તેટલું તું જાણી નહી શકતી ? શોકર મજબાનના કે અમીર એલનડેલને ઘણી ઇબ નથી થઈ.

“અમીર એલનડેલ” એક જખરીચીસ હાથના પુકારથી પાડી જોઈ “શું અમીર એલનડેલ ? હા એલનડેલ ? કેફેરેક એલનડેલ ?” કાંનના પરદા દોડે એવી ખારીક થાપી પાડી ચેલો દાકણ આડીની ઘટા વચ્ચે પુસી જેમાંહમ આઈમજ.

પણ એલનડેને નામની ખારીક ચીસો તેણીના શ્રમ થવા પછીથી ઝાડોઝામાંથી નીકળવા લાગી. આપું જંગલ તેણીના અવાજથી હલમલી રહેયું, અને સેવટે સીસો સંભલાતી બંધ પડી મધ.

“એ ડોણ ઓરત હતી ?” એલનડેને માલકમને પૂછીયું.

“એ જંગલમાં એને અગાઉ જોઈ હતી. મને લાગે છે કે એ જંગલની પ્રતારી છે. મુસાફરોને જંગલ વચે રસતામાં ઘેરી તેમને હેરાન કરે છે. પણ તમે નામ-હારને કાંઈ વધારે જાણ થાઉં છો ?”

“કાંઈ જ નહીં.” એલનડેને જવાબ દીધો. “સેજ જરા કાપના સંકલ્પમાં વાગુ છે.”

સવારી આગલ ચાલી અને થોડા વખતમાં એલનડેલ કેસલના દરવાજામાં તેઓ દાખલ થયા. સરદારોએ માનને ખાતર ખુલાલીના પુકારે તેમને વધાવી લીધા અને બજવણીઓએ વાળનતરોના ઝુંદર સરોંદે તેમને મુખારકબાદી આપી.

અમીર એલનડેલ જેવા થોડાપરથી નીચે ઉતરી એલનડેલ કેસલમાં પગે પુકે છે તેવામાં એક જખરો ધડાડે કેસલના દીવાનખાનામાં થયો. ચોગાનમાં ઉભેલા સરવે સરદારો અને નકરોના થોડાઓ આ અવાજથી ચમકીયા અને અમીર એલનડેલને ચેહેરો ફીકડે પડી ગયો. મહેનગીલ પોતાના દીલમાં કાંપવા લાગેા અને માલકમ પોતાના આપના ચહેરા તરફ આંખો ફાડી જોવા લાગેા. સરવેના દીલમાં કોઈ છુપી ધાસતી એ ઘર કોણે તેઓ ખાહાપૂર હોવા છતાં દીલની અંદર ડરવા લાગ્યા, અને આ અવાજની મતલબ સમજ શકીયા નહીં.

પણ એ અવાજ શાથી થાયો હતો ?

એ અવાજ પડોસના દીવાનખાનામાં પેલા સોખંડના ખખતરના પડવાથી થાયો હતો. વીનટન આ ખનાવથી ગજરાટમાં પડીયો, અને ગજેનગીલને દુરતજ વીનટને કહેલી વાત યાદ આવી, અને પોતાના દીલમાં આ ખનાવને અપચ્છેકન સમજવા લાગેા, પણ આ સધલો ગજરાટ મટાડવા વીનટન બોલી ઉઠીયો. “નામદાર સાહેબ પડોસના દીવાનખાનામાં ટાંચેલ ખખતર ખીસા ઉપરથી પડી ગયું છે. કસાચ ખીસો બીત-માથી નીકળી ગયો હતો.”

એલનડેલ પોતાના દીલમાં કાંપવા લાગેા, પણ ખાહારથી પોતાની નખલાઈ તેણે કેપ્પડી નહીં. તે દુરતજ કેસલના દીવાનખાનામાં દાખલ થયો, અને મહેનગીલ સાથે વાતચીતમાં રોકાયો.

* * * * *

કેનેથ પોતાના દીવાનખાનામાં વીચારમાં પડીયો હતો તેવામાં જ્યાફરે ખાનાનો ખુમચો લઈ દાખલ થયો.

જ્યાફરે “કેનેથ બોલીયો.” ફોફટ છુએ તજવી લીધી. મને ખીલકુલ શ્રમ નથી.

“કેનેથ” જ્યાફરે હસગીરફાઈ બોલીયો. “તારા કેવા હાલ. દીનપરદીન તું કેવે ? શેવાતો જ્યપ છે. મને તારી ખરેખર હવા આવે છે. હું ઇચ્છુ છું કે તુંને તારા આપા

વખતમાં કાંઈ મદદ કરે. મારી ઉપર તુને અલખત વીસવાસ નહી હશે, પણ હું અમરજ કરું છું કે તુ મારી ઉપર વીસવાસ રાખ. તુને ખબર નહી હશે કે આ રાત્રિ-લનડલ આજ ખપોરનો આવી પુગોછે.

હું તે જાણું છું “ કેનેય વગર દરકારે ખોલીઓ.” અને તેનું આવવાનું કારણ જ્યાંકરે ?

જ્યાંકરે—અફવાછે કે ખાતું ઇવલીનના નેકા અમીર ગત્રેનગીલ તેની સાથે રનારછે. અમીરને અતરે આવવાનું એજ કારણછે.

કેનેય—હું ધારતાજ હતા. તેમાં તે નવાઈ જેવું કાંઈ કેહેયું નહીં.

જ્યાંકરે—કેનેય હું તારો ભેદ જાણી ચૂકો છું. તારી હાલત જોઈ હું દીલથી દ-લગીર છું. હું વીનવી કેહું છું કે તું મારીપર વીસવાસ રાખ. ખાતું ઇવલીનને તું યાદેછે તે મને ખબરછે. આવે સમે થું તુને મારી ચાકરીનો કાંઈ ગરજ નથી.

કેનેય—તારે તુ મારો ભેદ જાણેછે. અને તુ જાણેછે. કે હું ખરેખર ફૂખી છું.

જ્યાંકરે—હા હું જોઉં છું કે તું ખરેખર ફૂખી છે, અને તેથી હું દલગીર છું. જેમ તુ હીયાં તેમ ખાતું ઇવલીન ત્યાં ફૂખી છે.

કેનેય—હું કબુલ કરું છું કે તુ મારો ભેદ જાણેછે. પણ થું હું તેણીને ચાહું છું તેમાં મારો વાંકછે ? નહીં. ખીલકુલ નહીં. ઇવલીનના કાંનમાં પ્યારના સખુનો રેડ-લામાં મે ગરવાજીવી કીધું છે એમ અમીરને માનવાને જોડે માતખર કારણ હશે પણ હું તે ખેવજીવ ગણું છું. મારા પ્યારને અમીર ધીકારની નજરથી જોયછે અને તે સાચી ? હું કેનેય છું તેથી ? હું કેનેય એક નીરાધાર મા ખાપ વગરનું બાલક હો-વાથી ? કેનેય જેના મા ખાપનો આ ફૂનોઆમાં પતો મક્કતો નથી તેથી ? કેનેય કે જે-નાં મા ખાપ જીવતાં ઇયા ખુવેલાં છે તેની ખબર નથી પડતી તેથી ? ત્યારે સાચી ? અમીરે તેના મને ખુલાસો કીધેક નથી. મારી અવકાદનો ભેદ કોઈ ગેખી જરમના પરકામાં છુપાયેલાં છે, પણ મને સનતોશ છે કે તે ભેદ ખુલવાનો વખત હવે નજ-દીક આવતો હોય એમ મને લાગેછે. ફૂનોની માતખર છાકરોના તવંગર ખાપો ગરીબાઈને ધીકારે તો તેથી થું થયું ? જોડે હું ગરીબાઈમાં ઉધરેલાં. હું ગરીબાઈમાં પલાયલે, પણ મારી અવકાદ ગરીબ છે એમ કહેવાને હું સાફ ના પાડું છું. મારા કી-સમતને સીતારો હવે ખદલાવો જોઈએ. જ્યાંકરે મને લાગેછે કે મારી હાલતમાં ફેરફાર થશે જોઈએ. ગત્રેનગીલ ચાહે કે કરે, પણ મને સનતોશ છે કે ઇવલીન મારીજ ધરો. મારા બાલવા ઉપરથી તુ ચાહે તે અટકલ કર, પણ મારી ઉપર તે કીરતારના ગેખી હાલતનો છાંયો છે, અને તે મારી મદદને માટે હાંખ બીડી ચુકે છે તો મને હવે ડર શાનોછે.

જ્યાંકરે—તારે તુને કાંઈપણ પેગાંમ ઇવલીનપર મોકલાવતો નથી ? તેણીને દી-લાસો દેવા—તેણીના ફૂખમાં તેણીને રીજવવા કાંઈપણ કહેવડાવવું નથી ? તું જેમ ચાહેછે તેમજ જો હું કોઈને ચાહતા હતા તો જરૂર આવી તક ચુકતે નહીં.

કેનેય—તારી ખબર વખતસર મલીછે. તારી અંદર મારો વીસવાસ હું ઝુકું છું. ખરેખર આવે સમે ઇવલીનને મોહોડથી મારે જાણવું જોઈએ કે તે ઐલનડલના હાત કબુલ કરેછે કે નહીં. જો તેમજ હોયતો એક પલ પછી મારે આ મકાનમાં રહેવાની જરૂર નથી.

જ્યાફરે—અરસુલા ઘણી બલીછે. ઇવલીનને ખાતર આ તારો પેગામ તે જરૂર લઈ જરી. અરસુલા ઇવલીનને માટે કાંઈપણ કરવાને સુકે એ હું માંનતો નથી.

કેનેય—જેમ તુને દફસત લાગે તેમ કર. તુને મારા મીન તરીકે હું સમજું છું, પણ કાંઈખી કરે તે તપાસીને કરજે.

જ્યાફરે કેનેયના દીવાનખાનામાંથી બહાર ગયો અને કેનેય આજની નવી ખબર ઉપર ઉપર વીચાર કરવા પોતાની લાંમખી પુરસી ઉપર પડીએ.

પ્રકરણ ચત્તીદમું.

ચાર તીલસમાતી દેખાવો.

કેનેયનાં હીલમાં ઐલનડલના આવવાથી કાંઈપણ નવા વીચારોએ જનમ લીધો નહી, પણ ઇવલીનનો ખ્યાલ તેના મગજમાં પાછો ઉભો થયો.

સમ્રાટ રાતનો હતો. રોશન રોજ તેને માટે શું નવી ખબર લાવેછે તેના વીચારમાં કેનેય પડીઓ. ફાનસમાં ખતી પુર ઝલકાટથી બલવા લાગી, અને કેનેય વીચારમાં ગીરફતાર થવા લાગો. પણ હજીતો ઘણું મોડું થયું નહી હવું—હજીતો રાતના આંધ વાગાનો સુમાર હતો તેવામાં ફાનસ માંડેલી ખતી એકાએક ડાખી પડવા લાગી, અને કેનેય હજીતો ઉઠીને તે જુએ તે આગમજ તે ખતી ખુલ્લું ગઈ. પવનનું જેર બીલકુલ હતુંજ નહી અને આ ખતી એકાએક કેમ ખુલ્લું ગઈ? એવા વીચારમાં તે હવે તેવામાં તેના દીવાનખાનાની જમની બાજુની દીવાલ ઉપર ચાંદના જેવો ફેપેરી પ્રકાશ પડીઓ. કેનેય આ પ્રકાશ જોઈ અજબ થવા લાગો. આસતે આસતે તે પ્રકાશ વધવા લાગો, અને ઘાડી પલમાં દેવાવ સુફેદ કાચના જેવી બની ગઈ. કેનેય પોતાની નજર ઠેડવી નીગાહ કીધી તો તે દીવાલ પારદરશક હોય એમ તેને લાગું, અને તેજ વખતે તે દીવાલની પાછલ પોતાના દીવાનખાનામાંથી ઇવલીનના દીવાનખાનાનો સુદર ચીતાર જોવા લાગો. તેને શું જોયું? તેને ઇવલીનને તેણીના દીવાનખાનામાં અરસુલાની આગલ ખેસી રડતાં જોઈ. તેણે લાચું કે ઇવલીન કાંઈ બોલેછે. તેને પોતાના કાંન ધરી સાંભલવાનો કેરોસ કીધી, તો તેને ઇવલીનનો સુદર અવાજ સંભલાયો. રડતી આંખે ઇવલીન અરસુલાની ખાંધ ઉપર પોતાનું સર નાંખી બોલી “અરસુલા, મારા ખાપ અને ભાઈના જીલમ વચ્ચે આજ કેટલું થયું હું વસું છું, પણ હવે તે જીલમનો બોલે મારાથી બીલકુલ ઉઠાવી શકાતો નથી. અરે ખુદા આવી કીસમનું દુખ ખમવા માટેજ મેં જનમ લીધો કે શું?”

ધવલીનના આ સખુનો સાંભલી અરઝુલા જવાબ દેવા લાગી, “ખાનું, મારી પ્યારી ધવલીન, જરા ધીરજ ધર. દીન પાછલ રાત તેમ સખુ પાછલ દુખ અને દુખ પાછલ સુખ ચાલીયું આવેછે. તુ ધીર ધર. તુ કહું સુધી રડશે ? એવી રીતે રડી તું તારો પોતાનો નાશ કરવા માંગેછે ? અરે તેમજ ને થશે, તો પછી મારૂં શું થશે. મારું તો રહ્યું પણ તારા તેવા હાલ થવાથી તું ને ચાહનાર—તારી મીતમાં કુંસેલો પેલો જવાન કેનેય જે તારા કદમ તલેની ખાખને વટીકે પુજેછે, તેના કેવા હાલ થશે ?”

ધવલીન આ સખુનો સાંભલી ખોલી, “અરે હું કમખખતને લીધેજ તે મારા વાહાલા ઉપર આવી રીતનો સીતમ ગુજરેછે, પણ—

ધવલીનને મોડુટપી આ સખુનો કેનેય સાંભલી એટલો તો હરખમાં આવી ગીયો કે તે પોતાને ખોલકુલ ભૂલી ગયો, અને જે ખુરસી ઉપર તે બેઠો હતો ત્યાંથી કુદીને ઉઠીઓ અને ધસારાખંધ પેલી દીવાલ તરફ ધવલીનને મલવા ફોડીઓ, પણ તેવામાં તે દેખાવ આંખના પલકારામાં બદલાઈ ગયો, અને અમીર ગલેનગીલ તથા માલકમને તેમના દીવાનખાનામાં દીઠા.

અંધારી રાતને સમે કેનેય આવો ચમતકાર બેઠ મનમાં સમજવા લાગો કે કોઇ દૂરેસતાઇ શકતીની મેહરખાંનીથી આવ્યો વખત મહેલમાં ખનતા દેખાવો તે બુલે છે. ધવલીનના દીવાનખાનાનો દેખાવ શુભ થતો બેઠ તેની અંકલ ઠકાણે રહી નહી. તેણે ધવલીનના આકારને ધોગડી જઈ તેજ આકારમાંથી અમીર ગલેનગીલના આકારને નીકલતાં જોયો, અને દાસી અરઝુલાને માલકમમાં બદલાતી બેઠ અજબ થવા લાગો, અને હવે અમીર ગલેનગીલના દીવાનખાનાનો આખો દેખાવ પોતાના દીવાનખાનાની પેલી ચમતકારીક દેવાલમાંથી નજર રૂબરૂ પોતે જોવા લાગો. અને હવે માલકમ અને અમીર વચેની વાતચીત તે પ્યાંન દંધ સાંભલવા લાગો.

માલકમ—ખરેખર અમીર એલનડેલ આ અપસગનથી ઉદાસ અને ચીંતાતુર થયોછે. મને લાગેછે કે આ અપસગન કાંઈ સારા નથી.

ગલેનગીલ—છત છત એતો વહેમ છે. મને તેની કાંઈ પણ દરકાર નથી.

માલકમ—આ અપસગનથી હું મારા વીચારો ફેરવું છું. ખાંડ ધવલીનના નેકા અમીર સાથે ખનતાં સુધી નહીં યાયતો ઘણું સારું.

ગલેનગીલ—ત્યારે શું પેલો નીરાધાર—વગર માખાખનો છાકરો—

આ તાંનાજનીના સખુનો કેનેયને કાને પડતાંજ તે એટલોતો શરસે થાઈ ગયો કે પોતે એક તીલસમાતી તમારો. બેતો હતો તે તદન ભૂલી જઈ પોતાની ખુરસી ઉપરથી ફૂદી દેવાલ તરફ ધસીઓ અને તેજ વખતે આ તીલસમાતી દેખાવ બદલાઈ તેજ ઠકાણે અગાઉની માફક ગલેનગીલ અને માલકમને બદલે અમીર એલનડેલને તેના દીવાનખાનામાં ભર નીંદમાં પલંગ ઉપર સુતેલો જોવા લાગે.

પાછો તે પોતાની ખુરખાઈપર હસવા લાગો, અને પોતે એક તીલસમાતનો ત-

મારો ભેતો હતો એમ ભણવા છતાં આવી રીતે ઠગાવાથી ધોતે પોતાને હપડો દેવા લાગો, અને હવે પક્ષંગપર સુતેલા અમીર એલનડેલને તે ભેવા લાગો.

અમીર એલનડેલ પક્ષંગ ઉપર પડેલો હતો. પણ જે નીંદમા તે પડેલો હતો તે સુખ અને શાંતિની નીંદ નહીં હતી. તરેહવાર જાતના ચીંત્નો કેનેથે એલનડેલના ચહેરાપર આવતાંજતાં જોયાં. ઘડીમાં તે ઉધમાં ગભરાતો તો ઘડીમા તે રડના જેવો થતો-ઘડી-માં તે ઝરસે થતો—ઘડીમા બેચેન અને ધનતેજ્જર થતો. આવી રીતની હાલતમાં કે-નેથ પોતાના હરીફ એલનડેલને જોઈ તે દીલમાં દુખી થવા લાગો. અમીર એલનડેલ ધવલીન સાથે પરણવા આવેલો હોવાથી કેનેથ તેને પોતાનો હરીફ સમજતો હતો, પણ તેની આવી હાલત જોઈ નરમ અને દયાલુ દીલનો કેનેથ પાછો પોતાને ભૂલી જઈ અમીર એલનડેલને આવી મહેનત ભરી નીંદમાથી જાગૃત કરવાના ઇરાદાથી પોતાની ખુરસીપરથી ઉઠવા જતો હતો, પણ તેવામાં પાછો દેખાવ આસતે આસતે બદલાવા લાગો. આ બીજ વખતે બદલાતો દેખાવ તેણે પોતાની નજરે જોયો. અમીર એલન-ડેલને તેના પક્ષંગ અને દીવાનખાંના સમેત પીગલીને પાણી યાદ જતાં તેણે જોયો, અને તેજ દીખાવે હવે બદલાઈ કીલ્લા માહેલાં દેવલનો આકાર લીધો. ત્યાં તેને પેલા પાપીને ફરીથી તેજ જમા ઉપર પોતાની છાતી કુટતાં અને હાથ મારતાં જોયો. કેનેથે તેને ગુરતજ જોઈને પીછાનીઓ કે જંગલમાં જે શખસને અરધી રાતના સંગેમરમ-રના મીનારા આગલ જોયો હતો તેજ એ હતો. જવાન કેનેથ આ બીજ વખત પણ તેનો ચહેરો જોવા પામીઓ નહીં સખખ દેવલમાં તે અગાઉની માફક ચુકણપર પડે-લા હતો અને કેનેથ તરફ તેની પીઠ હતી. વધારે બારીકીથી તે જોવા લાગો પણ તેટ-લાં આ ચોરો ચમતકારીક દેખાવ બદલાઈ ગયો. દેવાડ ઉપરની રૂપેરી શેશની ધીમે-ધીમે ઝાંછી થવા લાગી અને સેવટે તે બીલકુલ બેમાલુમ થાઈ ગઈ અને જવાન કેનેથ પોતાના દીવાનખાંમાં એખેલો પોતાના વીચારને સવાધીન થયો.

* * * * *

પ્રકરણ ૫૬મું

ધવલીનનું ચોરાવું.

આજનો રોજ અમીર એલનડેલને મનથી ખાસ ખુશખબરીનો હતો. કીલ્લામાં ખાવા પીવાની ગોઠવણો થતી હતી. વાઈનોના સરોદ કીલ્લાના યોગાંનમાં યુલાકાત લેવા આવનારને મુખ્યારકબાદી આપવા હરપલે વાગતા હતા.

પણ ધવલીનના દુખનો છું પાર ! આજની દોડધાંમ તેણીને મનથી ગજ-ખ સમાંન હતી—આજની મોજમજાહ તેણીને મનથી માહેતમ સમાંન હતી. તે દર-પલે પોતાના મોતને યાદ કરતી—અને કેનેથની વીપતી વીરો રડતી હતી. પણ તે છું કરે. તે લાચાર હતી. તેના બાપની તરફ તાબેદાર થવા વીના તેણીનો છુટકો હતોજ નહીં. નીરાસીનાં દુખથી દબાઈ તે મરવા રાજ હતી, પણ મરતો વખતે તે કેનેથનો મ-

નમોહન ચીતાર કૃત એક વાર પોતાની નજરે જોવા વલખાં મારતી હતા. એ વલખાં તાંન મીટાડવાના ધરાદાથી તે દાસી અરસુલાને લઇ કીલ્લાની પાસે આવેલી એકાંત જગ્યામાં ફરવાને બહાને બહાર નીકળી કે મળ્યાદા કેનેય તેને ત્યાં ફરતો મલે.

અમીર એલનડેલ ગલેનગીલ અને માલકમ દીવાનખાનામાં ખુશ વાતચીતમાં ગીરફતાર હતા તેવામાં જુએરગ વીનટને આવી ખબર કીધી કે મેકઆલપીન કે-સલના માલેક ઇનદદુ-અને-એથ અમીર એલનડેલની મુલાકાતે આવી પુગાછે.

ઇનદદુ-અને-એથનું નામ સાંભલી માલકમ અને ગલેનગીલે જરા મોહોડાને કચવાવી એલનડેલ તરફ જોયું. એલનડેલે એવો મામલો જોઇ વીનટનને પુછીયુ "ઇનદદુ-અને-એથ સાથ ખીચું કોણુછે" ?

વીનટન—તેમનો રસાલો. રસાલામાં નજદીક વીસ બાલેખરદારોછે.

માલકમ—ઇનદદુ-અને-એથના જેવા છુટારાઓને માટે ખચીત એલનડેલ કે-સલના દરવાજા ખુલ્લા નહી રહેવા જોઇએ. તેમના પગલાંથી આ મહેલની પવીતર જમીન અપવીતર થાય, તેના કરતા બહુતરકે તેઓ પાછા ફરે.

ગલેનગીલ—એવી લાંબાબરી આખડના અમીરોની મુલાકાતમાં નાંન સમજવા-માં ખચીત જીલ બરેલુંછે.

એલનડેલે અમીર ગલેનગીલ અને માલકમને મોહોડાથી આવા સખુનો સાંભલી પોતાનો વીચાર તેમના મતને મલતો જણાવી કહેયું " રસાલા સમેત આવેલા મેક-આલપીનાને પાછા રવાના કરવામાં મારે કાંઇ અડચંણ નથી. તેમની ચાલચલણથી હું સારી રવેસ જાણીતો છું. તોપણ આવવાદો તેમને આપરી હજુર. તેમને ત્યારેજ માલમ પડશે કે આખણુ તેમને સાફ કેવી ઇજત અને આખડ ધરાવીએ છઇએ. વીનટન દાખલ કર તેમને.

વીનટન નમીને ગયો અને અમીર એલનડેલે ગલેનગીલને પુછયું "અમીર ગલેનગીલ તારો માનીતો કેનેય કયાંછ ?"

ગલેનગીલ—તેના વીરી ટુ નામદારને ખુલાસેવાર વીગત કહી વખત શેકવા ન-થી માંગતો. તેને મારી બેટી ઇવલીનના હાતની ઉમેદવારી ખતાવી, અને તેથી તેની-આવી બેઅદબીની સજા તરીકે મેં તેને તેના દીવાનખાનામાંજ તરું ખાણું લેવાનો-અને હમારાથી હમેશાં દુર રહેવાને હુકમ કોષોછે.

એલનડેલ—ખરેખર ? એ વાતનો મેં આજેજ જાણી ? પણ અમીર ગલેનગીલ મારી તરફથી હું ખાતરી આપું છું કે તારી બેટી ઇવલીન હવે જલદીથી પેલા જવાન છોકરા કેનેયના ખ્યાલ જીલો જશે. એલનડેલ આ સખુનો બોલી રહ્યો નહી તેટલાં ઇનદદુ-અને-એથ તેમની હજુર દાખલ થયા.

તમે બંને આયા અમીર ઇનદદુ-અને-એથ. "એલનડેલ બાહારો બાહારથી પઠાવવાના ધરાદાથી બોલીઓ".

"તમે અમારી મુલાકાતને મુખ્યારક ગણી ધયા નહી તેની અમને ધણી થોડી દર

કાર છે.” એથ ઘણાજ શસ્ત્રાથી આંખો ચઢાવી બોલ્યો “હમે કોઈની પણ દરકાર કરતા નથી. અમીર એલનડેલ તુ નામવર આ મકાનમાં લાંમથી મુદતે આગે એ ખબર મલવાથી હમે તારી મુલાકાતે આવીઆ, પણ હમારી જીલ થાઇ કે તેમ હમેએ કીધું. તુ અને તારા નીચ આદમીઓએ હમારા આવવાની કાંઈપણ દરકાર કીધી હોય એવું હમેએ બીલકુલ દીઠું નથી. જો મેકઆલપીનોની મુલાકાત કોઇને પણ અનગમતી હોય, તો તે મકાનમાં હમારી જીતી પર ઉડેલી ખાકને પણ ઝટકવામાં હમે ધીકકાર સમજીએ છઇએ.”

“આવા સખુન તે કેમ માફ થાય” માલકમ શસ્ત્રાથી બોલીએ “આ અપમાનનો બદલો એએને જરૂર મલવો જોઇએ.”

માલકમ પોતાની તલવાર એંચી તેએના આંગ ઉપર ધસીએ પણ ધનદહકે તેનો હાત પકડી લીધો અને તેની તલવાર ઝુટાની દીવાનખાનાની બહાર ફેંકી બોલીએ “છોકરા બહાદુરોની ખરાબરી કરવા તુંને હજી ઘણા વરસ જોઇએ.”

માલકમ “ગલેનગીલ પુકારી ઉઠીએ” હું હુકમ કરું છું કે એક હરફ પણ તારે બોલવો નહી. અમીર એલનડેલ એમને વાળબી જવાબ આપશે.

અમીરને મોહોટથી આવા સખુનો સાંભલી એલનડેલ શસ્ત્રાથી પુકારી ઉઠીએ “મેકઆલપીનો આ તમારી ચાલ ધીકકારને લાયક છે. હું ઇચ્છું છું કે તમે મારા મકાનમાંથી આ ઘડીએ ચાલી જવો. તમારા જેવા આદમીને માટે એલનડેલના દરવાજા આજથી હમેશાં મુધી ખંધ રહેશે.”

આ તાંનાજનીના સખુનોનો કાંઈપણ જવાબ આપવાનું મેકઆલપીનોએ વાળબી જોયું નહી. તેએ તુરતજ દીવાનખાનામાંથી નીકલી ગયા, અને પોતાના ઘોડાપર સવાર થવાની તઇઆરી કરવા લાગા, તેટલાં યોગાનમાં તેએએ ધવલીન ને ફરતી દીઠી. નાસીયાસ થાઇ કેનેયની સોંધમાં ફરવા નીકલેલી ધવલીન ઉપર ધનદહક અને એંચની નજર પડતાંજ, તેમના મગજમાં કીનાનો આતશ પજરી સલગી ઉઠ્યો, અને તેમને મલેલાં અપમાનનો બદલો લેવા માટે આ ખુબસુરત નાજનીન ઉઠાવી લઇ જવાનો તુરતજ તેએએ વોચાર કીધો. આંખના પલકારામાં તેએ પોતાના આ નવા ઠોડા ઉપર આવી ગયા, અને એક કુલની માફક ખુબસુરત ધવલીનને ધનદહકે જમીનપરથી ઉઠાવી લઇ ઘોડા સવાર થઇ પોતાના રીસાલા સમેત વીજલીની ઝડપથી એલનડેલ કેસલ છોડી આગલ નીકલી ગયા.

આ નહીં ધારેલા ખનાવથી દાસી અરસુલા જે ધવલીનનો સાથે યોગાનમાં ફરતી હતી તે રડતી અને પોકાર કરતી કેસલ તરફ દોડી અને આ નવી આકૃતની ખબર અમીરને જાહેર કીધી.

ગડબડના વોગાટથી એલનડેલ કેસલ કાંપવા લાગ્યો—માલકમના શસ્ત્રાનો પાર રથો નહીં-ગલેનગીલ પોતાની એક પુરી બેટી વીરો આવા સમાચાર સાંભલી કહેરમાં આવી કીનાની તલવાર એંચી પોતાના સરદારોને તૈયાર થવા હુકમ કીધો-અને પરણવા આવેલા અમીર એલનડેલ છુટારાએની પુઠે ઠોડવા ઘોડેસવાર થાયો. ચાલીસ

ઘોડેસવાર લડવઘઆઓની ટુકડી સાથે જાને અમીરો અને માલિકોને છુટારાઓની પાંદ પકડવાના ઘરાદાથી ઘોડાઓને મેકઆલપીને કેસલ તરફ દોડાવીઆ.

પ્રકરણ ચોલમું.

કેનેથ અને ધવલીન

ધનદેવે એક નાજુક કુંડને પોતાની ગોદમાં પકડી દૂર નીકળી ગયો, અને તેની પાછલ એથ અને તેના સરદારો તેવીજ ઝડપથી આગલ વધવા લાગ્યા. ધવલીન આ ખનાવથી ખીલકુલ બેહોશ થાઈ ગઈ, પણ પાછલથી રાહના દરમ્યાનમાં તે હોશમાં આવી પોતાની સંકટભરી હાલતમાં મદદને માટે ચીસ પાડી જંગલને જગાવી મેલ્યું. તેણીએ ધનદેવને આજે જ કાલાવાલા કરો ઘણુંબી કહ્યું પણ તેણીના સખનોપર તે નીરદય છુટારાએ કાંઈપણ ધ્યાન આપીયું નહીં. ધવલીન તેને પોતાના છુટકારા સારું મીનત કરતી ત્યારે તે તેણીના કાંનમાં ધીમે અવાજે કહેતા કે “સુંદર નાર તારે કાંઈપણ બીહુવું નહીં, આ પાહાડી મુલકના હુમો અમીર છેલ્લે હમારા મહેલ દોલત અને માલમીલકતની હવે તુ માલિક થશે. હુમો બે બાઈઓમાંથી એકની સાથે તો તારે જરૂર પરણવું પડશેજ. જો તું મને નહીં પસંદ કરે તો મારા બાઈની સાથે તું પરણજે. તેમ જો તુ કરવાને રાજ હોયતો હું તુંને મારી બંદન તરીકે આહાવસ. કોઈબી રીતે તુને હુમો બેમાંથી એકને તો કચ્છલ કરવું પડશેજ.”

“ઝડપ ? ઝડપ ? પુઠેરાઓ પાછલ લાગાછે. ખીરાદર ધનદેવે હુશીઆર રહેજે. સાવધ થા.” એથ જે ધનદેવની પાછલ હતો તે ગણેનગીલના સવારોને પુઠે લાગેલા જેઠ પુકારી બોલીઓ.

“સખર ? સખર ? મારા બાહાદુરો ખિંચો તમારી તલવાર. મરો ઇલા મારો.” ધનદેવે સી હના જેવો પુકાર કરી બોલીયો.” આછવર—મારા બહાદુર સરદાર તારી મદદ રેનડાલકને રાખ, અને આ બાતુને મેકઆલપીને કેસલ તરફ વીજલીનો ઝડપથી લઈ જા. એને બોવાની આગમજ તું તારો જવ બોજે. ખાલી હાતે તારી સીકલ મને કેખાડવા દુનીઆમાં જવતોજ ના રહેતો-અને જવતો રહેતો ધવલીનને લઈ માની સનમુખ જરથી નેહાલ થવા આવજે. દોડ દોડ પુઠેરાઓને તેમણી હીંમતનો સવાદ હું ચખાડું છું.”

એક બારી પણ ભોખુંડના જેવા ખખરાયલા હાતમાંથી તુરતજ સુંદર ધવલીનને આછવરે પોતાના ખખડાએલા હાતમાં લઈ લીધી, અને રેનડાલકને સાથે લઈ મેકઆલપીને કેસલ તરફ તેઓએ પોતાના ઘોડા દોડાવીઆ, અને ધનદેવે તથા એથ ગણેનગીલના સવારોની રાહ ખંધ કરી રાહને દરમ્યાન ઉભા.

“મારો બેટી ! મારાં એક પુરાં કુરજને માટે મરો. તેમો તમારો જન આપો.” પેલો છુટાયલો અરધો ઘેલો થાયલો ખાપ બોલીઓ.

હું તેમને તેમનાં ફરિયાદોની સભા પહોંચાડવામાં મરવા માગું છું. “માલકમ પુકારી બોલીઓ” કહા ગયો પેલો છુટકો એથ અને નીચ ખસલતનો ઇનદલ્ફ. ઇવલીનના કીનામાં આ જંગલના ઝાડોની યાસ તેમના લોહીથી મટાડું.”

અને હું તારી સામનેજ છઉ “ઇનદલ્ફ બોલીઓ” હીયકારા જુવેછે શું? ઈ-કાવ તારી શમશીર વખત ના લગાડ, નહીં તો હું તારું કામ તમામ કરવા વાર નહીં લગાડીશ.

લડા મારા પાહાડરો “માથુકની જુદાઈની અમનથી ખસતો એલનડેલ પુકારવા લાગો” વાતમાં વખત ગુમાવેલો ફેકટ છે. લુચ્છાઓ સાથે લડવું છે. મરો ધયા મારો.

તેજ વખત વાતચીતનો અવાજ બંધ થયો, અને એક સખત લડાઈ સરૂ થાઈ. મેકઆલપીનના ઘોસ અને ગલેનગીલના ચાલીસ સવારોની તલવારો મધ્યાંખ ખપોરે આ જંગલને ધુજવવા લાગી. કેટલાકો જખમી થયા અને થાંડાઓ ખેંચાન થયા. આર્ચી રીતની લડાઈથી જ્યારે તેઓ થાકી ગયા ત્યારે ગલેનગીલ પુકારી બોલીઓ “સખર કરો, સખર કરો, વધુ લડાઈ ખતમ કરો.”

શું છે. પાહાડરો મરવાથી ડરતા નથી “ઇનદલ્ફ ધુજતે અવાજે બોલીઓ.”

તેમજ હું ધગ લડવાયો ડરતો નથી “માલકમ પુકારી બોલીઓ.”

લડાઈ ખતમ કરો “એલનડેલ બોલીઓ” મારે કાંઈ કહેવું છે.

તારે શું કહેવું છે અમીર એલનડેલ “એથે પુછીયું.”

તમો જે સરત કરો તે કખુલવા અને જે માંગો તે આપવા હું તૈયાર છું “એલનડેલે કહ્યું” જે બાંનું ઇવલીનને તમો પાછી હમારે સવાધીન કરીતા.

પણ તેજ વખતે પડોશની ઝાડીમાં કાંઈ ખણખણાટ. થયો અને પેલી જગત માહેલી દાકણે પોતાનો દેખાવ દીધો, અને પોતાના હાત લામળા કરી બોલવા લાગી ‘તમો જુલમ અને બસતીના કરનાર ઘાટકીઓ સામાટે તમો લોહીની નહેરોથી આ જંગલની મીટીને બીજાવેાછો. માથુસોના ખુન અને લોહી રેડવાની તમોને કાંઈ જરૂર રહી નથી. ઇવલીનના છુટકારા માટે સરતો કખુલવા અને ઇનામ આપવાની કાંઈ ગરજ રહી નથી, સખખ તે નાજનીનનો છુટકો તો કયારનો થાઈ ચુકોછે.

છુટકો? “આ સખુનો સાંબલી મેકઆલપીનો પુકારી બોલીઓ.”

છુટકો થયા? “ગલેનગીલ અને બીજાઓ હરખથી પુકારી પુછવા લાગા.”

હા છુટકો થઈ ચુકોછે. “પેલી દાકણે જવાખ દીધો” અને જેને તેણીના છુટકો કીધોછે તેજ તેણીનો ધણી-અને સાહેબ થયો. અમીર એલનડેલ સાથે તેણીના નેકા કરનાર યર ખુદાનો માર પડજો. “આર્ચી રીતના સખુનો બોલી એલનડેલનું નામ પુકારતી તે ઝાડીની અંદર ગુમ થાઈ ગઈ.”

મેકઆલપીન તરફ-કેસલ તરફ-ઇનદલ્ફ પેકાર મારી ઘોડાને તે તરફ દોડાવી-ઓ અને તેના રસાલાના પાકીના આદમીઓએ તેના ફરમાનને તાબે થાઈ તેણી પાછલ પોતાના ઘોડાઓને દોડાવોઆ.

ખચીત એને તેના છુટકો કાઢી છે તે કેનેય હોતો નહિયો. “માલકમ બોલીયો” તેના વતરોગે પેલી દાકણ દોષ ખીજને માટે આવી રીતની બલામણ કરે નહીં.

કેસલ તરફ આપણને જવું જરૂરનું છે. “એકનરેલ બોલીયા”. અને સગરી એકનરેલ કેસલ તરફ જઈ પુગી. તેમને કેસલમાં પુગતાં થઈને વખત નહીં થયો તેટલાં તેઓએ કોઈના ઘોડાના પગલાંનો અવાજ સાંભળ્યો, અને તુરતજ જવાન કેનેય પોતાની ખગલમાં ખુબસુરત ઇવલીનને પકડી વીજળીની ઝડપથી કેસલના ચોક્કમાં દાખલ થયો.

• * * • • •

ઇવલીનને તેણીના ખાપ અને બાઇને સવાધીન કરતાં કેનેય જણાવીયું કે “જવને ખુશ કરવાના ઇરાદાથી હું મારી તીર કમાંન લઈ જંગલમાં એખત્રો શીકારને માટે સહવારના પોઢોરમાં નીકલીઓ. મારા વીચારના વમલમાં હું છેક દુર નીકલી ગયો, અને થાકી જવાથી મારા ઘોડાપરથી દતરી એક ઝાડના છાંયા તલે આસાએસને માટે બેઠો હતો, તેટલાં મેં કોઈના ઘોડાના પગલાંના અવાજે સાંભળ્યા. દડીને મેં નજર કીધી તો મારી અજાણ્યોનો પાર રહેલો નહીં. ઇવલીનને મેં કોઈ શખસના હાતમાં દીઠી. તુરત મેં મારી કમાનપર તીર ચઢાવી ફેડીયા તો તે શખસનો ઘોડો જખની થાપ કસડાઈ પડીઓ. જો પેલા શખસને જરાખી મદદની આસા હતો તો ઇવલીનને તેઓ કહીપણ મારે સવાધીન નહીં કરને. જેવો ઇવલીનને છુટકો થયો તેવીજ પડોસની ઝાડીમાંથી પેલી જંગલ માટેલી દાકણ દેખાવ દાઢી અને મને એકનરેલ કેસલ તરફનો એક ટુંકો રસ્તો દેખાડી આશીસ દેવા લાગી. ઇવલીનને તેણીને કરગરી કહેયું કે તેણીના છુટકારાની ખબર જંગલમાં તેણીના ખાપ અને બાઇને કરવી નહીં તો તેઓ નાહુક પોતાની લડાઈ ચાલુ રાખી પોતાની તેમજ ખીજની ખરાખી કરશે. પેલી દાકણ હુમારા સખુનો સાંભલી તુરતજ ઝાડીમાં ચમકી અને મેં ખાતુ ઇવલીન સાથે કેસલ તરફનો રસ્તો લીધો.

પ્રકરણું સતરમું.

જે ખાલી ખુરસી.

ક્રીસ્ટમસને ખરાખર એક અઠવાડયું હતું, અને ઇવલીનના લગનની ધામ-ધુમથી એકનરેલ કેસલ ગાજ રહેવા લાગો. ગવેનગીવની બેટી ઇવલીન એક અઠવાડીયા પછી અમીર એકનરેલની માથુક બનશે, અને એકનરેલ કેસલની ધણી-આની ઘરો એવા ખ્યાલથી અમીર ગલેનગીલ ખુશાલીથી એટલો તો ખહેકો ગયો કે તે હરએક કામમાં ઉતાવલો અને ખેસખર ખની રહેયો.

આજે એકનરેલ કેસલમાં અમીર એકનરેલ પોતાના લગભગ પચાસ દોસતો ને જમવાનું ઇજન કીકું હતું. સમો રાતનો હતો, અને ટુકમાં કહીએતો

રંગરામ—હોડધામ ખુશખુશાલીના અવાજે અને મહેમાનોની આવજાવથી એલના ઉલ કેસલ હલમલી રહેઓ હતો. વખત ખાંનાનો થતાજ સરવે મહેમાનો ટેબલપર ખીરાજ્યા, અને શરાબનો દોર વાજીનોના સરોદ વચ્ચે મહેમાનોમાં ચાલુ થયો. હરએક મહેમાનોને મોહુટોળે બાનુ ઇવનીન એલનડલ અમીરની માથુક ખને તેની મુખારકબાલીના સખુનો નીકલવા લાગ્યા. આ ખુશખુશાલીથી ગાજ રહેલી મહેકીલમાં ખુખસુરત ઇવનીનજ કુકત દીલથી દુખી હતી. અમીર એલનડલ તરેહવાર દીલપસંદ યોશો તેણીના કાનમાં રેડી નેણીને ખુશ રાખ ની કોમીસ કરતો, પણ દુખના ફરી-આવમાં દુખેલી ઇવનીનના દીલજર તે યોશોનો કાંઈ પણ અસર થતી હતી નહીં.

પણ રંગમાં બંગ થયો ! આવી રંગરંગીલી મહેકીલમાં એકાએક ખલલ ધા-
ઈ ! દીવાનખાંનાના દરવાજા જોરથી ધડાકા સમેત ઉઘડી ગયા અને પેલા ખે હ-
વાઈ આકારો ધીમે કદમે દાખલ થયા. મહેમાનો આ આકારોને જોતાંજ ડંગ થઈ
ગયા. ગલેનગીત્રે આ આકારોને જોતાંજ એંલખીઆ, (વાંચનાર ભણે છે કે ગલેનગીત્રે
આ આકારોને અગાઉ જોયા હતા) અને અમીર એલનડલ હોલા ફાડી જોવા લાગો.
પેલા આકારો આસતે કદમે ખાંનાની ટેબલ આગવ આવી ઉભા અને બંને જને
પોતાના ચહેરાપરના ખુરખા ઉઘાડી પચાસ મહેમાનોની રૂખર પોતાના ચહેરા નહેર
કીધા. અમીર એલનડલના મોહકામાંથી એક જગરને ફાડ તેવી હાથ નીકલી અને
તેજ પલે તે ચહેરા થાઈ ખુરસીપરથી જમીનપર પડીઓ. તુરતજ પેલા લકાએક
આકારે પોતાની બેઠક તે ખુરસીપર કીધી. આવી રીતનો માંમલો જોઈ અમીર
ગલેનગીત્રે પોતાની ખુરસી તુરતજ પેલી ખાંનું આકારને આપી. મહેમાનો આ
દેખાવ જોઈ અરધા બેબાન થાઈ ગયા હતા, પણ ગલેનગીત્રે એજ આકારોને
આગમજ પોતાના દીવાનખાનામાં જોએલા તથા કારબારી વીનટનથી હકીકત સાંભ-
જોવી હોવાથી પોતે આ વખતે ખીજઓના જેટલો ગભરાટમાં પડીઓ નહીં. પેલા
આકારોના ચહેરા જોતાંજ સરવે કોઈ તેમને આકારથી પોતપોતામાં બોલવા લાગ્યા
કે એ આકારો મરનાર અમીર એલનડલ અને તેની બાનુ મારગરેલનાં પતીતર રહ્યા
છે. મહેમાનોની આ ચરચા વધારે વખત ચાલી નહીં તેટલાં પેલા આકારો પાછા
ખુરસીપરથી ઉઠીયા અને અરધી બેબાન હાસતનાં ખુરસીપર બેઠેલી ઇવનીનના
સર ઉપર પોતાના હાત લાંમયા કરી તેમને આશીસ દેતા હોય એવું દેખાડી પાછા
તેઓએ પોતાના ચહેરાપર ખુરખા ધાકી દરવાજા તરફ ચાલવા માંડ્યું, અને
તુરતજ દરવાજા ખાઉં જતાજ બેમાલુમ થાઈ ગયા.

તેજ રાતના સુમારે અગીઆર વાગવાને સમે જ્યાફરે કેનેયને આ ખખર
કહેવા તેના દીવાનખાનામાં દાખલ થયો. તેણે સરવે પાત કેનેયને થીરજથી કહી
સંબલાવી અને કેનેયે તેનો ઉપકાર માંનયો.

એપરથી તું જાણ કરે છે કેનેય “જ્યાફરે બોલયો.”

જું જાણ કરવો તે કહી શકતો નથી, પણ જ્યાફરે તારે મારે માટે જું કરજું

તે હું તુને કહું છું. “કેનેયે કેહેયું?” કોઈની રીતે દાસી અરસુલાને કાઢે સહ-
વારના મલી, મારો પેગામ ઇવલીનને પોહોચાડવા કહેજે.

એક પ્યારમાં કુસેલાની ફરીઆદનો રૂકો, અને ફક્ત બે બોલ મોડોડના કે
“અગરજે તે કેનેયને ખરેખર ચહાતી હોય તો કાઢે ખપોર પડે તે આગમજ કીલ્લા-
થી થોડે દૂર જમની ખાલુવાલી ગીચ ઝાડોની ઘટામાં કાઢખી કરી મલતું.”

જયાફરે—પણ કેનેય આ રૂકો ખુલ્લો?

કેનેય—ઠાતત એમાં ખાનગી કાઢ નથી. હું ઇચ્છું કે તુ એ વાચે.
તું મારી કદરને જુએ છે પણ જો વાંચસે તો તું હાલના કરતાં જારાં જુજસે.

જયાફરે—તે રૂકાને ધ્યાનથી વાંચવા લાગે :—

મનમોહન ઇવલીન.

તુજ પ્રીતના કોઈથી દીક્ર ખીમાર છે
પ્યારનો જુરો મને આજર છે
તખીખા જે દરદથી લાચાર છે

કરે કોણ હવે તે મરજ સકા ?

હાથ મારી સુંનીને કાંપે ગગન
અને જુલજુલો છોડે પોતાતું જતન
વલી મુરદાંઆ કાડી પોતાતું કફન

દયા મુજ હાલપર કરવા નીકલે ખાલાક

હાલ મારો જોઈ હખીખ થું કહે ?
ચાલ મારી જોઈ રકીખ થું કહે ?
નખજ મારી જોઈ તખીખ થું કહે ?

કે વાલી છે મેં એ થું મેલુકાન.

હાલ જોઈ હખીખ કહેરો લાચાર છે
ચાલ જોઈ રકીખ કહેરો બેજર છે
નખજ જોઈ તખીખ કહેરો ખીમાર છે

જોકે પાડીછે મુજ પરતો પ્યારે જફા.

એ મરજ જેવો જુરો કોઈ આજર નથી
એને સકા કરનાર તખીખ કોઈ હુસીઆર નથી
એ દરદથી મુરો કોઈ સરદાર નથી.

ફનીયામાં કોણ નથી પ્યારથી લાચાર ?

જખંમ એના ઈંડા રૂબયા નથી,
એ આતશના શોલા પુબયા નથી,
એ પ્યારના ઝરા ઝુકાયા નથી,
થયાછે સરવે લઈ તાબ ફના.

અએ હવા વું ન લઈ મારો પૈગાંમ
અને કહેજે મારી પ્યારોને એવા કલાંમ
કે પ્યારમાં હું બનીએછ તારો રુલામ
અને થયોછું સેવટે જીવથી બેભર.

એવું જો નજરે પ્રીત કરતે નહીં હું,
તારા નાંજ અને નખરાં પર મરતે નહીં હું,
નામ તારું જખાંપર ધરતે નહીં હું
કે થતે નહીં આજે આવા મુંજ હાલ.

તદખીર વુજ મીલાપની સદ ખુટી ગઈ
વું ગંમખારી આખી સખર છુટી ગઈ
આસ મારા હીલની સરવે છુટી ગઈ
હવે પલ્થરથી સર ફોડવાની થું છે જરૂર?

હીલતો જસેછે હવે જલાવે કાંએ ?
આંસુતો વહેછે વધુ રડાવે કાંએ ?
વધુ મુજને વું હવે તવલાવે કાંએ ?
એ વું થું છે તારા પ્યારની રીત ?

વુજમાં મારો જીવ અને ખાલીછે તન,
જો રૂહ થાયો ફરતો ખાકી ખદન-
માંથી પુકારસ હું કયામતને દાંન.
કે કહા છે વું મુજ વફાદાર પાર.

વુજ પ્યાર ખાતર મરવાને નથી મને ગંમ,
પણ રદીકો મારા કરસે વુજ પર માહેતમ
ને કહેશે કે મુજ માથક હતી બેરહમ.
કે મરણ સમે ના કીધી ફરજ અદા.

છે વુજની જુદાઈમાં એવા મુજ હાલ,
ખખત મુજવું ખરગીરતા નસીખ કંગાલ
કે જનમ લીધો જગતમાં મે છરે કોઈ કાલ
કે સહેવા પડે છે આજ એવા આબખ.

એ પ્યારની અગનપર રેડા કોઇ આપ
કે છુનય એ અગન મુજ તનમા શીતાપ,
એ પ્યારે કીધું મારું ખાતુખરાપ.

એવો તુ સંગદીલ સીતમગર પ્યાર.

હું ઇયાદ તારી ખુવા ખાદ કરસ દીલદાર,
જનતમા પણ તુજ ખાતર મારી પુકાર-
કહીય હું ખુદાને કે એા પરવરદીગાર
મુજ માશુકસે નથી મુજ થયો મીલાપ.

તારી જુદાઈમાં રહેયા છે લાખો સીતમ
ને પ્યારના લાગા છે સેકડા જખમ
તે ખમવા છું તૈયાર હું રૂઢીને હંમ.
જો આપે તુ આસા તુજ પ્યારની માહાજખ.

મુજ નૈનો તારી રાહા જોતાં બેનુંર થયાં.
જુદાઈના જખમોમાં નાસુર થયાં.
એ નાસુરથી સહ કોઇ આતુર થયાં.
કે રહેરો મારી છંદગો સલામત કે નહી.

હવે તો હું મરૂ છુ જરા હસી બોલ ચાર.
લગાડી ગયે મને ના માર કટાર.
શુ બહુમા મારા હાથ ધોવાનો છે તુજ વીચાર
કે મરવાની જુવે છે તુ મારી રાહા.

એવી રીતે મારો મને બરબાદ ના કર.
કતલ કરી મુજને તુ ફરીઆદ ના કર.
મરવી વખત મુજને તુ નાથાદ ના કર.

ખુદા ખાતર હવે જરા મલી મને જા.

કેનેથનો આ રૂકો વાંચી ઇવલીન તરફના તેના પ્યાર વીરો જયાફરે દીલમાં
અજબ થવા લાગો, અને દાસી અરસુલા પાસે રૂકો અને મોહાડનો પેગામ કહેવ-
ડાવવાની કબુલાત આપી રવાના થયો. જવાન કેનેથ આવતો કાલની આતુરતાથી
રાહા જોવા લાગો. કેવો અંધારો-કેવો બેસખર બનોઓ. દરએક પલ એક એક
લાક જેટલી અને દરએક કલાક એક એક દીવસ જેટલા લાંમખો તેને મનથી લાગો

પ્રકરણ આઠમું.

ખુનનું તોહમત.

એક આતુર ફીલ્મી-ધપકતી છાતીથી-અને ખુશાલીના ખ્યાલથી છુપાતો શખસ સહવારના દસને સુમારે એલનડેલથી થોડા દુર જમની બાજુપર આવેલી ગીચ ઝાડી આગલ કરતો આપણી નજરે પડે છે. કબીતો તે પાછલ-કબીતો તે આગસ-અને કબીતો દુર-તે પોતાની નજર ફેંકતો હતો, અને કોઈના આવવાની ઇનતેજારીથી શહા જોતો હતો. એવી અનદેશા બરી હાલતમાં અરધો કલાક સુધી હેરાન થયા પછી તેને નીરાસ થાઇ એક પથ્થરપર ખેસી વીચારમાં પોતાનું સર નીચું નાખીયું, તેવામાં કોઈના નજર પણ રૂપેરી હાત તેની પૌકપર પડીઆ. તેના હાતનો રૂપર્યા થતાંજ તેના ફીલ્મમાં નવો છવ આયો. તે હાતનો રૂપર્યા થતાજ તે ચમકીને ઉઠીઆ.

વાંચનાર એ ખંનેને એલખે છે. એ આપણા જવાન કેનેથ અને ખુનસુરત ઇવલીન છે. એકમેકને જોતાંજ તેઓના કરમાયલા ફીલ તેજ વખત ખીલી નીકલયા.

ઇવલીન ખોલી “કેનેથ દાસી અરસુલાથી જોવો મને તારા પેગમ મહીઆ તેવીજ મે આવવાની તૈયારી કીધી, પણ તું જાણે છે મારા વાહાલ કે મારા બાપ અને ભાઇના જીલમ આગલ હું ખીલકુલ લાચાર છું. ખડી મેહનતે હું તેમની નજર ચોરાવી મારી વીસવાસુ અરસુલા સાથે તારી મુલાકાતે નીકળી પડી છું.”

ખડુ છે મારા જગરના આધાર. “કેનેથ જવાબ દીધો” પણ ઇવલીન આપણને વાત કરવાને ખીલકુલ વખત નથી. તુને જોલાવવાની મારી મતલબ છે તે હું તુને કહું. એકજ સવાલમાં તુ મને કહે કે તુ મારી થરો ઇયા નહીં?”

કેનેથ વહાલા કેનેથ “આંખમાં પાણી લાવી તે ખોલી” તારા આ સવાલનો જવાબ હું થું આપું તે મને ખીલકુલ સમજ પડતી નથી. હું કહી નહી શકતી કે મારી હાલત હવે પછી થું અને કેવી થરી. આ કીલ્લામાં ખનતા વીચીન ખનાવો અને તહરેવાર અક્રવા સાંબલતા માફ મગજ ખેમગજ થાઇ ગયું છે, એટલુંજ નહી પણ—

તે વોચીન ખનાવો ખરા છે કે ખોટા છે તે સાબિત કરવા આપણ નથી હીંયાં મહીઆ મારી વહાલી ઇવલીન. “કેનેથ વચમાં ખોલી ઉઠીઆ.” મને સરવે ખખર જાણુરેથી મહી છે. હું તે જાણુ છું. મને કોઇ છુપી ગેળી ખશારતથી સનતોશ પેદા થાય છે. આ કીલ્લામાં ખનતા ભેદી ખનાવો મારી જંદગી સાથે કાઇખી તાલુ-કો રાખે છે એમ માનવાને મને કારણ છે. તે કારણ હું જાણુતો હોઉં એમ મને લાગે છે—તે હું સમજતા હોઉં એમ મને બાસે છે, પણ તે થું છે તે મને કેહતા આવડું નથી. તે કહેવાને માટે કેઇ જખાન લાઉ તે મને ખખર નથી. વખત આપરા હાતમાં ખીલકુલ નથી નહી તો હું તુને ખુલાસેવાર કહેત. તારો

હાસી પેલા જાડને ઓથે ઉભી રહી ખોટી થાય છે. તુને જે હીયાં વધારે વાર લાગશે તે મહેલમાંથી કોઈ મખાદા હીયાં આવી લાગશે. મારે એટલું જ ભણવું છે કે તુ મારી થવા જે વચન આપે તે તેમ, નહીં તે આ મંદાન હું છોડી નહિ. નહિ—હું સદાનો નહિ-મખાદા તુને ફનીઆમાં ફરીથી નહીં મલવાને મારેજ નહિ.

એમ ના ખોલ મારા મીઠા કેનેય. “ધવલીન રડી પડી બોલી.” તારા બોલોનો હું શું જવાબ આપું. ક્રૂત પાંચ દીવસ આડી રહેયા છે. તે વખત પછી અમીર સાથે મારા નેકા કરવાનું મારા જીલમગાર બાપે નક્કી કીધું છે. હું જે ના કહું તે તે મારીપર જખરી કરશે.

“હું એમ નહીં કહેતો કે તું તારા બાપને ના કરમાન થા.” કેનેયે ઉતાવળમાં કહેયું. પણ મને કોઈ ગેખી ખશારત હસકેરે છે કે જે તું મારી થવનિ સાઈ વચન આપે તે તું મારી થશેજ.

જે તેમ કીધાથી તારી ખાતરી હોય કે હું તારી થવસ “રડતી આપે ધવલીન બોલી” તે હું વગર આનાકાની કરવે વચન આપું છું—તારા ખ્યારને ખાતર-તારી ચાહાને ખાતર વચન આપું છું કે હું તારીજ થઈશ. પણ તુએ મોકલેલો પેલો રસીલો ફકો—

“આમીન. આમીન.” ખુદા તમારા દીવની મુરાદ ખર લાવે.” ધવલીન આગલ બોલે તેટલાં પડાસની ઝાડીમાંથી એક ગેખી અવાજ નીકળીઓ, ધવલીને ફરી તે તરફ નજર ફીધી તે પેલી જંગલ માહેલી દાકણ તેની નજરે પડી.

આ બાનુ ઉપર તુ પરસાન થાઈ છે ? “કેનેયે તેનીને પુછીયું” તારું કહેવું ફરેજ ખરું પડે છે. યોગ વખતની વાત ઉપર તું એ પેલી બે આવી ખુરસી વીરો આગાહી મીધી હતી તે ગઈ કાલે ખરી પડી છે.

તુ જવાન ખુખસુરત અને લાયકી વાદો છે. “પેલી દાકણ બોલી” નહીંના તું સાહેબ છે, અને ધીરજ તારા ચહેરાપર રાજ કરવા બેઠી છે. તારાપર મારી અનંત ચલાં છે. તારું નામ શું ?

માફું નામ કેનેય “આપણા જવાને જવાબ ફીધો”

કેનેય તારી કૃતેલ દાઓ “પેલીએ આપીસ દીધા” ગજેનગીવાની બેટી, કેનેયને તારો ખ્યાર આપજો. ખુદા તમારા નીગાહખાન દાએ અને તેમો લોકને ખુશી અને સુખી કરજો. “અને તુરતજ ઝાડીમાં કોડી તે શુમ થાઈ ગઈ,” પણ તેણીને શુમ થતાં વાર લાગી નહીં તેટલાંજ કોઈ ખીજ આદમીનો અવાજ પાછલથી તેઓએ સાંજ-લીઓ. ધવલીન ગભરાટમાં પડી, અને કેનેય વીચારમાં પડીઓ. આ નવો આવનાર કોઈ નહીં પણ માલકમ હતો.

નીચ ચંડાલ તારા કરતુકની પુરેપુરી સભા શું તુને નથી મલી કે હજી એ બાંવની ખુલાકાત તું લીએ છે ? ધવલીન નાકુરમાન બહેન કહાં છે તારી હાસી અરસુલા ? થરમ છે તારી આવી ચાલ ઉપર કે એક નીચ હલકા વગર માખાપના છાંસાંની સંગ તમાં હું ફરે છે.

આ અપમાન અને ગાલ ગણાચી બરેલા સખુનો સાંભલી કેનેયના શુસ્સાને પાર રહેશે નહીં. દુરતજ તેને પોતાની તલવારપર હાત નાખીઓ પણ બીજા પક્ષે તેણે પોતાનો હાત એ ચી લીધો અને બોલીઓ “અમીર માલકમ મારો વીચાર તારી સાથ લડાઇમાં ઉતરવાનો નથી.”

હાઇ “માલકમ ધીકારથી બોલીઓ” મારી સાથે ? તારા જેવા એક હલકા કુતરા સાથે વાત કરવામાં પણ હું ધીકાર સમજીશું.

માલકમ-બાઇ “ઇવલીન તેને વલગી પડી બોલી” એમના બોલ. જેને હું બાઇ તરીકે ઓળખતો હતો તેને આવા સખુનો ના બોલ.

હું “એને માટે મારી અને મારા શુસ્સા વચ્ચે પડવાની હીમત કરે છે ? નીકલ, તારી દાસી સાથે તારી રાહ અમીર કેસલમાં જુવે છે.

કેનેય “ઇવલીન જતાં જતાં દુરથી કાલાવાલા કરી બોલી” ખુદ ખાતર તારા શુસ્સાને ઠેકાણે રાખજે.

આનુ ઇવલીન “કેનેયે તેણીને જવાબ દીધો” ગત્રેનગીલના નામ તરફ હું હંમેશાં પ્યાર અને માનભરી નજરથી જોતો આવેલા છું અને જોવશ.

* * * * *

એ કલાક વહી ગયા. અને કેનેય એલનડેલ કેસલમાં ફાખલ થયો. પણ તે કે-વી હાલતમાં. તેના કપડાં તમામ લોહીથી ભીંગાઇલા હતા—નેની તલવાર અપાનમાં થી જતી રહી હતી—અને તે તમામ થાકી ગયો હતો. આવતાં વાર તેને કારભારને પુછીયું “અમીર માલકમ આંધો છે કે ?”

નહી હજી નથી આવ્યો “કારભારીએ જવાબ દીધો” પણ કેનેય તારા આ કેવા હાલ ?

કાંઈ નહીં “કેનેયે જવાબ દીધો” પણ હું અમીર માલકમ હજી નથી આવ્યો ? અને આનુ ઇવલીન તથા અરમુલા ?

કારભારી—તેઓ ખંને ક્યારના આંધાં. પણ કેનેય તારી તલવાર ક્યાં છે ? તારાં કપડાં ફાટી ગયાં છે ? લોહીથી ભીંગાઇ ગયાં છે ? એ લોહી સાથી ?

કેનેયે તેના સવાલનો કાંઈપણ જવાબ આપ્યો નહીં અને પોતાના હીવાનખાના તરફ ગીઓ. તેને ગયાને થણા વખત નહીં થયો તેટલાં એક પ્રિય પોતાના હાતમાં એક તલવારની ભંગેલી મુઠ લઇ ફાખલ થયો અને કારભારીની આગલ મુઠી બોલી-ઓ “જંગલમાંથી મને આ તલવારની મુઠ મળી છે.”

કારભારી—અરે એવો કેનેયની તલવારની મુઠ છે ? હું એ તલવારને ઓ-લખું છું ?

પ્રિયત—જે જગા પરથી મને એ મળી છે તે જગા પર માણસના પગલાં પડેલાં મં જોવાં છે. મને લાગે છે કે બેશક તે જગા ઉપર કાંઈ ઝગડો થયો જોઇએ.

કારભારી—અમીર માલકમ મને નહોં તેથી બેશક કાંઈ ખનાવ ખનવે જોઇએ.

“આ વાતચીત ચાલતી હતી તેટલાં મચેનગીલ એલનડલ અને બીબ એ તણ અમીરે ત્યાં આવી લાગા અને કારબારીના છેલ્લા સપ્તને સાંબલી ગલેનગીલે પુ-છીયુ” મારા ખેટા વીરે શું છે ?

કારબારીએ કેનેથની હાલત તેની તલવાર અને કપડાં વીરે તેમજ માલકમની એરહાજરી અને પેલા ખેડુતની વાત અમીરને કહી સંભલાવી. અમીર ગલેનગીલ આ વાત સાંબલી અબરાટમાં પડીઓ અને વધુ તલાશ કરવા લાગેા તેટલા એક બી-બે ખેડુત અમીર માલકમની યેપી અને રૂમાલ પાંછીથી બીંઆયલેા પોતાના હાતમાં લઈ દોડતો આયેા, અને અમીરની સાંમે જમીન પર મુકયેા.

પુન—મારા ખેટાવું પુન થયું છે. “ગલેનગીલ પુકારી ઉડીઓ” અને તે પુન કરનાર કોઈ નહીં પણ પેલા જવાન કેનેથ છે. પકડા-પકડા-બસ એકદમ પકડા તેને કહાં છે તે ?

પ્રકરણ એગણીસમું.

સંકેટની સરૂઆત—કેનેથની તપાસ.

કેનેથ કહાં છે ? મહેલમાં ગરબડ મચી રહી. માલકમના શબ થવા વીરે ચક-ચાર ઉઠી અને મોટા દીવાનખાંનામાં ઉમરાવોની એક મલી તથા કેનેથની તે વીરે તપાસ ચાલી. પહેલી જખાંની દાસી અરમુલાની લેવાઈ.

“ગલેનગીલે તેણીને પુછ્યું” આરત જો વું સાચેસાચ કહી દેશે તો હું તુંને ખાતરીથી કહું છું કે વારેા શુનાહ માફ કરશ. બોલ ઇવલીન આજે કેનેથને મ-લી હતી ?

અરમુલા—હા નામવર અમીર. પણ તે મુલાકાત અચાનક થાઈ હતી. અમીર માલકમનું તે વખતે ત્યાં આવવું થયું અને તેજ વખતે ખાતુ ઇવલીન અને હું, મા-લકમ અને કેનેથને તે જમા એખલા મુકી કેસલ તરફ પાછાં ફરીયાં. માલકમે કેનેથ-ને ઘણાજ તાંનાજની બરીઆ સપ્તનો કહયા. કેનેથે પોતાનો ચરસો ખાઈ પોતાની તલવારપર હાત નાખીઓ પણ તુરતજ પોતાનો હાત પાછો ખેંચી બોલીઓ, “અમીર માલકમ વારેા સાથે લડાઈમાં ઉતરવ હું માંગતો નથી.

ત્યારે તલવારપર તેણે હાત નાખ્યેા ખરે “ગલેનગીલ નાસીપાસ થાઈ ઇનસાફ કરવા બેઠેલા અમીરને કહેવા લાગેા” અમીરેા તમેા સાંબલેા કે તેને મારા ખેટાપર તલવાર ખિચવાનો વીચાર કીધેા હતો. જીલાવ કેનેથને.

કેનેથ તુરતજ દીવાનખાંનામાં દાખલ થયેા. તે જાણતોખી નહીં હતો કે તેને યા માટે દીવાનખાંનામાં જીલાવેછે. બોલા દીવથી તે અમીર ગલેનગીલ હજીર નમી ઉભેા રહેયેા, પણ અમીરને બોલતાં સાંબલી તે અબરાટમાં પડીઓ.

“છાકરા, આખરે તે મારું નીમખહરાંમ કીધું છે. મારી મહેનતનો ખદલો આવી રીતે આપી મારા ખાનદાનની ખરાબી કરી તારું વેર તુમ્ને લીધું. તોય કુતરા, તારી આંખો ફેડી જો કે તારા પાલનહારનું તું એ કેવી રીતે નખાદ વાલીયું છે.”

કેનથ—હું કાંઈ સમજતા નથી સાહેબ કે તમે આટલું ખુશ થા માટે બોલો છો !

ગલ્લનગીલ—શા માટે બોલું છું ? ચંડાલ મારા ખેડાનું ખુન કરી તે છુપાવવાની કોશીસ કરવામા તુ કાલીઓ નહીં તારે એવા ઢાંગ કરે છે ? તારી આંખો ફેડી જો કે આ તારીજ તલવાર કેવી ગતારી પુરે છે. ખેડુનેને જે જગાપરથી મારા ખેડાની ટોપી અને ફમાલ મલીઓ છે તેજ જગાપરથી તારી તલવાર પણ તેમને મલી છે. વલી ખંને ખેડુતોની જખાની એકજ રીતે મલતી આવી છે, કે તેજ જગાપર કોઈએ ઝગડો કીધેલો છે, અને તેથી માણસોના પગલાંની નીશાંને ત્યાં પડી છે. વધુ સાંભલ ચંડાલ, કે દાસી ચરચુલાની હાજરીમાં તુમ્ને મારા ખેડા તરફ કપટ દેખાડીઓ હતા અને તારી તલવાર તુમ્ને તે વખતે ખેચવાનો ધરાલો કીધો હતો.

કેનથ—ઓ ખુદા !! શું તમે નામદાર ખરેખર અમીર માલકમતું ખુન થાએલું સમજે છો ? અને જો તેમજ હોય તો ખુદા શાએલ છે કે હું ખેડુનાહ છું. અમીર માલકમ તરફ મારા હીલમાં કાઠપણ કપટ નથી. પણ નામદાર ચુરખી હું હજી તેના ખુનની વાત માનતો નથી.

અમીર—ચંડાલ તારો આવો ભાગો દુટો ખચાવ તારી તરફેનમાં બોલતો નથી અને તેથી તુ આ તોહમતમાથી ખચી જાય એમ નથી. વધુ ખખર મલવા પરમાણે જે જગાપરથી તારો તલવાર મલી છે તેજ જગાપર લોહીના પણ ડાઘ પડેલા છે. મારો ખેડો ! ઓ મારું એકપુરૂ કરજુંદા !! મારા ખાનદાનની આખર અને કીરતીના છરજની ધુલધાની કરનાર ચંડાલ, ખુનનો ખદલો હું ખુનથીજ લઈશ. લોહીને ખદલે લોહીજ હું રેડીશ. તું તેનો ખુની છે તો તારો હાલ પણ તેના જેવોજ થવો જોઈએ.

કેનથ—હું તારે અમીર માલકમતું ખરેખર ખુન થયું ? ઓ એ હું શું સાંભળું છું ! અને હું તેનો ખુનો ? હું એવો પાષી ખનુ ? મારીપર આવું ખેતાન ?

માલકમના ખુન વીરી કેનથની ખાતરી થાઈ, અને તેનો ઝુધ ઠેકણે રહી નહીં. પોતા ઉપર મુકાયલું તોહમત—માલકમતું થાએલું ખુન—અમીરની નજરમાં તેનું અનેહગાર ઠડવું એ સરવે ખનાવ તેને ઇલાહ આવવાથી તેને ચક્કર આવવા લાગ્યાં, તેનીઆંખે અધારાં આંધાં અને એક જખરી ચીસ પાડી ખેહારા થાઈ તે જખીન ઉપર પડીઓ.

* * * * *

જ્યારે તે જગરૂત થયો ત્યારે પોતાને એક અનધારી જગામા જખીનપર ધાંસ-ની અંદર પડેલો જોયો. ખેહારીની નીંદમાથી ખીદાર થાઈ તે જુવે છે તો પોતાના

હાત અને પગ લોખંડની ભારી જંજીરથી જકડાયલા અને પોતાની કંમર મજબૂત સંકલથી બંધાએલી. તેને માલમ પડી. આવા સીંહા ગારમાં પોતાને આવી હાલતમાં એક તેની ખાતરી થાઉ કે તેને બંદીખાને નાખીએ છે.

પ્રકરણ વીરામું

તુકાન.

વીજલીના ચમકારા—વરસાદના ઝપાટા—પવનના સપાટા અને વાદળના ગગડાટ વચ્ચે આ પહાડી પરગણું મધરાતને સમે ગાળ રહેયું હતું. એક તરફ દૂરથી પાહાડાની ટેકડી ઉપરથી હંડી ખીનમાં પડતા પાણીના ઘોતના અવાજે જંગલ માહેલાં છુલંદ દરખતોના થડને જમીન અંદર ધુલવાતા, તો બીજી તરફથી વીજલીના શરારાએ આંખના પલકારામાં ગંભીર ઝાડને પોતાની અગનથી ખાલી બસમ કરતા હતા. એક તરફથી વાદળનો ગગડાટ પાહાડના બીતરમાં ધરકરી ખેડેલા છુલંદ પર્યવરના પેટ ધુલવતો, તો બીજી તરફથી પવનના સપાટા પોતાના રાક્ષસી બલથી મસ્ત ઝાડોને જમીનમાંથી છૂંનખેખથી ઉખાડી લહેબમા જમીનદોસ્ત કરતા હતા. સીંહની ગરજના—વાઘની ખરાડ અને ખીન્ જંગલી જાનવરોના અવાજ સાથે પવનના સપાટા વીજલીના ચમકારા અને આકાશના ગગડાટથી જંગલ જ્યારે હલમલી રહેયું હતું ત્યારે તેને સમે છુલંદ પાહાડની હંડી ખીનોની પાર ઉપર એક આદમી આવી મધરાતે પોતાનો ખુસાફરી ઘણીજ ઝડપથી કરવું હતું.

આવી બચકાર રાતે ખુસાફરી કરનાર એક એરત હતી. પવનના સપાટા અને વરસાદના ઝપાટા વચ્ચે હંડી ખીનોની પાર અને જંગલની ગીચ ઝાડી પસાર કરી સેવટે તે એરત તણાડમાં થડથડતી અને પાણીથી ભોંગાલેલી પેલા સંગેમરમરના ખીનારા આગલ આવી પોતાના સરને નીચું નમાવી જમીનપર ચોચારમા ખેડી.

એજ—એજ તે જગા. “પેલી એરત ધુજતે અવાજે થડથડતી બોલી” એજ જગાપર તેમનું જુન થયું હતું. હા ! એજ જંગલમાં તેઓએ પોતાનો પ્રાણ ખેંચેો હતો.

વરસાદ જરા નરમ પડીએ. ગગડાટે ગરજવું કમતી કીધું અને દૂરથી જના વરોના છુલકવાનો અવાજ ફૂકત તેણીને કાને પડવા લાગેો. આવી હાલતમાં નજદીક દસ મીનીટ સુધી તે સર નમાવી પડી રહી, પણ તેવામાં વીજલીનો એક ચમકારો પડીએ, અને તેની શેશની વચ્ચે પોતાની પડાશમાંજ એક શખસને તેણીએ યુદનપર પડેલો દીઠો. આંખના પલકારા વચ્ચે બંને જને એકમેકને દીઠાં.

“શું તું એ જાણુન કામના કરનાર પાણી. આખરે તું આ જગાપર આવી ડરામની રાતે?” પેલીએ સવાલ કીધો.

“કોણ આવી ડરામની રાતે મને સવાલ કરે છે?” પેલા શખસ થડથડતે અવાજે બોલીએ.

શું ? તે' મને નહીં ઓલખી? "પેલીએ જવાબ દીધો."

નહીં "પેલો શખ્સ ઓલીએ" વીજલીના મકાશ વચ્ચે જો કે મેં તારો ચહેરો જોયો છે, પણ તુને હું ઓલખુ છું એમ કહેતો નથી.

"કંગાલ" પેલી દાંત કચકચાવી ઓલી. "શું તુ મને બીલકુલ ઓલખતો નથી?"

"નહીં." પેલાએ અનઅંખીથી જવાબ દીધો. "બીલકુલ નહીં. પણ તું કોણ છે?"

હું કોણ છું? તે તું હાલ જાણી શકવાનો નથી. "પેલી ઓલી" વખત જ્યારે આવશે ત્યારે તુ જાણશે કે હું કોણ છું, પણ તું કોણ છે તે હું જાણું છું. હા, હું તુને બરોબર ઓલખું છું સાંભલ.

પેલી ઓરતે પોતાના હાથ લાંબા કરી પેલા શખ્સને પોતા તરફ ઘસડી તેના કાનમાં કાંઈ કહેયું—તેનું પોતાનું નામ કહ્યું—અને કાંઈ ધધાની આપી. તેજ વખતે એક ગરજના કરતો ગંભીર પણ ધીમે ગેળી અવાજ પેલા સંગેમર-મરના મીનારાની અંદરથી નીકળીઓ. પેલો શખ્સ પેલી ઓરતના સખ્ખને અને આ ગેળી અવાજ સાંભલી રતખધ થાઈ ગયો. પોતાના જખ્ખન કાંમથી તે છુપો રહેયો નથી એવું જ્યારે તેણે જાણીયું ત્યારે તેના ગબરાટનો સુમાર રહેયો નહીં. પોતે અંતે ઓલખાયો, અને પોતાના કરતુકનો આ નવો સાખસી ધરતી પરના કોઈ જાગર આવી અમતકારીક શક્તી સાથે જોડે, એમ જાણી તે તુરતજ પોતાના હાતે છાતી કુટી ઓલીઓ. "ઓ સાહેબ મારા પાપી કાંમોના છુપા સાખસીઓ તુએ શું મારી સજને માટે પેલા કીધા છે? હા તારા કીનાથી છુટવા હું કહાં છુપાઈ ખસું?" આખના પલકારામાં પેલો શખ્સ આવી હાથ મારી પેલી ઓરત આગલથી નહાસી ગીયો, અને પેલી ઓરત પેલા મીનારાની આગલ પોતાનું સર સુકાવી જગ-રથી ખંદગી કરવા લાગી.

પણ તેણીની ખંદગીમાં એકાએક ખલલ પડી. આવી ડરામની રાતના તેણીએ ઘોડાના પગલાંના અવાજ સાંભલીઓ. તે તુરતજ પોતાની ખંદગી કરતી ખંધ પડી અને પાછલ ફરી જોવા લાગી, તેટલાં પેલા ઘોડાએ તેણીની નજર સનમુખ એક જખ્ખરી ઠાકર ખાધી અને પોતાની પીઠપર બેઠલા સવારને જમીનપર ફેંકી નાહાસી ગયો. ડુંખજરી એક ધીમી ચીસ પેલી ઓરતે પેલા સવારને મોહુટથી નીકલતી સાંભલી મદદ આપવા દોડી. વીજલીના અમકારાની રોશની વચ્ચે તેણીએ ઇનદહ્દ એકઆલખીને જમીનપર બેઠેલા પડેલા દીઠો. ઇનદહ્દના ખીસામાંથી તેણી એ એક નહાંની દારૂની શીસી સોધી કહાડી અને તેવડે તેને ડુશીઆર દીધો. ઇનદહ્દે જ્યારે પોતાને ડુશીઆર થાએલો દોઠો, અને પોતાની સનમુખ એક ઓરતને પોતાના ખચાવનાર તરીકે હબેલી જોઈ ત્યારે તેની અનઅંખીનો પાર રહેો નહીં.

તારી વખતસર મદદને માટે અચ્ચે ઓરત હું તારો થણાજ આભારી થાઇ પડી
ઓહું. “ઇનદલ્દે બોલીઓ” તુ જે નહી હતેતો રાતની ઠંડી વચ્ચે આવાં
જંગલમાં હું અકડી જતે. વખતે જંગલી જનવરોનો શીકાર થઇ પડતે. તારો મારીપર
મોટે ઉપકાર થયો છે.”

હા. મારો એ ખીજે ઉપકાર તારી ઉપર થયો છે. “પેલી ઓરત બોલી”

“ખીજે ઉપકાર ?” ઇનદલ્દે પુછીયું. “ત્યારેતો હું તુને આલખતો હોઇશ.”

“હા, તુ મને આલખશે” તે બોલી. “પણ રાતની સીંહાઇમાં તું મને શું જાણે?”

મેજ પેલી છાકરીની સલામતીના સમાચાર તે દીવસે તમ્બુ લોકને જંગલમાં
જણાવી તારી અને તારા આદમીઓની વધારે ખરાબી થતી અટકાવી હતી.

શું તે ઓરત તુ છે ? “ઇનદલ્દે બોલીઓ” તારી તે ખબર વખતસર અને
ખરેખરી હતી. પણ આવી અંધારી રાતે આ ઠેકાણે તુ કેમ ?

પણ ઇનદલ્દે “પેલી ઓરત બોલી” તુજ મને જણાવ કે આવી મોડી રાતે
એખલો વગર સાથીએ તુ આ ઠેકાણે કેમ આવી લાગે?

એક અતલગના મીત્રની મુલાકાત લેવા છુદાંનની સરખાત પહેલે હું ગયો હતો
અને ત્યાંથી પાછો ફરતાં મારા ઘોડાની આડી ચાલથી હું જમીનપર પટકાઇ પડીઓ.
તારો મારીપર મોટે ઉપકાર થયો છે. મને હુશીઆર જે તુ નહી કરતે તો ખચી-
ત હું મરી જતે. હાજે જે કે મારી પાસે હતો, પણ તે વાપડવાની મારામાં હોશ
ખીલકુલ હતીજ નહી. તુને તેનો ખદલો મલવો જોઇએ. ચાલ મારા મકાનપર માર,
મકાનને તુ તારૂ મકાન સમજ તારી મરજ પડે ત્યાં સુધી તુ ત્યાં રહેજે.

એટલું કહી પોતાની કંમરે લટકતું એક ખુગલ ઇનદલ્દે જરથી કુંકવા માંડીયું.
ખુગલના અવાજથી એકાંત રાતને સમે જંગલ ગાજ રહેયુ અને ઘોડી પલમાં
ઇનદલ્દેનો ઘોડો તેની પાસે આવી ઉભો. ઇનદલ્દે તેપર સવાર થયો અને પેલી
ઓરત (કે જેને વાંચનાર જંગલ માહેલાં હાકણ તરીકે પાંછાણે છે તે) ન પોતાની
આગલ ખેસાડી મેકઆલખીને કેસલ તરફ ઘોડાને ડપટાવીઓ.

પ્રકરણ એકવીસમું.

વીચારોની વલંન.

માલકમના શ્રમ થવાથી અમીર ગણેનગીલવું દીલ બાંગીને ચુરો થાઇ ગયુ. રમત
ગમત તેને મનથી કંડવી જહેર જેવી લાગી. એથ આરામને તે પોતાનો હડહડતો
ફુશમન સમજવા લાગો, અને ખુશાલોતા તેના દીલમાંજ મરણ પાંખી હતી. સર-
આતમાં થાએલા અપચુકોને તે હવે ફલેલા સમજવા લાગો, અને ત્યાર પછી ખ-
નેલા ખીજ ખનાવોની દહાથતથી તે વધારે ગભરાવા લાગો. પોતાના અતી વજાલા

ખેટા માલકમનુ આવી રીતે ખુન થયા પછી ધવલીન તરફ તે વધારે પ્યાર ભરી નજરથી જોવા લાગેા, અને ખેટાની બુદ્ધાઈના જલાપામાં તે ધવલીનને વધારે ને વધારે ચાહી તેણીનુ દીલ ખનતાં સુધી રીજવવા અને ખુશ રાખવાનું પક્કા ઠેઠાવ પર તે આચેા. જે અપમુકન તેને સરઆતમાં મલીયા હતા તેથી હવે તેનુ દીલ કચવાવા લાગીયું અને રખે હવે ખપૂ આક્રમતા તે આવી પડ તેવા વીચારથી તેને પોતાની ખેટી ધવલીનીના નેકા અમીર ઐલનડેલ. સાચે કરવાને માટે સાફ ના પાડી. પોતાના આવા વાચારો તેને પોતાની ખેટીને બહાવીયા નહી. પણ તેણીને ધીરજ આપી કહેયું કે, “ખેટી, મારી વાઢાલી ધવલીન, તારા સુખમાં હું મારૂં પણ સુખ સમજુ છું. તું વધુ દુઃખી ના થા. મારો એક પુરો ખેતો-મારું ખિતાબનો વારસ-મારી આખરનો માલિક-મારો બાબુનુ જોર આવી રીતે કવખતે ના-છુદ થશે એમ કોણ જણવુ હતુ. પણ ખનવાના જે ખનાવો તે ખનીઆ વગર રહેતા નથી. તોપણ હવે મારો દોકરોબી તુંજ અને દોકરોબી તુંજછ. હુંને હું રંછદા કરવા માંગતા નથી. અમીર ઐલનડેલ સાચના તારા નેકાથી તું જે રાજ નથી તો હું તારી મરજ પર તે સોંપુજુ. જેમ તારે ગમે તેમ કર. હું અમીર ઐલનડેલને સાફ ના કહી સુકોણુ. પણ તે વીરો તારી સાચે તે કાંઈ વાત કરવા માંગેછ. ખેટી તારા સુખને સાર-તુને રાજ રાખવા તારી મરજ પ્રમાણે મેં અમીર ઐલનડેલને ના પાડીછ.

મુરબી મારા મેહરબાન બાપ તમારા ઉપકારનો ખદ્દો તે કેમ મારાથી વલારો. “ધવલીન આ ખુશ ખખરથી પોતાના બાપનો હાત પકડી ખોલી.” જવતી રહી સદા સુખ અને એશ આરામમાં આ સોનેરી હોળખમાં મારી જંદગીના દીવસ પુરી કરે, તેના કરતાં કંગાલ ખહેસતના એકાંત ખુનામાં પડી રહેવા હું વધારે રાજ છું. અમીર ઐલનડેલ સાચ નેકાના પચેવંદથી જોડાવા કરતાં હું મોત સાચ જોડવાનું વધારે પસંદ કરે છું. પણ તમેા નામવરનો મરજને તાબે થવામાં હું મારી ફરજ—

ધવલીન આગલ ખોલતી હતી તેટલાં ઐલનડેલને દાખલ થતા જોઈ સુખ રહા ગઈ. ગલેનગીલી અમીર ઐલનડેલને પોતાની દીકરી હજુર હીઠા તેવોજ તે ખોલીયો. “અમીર ઐલનડેલ જે બાબદમાં મે મારી નાખુશી દેખાડીછે તેજ બાબદમાં જે મા-રી ખેટી પોતાની મરજ તુંને દેખાડે તો મારે કોઈબી રીતનો વાંધો નથી.” ગલેનગીલી ઐલનડેલને ધવલીનના દીવાનખાનામાં એખલો મુકી જતો રહેઓ, અને આ પુ-રાણા કીલ્લાના સોનેરી દીવાનખાનામાં નવજીવાન ધવલીન એક અધોર ઉમરના અમીર સાથ પોતાના નેકા સંબંધી વાત કરવામાં મશગુલ થાઈ.

ગલેનગીલ વીચારમાં બમતો કીલ્લાના યોગાનમાં ફરવા લાગેા. પોતાના ખેટા માલકમના ખુન અને કેનેયની ખેવદ્રાઈ ઉપર વીચાર કરતાં તે લગબગ બે કલાક બનીઓ પણ તેવામાં તેણે પોતાની ખેટી ધવલીન અને અમીર ઐલનડેલને સાંમ-નેથી આવતાં જોઈ ઘુરજળ પુછીયું. “કેમ નામવર ?”

ગલ્લેનગીલ કાંઈપણ આગલ બોલે તેટલાં એનડલ વચ્ચે ખેલી ઉઠીઓ “કે-
સત ગલ્લેનગીલ ખાંતું ઇવલીન મારી સાથે નેકાના પથેવંદથી ભેડાવા ખીલકુલ
રાજી છે.”

આ નવા સમુનો સાંભલી ગલ્લેનગીલ કીકકો પડી ગયો. તોપણ તેને જરા ભેર-
થી કહ્યું “તેથી શું થયું. હું પોતે તેણીને મોહોડયી તેણીના વીચારો સાંભલવા
માગું છું.”

એલનડલે ઇવલીન તરફ નજર કરી કહ્યું “ખાંતું તારા વીચાર તારો નામવર
ખાપ ભાંજવા માંગે છે.”

ઇવલીને પોતીકા ખાપ તરફ નીઘાડ ખીલકુલ કીધી નહી, પણ નીચી નજર
રાખી જવાખ દીધો “હા હું પરણવા રાજી છું.”

કેવો અબઝેખ ફેરફાર ! ઇવલીનને પોતાના વીચાર આવી રીતે એકાએક
ફેરવવાનું શું કારણ હતું ? એલનડલને તો તે ધીકકારતી હતી ? આ તે વીચારની
કેવી વલન ?

પ્રકરણ બાવીસમું.

કેનેથ.

કેવું સીધું ખંદીખાંતું ! ઠોળખની સીઢાઇને જીલાવે એવું હેખતનાક ! એલનડ-
લ કેસલ માહેલાં તેવાં એક ખંદીખાનામાં લાખડની જંઝરથી જકડી જવાન કેનેથને
ખુનના વાંક માટે કેદ કીધો છે. અને તેજ ખંદીખાનામાં પરચરની જમીન ઉપર પાં-
ચરેલા ધાસપર હાલ તે પડેલા છે. પણ તેની કેવી છુરી હાલત. કંમરમાં ખાંધેલી લો-
ખડની જંઝરથી તે નહી તો હીલી શકતો કે નહી તો ઉઠી શકતો. હાલ પગમાં નાખેલી
બેડીથી તે ખીલકુલ કમકુવત બની ગયો હતો. આવી તેની હાલતમાં તે ફાંખી હતા તે-
ટલાં સુમારે સતના અગીઆર વાગાને અમલે પોતાના ખંદીખાનાના દરવાજા કોઇ
હથાડતું હાય એવો ખડખડાટ તેને સંભલાયો. થોડીપલમાં દરવાજા ધીમેધીમે ઉઘડી
ગયા, અને અમીર એલનડલને પોતાના હાથમાં એક સલગેલું કાંનસ લઇ દાખલ
થતાં જોયો. અમીર એલનડલ કેનેથ તરફ જોઇ ધીમે અવાજે બોલીઓ “કેનેથ
તારે માટે હું કાંઈ સમાચાર લઇ આયા છું. ખાંતું ઇવલીને મને તારી પાસે મોક-
લીઓ છે. વખત મારા હાતમાં ખીલકુલ રહ્યો નથી. સાંભલ જે કાંઈ કરવું છે તે
ફક્ત આજની રાતમાં જ થવું જોઈએ.”

કેનેથ—પણ શું ખાંતું ઇવલીન હું નીરદોશ છું એમ માને છે ? જોલ નામવર
અમીર એટલું જ કહે કે તે મને નીરદોશ માને છે ?

એલનડલ—તે તારું હજી બહુ થાજે એમ હચે છે. તું કદાચ મારું
જોલવું માનતો નહી હશે. પણ આ જો તેણીએ તારી ઉપર કાગજ મોકલાવીયું છે.

કેનેયના હાતમાં એલનડેલે ઇવલીનનું કાગળ આપીશું અને કુનેથ તે 'મતીના ઉબસ વચ્ચે વાંચવા લાગો.

કેનેથ

આસમાનનું ચકકર તારી ઉપર ઉલ્લુખ રહે છે. આપણા ઘારેલાં સુખના દીવસોનો અંત આ ઘડીયોજ સર થાય છે. તોપણ તારી તરફ મારો લક્ષણી હાલના જેવીજ રહેશે. મેં સરવે વાત નો સામટો પણ સમજુરાણ વીચાર કોષિ છે, અને અમીર એલનડેલને મારો હાત નેકામ આપવા માટે કબુલાત આપી છે. પણ તેટલાં વાસતે હું કદીપણ તુને સંકેટમાં રહેલા દર્શન નહીં. તારી છ'છીની સલામતી મને સદા પ્યારી રહેશે. અમીર એલનડેલ મારી તરફથી તુને જેખી સારી સલાહ આપે તે પરમાણે તું જો મને ચાહતો હોયતો ચાલજે. અમીર જેખી કહે તે મેં કહ્યું એમ સમજજે અને આ કાગળને જો તું મને ચાહતો હોયતો મારા જેટલુંજ માન આપજે. છ'છીના અરસામાં હવે પછી જ્યાં સુધી પાછાં મલીએ નહીં ત્યાં સુધી કેનેથ તુને છલ્લી સલામ લાં ઇવલીન.

“અરે ખુદા” કુનેથ હાથ મારી બોલ્યો. “તે મને શું હવાર સમજે છે. અમીર એલનડેલ હું તેને જરા મળું-હું તેણીના પગપર પડી મારૂં નીરદોશપણું બહેર કર-હું બે બોલ તેણીને તારી રૂબરૂ કહું એવું કાંઈ કર?”

એલનડેલ—તુ દીવાનો છે. એમ બનેજ કેમ? જો તેનો વીચાર તારી સાથ વાત કરવાનો હતો તો તે કાગળ શા માટે મોકલતે. કેનેથ, વખત ખીલકલ રહ્યો નથી. મારી સલાહ પરમાણે ચાલવાને તુ નારાજ હોયતો હું તુને છોડી જવા બોલી ચાઉ છું.

કુનેથ—બોલ બોલ. ઇવલીનના પ્યારને ખાતર તેના રૂકાને માન આપી તારી સલાહ હું કબુલ કરશ. હવે મારી જેખી હાલત થાય તેની મને દરકાર નથી. જેને માટે જવું હતું—જેખી આસા હતી-તેજ જ્યારે નહીં મલે તો આ નીરાસીને માટે દરી એસવા કુન્યામા કોઈ કાંઈ નથી. તેના પ્યારની હુકવાલી ગોદમાં બેસી રીજનાર હું કંગાલ પાપીને માટે જ્યારે તેણીનો પ્યારજ નથી, ત્યારે જીવીને તેણીને પ્યાર કરવા કરતાં માત વધારે બહુ છે.

એલનડેલ—જો તુ ઇવલીનને ચાહતો હોયતો આ સીતમ બરીઆ આનખમાંથી નીકલી તુ આજ રાતના આ કીલ્લો છોડી નહાસી જા. જલદી કર. નહાસીને તુ ઇંગલંડ તરફ જા. ધારાની સુગાલમાંથી બચવા-એદીનખર્ચની અદાલત વારા વાંક માટે તુને ગરદન મારવાની સન્ન કરે—તારી જવાંન ઉમરમાં તું કમોરે મરે તે આગમ-જા નહાસ. ઇવલીન એટલાજ માટે તુને નહાસવા કહે છે.

કેનેથ ઘણુંજ શરસાધી બોલીએ “શું નહાસીને એક શુનહાગારમાં ઠડું? નહીં અમીર એલનડેલ ખુનીના નામનો સીંહ કલંક મારા નાંમને હું લાગવા દેનાર નથી.

એલનડેલ—તારે હું બંધી છું? હું તેણીને કહીશ કે તું નહાસવા ના પાડે છે.

“સખર સખર? હું કમ્મલ છું.” તે નીરાસ થઈ બોલીએ “ઓ ખુદા! શું આવી રીતે મારું સેવટ આવવાનું હતું? પણ હું નીરદોશ છું. તે ખુદા બણે છે.

આસમાનનાં સીતારાઓ અને આકાશી કીરેશતાઓ તમે સાખશી રહેજો કે હું ન-
હાસુ છું પણ હું ખેડનાહ છું. મેં જીવ કીધું નથી, પણ પ્યાર-મારા પ્યારને માટે
નહાસુ છું.

આ બચકાર ખંદીખાંનામાંથી અમીર એલનડેલ જવાન કેનેથને જાંઘમાંથી
છૂટા કરી કીલ્લાની બહાર દુર એક ઝાડ આગલ લઇ ગયો. ઘોડીવારમાં કારભારી વી-
નટન પોતાના માલિક એલનડેલના હુકમથી આગમજથી કરી રાખેલી ગોઠવણ પરમાણે
વન તઇઆર કરેલા ઘોડા લઇ બે લડાએક સવારો સાથે ત્યાં આવી હબે. કેનેથ ઘો-
ડેસવાર થયો અને પેલા બે સવારો તઇઆર કરેલા ઘોડાપર તેજ વખતે સવાર
થઇ બેઠા. અમીર એલનડેલ ઘણીજ નમનતાઇથી કેનેથને કહ્યું. “ કેનેથ આ બે
સરદારોને તું તારા સાથી અને ભોમીઆ તરીકે સાથે રાખ. હીઆંથી તારે ઇંગ્લંડ
જવું. એ આ સુંનાની મોહોરથી બરેલી ઠલી. ઇંગ્લંડમાં તુંને એવું જરૂર કામ
પડશે.

નહીં અમીર એલનડેલ “ કેનેથ ધીકકારથી બોલીઓ” હું સુંનાની મોહોરોને
માટે નથી નહાસતો-હું મોતથી ડરીને નથી નહાસતો-પણ હું મારા પ્યારને માન
આપવા નહાસુ છું. હું ઇવલીનને ખાતર નહાસું છું. એ સુંતુ મને નથી જઇતું.
પણ અમીર એને બહલે તારી કમરપર લટકતી પેલી તલવાર મને જઇએછ. તે મને
આપ. મને તેવું કાંમ પડશે. હું એને મારી બાજુપર લટકાવીશ.

અમીરે ઘુરતજ તે તલવાર કેનેથને આપી. કેનેથ તે તલવાર પોતાની કમરે
ખાંધવા લાગો, તેટલાં અમીરે પેલા બે સરદારોને કાંઇ છુપી ઇશારત આંખના પલ-
કારા મારી કીધી.

“ છલ્લી સલામ અમીર એલનડેલ” કેનેથ જતી વખતે બોલીઓ “ ઇવલીનને
મારી સલામ કહેજે. જુદા તેની પર મહેરબાન થાઓ, અને તું જેવો અમીર તેનો
ખાવીદ થવાથી તેણીના સુખમાં વધારો થાઓ.” એટલું કહી તેને પોતાના ઘોડાને
આગલ દપટાવાઓ, અને પેલા સાથીઓ પણ તેની આસપાસ ફરી વકી પોતાના
ઘોડાને દપટાવવા લાગા. તેમના નીકલી ગયા પછી અમીર એલનડેલ મનમાં બોલો-
ઓ “ હા ચંડાલ, તું કરીખી એમ ના ધારતો કે આવતી કાલનો રોશન રોજ તું જો-
વા પાંમશે. તે આગમજતો મારા આંખે જાસુસો તારો જાન તારા પેલા કરનારને
સવાધીન કરશે.”

ગરીબ બીચારો કેનેથ તે ઘોડુંજ જાણે છે તેની સાથે આપેલા ભોમીઆઓ
દરપલે તેણે સર કાપી નાખવાની આગલ પાછલથી તક સોધતા હતા.

પ્રકરણ તેવીરામું

ધવલીનના કુટારા.

મુસાફરી આગલ વધી. એકનડેલના અમુસો ખરેખર કેનેથને પીઠ પાછલથી કાર કરવાની દરમિયાન પડે તક સોધતા હતા. નીરદોશ કેનેથ ! તેને તેમના કરતુકને કાંઈ પણ ખ્યાલ હતો નહીં. પણ તેમની મુસાફરી એકાએક અટકી પડી, અને તુરતજ મેકઆલપીન કેસડના આલેકો ઇનદુલ્ક અને એથ પોતાના એક દુજન લડાએક આદમીઓ સમેત વોરસવર તેમના સાંમને આવી ઉભાં ચાંદની રોશનો વચ્ચે કેનેથના પેલા બે સાદીઓએ મેકઆલપીનને આગળીઆ, તેમજ રેનાલ્ટે કેનેથને આગળી છુમ પાડી “ કેનેથ—પેલો જવાન કેનેથ”.

કેનેથના નામને પુકાર સાબલી ઇનદુલ્ક અજબ થાઇ બોલીઓ “કેનેથ ! જેને અમારું” બેમુલુ ઇનામ મારા આદમીના હાતમાંથી છીનવું લીધું હતું તે ? કાહાં છે તે ચંડાલ ? આજે તે જવનો જનાર નહીં.

કેનેથે ઇનદુલ્કના પુકારની કાંઈ પણ પરવા કરવા વગર પોતાના ઘોડાને આગલ દુપટારીઆ પણ તેઓનાં એથ તેનો હાન મજાજીતીથી પકડી બોલીઓ “ એમ કાંઈ ત.રાયો જવાસે નહીં જવાન છોકરા ? ઇતલીનને ખયાલવાનો તું’ને આજે હું સવાહ ચખાડું છું”.

અને તેવીજ રીતનો સવાહ તારાં તે નીચ કાંમને માટે હું પણ આજે તું’ને ચખાડું છું. “ ચુરસાયા કેનેથે કહેયુ” છુત્ત હ તારાં નસીમના ચાલ હતી કે તું’ને તે દીવસે હું મલોઓ નહીં.

આવા સમુન નીચ છોકરા ? “ઇનદુલ્કે પૂછાનીય” અને પોતાની તલવાર ખેંચી કેનેથના આંગળર ધસીઓ. કેનેથ પોતાની હુલીઆરીમાંજ હતો. ઇનદુલ્કની શમશીરનો જરબ તેને હુલીઆરીથી રદ કીધો.

મેકઆલપીનો જીવેછો છું ? હડા ? “ એથે પોતાના આદમીઓ તરફ ફરી પોકાર કીધો.”

અને તુરતજ અરધી રાતને સમે આ એકાંત જંગલમાં એક જખરી લડાઇ હતી. કોઇ ગેળી શક્તીથી જવાન કેનેથ ઇનકેરાઇ ગયો. તેના આંગમાં જોર મસતી કરવા લાગું, અને જોરેનંદ મેકઆલપીનને તે અખરે હાતે હંકાવતો ગીઆ. ઇનદુલ્ક એક લહેનમાં ઘોડાપરથી પટકાઇ જનીનપર પડી બેભાન થયો, અને એથનો જમનો હાન જખની થયો. કેનેથના પેલા બે સાગીઓ (અખીર એવનડેલના બેઠાઓ) આ ખુનખાર લડાઇમાં કતવ થયા. મેકઆલપીનોન. હર થવા લાગી. એથ ખીલકુલ સુત્ત દાઇ ગયો, અને એનો મામલો ગેઇ કેનેથ તે જગા છોડી આગલ નીકલી ગયો. ઇનદુલ્ક તેટલા હુલીઆરીમાં આવી બોલીઓ “હાડો. પકડો એ પક્ષીને અને જોર કરો.” પણ એથ છુમ પાડી પોતાના આદમીઓને મના કરી કહેવા લાગો.

“જાપરહાર તે જવપર આનેલો, તે ખરેખર ખડાદુરઈ. તે જેર થનાર નથી. તેને જવા દો. આપણને હજી થણું કાંમ છે.”

• • • • •

અને હાલ કૃતેહમંદ કેનેય પેલા સંજેમરમરના ખીનારા આગલ પોતાના ઘોડાને હોભો રાખી પોતે જરા આસામ્યેસ થેતો હતો. તેટલાં તેની નજરે કાંઈ પડીશું. તેને હવામાં પેલા એ આકારોને એકાએક પેદા થતા જોયા. તેઓ આસતે આમતે તેની સાંમને આવી હોભા, અને પોતાના જમણા હાત એવનડેલ કેસલ તરફ લંબાવી તેઓએ તે તરફ તેને પાછો જવાની ઇસારત ક.ધા. આ એ આકારોને આથી ઇસારતા કરતા જોઈ કેનેય તેમના ફરમાનને તુરતજ તાએ યાદ ગયો, અને એવનડેલ કેસલ તરફ પેલા આકારોનો પાછલ પાછલ પોતાના ઘોડાને ધીમે ધીમે ચલાવવા લાગો. પેલા આકારો તેને એવનડેલ કેસલની પાછલી ખાજુના ભાગ તરફ લઈ જઈ તુરતજ હવામાં સુમ થઈ ગયા. કેનેયે પોતાને આથી રીતે પાછો એવનડેલ કેસલ આ બલ ઘસડાઈ આગેલો જોઈ કીલ્લા તરફ નજર કરી જોવા લાગો, તો તેની અજાએ ખીનો પાર રહેયો નહીં. કીલ્લાનો પાછલો ખાજુ તરફના ગાંભીર ફરવાજ આવી મેંડા રીતે ખુદશ પડેલા તેને ફીડાં. તેને વધારે નપાસ કોધી તો તે ફરવાજ આંગેલા માણસ પડીઆ. આનો મામયો જોઈ તે અજાએય થયા લાગે. તેટલાં કીલ્લામાંથી નીકળતાં કોઈ ઘોડેસવરોનાં પગલાં તેને સાંભળ્યાં. કોઈ નથી અજા કૃતમાં ફરવા અથવા તો કોઈ નથી ખડાદુરી કરવાનો વખત નજાદીક આગેલો તેને જોયો, અને તુરતજ પોતાની શામલાગ અંગની કહાડી પેસ સવારોના આંગ ર ધસી ગયો. પણ તે આગલ ગયો નહી તેનાજ કેનેયના નમનાં એક જખરા ખુનના મનીગાનુદથી એવનડેલ કેસલના પાછાનો ખુદશી જગા ગાછ રહી. કેનેયના સુરસાનો પાર રહેયો નહી. તે અરથો ફોવાનો યાદ ગયો. તેને જે કાંઈ જોયું તેદો તે પોતાને જુડી ગયો અને જવ કહાડી લડવા તે તઇઆર થયો. પણ તેને શું જોયું ? તેને નામનો પુકાર પાડનાર કોણ હતું ?

કેનેય નજાદીક ગયો તો તેની નજર ઇનદ્રક ઉપર પડી, અને તેના હાતમાં ઇવલીનને ખેડોશ પડેલા તેને ફીડી. ઇનદ્રક કેનેયને આ જગ પર એકાએક જોઈ અજાએય થયા લાગે, પણ મરવું કે મારવું એવા ચીસારયો તે પુકારા બોલ્યા. “કેનેય કહીપણું જે વખત મારા ઉપર ફાંસી જનાર નથી.”

ઇવલીનને આવી રીતે જાપરહારસતીથી એવનડેલ કેસલમાંથી ચોરી જનાર આ નીચ અંડાલ મેકઆગીનોને સજ કરવા તથા પોતાનો એક વખતની વહાલી ઇવલીનને આવા રીતે નીચ છુટારાઆને હાથ ઘસડાઈ જતો જોઈ તે સુરસાથી મેનગા થાઈ ગયો. પાછો એક જખરાં લડાઈ હો. પણ કૃતેહ આપણા જવન કેનેયની યાદ. ઇનદ્રક કેનેયના જરખયાં ખેડોશ રાઈ ખાછ મરતએ જમીનપર પડીઓ. ઇવલીનને અંડાલ ઇનદ્રકના હાતમાંથી તેને છોડવી

તેણીના કાંનમાં દીલાસાના નરમ સખુનો રેડતો હતો તેટલાં એલનડલ કેસલ-ના આદમીઓ એયની સાથ લડતાં દરવાજામાંથી બહાર નીકળીયાં. ગડબડના ઘોં-ગાટથી એલનડલ કેસલની પાછલનું મેદાન લરજવા લાગ્યું. એંયને એતાંવારજ કેનેથ પુકારી લઈઓ. “ ચોર-ખુની-છુટારા. ખોદાર થાઓ. ચોર- એલનડલ કેસલમાં. ચોર- ખીદાર થાઓ અને પકડો આ ચોરોને અને ખચાવો એક અનખુલ ગોહર.” ‘કેનેથને આ અવાજ એથે તુરતજ પીછાનીઓ, અને તેજ વખત તેને એક વીજલીનાં જેવાં ઝટકો લાગો. તેને પોતાના ઘોડાને તે તરફ ઠોડાવીઓ, અને જીવે છે તો જીંદર ધવલીનને પોતાના બાઈ ઇનદબ્કના હાતમાં જેવાને બદલે કેનેથના હાતમાં દીડી. તુરતજ તે પુકારી ખોલીઓ “ કેનેથ સમાલ મારો જરખ. આજની રાતને તાર. હપર છું મારેતમ કરવા ખેસાડુંછું.”

એંયને આવતો હુમલો તપાસવા કેનેથે પોતાની તલવાર મ્યાંનથી ખેંચી અને નાજુકે બદન ધવલીનને પોતાની ગોદમાં મજબુત પકડી પોતાના ખચાવમાં તથ્યાર થયો. પણ આંચે વખતે જવાન કેનેથને તેના નસીબે ધવારી આપી નહીં. એંયની શંમશીરના એકજ જરખે કેનેથની તલવારના બે ટુકડા થાઈ ગયા. પોતાના બહાદુર ખચાવનારની આવી તંગ હાલત જોઈ ખુબસુરત ધવલીને પોતાની ધીરજ ખોઈ દીધી અને એક બાઈક ચીસ મદદને મારે પાડી, તેવામાં એંયના ખીજ જરખથી જવાન કે-નેથ જખમી થયો. તેની આંખે અંધારા આવવા લાગ્યાં-તેનું મગજ ફરવા લાગું-અને એહાશ થાઈ ઘોડાની પીઠ હપરથી ધવલીનને પોતાના હાતમાં લઈ જમીનપર પડ-કાઈ પડીઓ.

* * * * *

જ્યારે તે હુશીઆર થયો ત્યારે તેને એલનડલ કેસલના એક દીવાનખાંના મધે નરમ ખીજાંના પર પોતાને પડલો જોયો.

પ્રકરણ ચોવીસમું.

એલનડલનું પ્રપંચ.

એલનડલ કેસલમાં કેનેથને પાછો આવેલો જોઈ અમીર એલનડલ પાછો નહું પ્રપંચ રચવાના વીચારમાં પડીઓ. ધવલીન કેનેથને ચાહેજે એમ જ્યારે તેની ખા-તરી થાઈ ત્યારે કોઈખી રીતે કેનેથને એલનડલ કેસલમાંથી દૂર કરવો—ધવલીનની ન-જરમાં તેને હલકો પાડવો—તથા ગલ્લેનગીલને તેની તરફ ખેહડ કોપાયમાંન કરવો એ-વી યુક્તી કરવા લાગો. પણ તેથી છું વલે ? તેની મુખ્ય મતલબ તો કેનેથને કોઈખી રીતે ખાંનથી એખાંન કરાવવાની હતી. સખખ તે એમ સમજતો હતો કે જ્યાંસુધી કેનેથ જવતો રહેશે ત્યાં સુધી ધવલીન તેને ચાહતી રહેશે. એવા વીચારથી ધવલીન-ને તેને સમજાવી કે અગરજો કેનેથ એલનડલ કેસલમાંથી નહાસી નહી જશે તો

માલકમના ખુનની તપાસમાં તે સુનેહગાર ધરી, અને ખેશક વડી અદાલતના ન્યાય-ધીસો તેને માતની સજા કરશે.

ગરીબ બીચારી ઇવલીન. કેનેયને તે ખરાં દીલથી ચલાતી હતી. તેણીએ એલન-નડલને કાલાવાલા કરી કેનેયને ખચાવવા અરજ કીધી. ઇવલીનનો આવી હાલત જોઈ એલનડે પોતા સાથે પરણવાનો ઇવલીન પાસે વચન લઈ કેનેયને ખંદોખાનામાંથી નહસાડવાનું કામ તેને માથે લીધું, અને ઇવલીન પાસે કેનેયપર એક રૂકડો લખાવી પોતે કેનેય આગલ અરધી રાતે ખંદોખાનામાં જઈ તેને નહસાડીઓ અને પોતાના બે ભેટુઓને ભોમીઆ તરીકે આપી રહ્યાં કેનેયને કતલ કરવાની ગોઠવણ કીધી. આ ઉશ્કેલી ગોઠવણથી ઇવલીન ખીલકૂલ ખેખખર હતી.

પણ કેસલની પાછલથી તેજ રાતે રોર અને પુકારના અવાજ સાંભળી અમીર એલનડેલ ઝપકી ઉઠીઓ. દાસી અરસુલાથી મહેલમાં ખબર પડી કે બાપુ ઇવલીનને મેકઆલપીનો જખરીથી ચોરી ગયાછે. એવો મામલો જોઈ મહેલમાંથી અમીર ગણેનગીલ અને એલનડેલ પોતાના લડવઇઆઓ સાથે ચોગાંન તરફ ધસીઓ, તેવીજ તેમની નજર ઇનદલક અને એથ ઉપર પડી. સંખ્યામાં આદમીઓને આવતાં જોઈ મેકઆલપીનો પોતાના જખમી સરદારો સમેત નહાસી ગયા, અને તેજ વખતે જમીન ઉપર ઇવલીનને કેનેયના હાતમાં ખેહોથ પડેલી એલનડેલ અને ગણેનગી-લે જોઈ.

એ રીતે કેનેય—ઇવલીનના ખચાવનારને પાછો એલનડેલ કેસલમાં ખેહોથ હાલતમાં લાવવામાં આવીઓ. એલડેલ સમજી નહીં શકીયો કે કેનેયનું કેરી રીતે થાકું તે તરફ આવવું થયું, અને પોતાના ભેટુઓનું થું થયું. કેનેયને એલનડેલ કે-કેસલમાં પાછો આવેલા જોઈ અમીર એલનડેલ નવાં પ્રપંચ રચવા લાગો. તેને છુપી રીતે પાછો કેનેયની મુલાકાત લીધી. તેને કૂરીથી એકત્રાર કેસલમાંથી નહાસવાને કહેયું, અને જો તે નહીં નહાસે તો નવા ગજળના આજ્ઞામાં અને કૂરેખના કાંસામાં ફસાવવાની તેને ધમકી આપી, પણ બાહદુર કેનેયે તે ધમકીઓની કાંઈપણ પરવા કીધી નહીં. એ ધમકી—અને કૂરેખ થું હતાં તે આપણ આગત ચાલતાં જોઈથું.

પ્રકરણ પચીસમું.

કેનેયની તપાસ—ત્રણ તોહોમત.

આજે એલનડેલમાં ગરબડ મચી રહી હતી. એદીનખર્ગથી વડી અદાલતના ન્યાયધીસો કેનેય ઉપર મુકાયેલાં ખુનનાં તોહમતની તપાસ કરવા માટે આવી પુગા હતા. મોટાં દીવાંખાનામાં ન્યાયધીસોએ પોતાની બેઠક કરી અને તપાસનું કામ ખપોર પહેલાં સરૂ થયું.

અમીર એલનડેલે ન્યાયધીસનો હુકમ થતાંજ સાખસીઓને રજૂ કીધા. મુઠ-

હામાં કારખાસી વીનટન, એ બિડુતો અને બીન એ અમીસ (અલખતો એલનડલે
 હોમાં કીધેલા જુઠા) સાખસીઓ તરફે હતા. કેનેયને દીવાનખાનામાં હાખલ કીધે
 અને એલનડલ તથા ગલેનગીલે ન્યાયધીસ પાસે પોતાની બેઠક લીધી. સાખસીઓને
 સોગન આપ્યા અને મુકદ્દમા આગલ ચાલીઓ. રાજવકીલે મુકદ્દમાની કેટ્રીયત
 ન્યાયધીસે હજુર વાંચવા માંડી. "અદલ ન્યાયનાં કરનાર સાહેબો, કેનેયના ઉપર
 મુકાયલા ખુનના વાંકની કેટ્રીયત તમે આગલ હું રજુ કરું છું. ખંદીવાન કેનેય જે
 તમે સામને હોએછે, તે અમીર ગલેનગીલના નીમખને ખયખણથો માતાજી છે. આ-
 જે વન માસની વાત ઉપર રાજ પરધાનેની ગેરમહેરખાનીથી અમીર ગલેનગીલ
 પોતાના બેટા માલકમ બેટી ઇવલીન અને કેનેય તથા બીન નેકરો સાથે એલનડલ
 કેસલમાં આવી રહેયો. વખતના અરસામાં અમીર ગલેનગીલને ખખર મલી કે કેને-
 ય ઇવલીનપર આશક પડીઓ છે. આવી ખખર મલતાંજ અમીરે એવો હુકમ કીધો કે
 ફરીથી કેનેયે ખાંતુ ઇવલીનની મુલાકાત લેવી નહીં, અને પોતે ખાવા પીવાનું તેને પેઠા
 તાના દીવાનખાનામાંજ લેવું. થોડા અઠવાડીયાની વાત ઉપર નામવર અમીર એલન-
 ડલ, અમીર ગલેનગીલની એક પુરી બેટી સાથે પરણવા આ કેસલમાં એલિનખરગ-
 થી આવી પુગો. એજ વખતમાં પડોસમાં વસતા સરદારો ઇનદલ્દુ અને એથ સાથે
 કાંઈ અનખનાવ બનેલો હોવાથી ખાંતુ ઇવલીનને તેઓ કીડલાના ચોગાંનમાંથી બહાર-
 કારે ઉઠાવી ગયા. હુકમાં કેનેયે તે ખાંતુને તેમના હાતમાંથી છોડવી, અને તેથી ખાંતુ
 ઇવલીનના પ્યાર ઉપર તેને વધારે મજબુત કાયજો મેલવાઓ. હવે અદલ ન્યાયના
 કરનાર સાહેબો આ મુકદ્દમાના એક બાણવાજેગ ખનાવ ઉપર હું આપું છું. એક દી-
 વસ આ કેસલની પડોસમાં ખાંતુ ઇવલીન અને તેનો દાસી અરસુલાનો અચાનક કે-
 નેય સાથે મીલાપ થયો. ઉમરાવ માલકમનું તે તરફ અચાનક આવવું થયું. માલકમે
 પોતાની ખાંતુને કેસલ તરફ જવા ફરમાવીયું અને તેણે કેનેયને કેટલાક સખત સખ-
 નો કહી સંજલાવીઆ. ખંદીવાન કેનેયે તુરતજ પોતાની તલવાર ઉપર હાવ નાખીઓ,
 પણ તેજ વખત ચુસ્સાને દાખી પોતાનો હાત પાછો ખેંચી લગ્રાઈ ઉઠાવવા ના પાડી.
 માલકમ અને કેનેયને તેજ જગાપર મુકી ખાંતુ ઇવલીન પોતાની દાસી સાથે કેસલ
 તરફ ફરી. બે કલાક પછી કેનેયે લોહલુહાંન પોશાક અને અંધાનમાંથી ખોવાયલી
 તલવાર તથા કાઢવથી ખરડાઓનાં કપડાં સમેત કેસલમાં આવી માલકમ વીરો તલાશ
 કીધી. કારખાસી તેની આવી હાલત બેઠક શકમાં પડીઓ. અમીર ગલેનગીલ અને એલ-
 નડલને એ વીરો ખખર પડી, પણ તેટલાં એક બિડુત કેનેયની તલવારની બાગેલી મુઠ
 લઈ કેસલમાં ફોડતો આવ્યો. તુરતજ એક બીજો બિડુત અમીર માલકમની તોપી અ-
 ને રમાસ લઈ આવ્યો અને તેને કહ્યું કે નહીં કીનારે કોઈના લોહીને પડેલું તેને ફીકું
 હવું. બાગેલી મુઠ તે ખંદીવાન કેનેયની હતી એમ માલમ પડીયું, પણ તેનો ખાંતુને
 બાગ મીઓ નથી જોથી એવું ધારવાને કારણે છે કે માલકમ સાથેની લડાઈમાં બે દી-
 વાનની તલવાર બાની જવો બેઠકે. વલી દાસી અરસુલાની જખ્ખની ચેતાં એવું માલ-
 મ પડ્યું હતું કે થોડા કલાક અગાઉ કેનેય અને ઇવલીન અચાનક રીતે પડોસમાં મ-

હીઆં હતાં અને ત્યાં માલકમનું એકાએક જુલુ થવાથી ખંને જન વચે ખટખટ થાઈ હતી. પાછલથી ઇવલીન પોતાની દાસી સાથે ખંદીવાંનને માલકમ સાથે તેજ જગાપર સુત્રી કેસલ તરફ પાછી ફરી હતી. ખેડુતો અને દાસી અરસુલાની સામટી જખાંની ઉપરથી ખંદીવાનને માલકમના શુભ થવા વીશે સવાલ કીધો હતો પણ તેનો કાંઈ-પણ પાંધરો જવાબ આપવાને બદલે તે ખેડોશ થાઈ પડીઓ હતા. ત્યાર પછી અમીર ગલેનગીલે તેને કંઈ કરી, મુકદ્દમાની તમામ કેફીયત એફીનબરગ મોકલાવી હતી.

રાજવકીલે આગલ ચલાવીયું. “ખીજે દીવસે રાતના એફનડેલ કેસલના કાર-બારી વીનટનને માલકમ પડીયું કે ખંદીવાંન કેનેથ કેદખાનામાંથી નહાસી ગયોછે. તેની પુટે પકડી લાવવા વીનટન એફનડેલના ખે સરદારોને હોડાવીઓ. તેજ રાતના પેલા મેકઆલપીનો ખાંતુ ઇવલીનના દીવાનખાંનામાં છુપી રીતે દાખલ થઈ બીજ-વાર તેહીને જખપરીથી ઉઠાવી જતા હતા ખંદીવાન કેનેથને શાખાશી થંઈલ કે મેક-આલપીનેના હાતમાંથી બહાદુરીથી બહી ઇવલીનને બચાવી, પણ સમજ નથી પડતી કે ખંદીવાંન કેનેથનું પાછું એફનડેલ કેસલ તરફ કેમ આવતું થયું. રોર અને પુકારોના અવાજથી એફનડેલ કેસલ જાગી ઉઠીઓ અને દાસી અરસુલાથી ઇવલીનના શુભ થવા વીશે ખખર પડતાંજ સરવે મદદે હોડીઓ. ખંદીવાનને કેસલના ચોગાનની ખખાર ખાંતુ ઇવલીન સમેત ખેડોશ જમીનપર પડેલો દોડો. એફનડેલ કેસલમાં ખંદીવાનને પાછો લાવી તેની મહાવજત કરી હુશીઆર કીધો. બીજે દીવસે કીડલાની પડોસમાંથી ખંદીવાનની પુટે ગયલા પેલા ખે સરદારોની લાસ અમીર એલનડેલના આદમીઓને મજવાથી તેઓ કેસલમાં લઈ આવીયાં. આ ખખર ખંદીવાનને પડતાંજ કારબારી વીનટન પાસ અમીર એફનડેલને છુડાવી સરવે પોતાના વાંક અને ચનાહ કખુલ ફરી મોતની સજામાંથી પોતાને બચાવવાની અરજ કીધી. તેને કખુલ કીધું કે નદી કીનારે અમીર માલકમનું ખુન તેનાથી થયુંછે—નદી કીનારે જમીનપર જે લો હતું તે અમીર માલકમનુંજ હતું—અને પોતાની બાંગી ગયેલી શમશીર તેને નદીનાં ઉઠાં પાણીમાં ફેંકી દીધી હતી. વહી તે સાથે તેને ખંદીખાંનામાંથી નહાસવાની કો-રોસ કરી હતી. અને અમીરના ખે સરદારો પણ જ્નેજ હોતે કતલ થયા હતા.” અમીર ગલેનગીલ તરફની પોતાના નીમખહરામી માટે ખેહદ પસાતાવે તેને કીધો અને ખાંતુ ઇવલીનના ઉપર પયાર કરવા વીશે તે પોતાને ટપકો આપવા લાગો.

“તમે અદલ ન્યાયના કરનાર સાહેબો હું કહેવાની રજ લજીધું કે આ કેફીયત ઉપરથી કેનેથ ઉપર ત્રન વાંક સાખેત થાઈ સુકાંછે, અને રાજના ધારા પરમાણે તે સજાને લાયક થાઈ ચુકાંછે. અમીર માલકમને કતલ કરનાર ખંદીવાન કેનેથછે, એ પહેલો અપરાધછે. ધારાની સુગાલમાંથી બચી જવા માટે ખંદીખાનામાંથી નહા-સી ગયો. એ બીજો અપરાધછે, અને એની પુઠ ગએલા સરદારોને એને કતલ કીધા એ ત્રીજો અપરાધ છે. સાહેબો મુકદ્દમાની કેફીયત અતરે પુરી થાયછે.”

રાજવકીલે પોતાની ખેઠક લીધી અને વડ ન્યાયથીજે જખાની લેવાનું કાંમ સર કીધું.

પહેલી જખાંની કારખાંરી વીનટને સોગંદ લઇ મુકદમાંની કેફીયતને મલતી આપી. તેને કહેયું કે બંદીખાંનાના દરવાજા ઉઘાડા હતા-તેને બંદીવાનની પાછલ બે સવારોને દોડાત્રીયા અને તેઓની લાસને એલનડલના આદમીઓ જંગલમાંથી બીજે દીવસે સોધી લાયા હતા. બંદીવાને અમીર એલનડલને મલવાની પોતાની ઇચ્છા તેની આગળ જણાવવાથી તે અમીર એલનડલને છુલાવી લાગે હતા, અને અમીર એલનડલ આગલ કેનેથને પેલા બે સવારો અને ઉમરાવ માલકમતું ખુન કછુલ કરતાં તેને સાંભલીયો હતો.

બીજી જખાંની અમીર એલનડલે આપી. તેને સોગંદ લઇ કહેયું કે બંદીવાને કછુલ્યું હતું કે માલકમતું ખુન તેને હાતે થયું હતું. માતની ધાસતીથી કરીને અરધી રાતનાં તે બંદીખાનામાંથી નહાસી ગયા હતા અને પેલા બે સવારો તેને પકડી પારી એલનડલ કેસલ તરફ પાછો ફરવા સમજાવતા હતા તેટલાં બંદીવાને પોતાની તલવારથી તેમને કાપી નાખીયા હતા.

ત્રીજી જખાંની પેલા બેકુતાની, અને ત્યાર પછી પેલા બે અમીરોની ભીધા પાદ બંદીવાન કેનેથને પોતાનો ખયાવ કરવાની તક આપી.

પ્રકરણ છવીસમું.

તપાસતું સેવટ.

આ સરવે ઉભી કરેલી બોટી જખાનીઓ તેને થણી ધીરજથી સાંભલી લીધી. અવલથી તેને સુપ રહેવાનો ઠંડાવ કીધો હતો, પણ હવે મુકદમાંની કેફીયત પુરી થતાજ તેને પોતાના ખયાવમાં એલવા માંડીયું.—

“અમીરો ઉમરાવો-અદલ ન્યાયના કરનાર ન્યાયધીસો અને જે હીયાં હાજર છે, જે ઓના વીચારો ઉપર મારી જંદગીનો આધાર છે તેમની હાજર હું મારો ખયાવ કરું છું. મારી ઉપર જે લન તોહમતો મુકાયાં છે તે એવી રીતે મુકવામાં આવેલાં છે કે તેનો ખયાવ કરવો મને મુશ્કેલી પડે છે. મારા ખયાવને હું કેવી રીતે રજુ કરું તે મને સમજ પડતી નથી. તોપણ અમીર માલકમતું ખુન મેં નથી કીધું એમ કહેવાની હું હીમત કરું છું. ખરું છે કે અમીર ગલ્લેનગીલના નીમખનો હું મોહતાજ છઉં. ખરું છે કે તેને મને પાલીપોશી મોટો કીધો અને ખરું છે કે તેને પોતીકા ફરજંદ સમ મને ચહાયો છે. પણ શું એમ બની શકે કે તે ઉપકારનો બદલો આવી રીતે હું આપું. મારા કીસમતના ભોગે બનેલા બનાવો માલકમના ખુનના તોહમતને ટેકો આપે તો શું થયું? પણ મેં આજેજ જાણીશું છે કે રૂપેરી બદનનાં ચલકતાં અને સાફ દીલના આદમીઓના દીલ ભીતર ફરેખ અને ફેસાદ ઠરતા જગરો પ્રપંચ અને કપટની જલ બીજાવે છે. ખરું છે કે હું ખાંતુ ઇવલીનને આહુ છું પણ તેથી હું કાઇ ખુની ઠડતો નથી

તેણીને ચહાવામાં મેં કાંઈ શુનાહ કીધી નથી. નદી કીનારે માલકમનું ખુન મેં કીધું નથી. મારી તલવાર એક જુનનો શીકાર કરતાં ગાગી ગઈ છે અને તે બાગેલી તલવાર તે જુનના જગરમાં જ રી ગઈ છે. શીકારની વખતે ચામીર માલકમ મારી પાસેજ હતો પણ હું જુન પાછલ લાગે તેટલી વારમાં તે શુન પડી ગયો. હું તેની શોધમાં ફરીશો. તેટલાં મારો શીકાર કોઈ ચોરી ગયું હતું. એકુતેની જાખની ખરી છે. નદી કીનારે કોહી પડેલું હતું, પણ તે કાંઈ માલકમનું નહીં હતું; તેનો મારો શીકારતું કોહી હતું. બીજું તોહમત મારી ઉપર બંદીખાનામાંથી નહાસી જવાનું છે, પણ હું તેને ઇનકાર કરું છું, અને તેને સાબિત કરવા હું ના પાડું છું. ન્યાયી સા અમીર, તમે કદાચ અજબ થતો કે હું શા નાટ સાબિત કરવા ના પાડું છું. પણ તેનું કારણ એ છે કે એ પુરાવામાં બાંધુ ઇયતીનનું નામ નાટક ખાતે નામ આવે છે, જેની આખર મારો મોતના કીમતે હું બચાવવા શાક છું. બીજું તોહમત અમીર એલન-ઉલે પોતાના એ સવારોના ખુનનું યુદ્ધીયું છે. પણ ખુદા શાએદ છે, કે તેઓ મારે હાતે બેન ન થયા નથી. તેઓ પોતાના બચાવમાં મેકઆલધીને હાતે કતલ થયા હતા. મે વીનટન પાસે કદી પણ અમીર એલન-ઉલને તગવીઓ નથી. તેને પોતેજ મારો મુલાકાત લીધી હતી અને મને ઘણી બોલોસ કરી કહ્યું કે અગરજે હું પાછો નહીં નહાસી જઈશ તો તે મને વધારે હેરાન કરવાને સુકરો નહીં. એજ મારો બચાવ છે. તે સાહેબ જેને તમને અને મને પેદા કીધા છે તેની રૂબરૂ હું પોતાને સમજ મારી જાણની આપી મારો બચાવ કરી ચુકો છું. હવે મારા બાબમાં જેબી કાંઈ તમે ફરમાવશો તેને હું તાબે થઈશ.

કેનેથ પોતાનો બચાવ પુરો કીધો, અને વડો ન્યાયધીસ ચુકારો આપવા તૈયાર થયો.

“અમીર-ઉમરાયો-નોકરો અને નફરો જેઓખી અતરે હાજર હોય તેઓ સાં-જણો. બંદીવાન કેનેથના બચાવ તમેએ સાંભળી લીધો છે. એના બચાવમાં એ કો-ઈપણ સાખસી આપી શકતા નથી, તેથી તે માંનવાને હું સાફ ના પાડું છું. અગરજે એની જાખની ખરી પડતો અમીર એલન-ઉલ અને કારબારી વીનટન ઉપર બોલો સોજાંદ લઈ જાણની આપવાનો વાંક લાગ્યું પડે, અને તેથી કાયદા પરમાણે બંને જણ મોટી સજાને લાયક થાય. પણ તેથી રીતની કોઈ જાણની બંદીવાન રજૂ કરી શકતા નથી તે ઉપરથી મારું મત હું એવું બાંધું છું કે બંદીવાન કેનેથ ઉપર મુકાયલું તોહમત ખરૂં છે, અને તેથી એ અપરાધી ઠડી ચુકે છે.”

“ઓ સાહેબ” કેનેથ એક ઠંડી હાથ મારી પોતાના હાત બેડી બોલીઓ, “તુ બણે છે કે હુ નીરદોશ છું.”

“બંદીવાન કેનેથ” ન્યાયધીસે કહ્યું. “અમીર માલકમના જુનનો અપરાધ તારી ઉપર સાબિત થયો છે, તેથી બીજા એ અપરાધો વીશે હું કાંઈ બોલતો નથી. ઇનસાફની નજરમાં હું ખુની ઠડી ચુકો છે, અને તેથી કાયદા પરમાણે મારે માથે હું-

ને સભ કરવાની એક દુઃખ ભરી ફરજ આવી પડી છે. આજથી તરણ દીવસ પણ મધરાતે બરાબર બાર વાગે ને જગા ઉપર તેં અમીર માલકમનું જીન કીધું હતું તે જગા ઉપર છું ને ગરદન મારવી.”

* * * * *

પ્રકરણ સતાવીસમું.

એકઆલપીનમા ફેદાઓ.

એકઆલપીન કેસલના માલિકોએ કેનેથને હાતે બેવાર લડાઈમાં હારી ગયા હતા તોપણ હજી સુધી ધવલીનનો દીલરૂઆ ચીતાર તેમની નજર આગલથી ખીસ-તો નહીં હતો. આવી પોતાની ખતંગ હાલતમાં કોઈથી રીતે તેઓ પાછી ધવલીનને પોતાને હાલ કરવાની તરફવાર યુક્તી સોધવામાં પડીઆ હતા, તેવામાં એક જાસુસ તેમના હોવાનખાનામાં ધસારાખંધ દાખલ થયો. તેને જોતાંજ એથ ખોલીઆ “કેમ મારા વફાદાર જાસુસ, એલનડેલ તરફના કેવા સમાચાર?”

“ઘણાજ સારા સમાચાર” પેલા જાસુસે જવાબ દીધો. “કેનેથ અપરાધી ઠીક થકોછે, અને આવતી પરમદીને મધરાતના તેને ગરદન મારવાનો હુકમ વડા ન્યાય-ધીસે કીધોછે. વડા ન્યાયધીસે પોતાને સુકાદો આપતાં જણાવીધું કે અગરજે કેનેથ પોતાને ખયાવ કરવામાં ખરો પડે તો અમીર એલનડેલ અને વીનટનની જખાની ખોટી પડે અને તેથી તેઓ ખંને મોટી સખને લાયક હશે.”

“ખરેખર.” ઇનદલક ખોલી ઉઠયો. “કેનેથને મોતની સખ હડી સુકી? અને અમીર એલનડેલની જખાની વીશે કાંઈપણ શક હશે ખાંકી રહ્યો નથી?”

“કાંઈજ” નહીં “જાસુસ ખોલીયો.” આ ખખર મને પેલા ખેડુતે કહી કે જેને અમીર માલકમની તોખી અને રૂમાલ વીશે પોતાની જખાની આપી હતી. પણ નામવર સરદાર એક નવી ખખર મને પેલા ખેડુતે કહી. તેને કેહુ કે આજ કેટલાંક વરસ થયા પેલા સંગેમરમરના મીનારાની આગલ મધરાતને સમે કારખારી વીનટન ખટકતા ફરેછે. કેટલીક વખત તો પેલા ખેડુતે તેને પોતાની નજરે ફોટો છે, પણ તે શુ માટે બટકેછે તે માલમ પડતું નથી.

“ખરેખર આ ઘણુંજ નવાઈ નેવુંછે.” એથ ખોલીઆ “પણ કેનેથને ગર-દન મારવાનો વખત પરમદીને રાતનાછે. જો એમજ છે ખીરાદર ઇનદલક તો આ-પણને વખત ખોવો નહીં જોઈએ. આપણી ધારેલી ગોઠવણ પરમાણે અમીર એલ

• Block System,—“બ્લોક સીસ્ટમ” અસલના વખતમાં થતી ગુનેહગારોને ચોતની સખ. લાકડાંમાં એક ઢીમમાં ઉપર અપરાધીતું માથું સુકાવી કોહાડના જરખથી સર છુટ કરતા હતા.

નડેલ ઉપર તુરતજ પેગામ મોકલાવેલો જોઈએ. અને તે પેગામ તેના કારભારી વીન-ટન પાસેજ તેના માલિકે ઉપર મોકલાવેલો કે જેથી તે બંને જનની ખાતરી થાય. આપણા નસુસે આપેલી ખબર પરમાણે બીનટન પેલા સંગેમરમરના મીનારા આગલ જરૂર આજ રાત આવેલો જોઈએ. હું સરદારોને હુકમ કરું છું કે તેને પકડી આપણી આગલ લાવે.

ઇનદબ્દને તેના બાઈની ગોઠવાણુ ધણીજ પસંદ પડી અને એથે તુરતજ પોતાના અરધી દુજન આદમીઓને તે મીનારાની આસપાસ ધુપાઈ રહેવા અને વીન-ટનને ત્યાંથી પકડી લાવવાનો ખાસ હુકમ કીધો.

સમો રાતનો હતો, અને મેકઆલપીન કેસલમાંથી અરધી દુજન સવારોની ઘોડેસવારે દુકડી વીનટનની સોધમાં જવા એયના હુકમથી નીકળી. ઘોડાવારમાં તેઓ પેલા મીનારા આગલ જઈ પુગા, અને ગ્રાડની ઘટામાં છુપાઈ પોતાનાં શીકારની શિક્ષા એતા ઉભા મધ્યાંન રાતને વખતે તેઓએ દુરથી કોઈ આદમીને હાતમાં એક ફાનસ લઈ પોતા તરફ આવવું જોયું. તે આદમી આસતે આસતે પેલા મીનારા આગલ આવી ચઢાણુ પર પડીયું. “તેજ, એ તેજ છે.” થણા ધીમાં અવાજે પેલા નસુસે બોલીઓ.

વન સવારો ઘણેજ ધીમે કદમે તેની પોઠ પાછલ જઈ ઉભા અને તે નહાસી નહીં જોયે તેટલા મારે ખીજ બે જને તેને આસપાસથી ઘેરી લીધો, અને એકજન તેના માલિકાં સાંમને જઈ ઉભો. પણ તેને જોતાંજ તેની ખાતરી યાદ કે તે પોતાની હોશમાં નહીં હતો. તે પોતાની *બર ઉંઘમાં ચાલતો અને બોલતો હતો. જેણી તે કરતો તેવું કાંઈપણ તેને ધ્યાન હતું નહીં. પેલા નસુસે તેની હાવી હાલત જોઈ તેના ખભાં ઉપર હાથ નાખી તેને જોરથી હીલવી બોલીઓ “હઠ બીદાર થા. હીયાં છું છું કરેછે.”

તુરતજ તે જાગી ઉઠીઓ. પોતાને અરધી રાતના આવી દહેશતનાક જગા ઉપર પેલા મીનારા આગલ જોઈ ધાસતીથી તે અધમુવે યાદ ગયો અને પોતાની આસપાસ મેકઆલપીનોના આદમીને જોઈ એક ઠંડી હાથ મારી બેહોશ થાઈ જ-મીનપર ટુટી પડીઓ, તેજ વખતે પેલા સવારો તેને ઉઠાવી મેકઆલપીન કેસલ તરફ લઈ ગયા.

વીનટન પોતાની હુશીઆર હાલતમાં ઇનદબ્દ અને એથની હજીર પોતાને જોઈ બોલીઓ “હું જાણવા માગુ છું કે મારી ઉપર આવી અલાપ લેવાની છું મતલબ છે. મારા માલિકને પણ તમોને ડર નથી કે આવી રીતની હલકી હીંમત કરવાની તમોએ તજવીજ કીધી.

૦ઉંઘમાં બોલનાર તથા ચાલનારના રચુલ હેવાલો ખરેખર વાંચવા લાયક છે. એવી રીતે ચાલનાર તથા બોલનાર Somniloquist, અને Somnambulist ને નામે ઇનરેઈખાં આશખાયછે.

“વીનટન, એલનડેલના કારભારી” ઇનદલ્દુ ખેલીઓ. “તારી સાથે હું કાંઈપણ તકરાર કરતો નથી. ઉદાર અને મોટા હોલના આદમી પોતાથી હલકી પદવી અને અવકાશના માનસોને પોતાના ધીકકારને પણ લાયક ગણતા નથી. એટલું જ નહીં પણ તેના સવાલનો જવાબ આપવાને, તેમના વાંકની સજા કરવાને તથા તેમના જાણ-ન કામની સજા તરીકે ભારીમાં ભારી કે હલકામાં હલકી શીસા વટીક કરવામાં તેઓ પોતાને હલકા સમજે છે. હવે સાંભલ. મારો વીચાર અમીર ગણેનગીલની બેટી ઇવલી-નને મારી મોહોરદાર કરવાનો છે. અને હું ઇચ્છું કે એ મારો પેગામ હું તારી પાસે તારા માલિક એલનડેલ ઉપર મોકલાવું.”

“મારી પાસ.” વીનટન ખેલીઓ. “બહાદુર સાહેબ, હું એ પેગામ કેમ સહ જઈ શકું. મારા માલિક પોતે તે બાંતુ સાથે પરણવાની તથાઓમાં છે.”

“હું તે જાણું છું” ઇનદલ્દુ ખેલીઓ. “અને તેથીજ મારા પેગામથી તરીકે મેં તુંને પસંદ કીધો છે. સાંભલ વીનટન, કોઈપણ રીતે એવું થવું જોઈએ કે અમીર એલનડેલ કાલ સાંજ સુધીમાં ગણેનગીલની બેટી ઇવલીનને મારે સવાધીન કરે, અને હું તેની સાથે નેકા કરું.”

“મને કાંઈપણ સમજ પડતી નથી કે એ શું બનાવશે.” વીનટને કુજતે અ-વાજે કહ્યું.”

“સાંભલ” ઇનદલ્દુ ખેલીઓ. “વડા ન્યાયધીસ આગલ તે કેનેથના બાપમાં એની જાણની આપી, કે કેનેથે અમીર એલનડેલ આગલ પેલા બે સવારો અને ઉમ-રાવ માલકમતું ખુન કણ્ણલ કોધું. તારા માલિકે પણ એવીજ કીસમની જાણની આપી કહ્યું, કે કેનેથે પોતાપર મુકાયલાં તોહમતો કણ્ણલ કીધાં હતાં. પણ હવે જો તું અને તારો માલિક એલનડેલ બેટી જાણની આપવાના વાંકમાં આવે, તો પછી વીનટન, વ-ડા ન્યાયધીસના સખુનો તું જીલી તો નહીં ગયો હશે કે “અગરજો કેનેથ પોતાનો ખયાલ કરવામાં ખરો પડે તો તમે બંને જાણ મોટી સજાને લાયક ઠરા. પણ સખર હું તુંને કાંઈ દેખાડું છું. તું મારી પાછલ આવ.”

ઇનદલ્દુ વીનટનને પોતાની સાથે સહ દીવાનખાનાંથી બહાર ગયો અને પોતાના હાતમાં એક ફાનલ લઈ જનબી બાજુના ઓરડામાંથી એક ભોયરાનાં ઉતરવા માંડી-યું. ઇનદલ્દુ તેને એક ભોયરાની હેઠલ લઈ ગયો, અને એક ખુનામાં લઈ જઈ ખે-લીઓ “વીનટન જો તારી નજરે. આવા સીલા ગારમાં કોણ કેદ પડે છે ?”

વીનટને ફાનસની બતીના ઉજાસ વચે જંગલ માહોલી પેલી ડાકજીને આવા સી-લા ગારમાં જઈથી જડાયલી દીડી.

“એ નીમખહરામ” ઇનદલ્દુ ખેલીઓ. “મારી આસાની કુલધાની કરતે. જ-ગલમાંથી હું એને મારા મકાનમાં આસરે આપવા લાવ્યો તેના બદલામાં મારા એકબીજા કેદીને એ નહસાડતા પકડાઈ અને તેથી એના પણ તેનાજ જેવા છુરા હાલ મેં દીધા છે. તું એને ઓલખે છે ?”

“એ મને ઓલખતો નથી.” પેલી ડાકણ બોલી “પણ હું એને બરાબર ઓલખું છું.” પેલી વૃક્ષાની રાત-પેલા સંગેમરમરના મીનારા આગલ મેં એનું નામ એને કાનમાં કહ્યું હતું.”

“ચાલ” ઇનદલ્ક બોલીઓ, “વખત બહુ થોડા છે.”

ઇનદલ્ક વીનટનને ત્યાંથી બીજા પુનામાં લઇ જઇ બોલીઓ “જે આ ગારમાં સોખંડની જાંજીરી જકડાયેલા બીજા બંદીવાન, જેને પેલી ડાકણ આ બંદીખાનામાંથી નહુસાડતાં પકડાઇ હતી.”

“કોણ વીનટન” ? પેલા બંદીવાન એક ચીસ પાડી બોલીઓ. “બચાવ—મને બચાવ” એવી રીતે છુમ પાડી તે બેહોશ થાઇ જમીન પર પડીઓ.

“ઓ બાપ ! વલ્યું નબોદા ! હું છું જેહલું ? એ ખુદા-તેજ-તે—જ ?” એવી રીતે હાથથી ભરીઓ એક જાદો પ્રકાર કરી પેલા બંદીવાનને બેતાજ હેખતથી વીનટન બેહોશ થાઇ જમીન પર પડીઓ. ઇનદલ્કે તેને આસાનીથી ઉઠાવી પોતાના બંદીખાનામાં લઇ જઇ હુશીઆર કીધો.

“વીનટન” ઇનદલ્ક બોલીઓ. “મારાં આદમીઓ હવે તુંને તારા મુકામ પર સલામત પોહોંચતા કરશે. તારા માલિક એલનડેલને મારો પેગામ કહેજે, કે અગરજે તે પાંચ ધવલીનને આજથી એકચીસ દીવસમાં મારે સવાધીન કરવાને લખતથી નહીં બંધારે, તો વીનટન તું અને તારો માલિક એલનડેલ બંને વડા ન્યાયધીસના સુકાદા પરમાણે મોટી સજાને લાયક કડશે. આવતી કાલે સાંજનાં તે લખત એલનડેલની મોહોર સાથ મને કોઇબી રીતે મલતું જોઇએ. પરમદીને કેનેયને ગરદન મારે તે આગમજ અગરજે મને તે લખત નહીં મલશે તો ખાતરીથી નાણુજે કે તમે બંને પોતાની આખર હારમત અને હંદગીની ધુલધાની અને ખાનાખરાખી કરશો. કાલ સાંજ પડે તે આગમજ મારું આદમી તે લખત લેવા આવશે એજ મારો પેગામ છે.”

અને હવે ઇનદલ્કના આદમીઓ વીનટનને સહીસલામત એલનડેલ કેસલ તરફ મુકવા ચાલીઓ.

પ્રકરણ અઠાવીસમું.

પલંગ પાછલનેા જનસુસ.

કેટલા ફેરફાર ! એક રાતનાં અરસામાં વીનટન એટલોતો બદલાઇ ગયો કે જ્યાંફરે કેનેયની ખીદમતમાં રહેલો પેલો જવાન નોકર તેના ચહેરાપરથી અતીશય શકમંદ થયો. એકઆલખીન કેસલમાંથી પાછો ફરતાંજ તે ધાસતીથી એટલોતો બીમાર પડીઓ કે તેનામાં ઉઠવાની શક્તી વટીક રહી નહીં. તેને જ્યાંફરેને પોતા પાસે બોલાવી અમીર એલનડેલને નમનતાઇ સાથ તેડી લાવવા ફરમાવીયું.

વીનટનની આવી રીતની ચાલચલણ જોઈ જ્યાંકરે અન્ય થવા લાગે. તુરતજ વીનટનને પેગાંમ અમીરને પોકોચાર્ડ. તે પાછો ફરીએ, અને અમીર એલનડેલ વીનટનના દીવાનખાનામાં દાખલ થાયે તે આગમજ છુપીરીતે કોઈ નહીં જુવે તેમ વીનટનના દીવાનખાનામાં ધીમે કદમે જ્યાંકરે દાખલ થાઈ અમીર અને વીનટન વચ્ચેની વાત સાંભલવા ખીછાનાની ઝાલર પછવાડે છુપાઈ બેઠો. અને હવે અમીર એલનડેલ વીનટન આગલ આવી હશે. એલનડેલ આગલ વીનટનને સરવે ખીના સરૂઆતથી કહી સંભલાવી. પોતે ઉધમાં ચાલનાર તથા ખેલનારછે એવું તેને પોતે ગઈ કાલે જ જાણીયું. તે સંજેમરમરના મીનારા આગલ પોતાની તેવી હાલતમાં ગયો-ત્યાંથી મેકઆલપીનોના આદમી તેને તેમના કેસલમાં લઈ ગયાં—ઇનદલ્ફ તેને જમની પાણીના ઓરડામાંથી ભોયરામાં લઈ ગયો—ત્યાં તેને બે કેદીઓને દીઠા અને ઇનદલ્ફના કહેવા પરમાણે જો અમીર એલનડેલ ઇવલીનને ઇનદલ્ફને સવાધીન જો નહીં કરે તો તેઓ ખંને જાણના કેવા ખુરા હાલ થાય તે સરવે કહી સંભલાવીયું.

“નખોદ.” અમીર દાંત કચકચાવી બોલીએ. “તે શું કામ કીધું. અરે એ આએ શું ખનાવ ? શું ખુદ ખુદા રૂઠવા માંગેછે ? પણ વીનટન તું હીમત રાખ.”

“અમીર” વીનટન બોલ્યો, “મારી કાંઈ કમ્પુર નથી. પેલો ઓરત-પેલી ખંદી-વાન ઓરત પેલા મીનારા આગલ એક રાતનાં મને પીછાની માર્ નામ, નીશાન સાથે મારા કાનમાં કહ્યું. એ ત સાંભલતાંજ મારા આંગમાં ફરતું શોહી ખંધ થાઈ ગયું. અમીર પેલો આકાર—પેલો—

“સુપસુપ”અમીરે ધીરજ આપી. “પણ તે ઓરત કોણછે ? મેં તેને જોજ વખત જોઈછે. જે દીવસે હું પહેલો હીઆં આવ્યો ત્યારે તે રસતાપર મને મક્કી હતી. ફરીથી તેણીએ જંગલમાં ખાંતુ ઇવલીનની સલામતીના સમાચાર આપીયા હતા.

અમીર. “વીનટન ધુજતો બોલીએ.” ધીરજ નકકામી છે. ઇનદલ્ફે કસમ લીધા છે કે ઇવલીન તેની માથુક થવી જોઈએ.

“શું” અમીર બોલીએ. “ઇવલીનને હું મારે હાતે તેની મોહરદાર ખનાઉં.”

“બીજો કાંઈ ઇલાજ નથી.” વીનટનને કહ્યું. “તેમજ થવું જોઈએ. જે તું નામવર ના પાડશે તો ઇનદલ્ફ તુરતજ જાહેર કરશે કે કેનેથ ઉપર મુકાયલાં તોહમત વી રીતે ખોટી જખાંની આપી છે. તેને મારી પાસે આવવા સજીવના કહેવડારીયા છે. અમીર એલનડેલને કહેજે કે આજથી એકવીસ દીવસની અંદર કોઈખી રીતે ખાંતું ઇવલીનને મારા નેકામાં આપવાના ખંધાન સંખંધી પોતાની સહી સાથતું એક લખત અગરજે કાલ સાંજ સુધીમાં મને નહીં મલશે તો”—

“બસ બસ.” અમીર ધુજતે આવજો બોલીએ. “વીનટન ધીમે બોલ. કોઈ સાંભલશે. પણ અગરજે હું તેમ નહીં કરું તો.”

વીનટન—કેનેથ નીરદોષ ઠડશે. એદીનખરગની અદાલત ઢારી અને મારીપર

બોટી જખાની આપવાનો વાંક મુકરો. તારી મીલકત જપત થશે, અને આપણ મોટી સંખ્યાને લાયક હશે. અગરજે તું તેની અરજ કણુલ કરશે તો કેનેય કાલ રાતે જાગે થશે. તેની સાથ પેલા કેદી અને પેલી ઝોરત પણ બેળન થશે.

“ ખેરાક. વખત પોતાની ચલણ બદલી છે ” અમીર બોલીઓ. “ ઇવલીનને હાતથી જવા દેવી એ મુશ્કેલી છે, પણ કોઈખી રીતે આ નવા સંકટમાંથી છુટવું જોઈએ. પણ વીનટન તે ખત સહ જનાર કોણ છે ?

વીનટન—તેનું પોતાનું એક આદમી તારી પાસે આવશે.

અમીર—લાચાર. બીજો કાંઈ ઇલાજ નથી. કોઈખી રીતે તેની મતલબ પરમાણુ લખત લખી આપીયા વગર છુટકો નથી

એલનડેલ વીનટન આગલથી બાંગેલે દીલે અને બેધ્યાંન મગજે ચાલી ગયો, અને વીનટન પોતાના બારી મગજથી બેમગજ થાઈ વીચારમાં પડીઓ, તેવામાં પલંગની ઝાલર પાછલથી આસતે કદમે ક્રોધ વીનટનની નજર ચોરાવી નીકલી ગયું.

એ કોણ હતું ? જવાંન જવાફરે. આ પાપીઓનાં કરતુકથી તે જાણીતા થયો હતો. તેમની મસલત તેને પુરેપુરી સાબલી લીધી હતી. વાંચનાર જાણે છે તે સર્વ આતથીજ પલંગ પાછલ છુપાયો હતો, પણ આ બે પાપીઓ તેથી બોલકુલ બેખબર હતા.

પ્રકરણ એગણતીસમું.

બે ગવઈઆઓ.

બધાં અને નરમ દીલનો જવાફરે પોતાના દીલોબન રફીક કેનેયને ખચાવવા માટે તરેહવાર વીચારમાં પડીઓ. તેને એ વાત પોતાના એક અતલગના જુવરેગ મીન મારમર જે મહેલમાં એક ગવઈઆનું કામ કરતા હતા અને જે કેનેયને ખરા દીલથી ચહુતા હતા તેની આગલ કહી. આ નવી ખબર મારમરને કાંને પડતાંજ કેનેયને ખચાવવા તેને કમર ખાંધી, અને ખંને જણ ગવઈઆઓનો પોસાક લઈ પોતાના વાઈત્રો સાથ બીજે દીને મેકઆલપીન કેસલ તરફ નીકળી ગયા.

સેજ વારમાં તેઓ મેકઆલપીન કેસલ તરફ જઈ પુગા, અને અંદર વસતાં આદમીઓનું ધ્યાન બેચવા કીલ્લાના ચેગાનમાં ઉભા રહી ગાયણ કરવા લાગા. તેમની ઘુંઘર ગાયણ કલાથી મેકઆલપીનોનું ધ્યાન ખેંચાંચું.

અને હાલ તેઓ ઇનદલ્દર અને એથને પોતાના ગાયણથી રીજવવા લાગા. ગાયણની મોજ જોકમાં ખંને બાઈઓ મચાણુલ હતા તેવામાં એક સરદારે આવો તેમના હાથમાં એક ફડકો આપીઓ. ઇનદલ્દર તે ફડકો વાંચવામાં રોકાયો, તેટલાં જવાફરે મારમરના કાંનમાં ધીમે અવાજે બોલીઓ “ બેશક મેં તુંને કહ્યું તેમ બાનું ઇવલીન-વીરો એલનડેલે મોકલાવેલું આ સખત છે ”.

‘ઇનદલ્ક આ રૂંડો વોચો ખુશ થયો, અને પોતાની પાસે પડેલી ટેબલ ઉપર પેછું લખત નાખી ખીનું ગાયણ ગાવા મારમરને ફરમાવ્યું. પેલા સરદાર નમીને પાછો ગયો અને ગવઘઝાએ પોતાનું ગાયણ સરૂ કીધું. શરાબનો દોર ચાલીઓ. મારમરના ગાયણની અસર અને શરાબની લહેરથી ઇનદલ્ક અને એથ પુર નીંદની કેફમાં પડીયા. મારમરે આવી હાલત જોઇ જ્યાફરેને કહ્યું “આજરો ધારેલી મતલબમાં આપણ પાર પડીયા છઇએ. આ નીંદની કેફમાંથી મારા વીચાર પરમાણુ બે કલાક સુધી એઓ હુશીઆર થનાર નથી.

“વીનટનના કહેવા પરમાણુ” જ્યાફરે ખેલીઓ. “જમ ગી ખાનુનાં ઓરડામાં થી લોથરામાં જવાયછે. માટે હવે વખત ખોવો નહીં જોઇએ. રાત અંનધારીછે. લગભગ દસનો અમલ થયોછે. મારી પાછલ ધીમે કદમે ચાલ. જણ પહેલાં પેછું લખ ત લઇ લે.

મારમરે પેછું લખત ટેબલપરથી લઇને જ્યેતુ તો તે ઉપર એલનડલની મોહોર અને સહી જોઇ. તુરતજ તે લખત તેને પોતાનાં ખીસામાં મુકીધું અને હવે તેઓ પાસેના ઓરડામાંથી નીચે ઉતરવાનો દરવાજો સોધી કહાડી લોથરામાં દાખલ થવા ચાલીયા. સેજવારમાં તેઓ લોથરામાં જઇ પૂગા. જ્યાફરેએ વીનટનને મોહોરથી સાંભળેલી હકીકત પરમાણુ પેલી જંગલ માંહેલી દાકણ તેમજ પેલા ખંદીવાબને જલ્દથી જકડાયેલા જોયા.

“જલદી કરો” મારમરે ઉતાવળથી પેલાં ખંને ખંદીવાનાને કહ્યું” વખત ખોવાતી જરૂર નથી. બે કલાકમાં કેનેથ જામે થયો. જેખી કરવું છે તે તેટલાજ વખત માં થવું જોઇએ કેનેથને ખચાવવા આ જોખમ હુમમે માથે લીધો છે.”

ખંને જીલ્લ આ બે કેદીઓને જલ્દથી મોકલા કીધા અને કીલ્લાના ચોગાનમાંથી કીસમતના જોગે સહીસલામત નીકલી જંગલ તરફ દોડીયા.

પણ છું તેઓ સલામત નીકલી ગયાં ? જરા સંખર.

અમીર એતનડેએ ઇનદલ્ક સાથે લખત કીધું હતું કે એકવીસ દીવસમાં કોઇ ખી રીતે ઇવલીનને ઇનદલ્કને સવાધીન કરવી. આ તેની સરતમાં ફરક નહીં પડે એવી રીતની કપ્પલાત વાણું લખત પેલા સરદાર લઇ આવ્યો હતો તે વાંચનારે જોયુછે.

મારમર અને જ્યાફરે પેલા ખંદીવાનને લઇ દૂર નીકલી ગયાને થણા જખત થયો નહીં તેટલાં ઇનદલ્ક અને એથની નીંદમાં એકાએક કોઇ સવારના આવવાથી ખલલ પડી, અને ટેબલ ઉપર નજર કરતાંજ પેછું લખત ઊમ થાએણું જોઇ તેઓ અજબ થવા લાગા. ખખર કહાડતાં ગવઘઝાઓ મહેલમાં નહીં હોવાથી ઇનદલ્ક શકમંદ થયો.

“ખંદીવાન? ખંદીવાનાને તપાસો “ એથ પુકારી લકીયો ” દગો થયોછે. પેલા ગવઘઝાઓ કોઇ જાણુ સ છે.”

દોડ ફરી લલી. સવારેએ આવી ખખર કીધી કે ખંદીવાનોથી ખંદીખાનું ખાંછીછે, અને ગવઘઝાઓ મહેલમાંથી ઊમ થયાછે.

આખના પલકારામાં પચાસ સવારોને ઘોડસવાર થવાનો ઇનકલ્લે હુકમ કીધો. પચાસ સવારોની દુકડીને ચાર બાગમાં તેને વહેંચી નાખી. ચારે દસા તરફ ચાર દુકડીઓના સવારોને દોડાવીઆ અને પોતે ઝેલનડેલ કેસલ તરફ સવારોની દુકડી સાથે ઘોડાને દપટાવીઆ. પા કલાકની દોડમાં ઇનકલ્લેને ચાર આદમીઓ ભંગસમાં દોડતાં દુરથી અનધારી રાતના સેતારાઓની ઝલક વચ્ચે દેખાયાં, તેઓ તે પુકરી બોલીઓ “દોડો—દોડો. પકડો. બંદીવાનો ઝેલ તરફ નહાસે છે.”

“અદુસોસ ! અદુસોસ ! ! નીરદોશ કેનેય.” રડતી આંખે જ્યાદુરે બોલી આ. “આખરે દુશમનો ફાવીઆ.”

“પકડો” ઇનકલ્લે હુકમ કીધો અને સવારો ચારે જણની આસપાસ ફરી વળીઆ.

“તમે ખુન અને લોહીના પચાસ ખુનીઓ.” પેલી ઓરત (ડાંકણ) બોલી “તમારો અંત ખુદા જલદી લાવે.”

પણ તેવામાં એક સવારે તલવારની યુદ્ધ ભેરથી તેણીના માંધાંપર મારી તેવીજ તે ધુમરી ખાઈ જમીનપર પડી.

લઈ ચાલેા એમને મેકઆલપીન કેસલ તરફ અને તુરતજ એઓને જાણે કરો. આપણી માંગણી અમીર એલનડેલે કજીલ કીધીછે, માટે એઓ જવતાં રહેલાં જે-ખમ બરેલાંછે.

પેલી ઓરત જે ધુમરી ખાઈ જમીનપર પડેલી હતી તેને મુવેલી સમજ ત્યાંજ પડતી નાખી મેકઆલપીનના સવારો મારમર જ્યાદુરે અને પેલા બંદીવાનને કેદ-કરી પાછા કેસલ તરફ લઈ ચાલીઆ.

પ્રકરણ ત્રીસમું.

કેનેયને સજા—આકાસી મદદ.

ગરીબ બીચારો કેનેય. આજની રાત તેને ગરદન મારવાની હતી. આજે રાતના બાર વાગે તેને ગરદન મારવાની સરવે તઇઆરી યાદ ચુકીછે. જે વખતે જ્યાદુરે અને મારમર તેને બચાવવાની વેતરન કરતા પાછા પકડયા તેજ વખતે નીરદોશ કેનેયને ગરદન મારવા નદી કીનારે (અમીર માલકમતું જ્યાં ખુન થયું હતું ત્યાં) લઈ જતા હતા.

વાંચનારે જરા અટકલ કીધી ફરી કે મેકઆલપીન કેસલના સીહાગારમાં કેદ પડેલા પેલો બંદીવાન કોણ હતો, કે જેના છુટકારા ઉપર નીરદોશ કેનેયનો બચાવ લટકતો હતો, અને જેને છોડવવા કાલ જવાન જ્યાદુરે અને મારમરે આવી જોખમ બરી હીમત કરી હતી. પણ એ ભેદ અતરે બોલવાની જરૂર નથી. જરા સખર.

રાતના અગ્નિચારને સમે એલનડેલ કેસલમાંથી કેનેયને બહાર કઢાડવામાં આવેા.

ખાર પાદરીઓ પોતાના હાતમાં સલગાવેલી મીનખતી લઈ બબેની એકેકી હારમા આ-
ગલ આગલ ચાલવા લાગા. તેમની પાછલ નીરદોશ કેનેથ ધીમે કદમે સર નમાવી
ચાલતો હતો. પાછલ તેની એલનડેલના સરદારો હાતમાં નાગી તલવાર લઈ શોકના
પોશાકમાં ચાલતા હતા. સરવેથી પાછલ એક જલ્લાદ પોતાના હાતમાં ચલકતો
તેજ કોહાડો લઈ ચાલતો હતો. સરવેની નજર આ જલ્લાદ પર ઠરી રહી હતી.

અરે નીરદોશ કેનેથ તારી કેવી દુરદશા !! તારી સલામતીની હવે તો કાંઈજ
આસા રહી નથી. જ્યાંદરે અને મારમર પણ પાછા દુશમનને હાત પકડાયા છે.

અને હવે સવારી ગરદન મારવાની જગા ઉપર આવી લાગી. આવી મોડી રાત-
ના એક નીરદોશ જવાન—એક ફીરેસતાઈ ખસલતના—સોહામની શીકડાનાં—ખલ-
વાં બહાદુરની ગરદન કાપનાર કોણ એકદર જલ્લાદ હશે ?

ધરમચુડે સવાલ કીધો. “ બેટા તારી છેલ્લી ધડી વખતે તુને કાંઈપણ કહેવું
હોયતો ખેશક કહે. તે સાહેબ તુંને તારા પાપની માફી બખરાશે.”

કેનેથે બહુ ધીમે અવાજે જવાબ દીધો. “ માંનવંત ખાપ મારે એટલુંજ કહે-
વું છે કે હું નીરદોશ છું.”

“ ખુદા તારીપર મહેરબાન થાજે.” વડા ધરમચુડે બોલીઓ. “ કમખખત કેનેથ,
હમી માનીએ છ કે તું નીરદોશ છે પણ હમારો કાંઈ ઇલાજ નથી.”

ગરદન મારવાની જગા આગલ પડોસના ગાંમડાંઓમાં વસતાં હજારો લોક મ-
સાલ અને ખતીઓ લઈ કેનેથને જોવા મારે ત્યાં મોડી રાતે આવી ઉભાં હતાં.
ગરદન મારવાનો વખત થયો. ખરાબર ખારમાં પાંચ મીનીટ બાકી હતી, અને કેને-
થને તૈયાર રહેવા ફરમાવીયું.

ખલકત કેનેથનો રૂટો-રૂપાલો અને સોહામનો નીરદોશ ચહેરો જોઈ એક અવા-
જે હાથ મારી વીલાપ કરવા લાગી, અને કેનેથ હવે મરવા તૈયાર થયો.

પેલો જલ્લાદ પોતાનો તેજ કોહાડો લઈ કેનેથ આગલ આવી ઉભો તેટલાં
કેનેથ ધીમે અવાજે બોલવા લાગ્યો.

“ તમે જવાનો અને જીજેરગો, તમે ખાંતુઓ અને ગ્રહસ્થો, નહાના અને
મોટાઓ મારી અરજ સાંભલો. હું મરવાને ચાલુ છું, પણ મુલા પછી મારા નામ
ને ખુદા ખાતર કોઈ ખુનીના એલકાખથી ઓળખતાં ના. હું ખુની નથી. મેં અમીર
માલકમતું ખુન કીધું નથી. એલીનખરગની સરકારે મારા ખાખમાં પુરતી તપાસ કી-
ધી નથી. હું બેચનાહ છું અને નાહક મારીઓ બહુ. એ સાહેબ હું તારો ચના-
હગાર છું. મારી ખતા માફ કરજે, અને મારા જીવને તું તારી સંબાલમાં લેજે. જ-
લ્લાદ હું તૈયાર છું.”

એટલું બોલી તેને પોતાનું સર પેલાં ઢીમરાં ઉપર ઝુકીયું, અને જલ્લાદે પોતા-
નો ખુની કોહાડો ઢંચકીઓ, અને જોવા તે કેનેથની ગરદન ઉપર મારવા જતો હતો

તેવાજી "સખર-સખર"ના પુકારો ખલકતના ટોલા વચેથી નીકળીઆ. જલ્લાદે પોતાનો હાત ખેચીઓ અને તુરતજ અમીર માલકમ ટોલાંમાંથી ધસારાખંધ નીકળી આવી કેનેયને ગલે વલગી પડીઓ.

તેજ ? હા તે તેજ હતો. તે અમીર માલકમ પોતે હતો અને તેની સાથે ગવઇ આના પોશાકમાં જ્યાફરે અને છુજરોગ મારમર હતા.

મકરણ એકતીસમું.

લેહોનો ઇનતેખાખ.

આપણી વારતાને નાહાના અને નજવા ખનાવેથી લંખાવી વાંચનારની ઇનતેખરી વધારણ નહી. દુકમાંજ ખજાસો કરી આગલ ચાલણું, અને તેનું સાધારણ સેવક વાંચનારની મુનસફી ઉપર સોંપીયું.

માલકમ જ્યાફરે અને મારમરના છુટકારા વીરો વાંચનારને જણાવવું અગત્યું છે. મેકઆલપીનના આદમીઓ તેમને કેદ કરી કેસલ તરફ લઇ જતાં હતાં તેટલા જ વામાંથી એકાએક પેલો લડાએક હવાઇ આકાર મગટી નીકળીઓ. ઇનદલ્દ અને તેના સવારો આવી રીતનો કરામાતથી ગરેલો ચમતકાર જોઇ હેખતથી ગભરાઇને સ્તબ્ધ થાઇ ગયા અને એવી રીતનો માંમલો જોઇ માલકમ જ્યાફરે અને મારમર સરદારોના હાતમાંથી છુટી નહાસી ગયા અને કેનેયને ખચાવવા માટે વખતસર આવી પુગા.

કેનેયનો આવો અચાનક રીતે શાયલો ખચાવ જોઇ ખલકતે ખુશાલીના પુકારથી જંગલને ગળવી મેંઝીયું. પણ સરવેની ખુશાલી ફક્ત એકજ જણને અકારી હતી. તે કોણ ? અમીર એલંડલ.

મેકઆલપીનના આદમીઓ જંગલ માહલી પેલી દાકણને મુવેલી સમજી તીઆંજ નાખી ગયાં. પણ થોડા વખતમા તે હોથમાં આવી પોતાની આસપાસ જોઇ ખાલી "ખચીત તેઓ પાછા પકડાયા. હવે ખસ. થાઇ સુકું. નીરદોશ કેનેય આખર તાર મેવટ એવીજ રીતે આવયું ? " એવી રીતે તે વીચારમાં હતી તેવામાં ફરથી તેને કાંને કોઇના પગલાં સમજયાં. દોસત હોય ઇયા ફરામન તેની કાંઇપણ પરવા કરવા વીના રખે મેકઆલપીનના આદમીને હાત પાછી પકડાય એવા વીચારથી તે ગમ્મિય ઝાડીમાં બરાઇ રુમ થાઇ ગઇ. પણ અગરજો તે જણતે કે જેના પગલાં તે સાંજલી નહાસી ગઇ તે કોઇ નહી પણ માલકમ અને તેના સાથી હતા તો ખરેજ તેઓની મદદ તેણીને ઘણીજ કીમતી થાઇ પડતે.

કેનેયનો ખચાવ થાઇ સુકો. સરકારો અમલદાર જે તે વખતે ત્યાં હાજર હતો, તે માલકમને જવતા જોઇ ખાલીઓ. "ખહાફર કેનેય તુ સાચો છે. તુ ખરેખર નીર-

કોશ છે. હું નીરદોશ હડી ચૂકોછે, અને તેથી હવે હું હુંને છુટો કરૂં. તારી ઉપર મુકાયેલું તોહમત હડી ગયું છે. અગરજે એટીનખરગભી સરકાર મને અમીર એ-લનડલને કેદ કરવાનો હુકમ આપેતો હું ખચીત તેમ કરવાને જરાપણ વીલંબ લગાડું નહી. નીરદોશ પણ બહાદુર કેનેય હું મારો બંદીવાન હવે નથી. તારો જવ ચાહે તીયાં જવાની હુંને છુટ છે.

માલકમ હવે કેનેયને ખરા હીલથી ચાલવા લાગો. પોતાને ખાતર તેનો ઉપર કે-વી કેવી રીતના તોહમતો અમીર એલનડલે મુક્યા અને તેથી તે કેવી રીતના ગભ-ખમાં આવી પડીયો હોતો તે રહાના હરમ્યાનમાં જીજરોગ મારમરથી જ્યારે તેને બળીધું ત્યારે તે ખરેખર કેનેય ઉપર કયા કરવા લાગો, અને તેને ગોદમાં દાખી બોલીઓ “મારા હેતવંતા ખીરાદર, મને માફ કરજે. આજથી હું હુંને મારો ખરો ખીરાદર ગણુ. ચાલ હવે હું મારી સાથ. હું ખરેખર નીરદોશછે. હા ખરેખર પેલી આકાશી મદદ જે તારે ખાતર આસમાનપરથી હતરતે નહી તો ખેરાક હું નાહક અરદન મરાતે—અને તેવીજ રીતે હમો પણ ત્યાં બેલન થતે.”

“ખીરાદર માલકમ” કેનેય નમનતાઈથી બોલીઓ. “હું એલનડલ કેસલમાં આજની રાત રહી અમીર ગલેનગીલની મુલાકાત લઈ આવતી કાલે એટીનખરગ જનાર છું.”

અને એવી રીતે એલનડલ કેસલ તરફ સવારી પાછી ચાલી. ભેગી મહેલી ખ-લકત ખુશાલીનાં અવાજ સાથ કેનેયને મુખારકબાદીથી વધાવી લેવા લાગી. કેને-યના આ અચાનક છુટકારાની ખબર તેજ વખત અમીર એલનડલને કાંને પડી અને તે બેહોશ થાઈ પોતાના બીછાનાપર પડીઓ.

અમીર ગલેનગીલ જે કેસલમાંજ હતો તે આ ખબર સાંભળતાંજ ખુશાલીથી અરધી દીવાને થયો અને હરખને આશીઓ પોતાના વહાલા બેટા માલકમને મલવા દોડીઓ.

કેવી આનંદથી બરી ભેટ ૬ માલકમને જોતાંજ એક હરખમરી ચીસ છૂટી અમીર ગલેનગીલને મોહોડાથી નીકલી. નીરદોશ કેનેયને સુલીની સભાથી બચેલા જોઈ તે એટલોતો ખુશી થાયો કે પોતાની ખુશાલી તે વખતે કેવી રીતે એકદમ ડેખા-ડવી તે તેને સમજ પડી નહીં.

સહવાર પડે તે આગમજ આ ખબર પડાસમાં વસતા અમીરને વચે વાળલીમી ઝડપથી ફેલાઈ ગઈ, અને એલનડલના આવાં નીચ તરકટથી બેહદ ગુસ્સે થાઈ તેઓ સરવે અમીર ગલેનગીલને તેની આવી દેશનીકાલ હાલતમાં મદદ આપવા તઈઆર થયા. સહવાર પડતાંજ લીનદએ કેસલના માલેક તરફથી ગલેનગીલને ખાસ ઇજનની ખબર મલી કે જ્યાં સુધી રાજપરધાનનો કોષ તેની ઉપરથી હતરે નહીં ત્યાં સુધી તે ને લીનદએ કેસલમાં પોતાનું મુકામ કરવાની મહેરબાની કરવી. ગલેનગીલ આ ખબરથી લજોજ ખુશ થયો. એલનડલ કેસલમાં હવે તેનાથી રહેવાય એમતો હવણ નહી.

પોતાની બેટીને હાત નેકામાં મેલવવા માટે એલનડે કીધેલાં આ સરવે ફરેબ અ-
ને તરફ તે સમજ ગયો. જ્યાફરેની જ્યાંનીથી તેની ખાતરી થાઈ કે માલકમ મેક-
આલપીન કેસલમાં કેદ પડેલો હતો એવું જાણવા છતાં ચંડાલ એલનડે બેરહેમીથી
માલકમને કતલ કરાવવાનું મેકઆલપીને સાથ સાથું કીધું હતું. વહી ઇવલીનને એક-
વીસ દીવસમાં ઇનદલ્ફને સવાધીન કરવાનું નીચ લખત કીધેલું તેને પોતાની નજરે
જોયું. એવી રીતનો માંમલો જોઈ તેને લીનદે કેસલનો આસરો કબ્બલ દીધો.
અને પોતાના બેટા માલકમ અને કેનેથ સાથ ખોલાસાવાર ચક્કતણમાં પાછો રોકાયો.

કદરદાન પાપ “માલકમે સફ કીધું” કેનેથ ખરેખર નીરદોશ હતો. નહી કી-
નારે એક જીનને શીકાર કરતાં કેનેથની તલવાર બાગી ગઈ હતી તે વાત ખરી છે. કુ-
દર દરેક હતાં તેટલાં ઇનદલ્ફ તે જગાપર આવી લાગે. મારા ખ્યાલમાં કુ-
દરે કાંઈ કરી શકીઓ નહીં. તેના આદમીઓથી મારી હાલત બતંગ થાઈ ગઈ,
અને તેઓ કેનેથના શીકાર સાથ મને કેદ કરી મેકઆલપીન કેસલમાં લઈ ગ-
યા. પેલી બહી ઓરત જેને કુ-જંગલ માટેલી ઢાકણ સમજતા હતા તે મારો અ-
પાજ સાંભળી અને છોડવવાના ઇરાદાથી ભોયરાંમાં ઢાખસ થાઈ હતી પણ તેટલાં
મારા કમનસીબે તે કુસી પડી અને તેને પણ મારી પડોસમાંજ કેદ કીધી. ગઈ પરમ
દીને અમીર એલનડેલના કારખારી વીનટનને મથરાતે મારા ખંદીખાનામાં લાવવા-
માં આવ્યો હતો, તેને મને પીછાનીઓ. મેં પણ તેને પીછાનીઓ. મારા ખ્યાલમાં
તે કાંઈ કરી શક્યો નહીં, પણ સેવટે મારમર અને જ્યાફરે મારો ખ્યાલ કરવામાં કુ-
તેહમંદ થયા. નસીબના કોઈ છુરા જોગે હમે પાછા પકડાયા, પણ તે વખત જો પેલી
આકાશી મદદ નહીં મલી હતે તો બેશક તેજ રાતના હમે તજી જન જોયે થાઈ
ગયા હતા.

મારમર બોલીઓ “નામવર અમીર કુ તારો સદાનો તાબેદાર થાઈ રહેવા તઈ-
વાર છું. મેકઆલપીન કેસલમાંથી અમીર માલકમ અને પેલી ઓરતનો છુટકો કરી
હમે જેવાં બહાર નીકળતાં હતાં તેવો આ બાગેલી તલવારનો એક કટકો હમેને પા-
વરથીખાનાની બહાર પડેલો દેખાયો. જ્યાફરેની નજર પડતાંજ તેને તે કચકી લીધી.
અને કહેવા લાગે કે બેશક તે કેનેથની તલવારનો કટકો છે. મેં તે છુપાવી મારી પા-
સેજ રાખીઓ. આ રહેલો તે.”

“એજ, એજ. મારી શમશીરનો કટકો “કેનેથ ખુશી થાઈ બોલીઓ.” મારે
હાતે મારી તલવાર જીનના પેટમાં બાંગી ગઈ હતી.”

જ્યાફરે અને મારમર “ગલેનગીલ સરવે સાંભળી બોલીઓ.” તમેએ મારા બે-
ટાની નહી પણ મારી જીંદગી ખ્યાલી છે. તમેએ એક નહીં પણ ચાર ચાર જીવ ખ-
ચાવીઓ. તમારો એ કપકારનો બદલો કેમ ફેરવવો તે કું કહી શકતો નથી. આજ-
થી તમે મારા નફર નહીં, પણ રક્તિક તરીકે રહેશો. તમેએ મારીજ સાથ તમારું
ખાવા પીવાનું રાખવું. મારી જીંદગી બાદ તમેને કું મારા વારસ તરીકે ગનવાને જી-
ભનાર નથી. બહાદુર કેનેથ છુંને કું ખરાં દીલથી ચાહાઈ છું. આ બનવા બનાવો

ધી હું તારે વીશે કાંઈ ખાઈ છું, પણ તે છું છે તે હું કાંઈ કહી શકતા નથી. તારે એક-દમ કાલને કાલ એદીનખરગ તરફ નીકળી જવું, અને આ સરવે કેદુથત એદીનખરગ ની વડી સરકારને જાહેર કરી અમીર એલનડેલ તથા ઇનદબ્દુ ઉપર સરવે વાંકોના તોહમત મુકી તેમની તપાસ ચલાવવી.

“હું તેમ કરવાને વગર ધીલે તઇયાર છું” કેનેથ ખોલીઓ. “મારા રાહબર ભોમીઆ તરીકે જ્યાફરે અને મારમરને હું લઈ જવા ખાઈ છું.”

તે સાહેબ તારી મુરાદ પર લાવે “ગલેનગીલ ખોલીઓ.” ફતેહમંદી સાથે હું પાછો ફરજે. તારો ફીસમતની તખતીપર લખાયલા લેખ જો કે હું વાંચતો નથી. તોપણ હું તે વાંચી સુકો છું. હું જા. તારી ફતેહ છે. અને જ્યારેખી હું પાછો આવું સે તારે કેનેથ ઇવલીન. તારીજ છે, અને તે તારીજ થશે.

ગલેનગીલને મોહોડોથી આ સખુને સાંભડી કેનેથ ખુશીથી એટલો તો ફૂલી ગયો કે તે પોતીકાં કપડાંમાં વટીક સમાઈ શકીયા નહી.

પ્રકરણ બતરીસમું.

કોલકરાર—કમખખતીની ખીલાન.

પણ અમીર એલનડેલનું છું થયું. ઈ માલકમ કોઈ અચાનક રીતે મેકઆલપી-નાના હાતથી છુટી આવ્યોછે, તેને ખીલાવેલી ફીતનાના જાલ દુટી ગઇછે, અને કેનેથ નીરદોશ ઠડી સુકોછે, એવી રીતના મામલો જોઈ તે નવા ગભરાટમાં પડીઓ. તેને કોઈખી રીતે પોતાનો ખયાલ કરવાની ફરજ પડી, અને તેમ જો તે નહીં કરે તો જે વખત જાયછે તેમાં એદીનખરગની સરકાર કેનેથની ફરમાસથી તેની ઉપર ખોટી જખાંની આપવાનું તોહમત મુકી ન્યાયની અદાલતમાં ઘસડી ખોટી સજા કરશે. એટલું જ નહીં પણ તેની સાથે તેના નોકર વીનટનના પણ તેવાજ ખુરા લાલ થાય. અમીર ગલેનગીલ તથા તેના ખેટા માલકમ અને કેનેથનો તે હવે હડહડતો દુશમન થાઈ લાગો, અને કોઈખી રીતે તેમને નવી આફતમાં ફસાવવાની વેતરણ કરવા લાગો. આસપાસ વસતા ખીજ પડાસી અમીર અને ઉમરાવો એલનડેલની આવી નીચ અને તરકટ જરી ફરેખી ચાલથી તેના દુશમન થાઈ ખેઠા, અને એલનડેલ તેથી એખલો પડી ગયો. આવા પોતાના ખારીક વખતમાં તેને મેકઆલપીને કેસલના માલિકો ઇનદબ્દુ અને એયની સાથે એકસંપ થવાનો વીચાર કીધો. પણ ઇનદબ્દુ અને એય પોતે ધાસતીમાં હતા. માલકમના છટકી જવાથી તેમની હાલત પણ તેવીજ થઈ હતી. સખખ અમીર માલકમને તેઓએ વગર વાંકે પકડી. લગભગ બે અઠવાડીઆ કેંઠ કીધો હતા એટલું જ નહીં પણ અમીર એલનડેલ સાથે ખાંતુ ઇવલીનના ખાખમાં જે નીચ અને કપટથી બરેહું ફરેખી લખત તેઓએ કીધું હતું તે તેમના દુશમનના હાથમાં જઈ પડ્યું હતું. માલકમની ફરમાસથી એદીનખરગની સરકાર તેઓને ન્યાયની અદાલતમાં ઘ-

સહી સન્ન કરે અને તેમની મીલકત જપ્ત કરે તેથી આ વખતે અમીર" એલનડલ સાથે મદી જવાનો વીચાર તેમને ઘણા નેક લાગે.

ઠેકાવ પરમાણે અરધી રાતને સમે મેકઆલપીન અને એલનડલ કેસલ વચે જંગલ મધે ઇનદલ્ફ અને એથ અમીર એલનડલને જઈ મલીઆ.

અમીર ઇનદલ્ફ "એલનડલ ખોલીઓ." મારી ખાએરા એવીછે કે આપણું ખંને જંને એકમેકના ખંયાવમાં હુમેશાં ઉસતવાર રહેવું. તું નામવરની ગફ-લતથી માલકમ કેદમાંથી છુટી ગયો અને તેથી આપરી સરવે ધારેલી આસાને નાશ થાઈ ગયો, અને આપણું ખંને જંણ એકસરખી રીતે આકૃતમાં આવી પડીઆ છઈએ.

અમીર એલનડલ "એથ ખોલીઓ" આપણું ખંને જંણને એકજ સરખું નુ-કસાંન થયુંછે. જેવી તારી તેવીજ હુમારી હાલત થઈછે. અને તેથી હુમે કાંઈ થોડા દલગીર નથી. એફીનખરગની સરકાર ખેરાક આપણું ખંને જંણપર તોહમતો મુકી અદાલતમાં ઘસડરી, અને તેટલાજ વાસતે આગલો કીનો દુર કરી હું મારો હાત દો-સતીના તરીકથી તુંને આપવા ખંધાઈછું તે તું લે, અને આજથી આપણું ખંને જં-ન એકસંપથી એકમેકના ખયાવમાં હંમેશાં ઉસતવાર રહીશ. એ મારો વચન હું આપું તે આગમજ તું ફરીથી એકવાર મને કાલ આપ કે અગરજે હવે પછીની ન-સીય જોગે ખાંડ ઇવલીન તારા હાતમાં આવે તો તોણીનો હાત મારા બાઈ ઇનદલ્ફના હાતમાં આપવો.

"અમીર એથ" એલનડલે કહ્યું. "હું કાલ આપુંછું કે તમે ખંને જં મા-રી સાથે ખરી વફાદારીથી રહો તો ઇવલીન અગરજે મારે હાત આવે તો તેને હું જ-રૂર અમીર ઇનદલ્ફના સવાધીન કરવાના કસમ લઈ કાલ આપુંછું.

તારી ઉપર મને વીસવાસ છે "ઇનદલ્ફે કહ્યું" હુમે આજથી તારા ખયાવમાં જવ આપવા તૈયાર થઈએ છઈએ અને—

આવી એકાંત રાતના આ પાંખીઓની ફરેખી શુક્રતગેમાં એકાએક ખસલ પડી. પડોસની ઝાડીમાંથી તેઓએ કોઇનો અવાજ નીચે પરમાણે સાંભળ્યો—

"તમે માણસના લોહીનાં તરસીઆં વરૂઓ.—તમે લોખંડી જગરવા ખેરહુમ જલ્લાહો, આવી એકાંત રાતે એક નીરદેશ નારની લાજ છુટવાનો—

પણ ઇનદલ્ફે તે અવાજ તુરતજ પીછાણીઓ, અને તે પુકારી ખોલીઓ "હા એતો તેજ અવાજ પેલી ચંડાલ ડાકણ જેને મેં કેદ કરી હતી તે ?

ઇનદલ્ફના આ સખુનો સાંભલતાંજ એલનડલે પોતાના થોડાને તે તરફ દપ-ટાવીઓ અને તુરતજ મેકઆલપીનોની નજર આગલથી ઝાડી વચે ગુમ થાઈ ગયો.

દસ મીનીટના અરસામાં એલનડલ પાછો ફરીઓ. પણ તે કેવી હાલતમાં તે-નો ચહેરો જોરો પુની જેવો થાઈ ગયો હતો. તેનું આંગ ખરફ મીસાલ ઠંડું થાઈ ગયું હતું, અને તમામ ખંદન પરસેવાથી ભીંગાઈ ગયું હતું. તેનું હીલ અંદરથી ઠર ઠર કંપવું હતું. પણ તે સાચો ? એટલો ખસો ફેરફાર એકાએક કેમ થાઈ ગયો ?

અમીર એલનડેલને એવી હાલતમાં જોઈ એથે પુછીયું “ કેમ થું થયું ? ”

“ કંઈજ નહીં ” વાતના અખાડા કરી એલનડેલે જવાબ દીધો, “ અને હવે આવતી પરમદીને અમીર ધનદલ્દે આપણે એદીનખરગ તરફ કુચ કરશું. તીઆં જનું થું કરવું તેના ધાટ પછી થડશું. ”

ખંને અમીરે એક મેકને ફોસતીના તરીકાથી મલી ભેટી કાલ કસમથી ખંધાઈ છુટા પડીઆ. મેકઆલપીનો પોતાને મકાણે જઈ નીરાંતે બેઠો, પણ એલનડેલની હાલતમાં મોટો ફેરફાર થાઇ ગયો. તેનું મગજ ભમવા લાગ્યું—તે પોતાની મન શક્તી પર કાબુ ચલાવી શકીઓ નહીં—પોતાના અંતકરણના કંબુ હવે તેનાથી ખમાઈ શકાયા નહીં, અને તેથી જોવા તે કેસલમાં જઈ પુગો તેવો જીનટનને મલી પોતાને હાલ બહાર કરવા તેના કીવાનખાંનામાં ગયો.

કેનેથ ખચી ગયો, અને માલકમ કેદમાંથી છુટી ગયો તેથી જીનટન ધાસતીથી અધમુત્તે થાઇ ગયો હતો. પોતે પોતાના કુખના વીચારમાં અટવાતો હતો તેવામાં અમીર એલનડેલને આવતો જોઈ—અને તેની આવી ફેરફારવાલી જુરી હાલત જોઈ ગજારાટમાં પડી બોલ્યો “ નામવર અમીર થું છે ? કંઈ નરી આકૃત ”—

આકૃત ? આકૃતનું વાદલ જીનટન તેવીસ વરસે ગરજવા માંડીયું, અને હવે મને શક છે કે તે વાદલ ફાટશે અને ખચીત આપણે તે આકૃતના વરસાદની રેલમાં તણાઈ જઈશું.

“ મને મારી નાંખો ” જીનટન રડી પડી બોલ્યો—“ મને કોઈ મારી નાંખો—હું ઇસી મરું છું. ”

“ સુખ—સુખ—હીમકારા ” અમીરે તેને હીમત આપી “ તારા કરતાં હું વધારે ફસેલો છું. હું તુંને ટુંકમાંજ કહું છું. પેલી ડાકણ—પેલી જંગલ માહેલી ડાકણ. ”

થું હા—તેજ. તે છું જીવેછે. ? તું નામવરે તેને જોઈ કે થું ? જીનટનને મીનારા આગલ ખનેલો ખનવા ધયાદ આવવાથી પુજતાં પુછીયું.

તું જાણે છે કે મેકઆલપીનો આપણી સાથ મલી ગયા છે. “ એલનડેલ બોલી-ઓ ” તેમની સાથ હું વાતમાં હતો તેટલા તેણીએ આડીમાંથી પોતાના રેખાવ દીધો. ધનદલ્દે મને બોલ્યાવો. વરતજ હું તેની પાછલ ગયો, અને તેણીને પકડી પાડી. મેં કહ્યું “ અંડાલ એરત શા માટે તું એરી રીતે હંમેશાં મારા કામમાં ખસલ કરતી ફરેછે. તું થું મને ખરેખર બોલ્યો છે, કે ફક્ત નામથીજ પીછાણે છે. બોલ તું કોણ છે ” આ મારા સવાલના જવાબમાં તેણીએ કહ્યું “ હા હું તુંને બોલ્યું છું, તું ફેરફાર એલનડેલ છે, પણ તું મને નથી બોલખતો, સાંજલ હું મારું નામ તુંને કહું છું. એમ કહી તેણીએ મને પોતાનું નામ—જીનટન તેણીનું નામ કેલ્થું આ ! તે નામ મારે કાને પડતાંજ મારી આંખે અંધારા આવવા લાગ્યાં—મારું મગજ ફરવા લાગ્યું મારાં આંગમાં પુજરી પેદા થાઇ-મારા હાત પગ મુસત અને ધીસા થાઇ ગયા, અને તેટલા વારમાં મારી આવી નખલાઇના લાજ લઇ મારા હાતમાંથી તે છુટી નહાસી ગઈ. જીનટન તે એરત જીવે છે. તે મરી નથી ગઈ પણ તે જીવે છે, અને જી

તે વધારે હજાડાં જીવતી રહી તો ખસ આપણું કામ તમામ થાઈ શકું. તેણીનું નામજ આપણને ધરતી પરથી નાણું કરવા ખસ છે. અરે ! ખરેખર આજે મને મારી કમ ખખટી સાથે પીછાન થઈ છે.

હું એમજણ થયો છું. પણ અમીર કોઈ નહીં સાંભણે તેવી રીતે મારા કાનમાં તે નામ કહે. ? "વીનટને દબાઈ જતે અવાજે કહ્યું".

એલનડેલે કોઈ નહીં સાંભણે તેથી વીનટનના કાનમાં તે ઓરતનું નામ કહ્યું. વીનટન તે સાંભણતાંજ એક હાથે મારી કોઈ જોલવા જતો હતો પણ તેવામાં હવામાં થી એકાએક એક લામખા કાલા જભામાં બીટલાયણે એક સીંહ આકાર ખેંચે જાણની નજરે પડીઓ. તે આકારે આસપાસી પોતાના મોઢાં ઉપરનો કાસો છૂરો. ઉઘાડી નાખીઓ, અને તેનો ચહેરો જોતાંજ અમીર અને તેનો નોકર બેઝેશ થાઈ એકેમિકે ની જોડમાં તેજ ખીજાના ઉપર પડીઆ.

પ્રકરણ તેતરીસમું.

નીકાલદાર જહાસાદ.

ખહાદુર કેનેથ પોતા ઉપર પડેલી આફતોનાં કીનાતું વેર લેવા અમીર મહેન-ઝીલની કુશાસથી એઠીનખરગ જવા નીકળી શુકો છે. અમીર એલનડેલ તથા અમીર મેકઆલપીનોને એઠીનખરગની અદાલતમાં ઘસડી તેમના વાંક માટે સખત સજા કરાવવાના પકડા ધીચારથી તેને આ નવી ખુસાફરી સડ મીધી છે. તેના રાહાખર જોમીયા તરીકે તેની સાથે તેના અતી વહાલા દોસતો જયાફરે અને મારમર છે. જે રીવસે રાતના અમીર એલનડેલે મેકઆલપીનો સાથે એકસંપ મીધી તેની ખીજે હજાડાં આપણા આ ખહાદુર જવાનની ખુસાફરી સડ થાઈ છે, અને હાલ તેઓ લીનડેલે કેસલને પોતાની પાછલ તીસ માઈલના તકાવતે મુકી આગલ ચાલીઆ છે.

સમે સાંજનો હતો. આખા હજાની ખુસાફરીની થાકથી તેઓ થીકી ગયા હતા તેથી પોતાના લોડને એક જાડ હેઠલ ખાંધી આરામ લેવા એક ખુલ્લું દરખતના જાંયા નીચે બેઠા હતા, તેવામાં દુરથી તેમણી નજર એક કંગાલ સ્ત્રી ઉપર પડી. કેનેથ તેને જોતાંજ પીછાંની અને દોડતો તેની પાસે જઈ પોતાના હાતનો ટેકો આપી પોતાની બેઠક આગલ લઈ આવ્યો. મારમર તથા જયાફરે તેણીને જોઈ થણાજ ખુશ થયા સખત તે પેલી જંગલ માહેલી ઓરત (હાકણને નામથી જેને વાંચનાર પોજાને છે તે) હતી.

"કેનેથ" પેલી ઓરતે બોલી. "હું જીવતો રહે. ખુદા હુંને સલામત રાખે. તે સાહેબ તારી ઉપર મહેરબાન છે, તોપણ તારે કોણનો ડર છે. ખહાદુર કેનેથની રોશ કેનેથ—તારા નસીબનું ચકર હવે પાછું જીલણું કરવા માંડીશું છે."

પણ ઓરત “મારમરે પુછીયું” તે દીવસ પછી-હા જે દીને આપણ સરવે એકજ વખતે કતલ થવાના હતાં-તે દીવસ પછી મેં આજેજ તુંને દીડી છે. એકે મેં હુંને તે રાતના પરાપર દીડી નહીં હતી, તોપણ મને કાંઈ એવો ખ્યાલ આવે છે, કે તારી શીકલ મારા દીડાંમાં ડોઢ જગે આવેલી છે.

“મારી પીછાંન આપવાનો અને હું કોણ છું તે જાણવાનો આ વખત નથી. “પેલી દાકણે બોલી.” પણ તમેએ કહા જવા ધારીયું છે.

“એદીનખરગ” કેનેથે જવાબ દીધો” તું જાણતી તો હશે બહી ઓરત કે અમીર એલનહલ અને મેકઆલપોનોને અમીર ગલ્લેનગી. અને હું તમેએ કરેલાં દરકઠ અને ફરેખને માટે એદીનખરગની અદાલતમાં ઘસડવા માંગીએ છઈએ.

પણ અમીર ગલ્લેનગીલ હાલ કયાં છે ? “પેલી દાકણે પુછીયું”

તેને પોતાનું મુકામ ખાતું ઇવલીન અને માલકમ સાથે લીનડએ કેસલમાં કીધું છે. “જયાફરે બોલીઓ.”

દીકે હા. “તે બોલી” કેનેથે એદા તારું બહુ કરે. પણ કેનેથ એદીનખરગમાં તમે તણે જણ કયાં પોતાનું રહેઠાણ કરશે ?

“અમીર દનખારના મહેલમાં” કેનેથે જવાબ દીધો.

“અમીર દનખાર?” “પેલીએ કહ્યું.” અફસોસ અમીર દનખાર તો હાલ સખત કેદમાં ગીરડતાર છે, અને આજે રાતના તેને ગરદન મારવાનો હુકમ રાજ પર-ધાનોથી મલી મુકા છે.

ગરદન મારવાનો હુકમ ! “કેનેથે ઘણીજ અજબોપીથી પુછીયું.” બહી ઓરત હું થું ખરું કહે છે ! હા! અમીર દનખાર મારા પાવનહાર ગલ્લેનગીલને ખાસ દેસત થાય છે, તે મને જગરથી ચાહે છે. તે બોલે, તે રૂડા અમીર આવે ક્રમે તે મારીએ જાય? પણ સખર, તે કેમ જાણ્યું કે તેને ગરદન મારવાનો હુકમ થયો છે.

“હીયાંથી શેડ દુર સ્તરલીંગ કેસલ આગવ તેને ગરદન મારવાની જગા મુકર-ર કીધી છે. રાજ પરધાનોની ઇતરાજનો તે ભોગ થાઇ પડીઓ છે” પેલી દાકણે હલગીર થાઇ જવાબ દીધો. “પોતાના મત ફેરથી તે તેમને સદાનો અલખાંમનો થાઇ પડવા-થી તેઓએ તેને સદાનો દુર કરવા માટે આવો ઇલાજ કીધો?”

“હા.” કેનેથે ઘણીજ દ્રઢ વીચારથી બોલ્યો” હું સમજ્યો. મારા પાલનહારના પણ છરા હાલ અને દેસનીકાલ કરનાર આ પરધાન મંડલ હતું. પણ દનખારને હું આવે ક્રમે તે મરવા દેનાર નથી. મારમર અને જયાફરે તમે ખને જણ ખનતી ઉતાવળથી એદીનખરગ જઈ પુગો. ચાહાવું છું તો હું નમુને ત્યાં આવી મલી-શ. મારો વીચાર પકડે થયો છે, અને તે એજ કે અમીર દનખારને આવી રીતે મરતો ખચાવેલો.

“નાહાંન અને હુડડ છેકરા” પેલી દાકણે ઠપકો આપ્યો. “ખરી વાત કહેવા-નો તું મને આવો બદલો આપે છે. કેનેથ તું એખડો કરી થું ચકરી. ? ખલકત દ-

નખારને ચાહેછે, પણ સેંહેકડા સવારો અને સીપાહીના ચોકી પહેરામાંથી તું દન-
ખારને ગરદન મારવાની જગા પરથી કેમ બચાવી શકશે. એ તારો વીચાર હુલક-
ધથી બરેલા છે.

નહીં નહીં “કેનેયે પકકો વીચાર જણાવીએ” મારો વીચાર ફરનાર નથી.
એ દોસતને બચાવવા હું મારી જંદગી જીવનમાં નાખતો હોઉં તો તેમાં હું કંઈજ
નહીં પણ મારો કરજ અદા કરું છું. તે કરતાં મારું ગમે તે થાએ- મરવાનો એ હો
ધરા તો મરવા વગર રહેનાર નથી, પણ દનખારને બચાવવાનો મારો વીચાર આએ
પક્ષ ફરે તો બીજા પક્ષે કેનેયનો દંભ તું ખતમ થાએલો જોશે.

અરેરે કેનેય “પેલી ચોરત રડી પડી બોલી” તારું કશું ચાલવાનું નથી. નવી
આકત તું તારે સર કાંચ બિચી લીએછે. બહાદુર તું ગમે તેવો છે, જો તારા બદન-
માં ખેશક બેહુલ છે, પણ તેનો જીપીએંગ હંમેશાં દાહાપણ અને ધીરજથી કરેલો છુ-
ને ઘટે છે. તારે જીવનું જીવંત છે. તારો મરવાનો આએ વખત નથી. હજી તારે માટે ઘણું
જાણવા જોગ છે. તું ને ઘણું કરવું છે. મારે તું ને ઘણું કહેવું છે.

ના ના. “કેનેયે જ્યાબ દીવો.” તારું કહેલું પથરપર પાણી સમાન છે. પણ
તું કોણ છે કે મને એટલી ખબી ચાહેછે? મારે હજી ઘણું શું જાણવાનું છે? અને ધ-
ણું શું કરવાનું છે? અને તું મને ઘણું શું કહેવા માંગે છે? તારા બેદ બરીયા બોલવા-
ની મને કાંઈ પણ સમજણ પડતી નથી.

તે બેદનો બરખ જાણવાની માસમ આવે છે “પેલીએ કહયું” પણ ત્યારે તું
શું તારા વીચારો બીલકુલ ફેરવતો જ નથી.

નહીં “કેનેયે ફરીથી કહયું”. હું વીચાર કરી ચુકો છું. સાંજ પડવા આવી છે,
અને હવે મારે સ્તરલીંગ કેસલ તરફ જવું જોઈએ.

એમજ જ્યારે “પેલીએ કહયું” તો મારી સલાહ પર માણે ચાલ. એ જીવન
બરી હીમતમાં તું ફાવે એવી મારી તું ને કુઆ છે. શું કરવું તે હું તું ને કહું છું.

કેનેયના હુકમને માન આપી જ્યાફરે અને મારમર એદીનગર તરફ પોતાના
મીલાપનું ઠેકાણું ચુકર કરી નીકળી ગયા અને પેલી દાકણ કેનેયને સ્તર લીંગ કેસ-
લ તરફ લઈ ચાલી.

સાંબલ બહાદુર જવાન “પેલીએ વાત આગલ ચલાવી” પહેલાં તારે શું કર-
વું તે હું તું ને કહું છું. દનખારને બચાવવાની તારી હીમત ગમે એવી જોઈએ બરી છે,
પણ તારા નસીબનું ચક્ર તારા ઉપર કુવદનું ફરવાથી તું ખેશક ફાવશે એમ મને
લાગે છે. આ સામેના કંગાલ મકાનમાં દનખારને ગરદન મારનાર જલ્દાદ રહે છે. કો-
ઈથી રીતે એને સમજાવી એની જાણ ઉપર જો તું આજ રાતના દનખારની ગરદન
મારવા છુપા બીબાસમાં બંધ તો ખેશક તારી ઉમેદ બર આવે.

તારી મતલબ અને હીકમત હું તમામ સમઘ ચુકો “ કેનેથ ખુશી થાઇ બોલ્યો ” પાસેના તબેલામાંથી બે મજબુત બાંધાના થોડા હું મેલવી, આ જગાથી થોડે દૂર પેલાં ખુલ્લું જાડની સાથે બાંધી બેઠું, તેની ઘું મહેરખાની કરી જરા તપાસ રાખજે. બાકીનું કાંમ ઘું મારી ઉપર સોંપ.

કેનેથનો આવો વીચાર અને હીકમત બેઠું પેલી દાકણ તેની ઉપર આકરીન કરવા લાગી. તેને બે થોડા પડાસના તબેલામાંથી મેલવી જગતમાં તૈયાર કરી રાખ્યા અને હવે તે પોતાની હીકમતનો ઉલ્લાસ ભાગ બનવવા ચાલીઓ.

અમીર દનખાર કેણછે તે વીરો વાંચનારને કાંઈ જણાવવાનું કારણ નથી. એટલું જ તેને વીરો બેઠું બસ થશે કે રાજપરધાનોમાંનો તે એક પરધાન હતો, અને અમીર ગણેનગીલનો તે ઘણાજ માનીતો અને અતલગનો દોસત હતો. કેનેથને તે અસલથીજ ચહોતો હતો અને તેથી કેનેથનો તેનો ઉપર બેઠું ચહોતો હતો. કાંઈએક ચોકસ બનાવ બનવાથી રાજપરધાનોએ એકમતે અમીર દનખારને ગરદન મારવાનો હુકમ કીધો હતો. એટલે ખુલારો અમીર દનખાર વીરો પુરતો સમઘ આપણી વારતાને આગલ ચલાવીએ.

સમો મધરાતનો હતો, અને અમીર દનખારને ગરદન મારવાની સરવે તથાનીઓ સમપૂરણ થાઇ હતી. દનખારને માચરા ઉપર ઉભો કરવામાં આવ્યો, અને રાજપરધાનોને હુકમ પરમગુરુએ તેને સઠની હજીર વાંચી સંબલાવીઓ.

દનખાર પોતાની કબજે સરણ થવા ચપચપ ઉભો રહેલો. પણ હવે ખોટી સાની ? ખોટી ક્રૂત જલ્લાદની હતી. પણ જલ્લાદ કહાં છે. કે અરથો કલાક થાઇ ગયો, તોપણ જલ્લાદ મલે નહીં. હવે કરવું કેમ ? અમીર દનખારને જેબી ધણી ગરદન મારે તેને એક મોડું ઇનામ આપવા રાજપરધાનોએ આગમજથી બહેર કીધું હોવા છતાં કોઈથી શખસ દનખારની ગરદન મારવા બહાર આપું નહીં તેથી હવે સરવે વીચારમાં પડીઆ. સરવે કોઈ વીચારમાં હતા તેવામાં લોકોના ટેલાં વચેથી એક લામખા જામાં બીટલાએલો શખસ પોતાના હાતમાં એક ચક્કતો કોહાડો લઇ બહાર ધસી આવ્યો. તેને પોતાના ચહેરો કાલા ખુશખામાં ઢાંકેલો હતો તેથી તે શખસ કોણ હતો તે કોઈ પીછાંની શકીયું નહીં. તે ધીમે કદમે સુલોની જગા તરફ જઈ સરકારી અમલદાર આગલ બોલવા લાગો “ આ જરની મોટી લાલચ જે રાજ પરધાનોએ અમીર દનખારની ગરદન મારવા વીરો બહેર કીધી છે તેથી હું અતરે હાજર થયો નથી. પણ મારો વીચાર અમીર દનખાર ઉપર વેર લેવાનો છે. એની ગરદન મારવા બે કેઠ તથા અર નહીં હોય તો હું એક સરતે એ કાંમ બનવવા કબુલ થાઉં છું.”

આની રીતના સંખુનો અમલદારે સાંબલી જવાબ દીધો “ તારી સરત શું છે.”

હું કહેવા તથા અર છું. “ પેલો નીકાબદાર બોલીઓ ” અમીર દનખાર મને બોલ્યો છે, અને આ લેગી મલેલી બલકત મને સારી રવેસે પીછાને છે, તેથી આપું રીચ અને હલકું કામ તેમની સનખુખ કરવા હું ચાહતો નથી, અને તેથી મારી સનત એ છે કે અમીર દનખારને હું મારો ચહેરો છુપાવી ગરદન મારું.

એમ કીધાથી અમીર દનપાર મરતી વખતે મને પીછાનસે નહીં, અને તેથી મારું આગલું વેર હું આસાનીથી તેની ઉપર લઇ શકસ. વલી સરવે જાણ દનપારને ચાહે છે, તેથી જો તેઓ મારો ચહેરો જોયે તો મને પીછાને, અને તેથી તેઓ મારા દુશ-મન થાય. મારી ઇજ્જત અને હોરમતને ખતો લાગે, અને મારું નામ એક જગલા-દમાં ખરે.

આ વાજખી અને ના નહીં પાડી શકાય એવી દલીલોથી આ નીકાબદાર જગલા-દની સરત કચ્છલ રહી, અને અમીર દનપારને જાણે કરવા આ નીકાબદારને સરકારી અમલદારો ફરમાવીયું. આ નીકાબદાર જગલાદ પોતાને તેજ કોહાડો લઇ દનપાર પાસે જઇ ઉભો, અને દનપાર તેને જોઇ બોલીઓ “ નીકાબદાર, તેં હમણાં કહ્યું કે તુંને મારી ઉપર કાંઈ વેર લેવું છે, અને તેથી તું મારી ગરદન મારવા તારો ચહેરો છુપાવી આપ્યો છે જો એ વાત ખરી હોય, અને તુ મારો દુશમન હોય તો મહેરબાની કરી મારા કાનમાં તું તારું નામ કહે; હું તુંને સોગળ ખાઈ કહું છું કે હું મરતી વખતે તારું નામ સાંભળીનેજ મરસ. મેં કોઇને દુખ દીધું હોય—કોઇનું જીવ કીધું હોય—કોઇ મારો દુશમન હોય એવું મને ખોલકુલ ખબર નથી. પણ હું અજબ થાઉં છું, કે તું કોણ મારો દુશમન છે જે આવી વખતે મારો ઉપર વેર લેવા નોકલીયો છે. જો તું મને તારું નામ કહેશે તો હું મરતી વખતે તારો મોટો ઉપકાર માંની મરસ. જો તું મને તારું નામ કહે તો હું તારી પાસે માફ માંગી મરસ.

તારે સાંભલે. મારું નામ સાંભળીને તુ મરવા તઇઆર થા. “પેલો નીકાબદાર દનપારના કાંનમાં ઘણી ધીમે અવાજે બોલીઓ.” નામવર અમીર દનપાર, હું તારો દુશમન નહીં પણ દોસત છું. હું તારી ગરદન મારવા નહીં પણ ગરદન ખચાવવા આણ્યો. હું કેનેય છું. મારા જબાની નીચે મારું ખપતર છે. આ કોહાડો તું ઉઠાવ, અને મારી તલવાર મારી પાસે છે. જીવગીને માટે છેલ્લી કોરોસ.

તુરતજ આંખના એક પલકારામાં પેલા નીકાબદારે પોતાના જાન નીચેથી એક તેજ શમશીર ખેંચી કહાડી. અમીર દનપાર કેનેયનું નામ સાંભળી અજબ થયો ખરો પણ તેને પોતાની અજાણ્યો તેજ વખતે દાખી દીધી અને તુરતજ પેલો તેજ કોહાડો પોતાના હાતમાં ઉઠાવી લોકોની બીડ અને અમલદારોની ચોરી વચેથી તલવારના હાત ફેરવતા ખંને જાણ આસાનીથી નીકલી ગયા. આ ખનાવ એટલોતો સફાઈ અને ઝડપથી ખનીઓ કે અમલદારો સ્તબ્ધ થાઈ ગયા, અને લોકો આવો મામલો જોઈ દનપારને નહસાડવાને માટે ખામખા અમલદારોની આસપાસ ફરી વલી તેમને ઘેરી લીધા કે દનપાર અને તેના ખચાવનાર સલામત દુર નીકલી ગયા. પણ નેટલાં દુરથી છુમ પડી, કે કેનેય—કેનેય—દનપારને ખચાવનાર કેનેય હતો. પેલો નીકાબદાર જગલાદ કેનેય હતો.

કેનેયના ચહેરા પરથી પેલો જીરખો ગરબડમાં નીકલી જવાથી કોઇએ તેને પીછાનીઓ, અને દનપારના ખહાફર ખચાવનારનું નામ જાહેર થયું.

દૂર તેઓએ સપાટા બંધ દોડવા માંડીયું, અને ખુદાની મહેરથી પેલા તદ્દયાર શખેલા ઘોડાઓપર સતાર થાઇ સલામત આગલ નીકળી ગયા.

* * * * *

રાજપરધાનેને આ ખબર પડતાંજ કેનેય અને દુનખારને પકડી લાવવાનું તે-
ઓએ હુકમનામું જાહેર કીધું, અને જેખી શખસ તેમને મુઠા યા જીવતા પકડી લાવે
તેને મોટું ઇનામ આપવાની મનાહી ફેરવી.

અકસોસ !! ગરીબ ખીચારો કેનેય !!! હજીતો એક આક્રમકથી ખચતાં
તેને વખત વાગે નથી તેટલાંજ આ ખીચ નથી આક્રમે તેને ઘેરો લીધેા. પાછા હવે કે-
નેયને આ ઠેકાણે શખી આપણુ અમીર એલનડેલ તરફ જરા નજર કરીએ.

પ્રકરણ ચોતરીસમું.

ફરેબની જાલ.

અમીર એલનડેલ હાલ પોતાના એકસપી રકીક ઇનદલ્દુ સાથ એરીનખરગ
ખાતે કાંઈ નવેા ફરેબ અને ફીતુર કરવા આવી પુગેાછે. અમીર ગવેનગીલ તેનો હડ-
હડતા દુશમન થાઇ લાગેાછે એમ જ્યારે તેની ખાતરી થાઇ ત્યારે તે પોતાના ખચા-
વમાં કોઇખી રીતે ફરેબથી ગલેનગીલ તથા માલકમ અને કેનેયને કસાવવાની વેતરણ
કરવા લાગેા. એરીનખરગમાં આવતાંને વાર તેને એક નવી ખબર મળી, અને તે
એ કે કેનેયને જેખી કોઇ મુઠેા યા જીવતા પકડી લાવે તેને મોટું ઇનામ આપવા
રાજપરધાનેએ જાહેર મનાહી ફેરવીછે. આ તકનો લાભ લઇ તેનાં ફરેખી મગજમાં
ફીતુરનો કીડો ચવરી ઉડીઓ, અને છું કરવું તે તેને તુરતજ નકડી કીધુ.

આ નવેા ફરેબ સરૂ કરવા તે રાજ પરધાનેની મુલાકાતે ગયેા. રાજપરધાને
સાથ તેને સારી ઝાલખાંન હોવાથી તેને જોઇતી રીતનો ઘટ્ટો આવકાર મળેાઓ,
અને અમીર એલનડેલે પોતાની ફરેખી વાત શરૂ કીધી.

અમીર એલનડેલ. “વડા પરધાંન ખોલીઓ”. તુને જોઇ હમે સરવે ખુશ
છઇએ.

“હું પોતે ઘણા અગતના કામ સર તમે સરવેની મુલાકાતે આયોછુ.” એલન-
ડેલે તુરતજ વાત ચલાવી” વધુ હીખાયા વગર સાંભલેા મહેરખાંનો, તમે સરવે સાહે-
બો જાણેાછે કે હું એક મોટી મીલકત અને ડાલતનો માલિક છઉં. એવા એક અમીરની
નોકરીથી તમે રાજ પરધાનેને કાંઈ કાચદો થતો હોય, તો મારી નોકરી ચોક્સ સરતે
હું તમે નામવરોને વેચવા તદ્દયાર છું. તે સાથ મારા પડોસી અમીર મેકઆલખીને

જેમની હીમત અને દોલતની બાબત તારીફ થાઈ રહી છે, અને જેમનાં નોંખધી અને હીમતથી પહાડી દેશના સરવે અમીરો ધુન્ને છે, તે પણ પોતાની નોકરી મારી નોકરી સાથે તમોને આપવા માંગે છે.

અચીત “બીજાં પરધાન બોલીઓ” એ બંને અમીરોની નોકરી રાજપરધાનોને ઘણીજ કીમતી થાઈ પડશે. પણ અમીર તારી સરત શું છે તે કેમ કહેતા નથી?

મારી સરતની વાત ઉપર હું હવે આવું છું. “એલનડેલ બોલીઓ” સાંબલો પરધાનો, આજ ઘોડા દોવસની વાત ઉપર એલનડેલ કેસલમાં ગલ્લેનગીલના બેટા માલકમના શ્રમ થવાથી જવાન કેનેથના બાબમાં મેં અને મારા નોકર વીનટને જે જાણની વડી અદાલતના ન્યાયથીસ હજુર આપી હતી તે બેટી પડવાના સમાચાર તમો સાંભળેને મલીયા હશે. ?

હા ત્યાંના અમલદારે એ બાબદ બખર મોકલી છે ખરી. “એક પરધાન બોલીઓ” પણ હજી તે ઉપર કાંઈ ખાસ વીચાર હુમોએ કીધો નથી.

તમજ “એલનડેલે પાછુ બોલવા માંડીયું.” મેકઆલપીનેએ કાંઈ ચોક્કસ કારણ સર માલકમને કેદ કરી રાખ્યો હતો, અને મેં તેઓને ગલ્લેનગીલની બેટી ધવલનના બાબમાં એક લખત કરી આપ્યું હતું, તેથી તેઓ વાજુ જન હુમો બંને જન ઉપર ઇનસાફની રૂએ કામ ચલાવવા માંગે છે. હવે એ તોહમતોમાંથી કોઇથી રીતે રાજપરધાનો અને તથા મારા એક્સપી મીલ અમીર મેકઆલપીનેને મોકલ કરે, અને ગલ્લેનગીલ અને માલકમ તથા કેનેથને હુમો ઉપર કાંમ ચલાવવાનો હુકમ નહીં આપે, તો હુમો હમારી સરવે દોલત અને મીલકત તન અને મન રાજપરધાનોની નોકરીમાં આપવા તદ્યાર છઇએ.

અચીત “એક પરધાન બોલીઓ” અમીર મેકઆલપીને અને એલનડેલની મદદ આપણને ઘણીજ કીમતી થઈ પડે ખરી.

તે સાથે “એલનડેલે આગલ ચલાવીયું” અમીર ગલ્લેનગીલ અને માલકમને કેદ કરવા માટે મને આજને આજ રાજની મોહોર સાથેના પરવાનો તમોએ આપવા હું તેમને કેદ કરી તમો હજુર લાવી ઉભા કરું. કેનેથને માટે પરવાનાની કાંઈ ગરજ નથી, સખબ તમો નામવરે પોતે તેને ગરદન મારવાનું હુકમનામું જાહેર કીધું છે, તેથી તેની સોધમાં હું મારા આદમીઓને દોડાવીશ.

“કેનેથને જેબી પકડી લાવે તેને ઇનામ મલશે, અને હુમો તે જવાનને ગરદન મારશું. સખબ તે રાજપરધાનોના એક ડુકામનને સુદી પરથી બચાવી લઈ ગયા છે” ત્રીજી પરધાન બોલીઓ. “પણ અમીર એલનડેલ તુ ગલ્લેનગીલ અને માલકમને શું લાંકમાં લાવી કેદ કરવા માંગે છે.”

બલવાબાર. શું તે બલવાબાર નથી. ? “એલનડેલ બોલીઓ.” શું તેને તમો રાજ પરધાનો ઉપર શકની નજર કેખાડી નથી. ? શું તેને નવું પરધાન મંડલ ગોઠવવાની ફેરોસ કીધી નથી ? તેને શું તમો રાજ પરધાનોની દરેક નેમની વીરૂધ્ધ

લોકોને હસકેરી ના નથી ? એ તેના વાંકો છે તને પકડી કેદ કરવા પુરતા નથી ને-
 વો ત, તેવો તેનો બેટો. બાપના વાંકમાં બેટો પણ સામેલ કહેવાય. જ્યારે તમે રાજ-
 પરધાનોજ થયા તારે કરાછો છું કરવા. તમારાં કામો હંપર કોણ સુનોયરાં કરનાર-
 છે, અને ઘડી બર કરેખી તો તેની દરકાર છે. િ પરધાન મંડલને પુજનાર કોણ છે ?

પણ તે પોતાના જુના વાંકોને ખાતર દેશનીકાલ યાદ સુકોછે. “વડા પરધાને
 જવાબ દીધો.” પણ ખીલ કીયા નવા વાંકો છું તેની ઉપર લાગુ પાડે છે ?

ને તેના જુના વાંકો હતા તેજ. “એલનડેલ બોલ્યો” તેની દેશનીકાલ હાલતમાં
 પણ તે તેવાંજ દૂર કરેછે. તેના દસતાવેજે—

“હમો સમજ્યા “વડા પરધાને ખીલઓના વીચાર સાથ એકમત યાદ
 કહ્યું” છું કરવા માંગેછે તે હમો સમજ્યા.

પણ જરા સખર “એલનડેલે કહ્યું” અગરજે ગલેનગીલ અને માલકંમ તથા
 કેનેથને કું પકડી લાવું, અને તમને જે સુલીની સન્ન ધાયતો ગલેનગીલની બેટી
 ઇવલીનને તમે નામવરોએ મારે સવાધીન કરવી.

કહ્યુલછે. “વડો પરધાન બોલીઓ”, અને તેના બહલામાં અમીર એલનડેલ
 તારી અને અમીર ઇનદલ્ફ અને એંથની કોલત માલ મીલકત અને ખીલ સરવે રીત
 ની મદદ રાજપરધાનોને અગતણી વખતે મલવી બેઠ્યે.

રાજ પરધાનોએ અમીર એલનડેલ સાથ અરસપરસ સરતો કહ્યલ કીધી તથા
 ગલેનગીલ અને માલકમને કેદ કરવાનો પરવાનો રાજની માહુર કરી તેઓએ એલ-
 નડેલને સવાધીન કીધો.

મકરણ પાંતરીસમું.

રકાનુ ચોરાવું—એકલ ફટકો

હનખારને ખયાલી આપનો બહાપુર મુસાફર એંદીનખરગ ખાલી પુગો. તેને
 ગીલખરત નાંમનાં પોતાના એક પુરાંના રકીકને ત્યાં ઉતારો કીધો કે જ્યાં મારમર
 અને જ્યાફરે આગમજથી કરેલી ગોઠવણ પરમાણે ઉતરીઆ હતા.

મારમર અને બીલખત કેનેથને મોહોડથી હનખારના ખયાલીની વાત સાં-
 બલી કેનેથની હીમત ઉપર આફરીન કરવા લાગ્યા તેવામાં જ્યાફરે હાખલ થયો.

જ્યાફરે—ધીક થયું કે કું આજે બહાર ફરવા ગયો. કેનેથ આપણ સરવેને
 માટે કું પુરા સમાચાર લઈ આવ્યો છું.

કેનેથ—બોલ, બોલ જલદી બોલ. જેખી હોયતે જલદી કહે. સારી ખખરની
 તો આપણ આજા રાખવાજ નથી, પણ જીરી ખખર કઈ કીસમની છે તેટલજ
 ખણુ છે.

જયાદરે—ઇનદહ્મ અને એલનડલને મે છુપા લીખાસમા એદીનખરગમા આવેલા દુરથી જોયા. રાજ પરધાનેની સખામાથી પાછો ફરતાં મે એલનડલને જોયો. હુ પુરતજ પાછો ફરતો હતો પણ ઇનદહ્મ મને પીછાનીઓ. ખુબજ છર ધનુ. આપણ સરવેના જીવ ધાસતીમા છે. કાંઈખી ઢિપાય કરવો જોઈએ.

કેનેય—તેનો કાઈ જુજડો નથી. ગીલખર્ત મને એક કાગજ અને કલમ આપ. એલનડલ અને ઇનદહ્મના અતરે આવવાની ખખર ગલેનગીલને ફરવી જોઈએ. સખખ પરધાને સાથ કાઈપણ મસલત કરવાના ઇરાદાથીજ તેઓ હી યાં આયા હશે. જ્યારે જ્યાદરેપર ઇનદહ્મની નજર પડી ત્યારે જરૂર મારા વીરો પણ તેને શક ગયો હશે.

ગીલખર્તે પુરતજ કાગજ અને કલમ કેનેયને આપ્યુ અને કેનેયે અમીર ગલેનગીલપર એક કાગજ લખી જયાદરેને સવાધીન કરી ખનતી ઉતાવલથી લીનડડે કેસજ તરફ જઈ અમીર ગલેનગીલને આપવા તાકીદ કીધી. જયાદરેએ પોતાના અતી વહાલા મીત્ર કેનેયના કહેવા પરમાણે પુરતજ ઘોડસવાર થાઈ ગલેનગીલને પેગાંમ પોહોચાડવા લીનડડે કેસલ તરફનો રસતો લીધો.

પવનની ઝડપથી સમી સાંજને વખતે સાતને ધુમારે જવાન જયાદરેએ પોતાની ખુસાફરી સર કીધી. વસતીથી ભરપુર એદીનખરગ શહેરની છલંદ ઇમારતોને પોતાની પાછલ મુકી સરહદપર તે જઈ પુગો, અને હવે એકાંત જગલની ગીચ આડીમાંથી જોશ ખન્ધ પોતાના ઘોડાને દોડાવવાં લાગો. પણ તેવામા પીઠ પાછલથી તેના માંથા ઉપર કેઈએ એક જખરો લાકડીનો કુટકો મારીઓ, અને તેજ વખતે જ યાદરે ચકકર ખાઈ પોતાના ઘોડાની પીઠ પરથી જમીપર પટકાઈ પડી, ખેડોશ થયો. તેને ખેડોશ થયાને ઘણો વખત થયો નહી તેટલાં એક ઢંચા કદનો શખસ પડોસની આડીમાંથી નીકળી આવ્યો અને તેના ફગલાના ગજવાંમાંથી એક કાગજ કહાડી શહેર તરફ નીકળી ગયો.

પ્રકરણ છતરીસમું.

સેઠ અને વાંનેાતર.

ખરેખર જયાદરેના કહેવા પરમાણે અમીર એલનડલ અને ઇનદહ્મ છુપા-લીખાસમા એદીનખરગ ખાતે આવેલા હતા. પોતાના આવવાની ખખર કોઈને પડ નહી તે સખખથી અમીર એલનડલે પોતાના મકાનમા ઉતારે લીધો હતો નહી, પણ એક જુદેજ ઠકાણે એદીનખરગમાં જાડના મકાનમા તેઓ ખનેજને પોતાડ રહેલાં કીધુ હતુ. તે મકાનમાં તે હાલ વીચારમાં એખજો બેઠો હતો તેવામાં તેનો નોકર લીનટન એલનડલ કેસલથી તેને મલવા આવ્યો. લીનટનને એટલી લાંમખી મજલ કાપી એદીનખરગ તેનો પાસે આવવાની થ મતલબ હશે તે એકાએક તે સમજ્યો નહી અને તેથી તેને પોતાની પાસે બેસાડી વાત ખીત કરવા માંડી.

એલનડેલ—કેમ વીનટન, જમદી કહે તું થુ અખર એલનડેલથી લાયે છે.

વીનટન—એક અખર ઘણીજ ખુશ છે. પેલી ઓરત—પેલી દાકણ.

એલનડેલ—હુ સમજ્યો. તેનું નામ ના ખોલ. કોઈ સાંબલસે તો આપને સરવે બરમ કુદી જશે. ખોલ તેનું થુ થયું?

વીનટન—તે આપરા હાતમાં આવી છે. હુ તમે નામવર આગય આવવા ને હહાટ નીકળીઓ તેજ હોવસે તે મને જંગલમાં બટકતી મલી. તેજ વખતે મે તખીને પકડી કેદ કીધી. હાલ તે એલનડેલ કેસલના હાંડ ગારમાં કેદ છે. મે હવે તેને પીગાની છે. તે તેજ છે, કે જેનું નામ આપને ખેહોશ કરવા ખસ છે. પણ રાહોંમ પેલો આકાર પેલો સીહા આકાર—

એલનડેલ—ચુક્રે તું જાણતો નથી આપણુ કયા છેઈએ તે?

વીનટન—હા હુ જાણુ છુ નામવર અમીર. તે ઓરતને ખંદીખાનામાં કેદ કરી હુ તું નામવર પાસ આવ્યો છુ. હવે તેનું થુ કરવું તે તું નામવરના હાતમાં છે.

એલનડેલ—તેં મોટી જીલ કીધી. તું થુ જાણતો નહી હતા કે તે કેવી જોખમ બરી ઓરત છે. આટલે વરસે તે કયાથી નીકળી આવી તેની મને કાંઈ સમજન પડતી નથી. દર વખતે આપણને ધમકીના સખુનોથી તે ગભરાવતી હતી. જો તે આપરો બરમ ખુલો કરે તો ખેચક આપર સત્યાનાથ થાય. તું જો તેને મારી નાખીને આપો હતા તો મને નીરાંત થતે. તે ખદમાસના હાતમાં આપની છદ્મીની દોરી છે તે થુ તું જાણતો નહી હતા? પણ ખામોશ હવે તે આપરા હાતમાં છે વીનટન ખુશી થા કે આપર કામ સુધરીયુ છે. હવે આપને ધનીજ થોડી ધાસતી છે. મેં અને ધનદેકે આ મકાનનાં છુપો ઉતારો લીધો છે. પેલા ચંડાલોને પકડી લાવવાનું હુકમનામુ મે પરધાનો પાસથી મેલવીયુ છે. ધનદેકે કેનેયનું રહેવાનું મકાન ગઈ કાલેજ રાતના સોંધી કહાડીયુ છે. આવતી કાલે તેને એકાએક પકડી કેદ કરશા અને પછી લીનડેલ કેસલ તરફ મેકઆલથીનેના લસકર સાથ જઈ માલકમ અને ગલેનગીલને પકડી રાજ પરધાનેને સવાધીન કરશા.

વીનટન—પણ કયા વાંકને માટે તેમને પકડવાનું હુકમનામુ છે?

એલનડેલ—કીપુરના વાંકને માટે. રાજ પરધાનેનાં કામ ઉપર યુનેયરાં કરવાના વાંકને માટે. ધનદેક, ગલેનગીલને નામના ખોટા હસતાવેજ ખનાતી રાજ પરધાનેના હાતમાં આપરો, અને તેથી તેની ઉપર—

નામવર સરદાર “વીનટને કહેયુ” હુ સમજ્યો. ખોટા હસતાવેજથી તેમને કસાવવા. પણ થુ અમીર ધનદેક આનું જોખમ બરેલુ કામ કરવા રાજ છે?

હા. પણ તેની એ સરવે ઉલટ ધવલીનને સાર છે. મેકઆલથીન મને ખુરખ સમજે છે. “એલનડેલ કહેયુ” મે તેને ધવલીનને આપવાનો કોલ આપ્યો છે

અને તે કોણ તે ખરો સમજે છે. પણ બીનટન એમ કહીબીબનનાર નથી. આટલી બધી જાહેરત ખેતી મેઝવેલુ ગોઢર હુ છુ તેને હાત જવા દેવસ? નહી, કદી પણ નહીં.

પણ તેવામાં દરવાજામાં ધસારાખંધ હરખ ભરીએ ચહેરે ઇનદલક દાખલ થયો, અને તુરતજ એલનડેલના આંગ ઉપર એક મોટા પરખીડામાં બીડેલું કાગજ ફેંટી તે બોલ્યો. “આ છે દોસત, વધારે મહેનત કરવાની જરૂર નથી. આ રહ્યાં ગલેનગીલના કાગજો.”

એલનડેલ—ખરેખર ! એ કેમ તુંને મલીઆંદોસત ?

ઇનદલક—જ્યાકરે પાસથી. એ કાગજ લઈ તે લીનડેલ કેસલ તરફ જતો હતો. આજ સાંજથી હું તેના ઘેરની આસપાસ બમતો હતો, તેવામાં સમીસાંજે તેને એક રૂકો લઈ ઘોડેસવાર થઈ શહેરની બાહર જતો જોઈ મને થક પડીઓ. મેં તેની પુઠ પકડી, અને સરહદ બાહર જતાંજ પોઠ પાછલથી મેં તેને એક ફટકો લાકડીના મારીયો. બેહોશ થાઈ તેજ વખત તે જમીનપર પડીઓ, અને આ રૂકો તેજ વખત મેં છીનવી લીધો.

વાંચનારે જાણી લીધું હશે કે જ્યાકરેને પાછલથી લાકડીના જરખ મારી બેહોશ કરી કાગજ લઈ જનાર આ લુચ્ચો છુટારો ઇનદલક પોતે હતો ઇનદલકે આપેલું કાગજ ગલેનગીલે તુરતજ ઉપેરીયું અને ખુશીથી પુકારી દહીઓ. “ખતીત આપરી મતલબ ખર આવીછે. જેવું જોઈએ તેવુંજ લખાંણ એમાં લખેલુંછે.” એ લખે છે કે—

વગર હંમ અને રંજના રાજ પરધાનો, છુટારા અને ચોરોનો પેશો કરનારનીજ હલકા અને સોખંડા જેવા ભારી અને મજબતાક હાતથી રાજની ખુબરી કરનાર—

“ખસખસ” ઇનદલક બોલી દહીઓ. “ધણું થયું. રાજપરધાનોને આટલું અપમાન તેઓના છવ હેવા મારે ધણું થયું. જે સન્ન આ કાગજના લખનારને યાય, તેજ બલકે તેથીબી વધારે સન્ન જેની ઉપર તેને લખીયું હોય તેનેબી થવી જોઈયે.”

“પણ સખર” એલનડેલ બોલીઓ “ખીજું શું લખેછે.” સેતાનની ખસલતનો એલનડેલ એદીનઅજ ખાતે છુપા લીબાસમાં આવેલોછે” ત્યારે મારા આવવાની ખબર તેને પડીછે. ઇનદલક આપણને હવે વખત બોલો નહી જોઈએ. આ રૂકાના શુભ થવાની ખબર પડતાંજ તેઓ નહાસી જશે. તું સરદારને તઈઆર કરી કેનેથના મકાન તરફ જઈ તેને ઘેરો ઘાસ. હજી તે ત્યાંજ હશે. તેટલાં હું જઈ પરધાનોને મલી તુરતજ તુંને આવી મલુ છુ. જલદી કર નહીં તો શીકાર હાતથી જશે.

પ્રકરણ સાડતીરામું.

બીજરાંમાથી ઉડેલાં પક્ષીઓ—અરધા કલાકનો ફર.

કેનેથ મારમર અને ગીલબર્જ પોતાની વાતચીતમાં મશગુલ હતા તેવામાં જ-

યાકરે એકાએક ધસારાખંધ છુટાયલા હાત્રે દાખલ થયો. જ્યાકરેને આવી હાલતમાં જોતાંજ કેનેય અને મારમરે છુરી આગાહી વરતી, અને જ્યાકરે રડમેસ યાદ ખોલી-યો “ દરવાજા ખંધ કરો. ખસ થાઈ ચૂકું. હું મુતો!—હું મુતો!!

“ ખુદા ખાતર જલદી ખોલ ! મારમર ખોલયો “ જેખી હોય તે જલદી કહી દે. !

“ કાગળ ગજું—મને છુટીયો—” જ્યાકરે ખોલ્યો “ મારી મને દરકાર નથી-પણ કાગળની દરકાર મને વધારે હતી. શુકર યજ્ઞદાનના કે હું જલદી હુશીઆર થયો અને તેથી વખતસર તમને ખબર મલી. છલંદ આપણા નસીબ કે તેને મને ઠાર કીધો નહીં.

“ પણ છુટારો કેણુ હતો” કેનેયે પુછીયું “ તં શું તેને પીછાંણીયો નહીં?”

“ ખોલકુલ નહીં” જ્યાકરેએ જવાબ દીધો “ તેને મને પાછલથી જરબ મારી-એા અને હું ખેલોશ યાદ પડીયો. હુશીઆરીમાં આવતાંજ મને માલમ પડીયું કે તે કાગળ લઈ નહાસી ગયો હતો. પણ હું ધારણ કે એ કાંમ ઇનદલ્દ ઇયા એલનડે-ભતું હોતું નેઈએ.

“ ખનવાનું જે હતું તે ખનીયું.” કેનેય ધીરજથી ખોશીએ. “ તમે સરવે ધ્યાન રાખો કે હવે એક પલ પણ આપણને ખોવી નહીં નેઈએ. ખેશક તે કાગળ દુરામ-નોનાજ હાતમાં ગયું છે, અને તેથી આપણને હવે તેઓ જરર પકડી કેદ કરશે. એક પલ પણ હવે ધીલ કરવા વગર સરવે જણે નહાસતું નેઈએ. આકતમાં તો ફક્ત હુજ ફસવાનો છું, વાસતે હું એખત્રો નહાસી એ ખબર ગલેનગીલને પોકોચાડું. જો એ ખબર તેને વખતસર નહીં મલશે તો ખેશક એલનડેલ તેમને પકડી કેદ કરશે. મારમર તુએ હઈયાંજ રહેવું. ગીલખર્ત અને જ્યાકરે તમે ખને જણ સાથે નહાસો. આપણ સરવેના મીલાપ લીનડએ કેસલમાં થારો.”

આખના પલકારામાં તેઓએ સરવે રીતની ગોઠવણ કરી લીધી. કેનેયે એખલુ જ નહાસવાનું પસંદ કીયું. ગીલખર્ત અને જ્યાકરે ખને જણે જુદો રસતો લીધો, અને છુજોગ મારમર ગીલખર્તના ઘરમાંજ રહેયો.

શીકારોને નહાસવાને અરધો કલાક નહીં થયો તેટલાં ઇનદલ્દે આવી ગીલખર્તના ઘેર ઉપર ઘેરો નાંખીએા. થોડી વારમાં એલનડેલ સરકારી અમલદારો સાથે આવી પુગો અને જળપરીથી ગીલખર્તના ઘરના દરવાજા ઉઘડાવીએા. તે ઘણાજ હરખમાં હતો, સળખ તે એક નહીં પણ વધારે શીકારોને પકડાવવા ધારતો હતો. પણ ઘરમાં દાખલ થતાંજ, અને સોધ કરતાંજ માલમ પડીયું કે સરવે જણ મારમર સીવાય નહાસી ગયાં હતાં. તેને કીધેલી સેડમાંમ ખહુ અચુરી હતી, સખખ પારધીએ જ્યારે જાલ નાખો હતી ત્યારે પંખીએા તો ઉડી ગયાં હતાં.

પ્રફરણુ આડતરીસમુ.

ચંડાલ ચોકડી—એક જાણે તડાકો.

નહાસ ! નહાસ !! અને નહાસ !!!

કોઈ અભાગ ચોકડીએ જનમ લઈ પેદા પડેલા કેનેયને ધરતી ધાર આપતીજ નથી. ફળ અને આકૃતના પાહાડા ઉપર તે બહાદુરીથી ચઢે છે, પણ હજી તે પાહાડના સીખરપર જઈ પુગતો નથી. દનખારને ખચાવો એવીનખરગમા આંધો તો ત્યાંથી પણ તેને નહાસવું પડીયું. હવે તે કહ્યાં જાય તેને લીનડાએ કેસલનો રસતો લીધો.

વાંચનાર ભણે છે કે સમો રાતનેજ છે. જ્યાંકરે છુમારે રાતના આંકને અમલે ધનેદલકને હાતે છુટાયા, અને જેવો તે હુશીઆર થયો તેવોજ તે કેનેયને જઈ મળી-આ, અને પેલી તરફ કેનેયને પકડવા મારે જે ધરપકડ થાઈ તે પણ રાતનેજ સમે હતી.

તે છેક દૂર પવનની ઝડપથી નીકળી ગયો. રાતને સમે મધરાતે ક્યાં ઉતારો કર-વો તેના તે વીચારમાં હતો; તેવામાં એક બાની પડેલી પુરાંની ઇમારત આગલતે આ-વી પુગો તપાસીને નજર કરતાં તે ઇમારતની બાજુએ તેને એક ઝાંખી બતીના ઉજલ વચ્ચે જે હંચા કદના જવાંનેને બેઠેલા દીકા. હોસત ઇયા દુશમન કોઈબી હે-મ પણ એકાએક તેઓ પાસે જવું સલામત નથી, તેથી પોતાના ઘોડાને દૂર એક ઝાડ સાથે બાંધી તે ઘણી ધીમી ચાલે તેમની પાછળની દીવાલ આગલ પડેલા પથરાના દબ-લાની કદાખમાં જઈ છુપાઈ બેસી તેમની વાત સાંભળવા લાગો.

“હોસત દેવન” પેલો પડેલો બોલ્યો “તારે દલગીર થવાની કાંઈ જરૂર નથી. અ-મીર એલનડેલ મને જોતાંવારજ મારી મતલબ સમજ મને જરૂરી નેહાલ કરશે. ખરૂં કહું છું તે આપરો ઘણોજ ટોપકારી છે. કારણ કે જે જોખમ બરીયું કાંમ તેને સારું આપરે આજ તેવીસ વરસની વાત ઉપર કીધું હતું તે—

હું જાણું છું એશમ. “દેવન બોલ્યો” આએ વખતે અમીર એલનડેલ ને મલી આપણ કાંઈ એવી ગોઠવણ કરીએ કે વરસ દહાડે કાંઈ ચોક્કસ વરસાન આપણને મળે. તેને આપેલી સરવે રકમ આપરે ગમાવી દોધી છે. હવે બાકી કાંઈ રહ્યું નથી.

“મારોબી એજ વીચારછે” એશમ બોલ્યો “જો તે કાંઈ આનાકાની કરેતો—

“તો?” દેવને ડાલા ચઢાવી કહ્યું “હું તેનો ભેદ આપરા હાતમાં નથી. તે નો કારભારી લીનટન, તે પણ આપરી સાથે તે કામમાં સાંમેલ હતો. અરે એક હરફ કહેતાંજ તે આપરી મતલબ ખર લાવશે. તેને હું તેની જીદગી અને ઇજ્જત પ્યારી ન-થી. પણ સખર ! મેં કોઈના ઘોડાના પગમાં આંબલીયાં”.

“મેં પડ્યું સાંભળીઓ” શ્રેશ્થે જવાબ દીધો. “કોઈ એજ તરફ આવે છે”.

અને તેજ વખતે અમીર એલનડેલ ઇનદક્ષ અને વીનટન પોતાના ઘોડાને ખીછ તરફ ચરતા યુદ્ધી આ બાગેલી ઇમારતમાં દાખલ થયા. તેમના અવાજ ઉપરથી કેનેથે તુરતજ પોતાના ટુશનનો પોછાંનાઆ, અને તુરતજ જો તે પકડાય તો છંદ-ગીનો અંત આવે ત્યાં સુધી પોતાના બચાવમાં બડવા માટે પોતાની તલવાર પર હાત નાંખી તઇઆર રહેયા.

“મળાદા આ બાગેલી ઇમારતમાં તે અનપારી રાતના છુપાઈ ખેડો હશે.” એલનડેલ ખેલ્યો “ચાલો ત્યાં જઈને જોઈએ. ત્યાં કોઈ ખે જ ન તો ખેડલાછો”

“હોજી આવી અનધારી રાતે આવી જગાપર સંપૂર્ણતા હશે.” વીનટને પુછીયું.

“ગમે તે હોય” ઇનદક્ષે જવાબ દીધો. “આગલ જઈ તલાય કીયાથી મા-લમ પડશે.”

તેઓ ત્રણ જણ પોતાના ઘોડાને ગ્રાડ સાથે ખાંધી ઇમારતમાં દાખલ થયાં. પછી જુ અલએખી? જેવી એલનડેલ અને વીનટનની નજર દેવન અને શ્રેશ્થ પર પડી તેવાજ તેઓ કાંપવા લાગ્યા. ઇનદક્ષ આ દેખાવ રાતની સીડાઈ વચ્ચે જોવા પાં-મીઓ નહીં. દેવન તેઓને જોતાજ પીછાની તુરતજ ખેડી હરીયો. “ઓહો! કેવી અચાનક ખુલાકાત! અમીર એલનડેલ, હમી તારીજ પાસ એલનડેલ કેમલ તરફ આવતા હતા”.

“ઓહો!” એલનડેલને કાંઈ નવો કૂદેજ ઇયાદ આવવાથી થાડા અવાજે જવાબ દીધો. “પણ રફીકો, આટલો ખર્ચે વરસે ક્યાંથી તમે મરીયા.”

“તું નામવરે આપેલી તમામ રકમ ખરચમાં તણાઈ ગઈ” શ્રેશ્થે ખેડક ખોલવા માંડીયું. “તેથી હમી તારી પાસ પાછા આવતા હતા. અમીર, તું જાણ્ય તો ખરો કે જ્યારે તું કેરેડાકના નામથી ખોલખાતો હતો ત્યારે હમીએ તુને કેવા કામમાં મદદ—

“સમજ્યો, સમજ્યો!” વીનટન કુજવા લાગે, અને એલનડેલે વાત હડાવી કહ્યું. “પણ રફીકો, તમે ધલેજ સારે વખતે મલી ગયા છો. તમારાં નસીખ ખુલ્લું છે. તમે જાણતા નહી હશે કે કેનેથને ગરદન મારવાનું હોકમનાયું પરધા-નાઅં જાહેર કીયું છે, અને અમીર એલનડેલ તથા તેના ખેટાને કીવરના વાંક માટે પકડવાનું મને હુકમનાયું મલી ચુકું છે.”

“નહી નહી.” શ્રેશ્થે જવાબ દીધો. “હમી ખોલકલ જાણતા નથી.”

“ત્યારે સાંભળો,” એલનડેલે કહ્યું. “હું તમને કાંઈ નવું કામ આપું છું. કેનેથને જેથી કોઈ પકડી લાવે તેને એક મીટું ઇનામ આપવા રાજ તરફથી જાહેર

પાછા ચુકું છે. હાલ હું તેનીજ સોધમાં ફરતો હતો. પણ હવે કેનેથને પકડવાનું કામ હું તમને સોંપું છું. તમો જો તેને પકડી લાવો તો રાજ તરફના ઇનામ સાથે મારી તરફનું એક ખાસ ઇનામ તમને મળશે. જો તે તમારે હાથ આવે તો તેને સખતીથી કેદ કરી એલનડેલ કેસમાં લઈ આવો. હું તેજ તરફ અમીર ગલેનગીલ તથા તેના બેટા માલકમને પકડવા ભઈ છું.

પણ જરા સખર. "આની રીતની વાતચીતમાં આ ચંડાલ ચોકડીને આ બાગેલી બમારતમાં પડતી મુકી આવના બહાર મુસાફર કેનેથ તરફ જરા નજર કરોએ.

ગલેનગીલ અને માલકમને પકડવાનું હુકમનામું રાજ તરફથી નીકળી ચુકું છે અને તે એલનડેલ પોતાની પાસે લઈ ફરે છે એવું જ્યારે કેનેથ સાંભળીયું, તેવીજ એક અમુલીય તદબીર આવા ટંગ અને ખારીક મામલામાં તેને સુઝ પડી. કેવાલ પાછલના પથરાના હગલાની કઢણમાંથી તે ધણેજ આસતે કદમ નીકળી એલનડેલ લીનટન અને ઇનદવફે જ્યાં પોતાના ઘોડાઓ બાંધીયા હતા ત્યાં ગયો. ત્યાં જઈ કેનેથ અમીર એલનડેલનો ઘોડો છોડી સાંભી ખાજી આવેલાં ગીચ જંગલમાં ઘસડી લઈ ગયો, અને તેને ખુલી જગામાં ત્યાં ચરતો મુકી એક ગંભીર ઝાડને ઓથે પોતે સંતાઈ બેઠો.

પ્રતી તરફ કેનેથ અને ગ્રામને કેનેથને પકડવાનો ખાસ હુકમ આપી એલનડેલ પોતાના સાથીઓ સાથે પોતાના ઘોડા પાસે ગયો, પણ તેની અનુસેવના થઈ પાર ? પોતાના ઘોડાને શ્રમ થાએલો જોઈ તે રજા થવા લાગો. હવે તે મુસાફરી કેમ કરે ? તેને એમ ધારીયું કે ઘોડો અકસમાતથી છુટી ગયો હશે, અને તેથી તે કોઈ ખાજી ચરતો કરતો હશે. એમ ધારી તે પોતાના રડીકેને ઉભા રાખી ઘોડાની તલાશમાં સાંભી ખાજી ગયો.

પોતાના ઘોડાને પતો આપ્યા હ તે જંગલમાં તેને મલીઓ. પોતાના ઘોડાને લઈ જોવા તે પાછો ફરવા જાય છે તેવીજ કોઈને મળ્યુંત હાથ પીઠ પાછલથી તેનાં માંહડાં ઉપર પડીઓ અને તુરંતજ અમીર એલનડેલને ઉઠાવી કોઈએ જમીનપર પટકીઓ. કોણ પટકીયો ? આવી સીધા રાતને સમે પોતાને પટકનાર પોતાના દુશમન કેનેથને જોઈ તે અરધી બેઠોશ થાઈ ગયો.

"એક હરફ પણ અગરજો વું બોલશે," કેનેથે ધીમે અવાજે કહ્યું. "તો એમજ બાજીને અમીર એલનડેલ કે આ તેજ ખંજર તારું કામ તેજ પહે તમામ કરશે.

"પણ વું શું કરવા માંગે છે, કેનેથ ?" એલનડેલે પુજતે અવાજે પુછીયું. "તારી શું મતલબ છે ?"

"કહો છે અમીર ગલેનગીલને પકડવાનું હુકમનામું ?" કેનેથે પુછીયું. "જલદી બાજી નહીં તો જખરીયો હું તે લઈ લેવસ."

કેનેયને મોઢાઉથી આ સખુંનો સાંભલી એલનડલ એહોશ થાઈ ગયો, અને ઘુરતજ કેનેયે જાળીથી તેના દગલાના ગળવામાંથી એક કાગળ પરખીડામાં છુપાવેલું ખેંચી કહાડી, એક ઝાડ સાથે એલનડલને બાંધી ઉઘડે રસતે પોતે નીકળી ગયો.

નીકલીને તે ક્યાં ગયો? તે પોતાના ઘોડાની તલાશમાં ગયો. તેને ઘુરતજ તે મદીઓ, અને તેજ વખતે તેને પોતાની મુસાફરી સરૂં કીધી.

એલનડલ જાણે વખતે હોશમાં આવી, પોતાની આવી છુરી હાલત જોઈ પોતાના મનમાં શરમાવા લાગે. તેણે પોતાને હાથે પોતાના બંધ છોડીઆ, અને લગભગ એક કલાક બાક તે ધનદલ્દ અને ચીનટનને પેલી બાગેલી ઇમારતમાં જઈ મીઓ, પણ જ્યારે તેને પોતાપર ઝુજરેલી વાત પોતાના રૂઢીકો આગમ બધાંન કીધી ત્યારે તેમની અજાણ્યોની પાર રહ્યો નહીં.

પ્રકરણ ઓગણચાલીસમું.

નીરાસ થએલો મુસાફર—ઉમેદના કોટનું તુટવું.

કેવી હરખ જરી ખુશાલીથી આપના જવાન મુસાફર કેનેયનું દીલ ધપકવું હતું. ગલેનગીલને પકડવાનું એડનબરગનું સરકારી હુકમનાજ કેનેયને મલવાથી તેને હવે પોતાના એક વખતના અતી વહાલા પાલનહારને બચાવવાનો અને તેને તેની ખુશીઆરીમાં રાખવાનો વીચાર કીધો. બનતી ઝડપે લીનડએ કેસલ તરફ જવામાં તે વધારે ખતી થયો હતો, સખખ તેનું દીલ કોઈ જુદીજ રીતના ધપકારાથી ધપકી તેને બને તેમ ઝડપ કરવા હિસકેરવું હતું. તે જેમ જેમ લીનડએ કેસલની નજદીક જતા તેમ તેમ તેનું દીલ હરખ અને ખુશીથી ફાટ ફાટ થવું હતું. તે ખુશી પ્યારની હતી. તે પ્યાર તેની અતી વહાલી ઇવલીન તરફનો હતો. પોતે ફરીથી તેણીને એક નજર જુવે-પોતે ફરીથી તેણીની સાથે એક ખે હરફે અદલ બદલ કરે અને તેના ખુલ્લી હલકમાંથી નીકળતા મધ કરતા વધારે મીઠા અને શુભાખયો વધારે પમરાઈ આપતા સખુંનો સાંભલે—પોતે ફરીથી તેણીના રૂપેરી રંગના નાજુક અને નરમ હાલ પોતાના હાલમાં દાખે એજ તેની મોટામાં મોટી ઉમેદ હતી. એવી ઉમેદનો તેને એક જીલ્દ કોટ હવાની જમીનપર આસાના ટેકાએ આખી મગજની કારીગરીથી ઉભો કીધો, પણ તે કેટલી મગજુતી ધરાવતો હતો—તેને મલેલા ટેકાએ કેટલા નખલા હત્યા અને તેની હાથ જમીન કેટલી નરમ હતી તેનો આ આસાવંતા મુસાફર કેનેયને કાંઈ પણ ખ્યાલ હતો નહીં. પોતાના આવા એકએકથી સરસ પ્યાર અને મહોબતથી ભરીયા વીચારેમાં પોતાના તેજ ઘોડાને દપટાવતો સેવટે સમીસાંજને નંમતે પોહારે સુમારે વન વાગતાને અમલે લીનડએ કેસલથી થોડ દુર નીસ માઇલને તકાવતે આવી પુત્રે રાત પડવાં તે ત્યાં જઈ પુગે તે આગમજ પોતે જરા આસાએસ લેવાના ઇસ-

દાંધી ઘોડાને એક જુલુંદ ગ્રાહ સાથે ખાંધી તેના છાંયા હેઠલ જેણી આસપાસના જંગલો દેખાવે. હપર નજર ફેંકવા લાગે. આવી રીતે ગ્રાહના છાંયા તથા ખેતરો તેના ઘાટેલા મજાનું હપર નીચે ગલખે કીધે, અને આ બહાદુર મુસાફર પોતાની મુસાફરી, પાછી સફર કરે તે આગમન ઠાક અને જીખના સળખથી ખેબાંન મીઠી બર હંધમાં પડીએ.

માણસ ધારે છે શું અને ખુદા કરે છે શું. શત પડતાં લીનડો કેસલમાં જઈ પોતાની અતી વહાલી ઇવલીન સાથે મલવાની બર હમેદમાં તે હોતે તેટલાં તેના હબે કરેલા હવાઈ કોટ કોઈના કાલાં કરગુઝી દુટી પડીએ. આહા, જમ અને હોટ વચ્ચે પણ કેટલા તફાવત છે !

હા. નીંદ ! નીંદ ! ! માણસ જાતના દુશ્મન, પોતાના નાધલા બાઈ. પેલા જવાન મુસાફરને તે કેવે ખુશાર કીધે.

નીંદની ખુશારીમાં પડતાં તેને વધારે વખત લાગે નહીં, તેટલાં તેના પગને કાંઈ લાગુ. તેને દુરતજ કોર વાલી, અને તેજ વખતે તે જ પડી હીઝી, અને પોતાના પગને મજબુત દોરડાંથી ખાંધેલા હીઠા. તે હકવાને ખીલકુલ અશકત થયે, પણ દુરતજ તેને પોતાની પીઠ પાછલ ફરી નજર કીધી તો એ મજબુત શખસો તેને તેજ વખતે વલગી પડીઆ, અને આખના પલકારામાં મજબુત દોરડાંથી તેના હાતે તેના બદન સાથે ખાંધી લઈ તેને નાતવાંન અને લાચાર કરી નાખીએ. કેનેથ પોતાને આવે. હાલ જોઈ નાસીપાસ ધાઈ ગયે, અને હાય મારી ખોલીએ “જુલમગારો—જુનીએ તમે ઇલાહ શખજે કે આખર તમારો અંત ખુવારી સાથે આવશે.”

કેનેથ પોતાના દુશ્મનને જોતાં વારજ પીછાનીઆ. તેઓ કેઈ નહીં પણ એલનડેલના બેડુઆ ગરેરામ અને કેવન હતા, જેઓ એલનડેલ કેસલ તરફ જતા હતા, પણ રાહના દરમીઆનમાં ગ્રાહ હેઠલ કેનેથને સુતેલા જોઈ પોતાની નીચ મતલબમાં ફાવવા અને ઇનામ મેલવવાની કાલચપર તેઓએ તેને દગાબરી રીતે કેદ કીધે. હોતો. કેનેથ આ ખંને જોનાને તે શતના બરાબર જોયા હતા, અને એલનડેલ તથા તેમના વચ્ચેની તે શતની પાતચીત હપરથી તેને એવું લાગ્યું કે અમીર એલનડેલનાં કેઈ આગલાં છુપાં પાપનો બરમ આ ખંને જોનાના હાતમાં છે.

કેનેથને જખરીથી જકડી તેના ઘોડા હપર નાખીએ અને હવે આ એ દગલખ ખાંજે આ બહાદુર જવાનને એલનડેલ કેસલ તરફ લઈ ચાલ્યા. અમીર એલનડેલ જે કેસલના ચોકમાં ફરેતો હોતો તે કેનેથને આવી સખતી વચ્ચે પાછો પોતાને હાત આ-વેલો જોઈ ઘણાજ હરખમાં આવી ગયે અને તેજ વખતે પ્રકારીને કાંઈ બોલવા જ-તો હોતો, પણ તેવામાં એક જખરા ધડકા સાથે પેલા દીવાનખાનામાં ટોંગેલું પેલું ગભવર બખતર જમીનપર એકાએક દુટી પડીયું.

અમીર એલનડેલ આ નવે બનાવ બનેલો જોઈ હીલમાં કાંપવા લાગે, પણ મન ઠેકાણે રાખી બોલીએ “કેમ નીચ નીમખહરામ ચોર, દુનીઆમાં તુ કેટલા જખ

ધધ ઇવનાર છે. એક વખત તું સુલી પરથી ખસી ગયો, ખીલ વખત હં નખારને ખચાવતાં ખચી પણ ગયો, આવતી કાલે સહવારના તું કેમ બચે છે તે હું જોઉં છું. સરદારે, પકડો આ ચંડાલને અને એના દગલાના ગજવામાંથી અમીર ગલેનગીલને પકડવાનું સરકારી હુકમનાં મું કહાડો. હું ધારૂં છે કે તે એની પાસે જ હશે. વીનટન, જલદીથી કીલ્લાના કંચરા ઉપર સુલીને ઉભી કરાવ, હું કસંમ લઈ કહું છું કે આવતી કાલે આ ચંડાલને તે સુલી ઉપર હું સહાવીશા વગર રહેનાર નથી.”

“એલનડેલ” કેનેથ ધીમે અવાજે બોલીએ. “તું જીલમગાર મારો હડહડતો દુશ્મન થાઈ લાગો છે, પણ તારો વખત હવે બસ યુકો છે. તારા દલાડા હવે ગનાઈ સુકેશા લાગે છે, અને તું જાણીને કાંપ, કે તારો અંનમ-તારું સેવટ-કડીપણ સારું આવનાર નથી. તું મારી ઉપર સખતી ચુલર, પણ મારો સાહેબ તે સખતી ખમવાને માટે મને શક્તીવાન કરી ચુકો છે.”

એલનડેલના સરદારે એ કેનેથના ગજવામાંથી ગલેનગીલને પકડવાનું સરકારી હુકમનાં મું બિચી કહાડી એલનડેલને આપીયું, અને તેજ વખતે એલનડેલ કેનેથને પોતાના કેસલના ઉંડા ગારમાં જંચરથી જકડી કેદ કરવાનો હુકમ કરી શકે.

પ્રકરણ ચાલીસમું.

ઉધમાં ચાલનાર.

અકસોસ ! નીરકોશ કેનેથ ! તની બર ઉમેદનો કેવો કવખતે ભંગ થયો. જ્યાં તે એક વખત માલકમના ખુનના વાંકને માટે પહુરેજ પડેલા હતો, ત્યાં ફરીથી એકવાર પોતાના મોતને મલવા જંચરથી જકડાઈ પડીયો.

આવતી કાલે સહવારના પોહોરમાં તેને સુલી ઉપર લટકારી દેવાનો એલનડેલે વીચાર કીધો અને તેથી કીલ્લાના કંચરા ઉપર સુલીને ઉભી કરવા માટે શતારાત વીનટને હુકમ પરમાણે બાદમીએને ડાંમે લગાડી દીધાં. એલનડેલે ગરેશમ અને દે. વનને મોટાં ધનામે આપી વલતે દીને રવાના કરવાની ગોઠવણ કીધી, અને આવતી કાલે અમીર ગલેનગીલ અને માલકમને પેલાં સરકારી હુકમનામાંની રૂએ પકડી શા-જને સવાધીન કરવાનો વીચાર કીધો.

વાંચનારના ધ્યાનને હવે જરા કેનેથના ખંદીખાના તરફ ખેંચીએ ધધએ. આવી રીતે સખતીમાં ગીરકૂતાર થયા છતાં-આવી રીતે પોતાની જંદગી જોખમમાં આવી પડવા છતાં અને આવતી કાલે સહવારના પોતાને સુલી ઉપર લટકવું પડશે એવું જાણવા છતાં કેનેથના દીલમાં કોઈ કુદરતી ખખરોથથી ધીરજ એવી રીતે ધર કરી બેઠી હતી કે, તે આવું સીધા ખંદીખાનામાં નીરાંતે પોતાના વીચારોમાં પડી રહેલો. આવા સીધા ખંદીખાનામાં કેનેથ તનહા પડેલો હતો તેવામાં જેને પોતાના

ખંદીખાનાંના ગારમાં ચોતરફ રૂપેરી રેશની હવામાંથી નીકળતી હોડી. થોડી પલમાં તેને પોતાનાં ખંદીખાનાની ચારે બાજુની દેવાલને કાંચના જેવી સાફ અને નીરમલ પારદરશક અનેકી હોડી. એ હીવાલમાંથી તે નવે તમારો ફરીથી એકવાર અરધી રાતને સમે જોવા લાગે.

સરખાતમા તેને પોતાના ખંદીખાનાની દાબી બાજુની દેવાલ અંદરથી દૂર ન જઈ કરતાં એક સીંહાગારમાં પેલી જંગમ માહેલી ટાકણને કેદ લાગેલી જોઈ તે જણાઈ દલગીર થયો. પેલી ટાકણનો આગે હાલ જોઈ કેનેય દીલથી દલગીર થયા, અને આવા દેજખથી વધારે ડરામણા ગારમાં તેણીને કેદ પડેલી જોઈ હાય મારી જોડીએ “ યાદ ચુકું. આએ યોરત અગરજે આ ખંદીખાનાના આત્મથી મરી ગઈ તો, મને લાગેછે કે મારી ઉમેદનો કેટલો એક પલમા ફૂટા થયો. સખાખ મને લાગેછે કે એ મારે વીશે કાંઈ જાણેછે પણ તે કહેતાં અચકાયછે. આ લોચીત ખનતા ખનાવેના ભેદ અને જરમથી એ જાણીતી હોય એમ હું ધારુંછું. પણ એક કંગાલનાતવાન અખલાને આવા સીંહા—

પણ તેટલાં તેને તે દેખાવને બદલાતા જોયો અને ઘુરતજ તેણી નજર તેને આ-વતી કાલે ફાંસી દેવા માટે કંઠરા ઉપર ઉભી કરેલી ઝુલી ઉપર પડી. પોતે આવતી કાલે આફાંની ફનીઆથી કુચ કરી જનારછે એવું તે જાણતો હતો, તે છતાં તેના દીલમાં કાંઈ પણ તે વીરો ડર કે દહેશત પેલાં યાદ નહીં, અને ધીરજથી આસપાસ નજર કરવા લાગે, તેટલાં દેખાવને દેવડના આકારમાં તેને બદલાતો જોયો. ત્યાં તેને ફરીથી પેલા પાપીને પોતાની છાતી કુટાતાં અને હાથ મારતાં જોયો. આ બોજ મરતએ કેનેયને તે પાપીનો ચહેરો ખરેખર દેખાયો. કેનેયે તેને જોતાં જ પીછાનીએ અને અજબ હાથ જોડી હોડીએ “ વીનટન—બેશક વીનટન—બેશક વીનટન પોતેછે. એની શીકલ કેવી ફેરવઈ ગઈછે. બેશક એ મહાપાપી હોવો જોઈએ. પેલી સીંહા રાતે બેઠકતા પાપી—પેલા સંજેમરમરના મીનારા આગલ પસતાવો કરતો શુંનેહગાર એજછે. ખરેખર એનો જીવ રાતનાં જંથી બેસતો નથી. અને તેથીજ આવી મધરાતે પોતાના જીગરનો ઢંખ ફજવવાના ફાંફાં મારેછે.” પણ તેમાં તેને કાને કોઈનાં પગલાંનો અવાજ સંભલાયો. પેલો તીલસમાતી દેખાવ અને જેબી રેશની નાજુદ થઈ અને ખંદીખાનામાં જાણે કેનેય એખલો પડીએ. થોડીપલમાં પેલાં પગલાં તેને નજદીક આવતાં સંભલાયાં, અને બહારથી ખંદીખાનાના દરવાજા આસપાસ રહી ઉઘડીઆ અને કારભારી વીનટન પોતાની બર ઉંઘમાં પોતાના હાતમાં એક સલગાવેણું ફાંસજ લઈ કેનેયની સાંમે આવી ઉભો.

વાંચનાર જાણેછે કે વીનટનને ઉંઘમાં ચાલવાની આદતછે. તેવી તેની હાલતમાં તે દેવડમાં અને જંગલમાં અરધી અરધી રાતે બેઠકતા હોતે. મારમર અને જવા-ફરેથી કેનેયે વીનટનની આ આદત વીરો સાંજણેજ હોવાથી આ વખતે વીનટનને પોતાની પાસે જોઈ તે ધણે અજબેખ થયો નહીં.

વીનટન કેનેથની સાંમે આવી હો. રહેશે, અને ટુરતન તેને પોતાનાં ખીસાં-
માંથી એક કુંચીનો મોટો ઝુમખો કઢાડી કેનેથને હાતે પગે ઘાસેલી ખેડીનાં કૃષ્ક
ખોલી નાખીઆ. તેજ વખતે ખણણણ અવાજ કરતી જંછરો અને ખેડીઓ કેનેથ-
ના હાતમાંથી જમીનપર પડી અને તેના અવાજથી ગભરાઇને વીનટન પોતાની બર
છાંધમાંથી અમકી જાગી હઠીઓ. તેને પોતાની હાલત ટુરતન ઇલાહ આવી. આંખના
પલકારામાં પાછો હુમસો કરી જેર કરવા તે કેનેથ ઉપર ટુટી પડીઓ. ખહાડર કેનેથ
તેને આસાનીથી જમીનપર પટકી તેની છાતી ઉપર ચઢી ખેડો, અને પેલી કુંચીનો
ઝુમખો તેના હાતમાંથી છીનવી લઇ તેને કહેવા લાગો, “અગરજો એક હરફ વટીક
ખાલશે—એક ચીસ પણ પાડશે તો એમજ નાજ કે વું મરીજ ગયો. વું નાજી છે કે
આવતી કાલે મને સુલીપર ચહાવનાર છે. ત્યારે આવે વખતે કું મારો ખચાવ નહીં
કરું તો કયારે?”

કેનેથને આવી રીતે હુલડ ખનેલો જોઇ વીનટન તેને તાણે થયો. કેનેથે ટુરત-
ન તેના હાત પગ જંછરો અને ખેડીથી જકડી લીધા, પોતાની આવી ખતંગ હાલત
જોઇ ઘાસતીથી વીનટન ખેડોશ થાઇ પડીઓ, અને ખહાડર કેનેથે પેલી કુંચીનો
જુમખો લઇ બંદીખાનામાંથી ખહાર નીકળી દરવાજાને બંધ કીધા. જેવો તે કેદમાંજ
છુટો તેવાજ પેલી જંગલ માહેલી ઓરતને છોડવવાનો ખયાલ તેના મગજમાં આ-
યો. તેજ વખતે તે તેણીના બંદીખાના તરફ ગયો, અને દરવાજા ઉઘાડી તેણીને વ-
ગર ધીસે ખહાર નીકળી પડવા કહ્યું.

“તારું આ જગાપર કેવી રીતે આવ્યું થયું.” પેલીએ ધનીજ અનઅેખી સાથ
પ્રશ્નકીયું. “અને તારા હાતમાં આ બંદી—

“વાત કરવાનો વખત નથી.” કેનેથ ખોલી હઠીયો. “આપણને નહાસવું
જોઇએ. પણ તારી પાસે કું એકજ મહેરખાની માંચણ કે, પેલો બેઠ, તે જે તે દીવસે
કહેના આનાકાની કીધી હતી તેનો એક હરફ—

“કદાચ વું મારી પર ચરસે થરી.” પેલીએ કહ્યું. “કદાચ વું મને તારો દુશમ
ન સમજશે. કદાચ વું મને મારી નાખશે. સખળ તારો આ હાલ મારાથી થયો છે.
હા-કું કમનસીબ કંગાડને લીધે આટલું બધું વુંને ખમવું પડે છે.”

“નહીં નહીં.” કેનેથે કહ્યું, “વું ખરેખર મારા જનમના બેદથી નાજીતી છે.
તેનો બેઠ વું નાજી છે. કું વુંને માફ કરશ. ગમે તે બને પણ કું તે કુંને માફ કરશ.
જીદાને હાજર નાજર નાજી કું કહ્યું કે વુંને ખીલકુલ માફ કરશ. ખસ મને એ-
ટલુંજ કહે કે વું કોણ છે, અને મને વું કેમ ઓલખે છે.

પેલી હાકણે કેનેથના કાંનમાં થોડા ખોસો કહેયા. તે સાંભલતાંજ કેનેથના હા-
તમાંનું કાનસ જમીનપર ટુટી પડીયું અને તે રોડા કાડી ઉછલતી છાતી અને ધપક-
વાં દીસે પેલીના ચહેરા તરફ ટીકીટીકી જોઇ ખોલીયો “કું કું ? કું ? એ મારી-
મારી * * * * *

કેનેયની ઊભી બરાઈ આવવાથી તે વધારે કાંઈબી જોતી રહીઓ નહી. “હું
તુંને માફ કરી છુટો. મારી છંદગીની તવારીખનો આ બરમ તે ખુલ્લો કીધો”
હઠ, હઠ અને દુધ ધવાડી ઉછીરનાર-પારી ખચગીમાં પાલનાર. હઠ હઠ હું હું—

અને કેનેય હરખનો મારીયો હવે રડી પડી તેણીને વલગી પડીઓ. “હવે કુ-
નીયામાં તું કંગાલીયત જેવું કાંઈપણ જોતી નહીં. અપના તારા દીવસો નજીક
આવી લાગાછે. પણ હવે હીઆં વધારે વાર રહેવું જોખમ બરીકુંછે. હીમતથી તું
મારી પાછલ ચાલ.

દુરતજ તેઓ ત્યાંથી નીકળી કેસલના ચોગાનમાં ફાખલ થયાં, અને દુકમાં
એક કલાકના અરસામાં આ બે બંદીવાનો લીનડએ કેસલ તરફ સહીસલામત જઈ
પુગાં.

પ્રકરણ એકતાલીસમું.

લીનડએ કેસલ.

સહવારતું પોહોર પડતાંજ એલનડેલ કેસલ માહેલા બે બંદીવાનોને ઝુલીપર
અહડાવવાની હોડમાં સર થાઈ. નોકરો અને નકરો હીયાંથી ત્યાં હોડવા લાગા, અને
સવારો થોડેસવાર થઈ ચોગાનમાં ઉભા. એલનડેલે વીનટનને જોલાવવાનો કુકમ
કીધો અને તુરતજ માલમ પડીયું કે કેસલમાં વીનટન મલે નહી. વીનટનને શુભ
ધાએલો સાંભલી એલનડેલના ગબરાઈનો પાર રહેયો નહીં. ઉંઘમાં આલવાની તેની
છુરી આદતથી પોતે જાણીતા હોવાથી તેને છુરી આગાહી વરતી, અને દુરતજ બંદી-
ખાનાની કુંચીની તેના ઓરડામાં સોધ કીધી. વીનટન સાથ કુંચીઓ પણ શુભ થાઈ
છે એવું જાણતાંજ તે માણસો સાથ બંદીખાના તરફ હોડીઓ. દરવાજા કુલ્લકથી બંધ
કીધા હતા, પણ જખરીથી બાજ જોતાંજ તેમાં કેનેયને ખદલે વીનટનને જોઈ તે
સરવે ખનાવતું કારણ સમજ ગયો. વીનટન કરગરી રડી પડીઓ, અને જે કાંઈ બની
યું તેમાં તેનો કાંઈ પણ વાંક હતો નહી એમ સમજાવવા લાગો.

એલનડેલ હવે નાસીપાસ થાઈ ગયો, અને હવે છું કરવું અને કયો રસતો લે-
વો તેના વીચારમાં પડીઓ. પણ વાંચનારતું ધ્યાન આપણા ખલાફર ઝુઆફર તરફ
એમીએ છંધએ.

પોતાની સાથ પેલી જંગલ માહેલી ફાકણને લઈ કેનેય લીનડએ કેસલ તરફ
જઈ પુગો. મોટી શતને સમે લીનડએ કેસલનો કારબારી, કેનેયને પેલી ઓરત સાથ
જોઈ બેઠેદ અજબેય થયો, અને ઘણી મોટી ખુશી સાથ બંને જનને કેસલમાં ઉ-
તારો આપીઓ. પણ ખખર કહાડતાં કેનેયને માલમ પડીયું કે અમીર મહેનગીલ લી-
નડએ કેસલમાંથી નીકળી પોતાના રસાલા સમેત દનખાર કેસલમાં રહેવા ગયો હતો,
કેનેય આ નવી ખખરથી ફલગીર થાયો. વધુ ખખર કહાડતાં તેને માલમ પડીયું કે

જયાદરે અને મારમર પોતાની મુસાફરીથી તેજ સાંજના લીનડે કેસલમાં આવી પુગા હતો. પેલી ઓરતની પુરતી ખીજમત કરવા અને સારે પોશાક પહેડાવવાની કેનેથે કારબારીને તાકીદ કરી અને પોતે આરામ કરવા ગયો.

સહવારનું પોહોર આપણા જવાનને માટે બેખખર લાવ્યું. એક ખખર તેને એવી મલી કે અમીર એલનડેલ ગણેનગીલને પકડી રાજપરધાંનેને સવાધીન કરવાની તક આપી કરેછે, પણ ખખર પડતાં બીજા ખખર તેને એવી મલી કે પાયતખત ખાતે ખસવો સલગી ઉઠીઓછે. રાજપરધાંનેનો જીલમ રહઅતથી ખમાતો નથી, અને રહઅત તેથી નવું રાજ સ્થાપવા અને જીના પરધાંન મંડલને વીખરી નાખવા માંગેછે. કેનેથને આ ખખરે ખરેખર ખુશી કીધી. સખખ બે હાલતું પરધાંન મંડલ ખદલાઈ જાય તો તેઓએ અમીર ગણેનગીલને પકડવા માટે કહાડેલું હુકમનામું રદ ગનાય. આ નવી ખખરની વધામની લઈ કેનેથ ગણેનગીલને મલવા દનખાર કેસલ લેરફ જવા લીનડે કેસલમાંથી જયાદરે સાથ નીકળીઓ.

મકરણ બેતાલીસમું.

કરણીનું ફલ—જીના પાપીઓને નવી સજા.

દનખાર કેસલ એક જંચી પાહાડની ટેકડી ઉપર ખાંધેલો હતો. તેની જમની અને ડાબી બાજુ ઉપર બે બપંકાર ઉડી ખીનો પોતાના ડરાંમણા મોહોડાં વકાસી પડેલી હતી, અને કીલ્લાની આસપાસ ફરતી જંચી દેવાલ બરી લીધી હતી. પાછલી બાજુનો રસતો રાહાદારીના ઉપયોગને માટે ખુલ્લો હતો, પણ તે બહુ સાંકડો અને ટેકાદરીઆ વાલો હોવાથી રાહાદારોઓને ત્યાંથી ઘણીજ સંભાલથી જવું પડતું હતું, સખખ તેની પાસેજ પેલી જંડી ખીન આવેલી હતી.

અમીર દનખાર જીલની સજામાંથી બચી દનખાર કેસલમાં આવી પોતાના ખચાવમાં લડવા તે ચાર રહેલો. લીનડે કેસલ એલનડેલ કેસલની પડોસમાંજ આવેલો હોવાથી અમીર ગણેનગીલે પોતાના ફરામનેથી ફર રહેલું સલામત ધારી તેને પોતાના મીત્ર દનખારને ત્યાં રહેલું દરસત ધારીયું.

એ રીતે ગણેનગીલ પોતાના રસાલા સમેત જયારે દનખાર કેસલમાં જઈ રહેલો, તેને બીજેજ દીને કેનેથનું લીનડે કેસલમાં જવું થયું. પણ હવે તે જવાન મુસાફરે પોતાની નવી મુસાફરી જયાદરે સાથ પાછી શરૂ કીધીછે તે વાંચનારે ગયા પ્રકરણમાં જોઈ લીધુંછે.

ખખર પડતાં આપણા ખહાડુર જવાન દનખાર કેસલ તરફ જઈ પુગો. પોતાને હાખલ કરવા માટે દરખાનને ખખર કીધી, અને જેવા દરખાને તેને માટે કીલ્લાના દરવાજા ઉઘાડીઆ તેજ પહે પડોસની બાજુથી તેને કોઈની બે જંડી ચીસો સાંભલી.

ખહાદૂર કેનેથ આ ચીસ સાંભજતાંજ થોડાપરથી કૂલી પડી જે તરફથી જેલી ચીસ આવી હતી તે તરફ દોડાઓ. કેનેથને દોડતાં જોઈ જ્યાંકરે તેની પાછલ દોડીઓ. આવી રીતે તેઓને બેધડક દોડતાં જોઈ દરબાંને જીલંદ અવાજે પુકારી કહ્યું. “આ સતે આસતે ! ! એ તરફ ઉડી ખીનજે. તપાસીને દોડવું ! હલવે હલવે ! !

કેનેથે દરબાંનેનાં પુકારની કાંઈ પણ દરકાર કીધી નહીં, પણ તે કીલ્લાની પાછલી બાજુ જ્યાં પુગો ત્યાં જતાંજ તેને કાંને એક ઉંડી ચીસ જમની બાજુની ખીનમાંથી નીકલતી સાંભજાઈ. કેનેથે ખીનમાં નજર કીધી તો, તેને કોઈ આદમીને ખીનમાં થોડા સમૈત પડેલા હોતા. કેનેથે ઘુરતજ તે ખીનમાં ઉતરવાનું જોખમ બરોડું કામ માથે લીધું, અને જ્યાંકરે સાથ તેને નીચે ખીનમાં હલવે હલવે ઉતરવા માંડીયું. તે છેક નીચે ઉતરી તપાસ કરવા લાગે તો તેની અજ્યબીનેા છું પાર ! ! તેને પોતાના હડકડતા દુશમન ગરૈશમ અને દેવનને પોતાના થોડા સમૈત ખીનમાં ગપડી પડેલા હોતા. ગરૈશમનેા ચહેરો ખીલકુલ છું દાઈ ગયો હતો અને તેના હાત પગ બાંગી ગયા હતા, અને દેવન પોતાના થોડાના વજન હેઠલ દબાઈ ગયો હતો. ગરૈશમ હજી જવતો હતો, અને પોતાની અંતની સેવતની ઘડીએ કેનેથને પોતાની આગલ આવી ઉંડી ખીનમાં પોતાની પાસે દબેલા જોઈ શ્રીને અને દબાઈ જતે અવાજે બોલીઓ—“ કેનેથ તારી ફવા મને કૂલીછે. હમારો અંત તારા કહેવા પરમાણુ જીરી રીતે આવ્યો છે. પણ તારી ઉપર ખુદાની મહેરછે, અને તે હું મરતી વખતે જોઉં છું.”

“હા. મેં એમ કહ્યું હતું.” કેનેથ દયાણુ અવાજે બોલીઓ “પણ તે હું મારી નજરે નહીં જોતે તો વધારે સારું.”

“નહી, તે વધારે સારું થયું.” ગરૈશમ બોલીઓ “હું કંગાલ-પાપી. હમો અને જને તારો મોટો શુનાહ કીધોછે. માફ માફ કરજો. પણ કેનેથ મરતી વખતે મારે કાંઈ કહેવુંછે. હમારો જીજીન પાપો અને કાંમેની સજા આખરે હમોને વાજબી રીતે મળીછે. કેનેથ મારી પાસે આવ. મારામાં બોલવાની હવે તાકાત રહી નથી. મરતી વખતે તારી આગલ હું એક ભેદ જીલ્લો કરું છું, જે ભેદ આજ ચોવીસ વરસ થયાં બરમના પરદામાં વીટલાયલો રહ્યો હતો.

બોલ ! બોલ ! ! અરે જલદી બોલ ! ! હું તુને સરવે માફ કરું છું. ‘કેનેથે જીલ્લો ઝડપથી કહ્યું’ જલદી બોલ.

“હા હું કહું છું” મરતે અવાજે ગરૈશમ બોલ્યો “સાંભલ અમીર એલનડેલ મારો હડકડતા દુશમનછે—તે મું સારી કાંની જાણેછે—અને હવે હું તેનો જીન તારા હાતમાં આપુછું—તેની આખર—તેની ડોલત—તેની મીલકતએ સરવેનો જરમ હું મુંને કહું છું. ચોવીસ વરસની વાત ઉપર અમીર એલનડેલ જ્યારે “કેરેદોક” ના સાધારણ નામથી એલખાતો હતો, ત્યારે હમો-હું અને મારો સાથી દેવન એલનડેલની પટાસનાં જંગલમાં બરાઈ બેઠા હતા. હમારી સાથ ખીનટન પડ્યો હતો. કેનેથ, તે વખતે હમોએ ત્યાં અરધી રાતે

ગરેશમે મરતી વખતે કેનેયના કાનમાં પોતાનાં પાપી કાંમીનો ખુલાસો કીધો. કેનેયે તે ધ્યાનથી સાંભળી લીધું. પણ તે સાંભળી, તે ઘણા અબઝમેજ થયો નહીં, સખખ પેલી જંગલ માંહેલી દાકણે તેની આગલ જે કાંઈ કહ્યું હતું, તેને મલતોજ આ ખુલાસો હતો.

“હા, હવે-હવે મને સમજ પડી કે એલનડેલ મારા જીવનો દુશ્મન શા માટે થાઈ લાગે છે” કેનેય મનમાં બોલીઓ.

“કેનેય, ખુદા તારું ભલું કરે”. ગરેશમ મરતી વખતે બોલ્યો. “અને તારી ધીરજનો ખદશો આપે. મને માફ કરજો આ ખડાદુર જવાન—વુંજ—વુંજ—સા—ઓ—અ—ને—ખ—રો—

ગરેશમે આ ભેદ બરીઆ ખુલાસાના બોલો બોલતાં પોતાનો જીવ મુકીયો, અને કેનેય આવી રીતનો ખનાવ જોઈ વીચારમાં પડીઓ. તેને ગરેશમ અને દેવનની લાસને ત્યાંથી બહાર કહડાવી દનબાર કેસલની પડાસમાંજ દફન કીધી, અને પોતે હવે દનબાર કેસલમાં હાખલ થયો.

પ્રકરણ તેનાલીસમું.

૧૪૯૪ નો બલયો.

૯૦ સ. ૧૪૯૪માં સ્કાતલડની તવારીખમાં કાંઈ જાણવા જોગ ખનાય નોધાય જો આજે આપણા દીકામાં આવે છે. એ ખનાવ પાયતખત ખાતે સલગેલો નાશકારક ખલવો હતો. રાજમંડલના કફેડા કારબારથી-તેમની રાજનીતી અને જીલમથી રહયત એજરીના ખુરા મરજથી જલક થાઈ રહી હતી, પણ સેવડે તે મરજી એટલી તો જો-રથી ક્રાંતી નીકલી કે તેણે પરીણામ એક નાશકારક બલવામાં આઠ્યું. પરધાન મંડલ ને ખદલી નાખવાની રહયતની માંગની સાંમે પરધાંનેએ સખત ઇલાજ લીધા, પણ રહયત તેમને સરજી જવાને ખદલે વીરૂધ પસના અમીરોને સરજી ગઈ. તેઓએ તેમની માંગણી એક અવાજે કજીલ કીધી, અને પોતાની માલમીલકત-દોલત-હુરામત અને લશકર સરવે સરજી આવેલી રહયતના ખચાવમાં નાખડવાનો ઠેડાવ કીધો. રહયત આ નવા અમીરોનું પરધાન મંડલ ઘણીજ ખુરીથી કજીલ કીધું, અને જુના પરધાન મંડલને લોખેરી નાખવાની સરત કીધી. આ નવા પરધાન મંડલમાં અમીર દનબાર—ગલ્લેનગીલ—અને લીનડજે આગેવાન થયા, અને બીજા પડાસના અમીરો એ તેમને ટેકો આપ્યો. એક જખરી ફોજ આ નવા પરધાન મંડલે રહયત સાથે મલી જઈ ઉભી કીધી અને પાયતખત ખાતે એક બારી જંગ નવા અને જુના પરધાન મંડલ વચ્ચે સલગીયું. કેનેયે આ બારી જંગમાં લશકરની સરદારી લીધી. રહયત એકજ અવાજે તેને શાખાસી અને વાહવાહના પુકારથી ખુબારકખસી આપી લીધા.

લીધો, અને અમીર દનપારે લશ્કરનો પાછલો આગ પોતાની સરદારી હેઠલ રાખી-
યો. અમીર ગલેનગીલ માલકમ અને લીનડોએ તેવીજ રીતે ઉલ્લતથો આ જંગમાં
જંગ મચાવવાનું ખીકું ઝડપી લીધું, અને હવે પાયતખત ખાતે કુચ સર થાઇ.

એક જગર જંગ મચી રહ્યું. મધ્યાંન ખપોરે આક્રતાખના પરકારાતાં તેજ
કીરણો વચ્ચે શમશીરના ચમકારા અને બાલાના ખણખણાટથી મેદાન ગાજી રહીયું.
ધુલડારાથી આક્રતાખ ઢંકાઇ ગયો—વાદલ કાંપવા લાગ્યું—અને રોશન રોજ સીંહા થાઇ
ગયો. હોરડાના પાણડ અને જખમીઓની ખરાડથી આસમાન હલ મારવા લાગ્યું તથા
જોડીની નડોરોથી જંગલ કાંપવા લાગ્યું. ખાષ બેટાને અને બાઇ બાઇને ગોસપંદ
મીસાલ જખેલ કરવા લાગ્યા. એ સરવેમાં ફેલાદી ખખતરથી ઢંકાએલો પેલો મુરો
સીપાહસાલ્દાર—પેલો ખહાદુર જવાન—પેલો દુખના પાણડ ઉપર ચડડતો મુસાફર કેને-
થ સેલેકડાને જમીન ઢોસત કરતો હતો. રણસંઘરામમાં તે એક સીંહની માફક હીયા-
થી ત્યાં અને ત્યાંથી હીયાં પોતાની તલવાર લઇ ઢોડતો અને દુશમનોને જમીન ઢોસ-
ત કરતો હતો.

અમીર એલનડેલ અને ઇનદલ્દે જંગનું સેવટ આવી છુરી રીતે આવેલું જોઇ
ખીક ફેરવી નહાસવા માંડીયું. લશ્કરના ઢોડવામ અને ગરખડનો લાભ લઇ નહાસી
જોઆ એલનડેલ કેસલમાં જઇ બરાઇ બેઠા.

* * * * *

સેવટે ક્રૂતેલ નવાં પરધાંન મંડલની થાઇ. ગલેનગીલને વડા પરધાંન તરીકે
સ્કાતલે—ડની રખતે પસંદ કરી સુંટી કહાડીયો, અને અમીર લીનડોએ—દનપાર
અને ખીજઓને પરધાંન તરીકે નેમીઆ. કેનેથને સ્કાતલ—ડના લશ્કરી ખાતાનો વડો
ખનાવીયો અને એ રીતે જંગનું સેવટ નવા પરધાંન મંડલની તરફેનમાં ઉતરીયું.

૧૪૯૫ ના નવા સાલમાં નવા પરધાંનમંડલની રાજનીતીથી પાયતખતમાં સ-
લાહ સંપન્ન અને આબાહી ફેલાઇ. જુના જુલમી કાયદાઓ અને રઇયત ઉપર નાખે-
લા ગેરવાજખી કરો આ નવા પરધાંનોએ કહાડી નાખીયા, અને રઇયત સરવે રીતે
સુખ અને સનતોશથી વસવા લાગી.

પ્રકરણ ચુમાલીસમું.

કેનેથની નવી સરત.

પોતાની ધારેલી ઉમેદના આવી રીતે ભંગ થયો—પોતાની ઇજ્જત અને હોરમતની
આવી રીતે ધુલધાની થાઇ—પોતાની આવી પડતી હાલત આવી તે વીરોના વીચાર કર-
વા એલનડેલ કેસલમાં બંને મેકઆલપીનો અને એલનડેલ બેઠા. નવું પરધાંન મંડ
લ હવે જરૂર તેઓને ન્યાયની અદાલતમાં ધસડશે, તેના વીચારમાં પડીઆ. એક

બટવાડીઆં સુધી તેઓ એ વાત ઉપર ધીરજથી જીઆર કરી એવા કડાવ ઉપર આ-
યા કે મરણ સુધી તેઓએ અરસપરસ પોતાના કોલ ઉપર આસતવાર રહેવું.

અથવાકીયું પૂરું થતાંજ સમીસાજને વખતે રાજ પરધાનનો પેગામચી એલન-
ડેલ કેસલ આગલ દોડને ઘોડે આવી દરવાજા આગલ હોયો. એલનડેલ પોતાના ડોન
સતો ઇનદબ્દ અને એથ સાથે કેસલના ચોકમાં ફરતો હતો. પેગામચી એલનડેલને
ચોકમાં ફરતો જોઈ જીલંદ અવાજથી બોલીઓ "નામવર અમીર એલનડેલ તથા
અમીર ઇનદબ્દ અને એથ રાજપરધાનના હુકમથી તમો માટે હુ ખાસ પેગામ લાવ્યો
છે. પરધાનના હુકમથી સરદાર કેનેથે એલનડેલ કેસલથી ત્રણ માઈલને તકાવતે
પોતાના લશકર સમૈત મુકામ કીધું છે, અને તમો નામદારો અગરજો પરધાન મંડલ-
ની સરતો નાકજીલ કરશે. તો આવતી કાલે સહવારના સરદાર કેનેથ એલનડેલ તથા
મેકઆલપીને કેસલ ઉપર ધસી જઈ તેને મલેલા હુકમ પરમાણુ કાંમ કરશે.

"રાજપરધાનનો છું સરત છે !" એલનડેલે આનુરતાથી પુછીયું.

પેગામચી—રાજપરધાનની સરત એવી છે કે તું નામવરે અને અમીર
મેકઆલપીનેએ પોતાની બાંકી ચાલ માટે પુરતી તોજેસ કરી અમીર ગલેનગીલ
અને સરદાર કેનેથની માસ માફ માંગતી, અને પોતાની મીલકતનો અરધો ભાગ રા-
જપરધાનને સવાધીન કરશે. અમીર એલનડેલ આ દરખાસતનો એક ચોકસ જવા-
બ લેવા હું આવતી કાલે સહવારના પાછો આવશ.

પેગામચી પરધાનમંડલની દરખાસત જાહેર કરી જતા રહેયો અને અમીર
એલનડેલ વીચારમાં પડીયો.

હું વીચાર તું એ કીધો મારા ડેસત ? "એલનડેલે પુછીયું". પરધાનની સરત
વીશે તુ હું ધારેછે?

"એલનડેલ" એથ ઘાડા અવાજે બોલીઓ "આપરા કેસમ યાદ કર. દુશ
મનની માફી ચલાવી તેના કરતાં લડાઈમાં મરવું વધારે સારું છે. મેકઆલપીનો કહી
પણ આપેલાં વચનથી પાછા ફરતા નથી, અને દુશમન પાસે કદીપણ માફ મા-
ંગતા નથી."

એથ ચુરસાચી ખીજવાઈ ગયો, અને એલનડેલના ચહેરાપર કપટ અને હગા-
નો છાપ જોઈ તેની મતલબ સમજ ગયો.

ઇનદબ્દ અને એથ એલનડેલના મન માહેલું કપટ સમજ ગયા, અને પોતા-
ના બચાવમાં જોખી કાંઈ થાય તે કરવું આજ રાત પછી નકામું સમજવા લાગા. કેને-
થની માંગનીને તેઓ ધીકારવા લાગા અને આજની રાત સીવાય પોતાના બચાવને
માટે વધુ વખત રહેયો નથી તેથી અફસોસ કરવા લાગા. આવતી કાલે જો તેઓ માફ
નહીં માંગેતા કેનેથ કીલ્લા ઉપર ઘેરો નાખશે તેથી તેઓએ નહાસવું દરસત ધારીયું.
એવા વીચારમાં તેઓ મથગલ હતા તેવામાં તેઓએ કોઈના પગલાંને ધનોજ

પીમે. અવાજ સાંભળીશો. ધીમે રહી તેઓએ પોતાના દીવાનખાંનાનો દરવાજો ઉઘાડી બેસું તો વીનટનને તેઓએ એલનડેલના દીવાનખાંના તરફ જતાં જોયો. આવી મોડી રાતે વીનટનને એલનડેલના દીવાનખાંના તરફ જતાં જોઈ તેઓને કાંઈ શક પડીઓ અને તેથી તેઓ તેની પાછલ હાથે હાથે ગયા. વીનટનને એલનડેલના દીવાનખાંનામાં દાખલ થઈ દરવાજા ખંધ કીધા અને મેકઆલપીનો કાન ધરી તેમની પાત સાંભળવા લાગ્યા.

વીનટન—અમીર આવી અરધી રાતને સમે મને બોલાવવાની શું જરૂર પડી.

એલનડેલ—વીનટન, હવે કાંઈ ઇલાજ બાકી રહેયો નથી. પરધાનોની સરત મેં તુંને કહી સંભળાવી છે. શું કરશું તે મને બીલકુલ સમજ પડતી નથી. હું અરધી દીવાનો યાદ ગયો છું.

વીનટન—ધીરજ—જરા ધીરજ ધર નામદાર.

એલનડેલ—ધીરજનો વખત નથી. આવતી કાલે આ કીલ્લો ફરામનો ઘેરી લેશે. અકસોસ, પેલા કસાઈઓ સાથે કોલ કરી હું ફરી પડીઓ છું. અગરને મેકઆલપીનો સાથના કોલકરારને વલગી હું લડું છું, તો મારી ખતરી છે કે કેનેથ આગલ કદી પણ હું કાની શકનાર નથી. વીનટન, એ કેનેથ વીશે મને કાંઈ સમજ પડતો નથી. એ બાલક તેજ છે. ખરેખર ખુદાનો ગેબી હાત તેની મદદ નીકડી શકાઈ. તેની સાથે લડવાના કાંઈ કાયદો નથી. હું તારી સલાહ માંગું છું. શું શું કરે છે?

વીનટન—ખરેખર મેકઆલપીનો સાથે કોલ કીધાથી ખોટું થયું છે.

એલનડેલ—તે કોલકરાર નાંમનાજ હતા. તું શું એમ ધારે છે કે ઇવલીનને મારા કોલ પરમાણે ઇનદબ્દને હું આપતે. તેની મદદની જરૂર હોવાથી તેને મુરખ બનાવી મેં તેને મારી બાજુએ રાખ્યા હતા, તેની તને થોડી ખબર હતી. પણ વીનટન જાંદગી સરવેને પ્યારી છે. જીવનું સરવેને ગમે છે. ત્યારે મને મરવા કેમ ગમે?

વીનટન—જો એમજ છે તો અમીર એલનડેલ, કેનેથની સરતો તું વગર ધીસે કપૂલ કર.

એલનડેલ—ધીક. મારા વફાદાર વીનટન, તારા વીઆર પરમાણે ચાલ્યું હું નકદી કરું છું. આવતી કાલે સહવાર પડતાંજ કેનેથ ઉપર મારો પેગામ છુપી રીતે મોકલોશ. મેકઆલપીનોને તે વીશે કાંઈ પણ ખબર પડનાર નથી. હવે છ તારા દીવાનખાનામાં જા.

એ રીતે રોક અને નોકર વચેની વાતનો અંત આપી, પણ તેઓને થોડીજ ખબર હતી કે આ તેમનો સંપ અને ઠંડાવ ઇનદબ્દ અને એથ દરવાજા બહાર ઉઘાડી કાંન દઈ સાંભળતા હતા. વીનટન પાછો પોતાના દીવાનખાનામાં ગીઓ, ઇનદબ્દ અને એથ પોતાના આ છુપા ફરામનપર કીનો લેવાના વીચારમાં પડીયા, અને અમીર એલનડેલ આવતી કાલે સરવે આક્રમકાંથી મોકલો યાદ જશે એવા વીચારથી પુર નીંદની ખુશ કેશમાં બેસી પડીઓ.

પ્રકરણ પીસતાલીસમું.

મેકઆલપીનનો કીનો—એલનડેલનો અંત.

પણ તેના કીસમતની કાલી કીતાબમાં લખાયલા લેખ કદી છુસઈ ગયા નહીં હતા. એ કલાક તે એવી નીદમાં પડીઓ તેટલા તેના દીવાનખાનામાં કાલા જામાં વીટલાયલા એ કદાવર શખશો છ હુથીઆર ખંધ સરદારો સાથ ધીમે ધીમે દાખલ થયા. એલનડેલ ખુશ નીંદમાં પડેલો હતો. તેને પેલાએ પકડીને હીલવીઓ, અને ખોલીઓ “ઉઠ-ગાફેલ-સુતોછે શુ—તારો વખત ભરાઈ ચુકોછે.

એલનડેલ હથમાંથી ઉઠીઓ, અને ઘુરતજ ઇનદબ્દ અને એથને છ સરદારો સાથ આવી એકાંત રાતે પોતાના દીવાનખાનામાં જોઈ ગબરાટમાં પડીઓ, પણ કૂરેખ-થી ખોલ્યો,” દોસતો શું છે ? શું ફુશનનો આવી લાગ્યા ? જે તેમજ હોયતો—

“ નહી. નહી. કેનેથ હજી નથી આવ્યો” એથે કહ્યું. “ પણ ઉઠ—અમીર

ઉઠ—ઝડપ કર વખત જવો નહીં જોઈએ

ત્યારે તમે શું કરવા માંગોછો. “એલનડેલ ડાલા ફાડી ખોલ્યો” તમે દોસતીને તરીકે દેખાડી દગલખાજ બનોછો ?

“ દગલખાજ કોણ ?” ઇનદબ્દ ખોલ્યો. “તું” કે હમે. ચંડાલ, તારી ધુપી મસ-લત હમેએ સાંબલીછે. વધારે તકરાર કરવાની જરૂર નથી. તારા કેલ અને કરાર કેવા મજબુત હતા તેની સામેતી તારે મોહોડેથી સાંબલીછે. તે અતીઆર સુધી હ-મેને કૂરેખ દીધો—તારી મતલબ સાચવવા હમારી ખવારી કરાવી—ઇવીનના ખાખ-માં તે હમેને ખોટી આસા આપી મુરખ બનાવીયા, અને સેવટે રાજ સાંમે લડવા ઉસકેરી માલમીલકત અને જર કોલતથો ખુવાર કીધા. હમેને કસાઈની રકમમાં સુમાર દીધા તેનો ખદલો કેવી રીતે આપવો તે હવે જો. એક હરફ-એક સજીન-એક ચોસ ઘું પાડ, અને તેજ વખતે ઘું મુરફ થાઈ જમીન પર પડશે.

“ પણ તમે શું માંગોછો” એલનડેલ પુછીયું “હયા—હયા—

“ કીનો-હમે કીનો લેવા માંગીએ છઈએ !” એથે જવાબ દીધો. “ હમે કીનો મેલા હીયાં આભ્યા છઈએ, અને તારી ઉપર કીનો લેવા તને લઈ જઈએ છઈએ.

ફેકટ—ફેકટ. તેને તેઓના ફેકટ કાલાવાલા કાંધા. તેની આજુજ અને ખીનત ઉપર તેઓએ કાંઈપણ ધ્યાન આપીયું નહીં. ખીલાના ઉપરથી જોરથી ઘસડી તેઓએ તેને જમીન ઉપર પાડીઓ. તે જીમ પાડી મખાદા કેસલને જગાડે તથો તેના મોહડામાં ફુચા મારીઆ, અને સખતીથી ઘસડતા તેને કીલ્લાના કંચરા ઉપર લઈ ગયા.

“ તે રડી પડી ખોલીયો.” અરેરે ખુદા-! મારો અંત કેવી રીતે આવ્યો ! ! ! અરે મને કોઈ કહો કે તમે મને કહાં લઈ જાઓછો ?

હવે તેને માલમ પડીયું કે તેને શું સજા થનારછે. હવે તેની આંખે તેના કર-તુકો તેમની ડરાંમની શીકલમાં તેને દેખાવા લાગ્યાં. હવેજ તેની ખાતરી થાઈ કે જે સુલી

તેને કેનધને ક્રાંસી જેવા લેખી કરાવી હતી, તેજ સુલી ઉપર તેને લટકાવવા મેકઆલ-પીનો લઇ જતા હતા.

સખતીથી ધસડતા મેકઆલપીનો કીજલાના કંચરા ઉપર અમીર એલનડલને લઇ ગયા. ઇનદલે તેના મોહોડામા મારેલો દુચો કહાડી નાખી કહ્યું. “એલનડલ એક હરફ પણ ખોલતો ના. મોતના પંજમાંથી તું હવે કદીપણ છુટો થનાર નથી. તારી છેલ્લી બંદગી કરી લે.”

“બચાવો—મને બચાવો!” કંગાલ એલનડલ ખેલીઓ. હથા કરો—હું મરવાને ખોલકુલ તઇઆર નથી.”

“હયાની આસા તારે હવે ખોલકુલ રાખવી નહી.” એથે કહ્યું. કસાઇને ખાર હયા કેવી ? “એકજ પલ તારે આ ફુનીઆમાં જવવુંછે.”

કંગાલ એલનડલે હવે પોતાના મોતને આવી સીધા રાતે મધરાતને સમે પોતાની નજર સામે દીઠું. ખાસતી અને હેખતથા તેનું ગલું ચીપટાઇ ગયું, તેના હમ બંધાઇ ગયો અને તેની જબ ખિંચાઇ ગઇ તે પોતાની છેલ્લી ઘડીએ કાંઇ ખોલવા જતો હતો પણ તેવામાં ઇનદલે હુકમ કીધો અને તેજ વખતે અમીર એલનડલ પોતાના કીજલાના કંચરાપર પોતેજ લેખી કરાવેલી ક્રાંસીનાં લાકડાંપર પોતે લટકતો થાઇ ગયો.

* * * * *

રાત પુરી થાઇ. રોશન આક્રતામે પોતાની મુસાફરી પાછી સર કીધી. થોડીવાર માં આ પહાડી મુલકમાં વીજલીનાં ઝડપથી ખખર ફેલાઇ અને પડોસના ગાંમડામાં વસતા સહેકડા લોકો એલનડલ કેસલ તરફ દોડતાં જણાયાં. શા માટે ? એટલાજ માટે કે અમીર એલનડલને ગઇ રાતે ક્રાંસીના લાકડાંપર કોઇએ લટકાવી દીધોછે.

પ્રકરણ છતાલીસમું.

સભરીનેા ખદલો.

કેવી દુખભરી ખખર ! ખરેખર કેનેથ આ ખખરથી ખહુજ દુખી થયો. એલનડલનેા આવો છુરો અંનનમ આવેલો સાંભલી તે ખરેખર આંખમાં આંસુ લાવી ખેલીઓ. “એકે રને મારી તરફ ધણી નાલાએક ચાલ ચલાવી છે, તેને મારા હકમાં અતીશય ખરાબ કીધુ છે, તોપણ આવી રીતની તેને સજ થવી નહીં જોઇતી હતી.” આવા દુખ ભરીઆ હરફે ખેલી તે હલગીર થતો હતો તેવામાં જ્યાફરે ધસારાબંધ દાખલ થયો અને હરખ ભરીએ અવાજે ખોલ્યો “નામવર સરદાર—ખહાદુર સાર્હેખ હું ખુશ ખખર તુ નામવરને આપવા આવો છુ. આજ નોરોજ તુને મુખારક હોજો. આજથી તુ નામવર તારા ખરાં નામ અને નીયાનથી જગતને જાણીતો થશે. આજ રકાતલેડ થહેર આ ખખર સાંભલી તુને વધાવી લેવા તઇયાર થશે. તારી સજ્જરી અને ખીરજનો ખદલો અંતે તુને મલશે છે.

“પણ તે એ હેવાલ કોણથી બહીમો.” કેનેયે પુછીયું.

પેલી જંગલ માટેલી દાકણી મને સરવે ભેદથી બાણીતો કીધો. “જ્યાકરે ખોલ્યો.” ગરીબ ખીયારી ઓરત, અંતે તેને બરંમ ખોલ્યો ખરો.

અને કેનેયે હવે પોતાના લશકરને એલનડેલ તરફ કુચ કરવાનો હુકમ કીધો. લસકરની હરોલના બહાધુર કેનેય હતા. તેના જમના હાથ ઉપર તેના વફાદાર ફોસ્ત જ્યાકરે તથા હાબા હાથ ઉપર વડો ન્યાયધીમ હતા. તેની પાછલ મારમર અને ગીરખત હતા. અને એવી રીત ખુંમધામથી તેઓ એલનડેલ કેસલમાં દાખલ થયા. કેનેયને દાખલ થયાને ઘડો વખત નહીં થયો, તેજોજ પડાસના કેવલનો વડો ધરમચુર દાખલ થયો, અને પોતાના હાથ કેનેયના માંથાપગ મુકી આશીસ દેવા લાગો. “મુખારક તારા કદંમ આ તારા બાપીકા મકાનમાં. તારી હીમત અને ક-હવત એંધો જ્યાદા થજી, અને તે સ્કાટલેન્ડની જે સેવા બળતી છે તેથી રધયતના રૂડા આશીસ તુંને આમીન હોજી. દુખ અને આક્રત હવે તારાથી દૂર રહેજી, અને એંશઅશરત અને અમન અમનમા તું તારી જીવિ શુન્દરજી. આજથી તું કેનેયના નામથી એંલાખાને બંધ પડ્યો છે. જગતને મંનથી તું માખાપ વગરનું-નીરાધાર-નીરાશરીત ખાલક ગણાતું બંધ પડીયો છે. તારા જનમ વીરો-તારાં માખાપ વીરો-તારા હક વીરો ખલકતની ખાતરી કરવા આજ રોજે જાહેર સમાહીયાં ખોલાવી છે અને તે ખલકતની હજુર તારો જનમ ભેદ જાહેર કરવામાં આવશે. સકાતલેન્ડ તરફ એ ખખર ગઈ કાલની મોકલાવી છે. આજથી તું કેનેય નહીં પણ અમીર એલનડેલ છે.

હરખના આંધુની નહેર આપણા જવાન મુસાફરની આંખોથી વહેવા લાગી. તેના જનમનો ભેદ જાહેર થવાની ખખર વીજલીની ઝડપથી એ તરફ ફેલાતી ગઈ, અને જે કેનેયનાં નામથી ગડબડ અને ઘેઘાટ આખાં સ્કાટલેન્ડમાં મચી રહેયો હશે, તે કેનેય એકાએક અમીર એલનડેલના ખિતાબ અને મીલકતનો ખરો હક દાર વારસ કેવી રીતે માલંમ પડીયો, તે જાણવા હજારો માણસો અને સહેકડો અમીરો ખખર પડતાં એલનડેલ કેસલ તરફ આવવા લાગ્યાં.

કેનેય (જે આજથી અમીર એલનડેલ બનીયો) અને ધરમચુર એવી રીતની ગોઠવણમાં હતા તેવામાં એક નોકર દોડતો દીવાનખાનામાં દાખલ પાછ શુભણુપર પડી ખોલ્યો. “પવીતર ધરમચુર સાહેબ આ કીલ્લામાં એક શખસ મરે છે, તે મરતી વખતે પોતાના પાપનો પસતાવો કરવા તમને ખોલાવે છે.”

“કોણ?” કેનેયે પુછીયું. “મરના કોણ પડીયું છે?”

“વીનટન” નોકરે કહ્યું. “નામવર અમીર” મરનાર અમીર એલનડેલની કબ્રના સમાચાર સાંભળી વીનટન ખેલોશ થઈ પડીયો છે હાલ તે હુશીઆર થયો છે. તમે નામવરના આવવાની ખખર પડતાંજ અને તમે નામદાર અમીર એલનડેલના હકદાર વારસ તરીકે જણાઈ ચુકા હોયો એવી ખખર સાંભળતાંજ તે એમગજ પાછ ગ

યોછે તે મરતા હોય એમ લાગેછે, અને પોતાના પાપનો પસતાવો કરવા માંગેછે.
“હું આલુંછું.” ધરમશરૂએ કહ્યું “ચાલ તારી પાછલ હું આલુંછું”

પ્રકરણ સુડતાલીસમું.

આપનું ખુન કરનાર કટાર.

કેનેય પોતાના માનીતા રક્ષક જ્યાકરે મારમર અને ગોલખર્ત સાથે પોતાના આપીકા દીવાનખાના તરફ ચાલીઓ. (કે જે દીવાનખાનામાં વાંચનાર જાણે છે કે અમીર ગયેનગીલ સુતે હતા.) આ દીવાનખાનું બેઠું તે આંખમાં પાણી લાવી બોલીયો “મારા નામવર આપની સુવાની જગા. એજ-એજ તે દીવાનખાનું ! !” ત્યાંથી આગલ ચાલી તેને પેલું પડાસનું દીવાનખાનું ઉઘાડીયું. (વાંચનાર જાણે છે કે એ દીવાનખાનામાં એક પૂરાનું અખતર અને થોડા શીકારના હથીઆરો જમીનપર પડેલાં હતાં) ત્યાં તેને પોતાના આપનું અખતર બીતપર ટાંગેલું જોયું. તે જમીનપર પડેલા હથીઆરો તપાસી જોવા લાગ્યા, અને તેવામાં તેની નજર એક ખંજર ઉપર પડી. આ ખંજર તે હાતમાં લઈ તપાસવા લાગ્યો, તેવામાં બે હંડી ચીસો તેને કાંને પડી. જ્યાકરે મારમર અને ગોલખર્ત આ હંડી ચીસથી ગભરાટમાં પડીઆ, પણ કેનેયે તેમને ધોરજ આપી. વધારે તપાસ કરતાં તે ખંજર ઉપર કોઈના લોહીના કીટાઈ ગયેલા ડાઘો તેને જોયા, ફરીથી વધારે તપાસ કરતાં તે ખંજર ઉપર તેને કોઈનું નામ કોટરેલું જોયું તે ઘુરતજ તેને વાંચ્યું. તે નામ “ગરેશમ”નું હતું.

“હા મારા આપનું ખુન કરનાર કટાર. તેવીસ વરસે તેં મને તેનો પતો આપ્યોછે.” કેનેય હાથ મારી બોલીઓ. “ભેદના પરદામાં વીટલાએલો મારો જનમ સેવટે ખુલ્લો થયોછે. ગરેશમે મરતી વખતે મને કહ્યું કે તેના ખંજરથી તેને મારા આપને બેળન કીધો હતો. એજ તે ખંજર.”

પણ વાંચનારને હવે સરવે ભેદથી જાણીતો થવા એકનડેલ કેસલમાં બોલાવેલી જાહેર સભા તરફ જવાની અરજ કરીએ છઈએ. પણ એ સભામાં જવા આગમ જ પ્રીય વાંચનાર આ વારતામાં ખની ગયેલા ખનાઓ પાછા તુ ખુબ ધ્યાનમાં રાખજે, સખબ જવાન કેનેયના જનમનો ભેદ જરા શુચવાડા બરેણોછે.

પ્રકરણ ઊડતાલીસમું.

કેનેયના જનમની તવારીખ—જુલીઆ લાકરખી.

આપણી વારતા સર થાઈ તેની ખરાબર ૪ વરસ આગમજ એટલે ૬૦ સ. ૧૪૮૬માં અમીર એકનડેલના ખનને બેટા એદગર અને કેરેદક એદીનખરગ ખાતે

પોતાના આપથી જુદા રહેતા હતા, સખળ અમીર એલનડલ પોતાના જુઠાપાના વખ-
તમાં એકાંત રહેતા એલનડલ કેસલમાં જઈ રહેલા હતા.

એક દિવસે એદગર (વડા છેકસે) શીકાર કરવાના ઇરાદાથી એદીનખરગથી
થોડું દુર નીકલો ગયો હતો, ત્યાંથી પાછો ફરતાં દુરથી એક ઝૂપડીની આગલ એક
પુખ્તુરત જવાન છેકસેની ઉપર તેની નજર પડી. આ નવજુવાન છેકસેની ઉમર
સુમારે ૨૧ વરસની હતી. જો કે તેના હીપ્પામ ઉપરથી તે ગરીબ માખાપની છેકસે
હોય એમ દોસવું હતું, પણ પુખ્તુરતીમાં તે એક નાદર ગોઠર હતું. આવી સોહા-
મની શીકલની મનમોહન નાર જોઈ એદગર તેની ઉપર આશક પડીઓ. અરસ
પરસ વાતચીત કરતાં પેલી જવાન છેકસેને એદગરની રીતભાત અને પુખ્તુરતી
પસંદ પડી, અને ટુકમાં તેઓ એક બીજાના આશક થયાં. વખત જતાં તેઓની પ્રી-
તી વધારે મજબૂત થતી ગઈ, અને તેમની છુપી મુલાકાતો દરરોજ ચાલુ રહી.

આ નવજુવાન છેકસે એક ગરીબ આખરૂદાર માખાપની બેટી હતી અને તેનું
નામ જુલીઆ લાકરબી (વાંચનારને ઇલાહ હશે કે જે જુલીઆ લાકરબીને
મરનાર અમીરજીની મારગરેટ પોતાની નોકરીમાં સખી હતી તે એજ હતી.) હતું. આ
આશક માથકની મોહાળત બરી મુલાકાતો વખત જને વધારે મસતી બરી થતી ગ-
ઈ, અને નીરદોશ જુલીઆ એદગરના પ્યારનો ભોગ યાદ પડી.

પોતાની આવી હાલત થવા પછી પુખ્તુરત જુલીઆએ એદગર સાથે લગન કર-
વાની માંગણી કીધી, અને એદગરે તે મોટી ખુશીથી કજીલ કરી લગન કરવાનો વચ-
ન આપીઓ. પણ તેવામાં એલનડલ કેસલથી અમીર એલનડલ પોતાના બંને બે-
ટાઓ ઉપર એવો પેગાંમ મોકલાવીઓ કે, તેની તખીયત નાદરસત હોવાથી તેઓએ
પુરતજ એલનડલ કેસલ તરફ આવવું. પોતાના આપનો આ પેગાંમ અને તેની તખીયત-
ના ખુરા સમાચાર સાંભળી તેઓએ પુરતજ કેસલ તરફ જવાની તઇઆરી કીધી.
એદગરે પુખ્તુરત જુલીઆની એક છેલ્લી મુલાકાત લીધી, અને કેસલથી પાછો ફરી
પુરતજ તેને પોતાનો આપેલો વચન પાલવાનો સંધોઆરો આપી બંને આશક મા-
થક છુટાં પડીયાં.

ઇ. સ. ૧૪૭૦માં એદગર પોતાની વહાણી જુલીઆની છેલ્લી મુલાકાત લઈ
પોતાના નહાના બાઈ કેરેદોકને લઈ એલનડલ કેસલ પોતાના આપ પાસે ગયો. હ-
હાડા પાણીના રેલા માફક વહી ગયા. દિવસોના અઠવાડીયાં અને અઠવાડીયાંનું
મહીનાઓ વહી ગયા, પણ કશું એદગરથી એદીનખરગ જવાઈ શકાયું નહીં. પોતા-
ની અતી વહાણી જુલીઆને આપેલાં વચનમાં તે નીશકલ થવા લાગે અને તથી
કેઈબી રીતે તેણીને દીલાસો દેવાના ઇરાદાથી તેણીની ઉપર પેગાંમ મોકલાવવાનો
એદગરે વીચાર કીધો. આવી રીતનું એક ખાંનગી કાંમ બળવવા તેને પોતાના કેસ-
લના કારબારી ક્વીનટનને પોતાનો વીસવાસુ બનાવીયો. પોતાના માથકને માનીતા
માઈ પુડવા વીનહને એ કાંમ ધણીજ ખુશીથી પોતાને આંજેલીકું અને ખમર ખીસ

એદીનખરગ જઈ જુલિઆનું મકાન સોધી કહાડી, એદગરની ગેરહાજરી વીરો તેજીને મલી સરવે ખુલાસો કીધો. જુલિઆએ પોતાના આશકનો પેગાંમ સાંભળી ધીરજ ધરી. થોડા વખતના અરસામાં એલનડેલ કેસલ ખાતે અમીર એલનડેલ પોતાના બે બેટા એદગર અને કેરેદોકને મુકી મરણ પામીઓ. બાપના મરણ પછી મોટો છોકરો એદગર એલનડેલના ખિતાબનો વારસ થયો અને હવે તે અમીર એલનડેલ તરીકે ગણાવા લાગ્યો.

પોતે અમીર એલનડેલ બનવા પછી એદગર પોતાના નહાના બાઈ કેરેદોક સાથે એદીનખરગ ખાતે ગયું અને પાંચે મેળ મળ્યામાં પોતાનો વખત શુભરવા લાગ્યો. એજ વખતે તેને એદીનખરગના તવંગર અમીર સ્વયદનની ખાખસુરત બેટી મારગરેટ સાથે દોસતી થઈ. એ દોસતી વખતે જ તે વધતી ગઈ. મારગરેટની દોસતીમાં પડવાથી અમીર એલનડેલ (એદગર) પોતાની એક વખતની અતી ખુબસુરત જુલિઆ લાકરખીને બીલકુલ છુટી ગયાં, અને તેણીને આપેલો વચન વીસારી દીધો. થોડા વખતના અરસામાં અમીર એલનડેલ (એદગર) મારગરેટ સાથે પરાણવાનું નકડી કીધું. પોતાના બાપના મુવા પછી એક વરસે મારગરેટ સાથે લગન કીધાં, અને એલનડેલ કેસલ ખાતે જઈ રહ્યાં.

અમીર એલનડેલ (એદગર)ના લગનની ખબર જુલિઆને કાંને પડતાં જ તેની નાસીપાસીનો પાર રહ્યો નહીં. પોતાની દામનનો નાશ કરનાર-પોતાની આખરૂને છુટનાર-પોતાના બેવકા અને બેવચની આશકની બેવકાઈની ખબર મલતાં જ તે બેહોશ થઈ પડી. પોતાની છુટાયલી દામન અને પોતે શુનેહગાર થઈ છુટીએ તે ખબર અંતે પોતીકા માખાપ આગ્ર તોડીએ નહેર કીચી. તે ગરીબ પણ આખરૂદાર માખાપ પોતાની બેટીના આવા હાલની ખબર સાંભળી બેહદ દલગીર થયાં, અને પોતાની આખરૂને જે જખમ લાગો તેથી બંને જન થોડા અથવાડીઆમાં એક એક પાછલ મરણ પામીઆં.

ગરીબ જુલિઆ ! ! પોતાની આવી દુર દશા થયલી જોઈ, તેણી પોતાનું શુપકું છોડી પોતીકા બેવકા આશકની સોધમાં નીકળી, અને એ રીતે એદગરને સોધી કહાડવા તેને એલનડેલ કેસલ તરફનો રસતો લીધો.

પ્રફરણ આગળપચારમું.

ખીણમાં જીવ.

જવાનીના પુર બહારમાં ખીણલી જોખનવાંતી જુલિઆ જોવડે લાંમખી મુસાફરી અને બેહદ રંજ ખેત્રી પાછપ્યાદી એલનડેલ કેસલ તરફ આવી પુગી. પણ કેસલ માં તે દાખલ કેમ થઈ શકે? આવી પોતાની બટકતી હાલતમાં એલનડેલ કેસલથી થોડે દુર આવેલાં એક ટેવલના વડા ધરમશુક સાથે તેણીની મુલાકાત થઈ. જુલિઆએ પોતાની જાંદગીનો હેવાલ અને પોતાના બેવકા આશકની વાત તે ધરમશુકને કહી સંભલાવી, પણ તે શખસ કોણ હતો અને કયાં રહેતો હતો તે તેણીએ જણાવ્યું.

નહીં. ધરમશુર્યે દેવલની પડોસમાં આવેલું એક ઝુપડું જીલીઆને સવાધીન કરી તે મધે તેણીને રહેવા 'કહેયું'. જીલીઆએ આ ધરમશુર્યની દરખાસત ઉપર સાથ કબ્બલ કીધી અને તે ઝુપડાંમાં પોતે રહેવા લાગી.

વખત જતાં વીનટનની અને જીલીઆની જીલાકાત આ જંગલમાં અચાનક થાઇ અને વીનટનને એ ખબર પોતાના નવા માલિક અમીર એલનડેલ (એદગર)ને આપી. આ નવી ખબર સાંભળી એલનડેલ ગભરાટમાં પડ્યો, અને પોતાના પાપથી ડરી કોઇખી રીતે જીલીઆને મનાવવા વીનટન સાથે તેણીની મુલાકાત લેવા ગયો. એલનડેલ (એદગર)ને બાદ મુદતે જોતાજ જીલીયા પ્રેમની હાથ મારી બેઠી પડી અને એલનડેલ પણ તે વખતે નવે સરથો જીલીઆને ચઢાવા લાગ્યો. જીલીઆને મોહોડોથી તેણીનાં માં ખાપના મરજીના સમાચાર સાંભળી એલનડેલ (એદગર) દલગીર થયો, અને પાછો તેણીને પોતાના આસરામાં લેવા કબ્બલ કીધું. જો કે પોતે પરજીલો હતો તેથી તે તેણીને પોતાના કેસલમાં રાખી નહીં શકતો હતો, તેપણ કેસલની પડોસમાં એક નહાતું સુંદર ઝુપડું ખંચાવી જીલીઆને ત્યાં રાખવાની તેણે માંગની કરી. જીલીઆએ એ માંગની કબ્બલ કીધી, સખખ તે એલનડેલ (એદગર)ને હજી ખરાં હોલથી ચઢાતી હતી.

કેસલ પાસે અધિકાં ઝુપડાંમાં જીલીઆને લઇ જવાના ઇરાદાથી એક દહાડે એલનડેલ (એદગર) પોતાના કમરબાંધી વીનટન સાથે તેણીના ઝુપડામાં દાખલ થયો. વીનટન ઝુપડાંની બહાર પોતાના માલિકને ઘોડો તપાસવા હોયે રહ્યો, તેવામાં પેલા ધરમશુર્યે જીલીઆની મુલાકાતે આવતો વીનટનને દુરથી જોયો. ધરમશુર્યના આવવાની ખબર વીનટનને તુરતજ એલનડેલને કીધી. પોતાને ધરમશુર્ય પીછાને અને તેથ સરવે વાતનો ભરમ ફૂટી જાય તેથી એલનડેલે તુરતજ જીલીઆને પોતાની ખગમાં પકડી ઘોડેસવાર થાઇ કેસલ તરફ ઘોડાને હપટાવીયો.

પોતાના આસરા હેઠલ રાખેલી એક નીરાધાર—ખેચારી ઓરતને કોઇ ઘોડેસવાર લઇને નહાસી જાય છે એવું પેલા ધરમશુર્યે દુરથી જોયું, તેવુંજ તેને પેલા સવારની પુઠે ઠોડવા માંડ્યું. રસતો ચઢાડાનવાલો હતો અને તેની એક બાજુ ઉંડી ખીણ હતી.

પોતાના માલિક એલનડેલની પુઠ પેલા ધરમશુર્યે પકડી છે એવું જોઇ વીનટન ધરમશુર્ય પાછલ દોડ્યો અને તુરતજ તેનો રસતો ખંધ કરી વચમાં હોયો. વીનટનને જોતાંજ પેલા ધરમશુર્યે તેને પીછાનાંઓ અને ખોલીઓ “તારે શું તે નીરદોષ ઓરતની દાંમન છુટનાર અને ખાતુખરાબ કરનાર તારો નવો માલિક એલનડેલ (એદગર) છે.” એલનડેલનું નામ સાંભળતાંજ વીનટન પુકારી દીધો “શું તારે તે તેને પીછાનીઓ.” “હા મેં દુરથી તેને જોતાંજ પીછાનીઓ.” પેલા ધરમશુર્યે કહેયું. પેલી બહી ઓરતે તેનું નામ છુપાવ્યું હતું, પણ આજે મેં તેને માની નજરે દીઠો.”

આખના પલકારામાં વીનટન પોતાના પાપી ઠકાવ ઉપર આવી ગયો. ધરી મશુર્યે તેને તેમજ તેનાં માલિકને પીછાનીઓ છે અને તેથી હવે સરવે વખત જાહેરમાં

આવશે તેથી તેને અટકાવ કરવા વીનટન ધરમચરૂનાં આંગપર કિરાખંધ ધસી ગયો, અને એક જખરો આચકો મારી પેલી હંડી ખીણમાં તેને ગબડાવી દીધો. એક જખીસ !! અને તમામ શાંત થયું !!! વીનટને વાંકુ વહી જોયું તો પેલા ધરમચરૂ હંડી ખીણનાં અંધારા ગારમાં નીરજન દઇ પડ્યો હતો. પાપી વીનટનના જીવને હવે ધીરજ આવી. તે સમજવા લાગો કે હવે આ ખીણ માટેલાં ખુનની વાત કોઇને ખબર પડનાર નથી. એવો વીચાર કરી જેવો તે પાછો ફરે છે તેવોજ તેને પોતાની પાછલ કોઇના હસવાનો અવાજ સાંભળીએ.

મકરણ પચાસમું.

જે બાલકનો બાપ—જે સોખ.

વીનટન આ અવાજ સાંભળી કાંપવા લાગો, અને પુરતજ તેની નજર અમીર એલનડેલ (એદગર)ના નહાળા બાઇ કેરેદોક ઉપર પડી. “મેં જોયું છે.” કેરેદોક હસીને જોડ્યો. “સરવે કાંઈ જોયું છે. વીનટન, મારો મોટો બાઇ એદગર એક નવ જીવાન એરતને ઘોડાપર લઇ નહાસી ગયો અને તેની પુઠ આ નીરદોરા ધરમચરૂએ પકડી, અને તમે બંનેને તેને આડખીઆ તેથી તે તારી અને તારા માલેકની શર-મ બરી ચાલની એમ ઢાંકવા તે આ એક ખુન કીધું છે. હું કાંઈ તમારી પાછલ જી-સ તરીકે નહીં હતો, હું તો શીકારે નીકળીએ હતો. આહા! વીનટન, હવે તારી જીંદગી મારા હાતમાં છે.” આ સંયુને સાંભળી વીનટન ખેમગજ ઘાઇ ગયો. નહીં ધારેલી આકતમાં પોતાને ફસેલો જોઇ તે પોતાના માલેકને મનમાં સંદેહકરો કહવા દેવા લાગો “બીહી નાં. કાંપ ના.” કેરેદોક જોડ્યો “આ તારા હાતથી થાએલાં ખુનની વાત હું કોઇને કહેનાર નથી. પણ સરવે બનાવધી મને જાહેર કર.” વીનટને સરવે વાતથી કેરેદોકને જાણીતો કીધો. જીવીઆને તેનો મોટો બાઇ ઉઠાવી ગયો તેવું કારણ ખુલ્લા-સાધી કહી સંભલાવીયું અને પોતાથી થાએલાં ખુન વીરોની વાત છુપાવવા અરજ કીધી. “ખેદીકર રહે” કેરેદોકે કહ્યું. “હવે તું કેસલ તરફ જ. મારા બાઇને એ વીરો કાંઈ પાગુ કહેતા ના. લોકો એમજ જાણે છે અચાનક બનાવધી ધરમચરૂ ખી-નમા પડી મુવો છે. પણ આ તારું જખુન પાપ હું છું પાગો તેના બહલામાં મારી મતલખ ખ પરમાણુ તને કરતું પડશે” વીનટને મોટી ખુશીથી કેરેદોકની સરત કજ્જલ કીધી, અને તેઆ બંને જન જુટા પડીયા.

પોતાના મોટા બાઇની જીલંદ જાહેરલાલી-છળત અને હેરમત જોઇ કેરેદોકના દીકમાં અદખાધને છુરો આતશ સજગી લીધો. કોઇખી રીતે પોતે પોતાના મોટા બાઇની છળત હેરમત અને જાહેરલાલીને માલેક થાએ એ તદખીર કરવાના વીચારમાં તે પડીએ. એ તદખીરમાં કાજવા તેને વીનટનને બેહદ જરની લાલચ આપી પોતાના ધારેલાં કાંમમાં શરીક કીધો. પોતાની પાપી મતલખમાં પાર પડવા તેને પોતાના સગા બાઇ એલનડેલ (એદગર) ને મારી નખાવવાનો રીચાર કીધો, અને વીન

ટનની સાથ તે વીરો ઘટતી ગોઠવનો કરી પોતાના વડા બાઈ એલનડેલ (એદગર)ની રજા લઈ પોતે લનહન મુસાફરી કરવા ગયો.

જુલીઆ લાકરબી કેસલની પટાસ માહેલા ઝુપડામાં અમનચમનથી રહેવા લાગી. મારગરેટને તેના વીરો કાંઈ પણ ખબર કે શક પડીઓ નહી, પણ તેથી ઉલતીજ રીતે અમીરજી મારગરેટ પોતાના ખાવીંદ એલનડેલ (એદગર) સાથ વારેઘડીએ જુલીઆની મુલાકાત લેવા લાગી. આ નવી થાએલી એલખાનનો લાભ લઈ અમીર એલનડેલ (એદગર) પાછી જુલીઆ સાથ છુપી મુલાકાતો લેવા માંડી, અને જુલીઆ ફરીથી પોતાના વહાલા આશક એલનડેલ (એદગર) ના પ્યારમાં પડી. અકુસોસ ! ! આ પ્યારનું સેવટ-આ મુલાકાતનું પરીણામ ખુબજ ખુર આવડ્યું. જુલીઆએ પોતાની જીલ જોઈ, અને હવે તે જીલનો પસતાવો કરવા લાગી. પણ શું કામનો તે પસતાવો ? તે પસતાવો ખુબ મોડો હતો. જુલીઆ લાકરબી થોડા વખતમાં એક ખાલકની માદર થનાર હતી. ! !

તેજ વખતે અમીરજી મારગરેટ પણ ગરબવંતી થાઈ. પોતાને ત્યાં પોતાની ઓહોલી મીલકત અને ખિતાબનો એક હકદાર વારેસ થોડા વખતમાં પેદા થશે એવી ખબર મલતાંજ અમીર એલનડેલ (એદગર) ખુબ હરખમાં આવી ગયો. એવી રીતે થોડા વખતના અરસામાં એલનડેલ (એદગર) એ ખાલકનો ખાપ થનાર હતો. આ એ ખાલકમાંનું એક ખાલક તેનું પોતાનું હતું. ખીજી ખાલક તેના જુલીઆ લાકરબી સાથ ના છુપા-હરાંમ પ્યારનું પરીણામ હતું.

પોતાની આવી રીતની હાલત જોઈ જુલીઆ કુખી થવાને બદલે હસદથી હસકેરાવા લાગી. પોતે હવે પછી જે ખાલકને જનમ આપનાર હતી તે ખાલક એલનડેલને પેટનું હોવાથી એલનડેલની મીલકત અને ખિતાબનો તે વારેસ થવો જોઈએ, તેને બદલે રખડું રહે અને મારગરેટનું ફરજીંદ તેના હક ઉપર તડાપ મારે તેથી તે જીના ત્રીલમાં હસડે ઘર કીધું.

અમીરજી મારગરેટની ગરબવંતી હાલતમાં તેણીની ખીદમત કરવાની ગોઠવનો કરવાની તથ્યારી કેસલમાં ચાલી. ખાસ ફરમાસથી લનહનથી જાણીતા તખીઓને જીલાવી મંગાવીઆ, અને જુલીઆ લાકરબી ઉપર મારગરેટનો ચહા હોવાથી પોતાની ખીદમતમાં રાખવાની મારગરેટ તેણીને હરખાસન કરી. જુલીઆએ તે કબુલ કીધું, અને પોતાનું ઝુપડું છોડી એલનડેલ કેસલમાં તે જઈ રહી. જુલીઆની ગરબવંતી હાલતથી વીનટન જાનીતો હતો પણ અમીરજી આગલ તેને ઓટ્ટી ખનાવટ કરી કહ્યું કે જુલીઆનો ખાવીંદ તેનીને આવી હાલતમાં તજી ગયોછે, અને તેથી તે ખરેખર દયા અને મદદને લાયક થાઈ પડીછે. મારગરેટ તેનીનો આ હેવાલ સાંભળી જુલીઆને વધારે ચહાવા લાગી, અને એ રીતે એલનડેલની તદખીર અને વીનટનની મદદથી જુલીઆ લાકરબી સેવટે એલનડેલ કેસલમાં, પોતાના આગલા આશક એલનડેલ (એદગર)ની નજર આગલ આવી રહી. ગરીબ મારગરેટ ! થોડુંજ તે જાણે કે જેને તેણીએ પોતાની ખીદમતમાં રાખીએ તે તેની પોતાની સોખ છે.

પ્રકરણ એકાવણમું.

ત્રણ ખુનો

ઇ. સ. ૧૪૯૩ના જુલાઈ માસમાં જુલીઆ લાકરખીએ એલનડેલ કેસલમાં એક ખેટાનો જનમ આપીએ. અને ત્યાર પછી ઘોડા દીવસને આંતરે અમીરજાદી મારગરેટે પણ એક ખેટાનો જનમ આપ્યો. મારગરેટના ખેટાને તુરંતજ જુલીઆને સવાધીન કીધો અને જુલીઆ પોતાના બાલક સાથે તેને પણ પોતાની છાતીનું દુધધન વાડી ઉછેરવા લાગી.

જે દીનથી એલનડેલ (એદગર)ને ત્યાં ખેટાનો જનમ થયો તે દીનથી એલનડેલ (એદગર) જુલીઆ તરફ ઘણીજ ખેદરકારીથી જોવા લાગ્યો. આવી રીતે એલનડેલની ચાલમાં કુરક પડેલો જોઈ જુલીઆ જે હસદના આતશથી જલતી હતી તેના દીલમાં કીનાનો આતશ એકએક સળગી દહીએ. અને હવે તે પોતાના ખેવડા આશક અને તેના પેલા હુકદાર વારસ ખંને ઉપર વેર લેવાનો વીચાર કરવા લાગી. અમીરજાદી મારગરેટ એક નહીનામાં બીલકુલ તનહૈયાત થાઈ ગઈ, અને કુરીથી એકવાર કેસલમાં સરવે સંપાધાન થાઈ ગયું. એલનડેલને ત્યાં એક વારે સ પેલા થયો તેની ખુશાલીમાં પડાસમાં રહેતા એક અમીર ઇગલશામ જેને એલનડેલ સાથે સારી ઢોસતી હતી તેને એક જવાહત આપી. આ જવાહતમાં હાજર રહેવા અમીર એલનડેલ તથા ખાંતુ મારગરેટને અમીર ઇગલશીમે પંદર હજાર અગાદથી ઇજન કીધું હતું. વીનટનને આ ખબર મલતાંજ તેને તેજ વખતે લનદન કેરેફેક, એલનડેલ (એદગર)ના નકાના બાઈ ઉપર એ પેગાંમ મોકલાવીએ. કેરેફેક જે પોતાના બાઈના લોહીનો તરસીએ થાઈ રહ્યો હતો અને જે દરપક્ષે પોતાના બાઈને ઠાર કરી તેની જોડાઝલાલી છીનવી લેવા માંગતો હતો તે આ પેગાંમ સાંભળતાંજ ગરેશમ અને કેવન નાંમના બે ખુનીઓને ખેહદ જરની લાલચ આપી પોતાની મતલબ પરમાણે ડામ ડરાવવા એલનડેલ કેસલની પડાસમાં પોતાની સાથે લઈ આવી છુપાઈ બેઠો.

ઇગલશાંમ કેસલ તરફ જવાનો દીન આયો, અને અમીર એલનડેલ (એદગર) પોતાની માથુક મારગરેટને લઈ તે તરફ જવાની તઇઆરી કરવા લાગ્યો. મારગરેટ પોતાનાં બાલકને જુલીઆને સવાધીન કીધુ, અને પોતે પોતાના રસાલા સમેત ઇગલશીમ કેસલ તરફ નીકળી ગયાં.

આવે એકાંત અને નવડો વખત જોઈ ચંડાલ વીનટન જુલીઆ પાસે ગયો, અને તેણીને કહ્યું. “કીનો લેવાનો તારો આ વખત છે.” જુલીઆ જે હસદથી જલતી હતી અને કીનો લેવા દહલી રહી હતી તે ખોલી દહી. “હું રાજ છું. મારી હાંમ નહું ખુન કરનારપર હું કીનો લેવા માંગું છું.” “ત્યારે સાંભલ” વીનટને ધીમે અવાજે કહ્યું. “તારો આશક અમીર એલનડેલ (એદગર) અને તારી સોખ ખાંતુ મારગરેટ ખંને આજે રાતના મારીઆં જરી. તારે તુંજ કહે કે આ તેમનું બાલક શા માટે જયદું રહે?” એશક “જુલીઆએ કહ્યું. ” તેમજ થવું જોઈએ. માળાપ જેના

મરીએ તેના ખેટાને શા માટે જીવડાવીએ." વીનટને દુરતજ એક જંગલી જાહેરી પાલો લાવી જુલિઆને આપીએ. કોનામાં ઉછલ ઉછલ કરતી જુલિઆએ પોતાના આશક અને સોપ ઉપર વેર લેવાના ઇરાદાથી આ નીઠોડા પાલકને પેલા જાહેરી પાલોના રસ કુધ સાથે મેલવી પાડી. રોડા વખતના અરસામાં એવનડેલ (એદગર)ના પાલક ઉપર પેલાં જાહેરની અસર થાઇ અને તે અસરમાંથી તે નીરડે, શા પાલકને તાંન થયું. તખીબની મદદ લેવાની તેઓએ ખાલી ગડખડ કીધી, અને વખત જને પેલાં નીરડોડા પાલક મરણને કોનારે આવી લાશ. વીનટને પેલાં પાલકના સમાચાર છેક સાંજ પછી ઇગરોમ કેસલ તરફ મોકલાવીયા, અને દુરતજ પોતે છુપી રીતે કેરેદોકને તેની છુપાવાની જગામાં જઈ સરવે હકીકત જાહેર કીધી.

પણ તેવામાં એક અત્યંત બનાવ બનીએ. એવનડેલનું પાલક જે જાહેરની અસરથી થાએલાં તાનની મરણની તઇઆવીપર હતું, તે એકાએક સાનું થતું ગયું, અને તેજ વખતે જુલિઆનું પાલક જે ખીચકલ તનદરેસત હતું તે તાંનના ખુરા મર જોના ભોગ થાઇ પડીયું અને એ કલાકના અરસામાં મરણ પાંખીયું. કેવે બનાવ ! એવનડેલનું પાલક જે મરણ હતું અને જેને જાહેર પાણુ હતું, તે ખુદરતના બનાવથી તનદરેસત થાયું અને જુલિઆનું તનદરેસત પાલક મરણ પાંખીયું.

જુલિઆને વીજલીનો એક જટકો લાગે. તે દુરતજ સમજ ગઇ કે તેણીના ખુની કાંમને માટે ખુદાએ તેને ગેબી સજા કીધીછે અને ખુદરતે તેને પોતાની કશમત દેખાડીછે. એવનડેલના પાલકને આવી રીતે તનદરેસત થાએલ એંધ, ચંડાલ વીનટને જુલિઆને ફરીથી પેલાં નીરડોડા જીવાળને જાહેર પાવાને સમજાવીયું, પણ જુલિઆએ તેજ વખતે એક ખારોક ચાસ પાડી વીનટનના હાતમાંથી જાહેરની શીસીં જુટાવી ફેંકી દીધી અને ખોલી " ફુનીઆની દોલતને ખાતર પણ આ પાલકને હું મારવા દેનાર નથી. ખુદાનો એ પાલક ઉપર હાત છે, અને તેનેજ એને બચાવી લીધાછે." હું ખુશીયું. હું ખુદાને ઉપકાર માંતુંછું કે મારાં પાલકને તેને મારી નાખીયું. થીક થયું કે તે મરી ગયું. તે જો જીવતે તો નામોસી અને બેશરમીનો ખુરો ખેતાબ પોતાના નાંમ સાથે લઈ ફુનીઆમાં ફરતે, અને પોતાની માદરના હરાંમ પ્યારથી પેલા પડેલું ફરજ દ પોતાના ખરા બાપનાં દીદારથી બેનસીબ રહેતે." વીનટન આવે. માંમ-સો બેઇ જુલિઆને સમજાવવા લાગે. " ઠીકછે, ઠીકછે. ત્યારે આપણ આ પાલકને જીવણું રાખીએ. તારું બચ્ચું મરી ગયુંછે તને આપણ આ કેસલમાંજ કુમમાંમથી દફન કરશું અને એક જાહેર કરશું કે અમીર એવનડેલ (અદગર)નું પાલક મરણ પાંખીયુંછે. એ વાત કોઇને ખબર પડનાર નથી. અમારે એવનડેલ અને ખાંતું મારગરેટ જીવતાં પાછાં કદીપણ ફરનાર નથી. તારું વેર વલી ચુકુ છે. તારી મતલબ પરમાણુ થયુંછે. એવનડેલનો આ જીવતો વારસ કદીપણ તેના બાપનો ખેતાબ બારણુ કરી શકનાર નથી, તે તો તેના નહાના બાઇ કેરેદોકને મલશે."

પોતાના પાલકનાં મરણના સમાચાર સાં મલતાંજ અમીર એવનડેલ પોતાની ખાંતું મારગરેટ સાથે તેજ વખતે મધરાતને સુમારે એવનડેલ કેસલ તરફ આવવા નાકલી

પડીઓ. રસાયણ તેમની પાછલ પડીઓ, અને પોતે બંને ધસારામાં આવી નીકળી ગયાં. કેરેદોક એ ખામખા પોતાના બાઇને હાર કરવા પેલા ખનીઓ ગરેરામ અને દેવનને લઈ જુવાઈ બેઠા હતા તે એકાએક પોતાના બાઇ અને તેની બાઇડી ઉપર ટુટી પડી ઘોડાપરથી ખેંચી નીચે પાડીયાં અને તેજ વખતે બંને જનના સીનામાં ખંજરે ઠોકી દીધાં. આ બનાવ બનવાને ઘનો પલ નહીં યાદ તેટલાંજ રસાયણદારો પોતાના માથેકોની ચોસ સાંભરી તે જગાપર આવી જાગા.

કેરેદોક પોતાના સગીઓ સમેત તેજ રાતના બનડન તરફ નહાસી ગયો, અને રસાયણદારો પોતાના માથેકોની લાસ લઈ એંલનડેલ કેસલ તરફ ગયા, અને ત્યાં જતાં જ તેમને માથાં પડીકું કે અનીરના સીનામાં કોઈ ચંડાલની ખુની કટાર ભોકાય લી રહી ગઈ હતી.

અનીર એંલનડેલ (એદગર) બને ખાંતુ મારગરેટની લામે એંલનડેલ કેસલમાં દફનાવી, અને તેમની કબર પામે જુલીઆ લાકરખીના ખાતકને એંલનડેલના ખાલક ને નામે દફન વી કબર ઉપર ત્રણ જુદાજુદા લેખો કોતરાવીઆ.

૧.—અનીર એદગર એંલનડેલ. પોતાની ૩૫ વરસની બરજુવાનીના ખહારમાં ચંડાલ છુટારાઓને હાતે બેઠાંન ધાર્યો. ઇ. સ. ૧૪૯૩ માસ આગસ્ટ.

૨.—ખાંતુ મારગરેટ તે સ્કાતલનડના અનીર સ્નેયદનની બેટી પોતાની ૨૮ વરસની બરજુવાનીના ખહારમાં પોતાના પ્યારા ખાવીંદ સાથે છુટારાઓને હાતે બેઠાંન ધાઈ. ઇ. સ. ૧૪૯૩ માસ આગસ્ટ.

૩.—અનીર એદગર એંલનડેલને સાચા વારસ તાંનના પુરા મરજુથી દહોઈ મહી નાની ટુંક ઉમરમાં મરણ પાંનીઓ. ઇ. સ. ૧૪૯૩ માસ આગસ્ટ.

પ્રકરણ આવનમું.

મરતાં ઉંમરેલા બે જોવા.

વીનટને હવે જગતને દેખાડવા પોતાના ઢોંગ સરૂ કીધા. ખુની કેરેદોક ઉપર આ ખબર તેને હનડન ખાતે મોકલાવી તેને આની પોતાના બાઇના વેરમાં તરેહવાદ રમખાંડ મચાવી દીધું, અને એ રીતે મરનાર એદગર એંલનડેલને કોઈપણ વારસ જીવતો નહીં હોવાથી તેના નહાનો બાઇ તેની માલમીલકત અને ખેતાબનો વારસ ધર્યો, અને હવે કેરેદોક, અનીર એંલનડેલનાં નામથી ઓણખાવા લાગ્યો.

મરનાર એંલનડેલને દફન કીધા પછી જુલીઆ દરરોજ રાતના પોતાના મરનાર આગકના રૂબને અરધી રાતના પોતાના બીછાના આગલ આવી બેઠો રહેણે બેઠો લાગી. આવી રીતનો મામલો બેઠ તેનીએ કેસલ છોડી જવાનો ધરાહો વીનટનને જણાવીઓ, અને એ રીતે વીનટને તેણીને એક ઘોડા અને કેટલીક નાણાંની રકમ આપી પેલાં ખાલક (એંલનડેલના વારસ)ને સાથે લઈ જતા કહ્યું. જુલીઆએ હવે પોતાની યુસાફરી સરૂ કીધી, અને પોતાના મરનાર આગકના ખાલકને લઈ બટકવા નીકળી.

જન દીવસ સુધી તેણીએ મુગાફરી કીધી, પણ એથે દીવસે જંગલમાં કેટલાક છુટા રાંચો તેણીને મળીયા. જુલિઆને ખુબજીરત જોઇ તેઓએ તેણીના ઘોડો, નાણાંની રકમ અને પેલાં બાલકને આંગે નીટાલેલી કીમતી શાલ એ સરવે છુટી લીધું. એટલુંજ નહીં, પણ જુલિઆના આંગપરનો કેટલોક કીમતી પોશાક તેઓએ કહાડવી લઇ તેણીને અરધી નાગી હાલતમાં મુકી ત્યાંથી જતા રહેયા. આવી રીતનાં પોતાના હાલ જોઇ, જુલિઆ ખેમગજ થાઇ ગઇ, અને જોડાસમાં આવેલી એક નદીમાં પેલાં છોકરાં સમેત આપઘાત કરવાના ઇરાદાથી એકદમ નખાવી દીધું. પેલા છુટારાઓએ તેણીને નદીમાં પડતો જોઇ બચાવવાને ઇરાદો કીધો પણ પાણીનો જોરા તેણીને દૂર ધસી ગયો અને તેથી તેઓએ તેના જીવવાની આસા છાડી ત્યાંથી ચાલવા માંડીયુ. ખુદરતના સંજોગે જુલિઆ ઉપર નદીની સાંભી બાજુ પરથી એકુતોની નજર પડતાંજ બાલક સમેત તેણીને બચાવી કીનારે લાવી હુશીઆર કીધી, અને એ રીતે તેઓએ એ મરતા જીવને ઉઠારીયા. આવી રીતની આદતો અને દુખના ઓળખી જુલિઆના મગજની હાલત જરા બીગડતી ગઇ. જુલિઆએ પોતાની ખુસાફરી પાછી એંદીનખરગ તરફ સંકેત કીધી બેલદ મેહનત અને જહેમતે ભુખથી મરતી અને પાસથી તવલતી ઉધાડે પગે અને ખુફલે માથે કાટલાં કપડાં સાથે અરધી નાગી હાલતમાં જુલિઆ પેલાં નીરદોશ બાલકને લઇ સેવટે તે એંદીનખરગ જઇ પુગી.

ખીચ વાંચનાર, એજ ઠકાણેથી મારી વારતાનો સરખાત થાયજે. આ વારતાના પહેલાં પ્રકરણમાં જે એક ઓરત પોતાના હાલમાં એક બાલક સગ દેખાવ દે છે તે જુલિઆ લાકરખીજે. તેણીજ પેલાં બાલકને અમીર મહેનખીજના મકાનમાં મુકી એક દમ નહાસી ગઇ હતી અને તે બાલક કેાઈજ નહીં પણ એલનડેલના સાચો વારસ હતો. તે દીવસે ગેવેનખીજ નેકાના પવીતર ગાંઠથી પોતાની માથુક સાથે જોડાયો હતો. ગેવેનખીજે આ અચખુચ મલેલાં બાલકને પાલીપોસી મોટું કીધું, અને તેનું નામ “કેનેથ” રાખીયું.

પ્રકરણ તેપનમું.

એકઆલપીનોનું મરણ.

ઇનદજ્જ અને એથ એલનડેલને સુલી ચહુડાવી પોતાના અરધી હજન સરદારો સાથે રાતોરાત નહાસી ગયા. પણ નહાસીને કહાં જાય. પોતાના મેકઆલપીન કેસજ માં તેઓથી જવાય તેમ નહીં હતું, સખખ કેનેથ તે કેસજ ઉપર ઘેરો નાખનાર હતો. તેઓએ નહાસીને લનડન જવાનાં લીયાર કીધાં. રાત પુરી થાય તે આજમજ જ- ન લઇ નહાસવા માંડીયુ, અને સહવાર પડતા લગભગ પંદર માઇલની ખુસાફરી કીધી.

ખુસાફરી સહવાર પડતાં ઉચી ટેકડી ઉપર સર થઇ. રસતો માંકડા હતો, અને તેથી એકએકની થાંજલ એકને પોતાનો ઘોડો ચલાવવો પડતો હતો, સખખ ખીજ બા-

જુપર એક હંડી ખીન આવેલી હતી. ઇનદલ્લુ સરવેથી આગલ હરેલમાં ચાલતા હતા તેવામાં તેને પોતા પાછલ એક ચીસ સંભળાઇ. પાછું ફરી તેને જોયું તો પોતાના બાઇ એમને ઘોડા સાથે ખીનમાં ગળડી પડતો જોયો. ઇનદલ્લુ આ દેખાવ જોઇ રતબ્ધ થાઇ ગયો. ઘોડાપરથી ઉતરી પડી તેને ખીનમાં નજર કીધી તો પોતાના બાઇને તેને ખેળન થાઇ ખીનમાં પડેલા દીઠા. તે ઘણુવારે ધીમે અવાજે બોલવા લાગો. “તે મુવો. આખર મુવો ! ! મારા બાઇ ! ! આખર તું મુવો ! જેવી ઘાટકી તારી હીમત હતી તેવીજ ઘાટકી તારી કબ્જ હતો, એવું હું નહીં જાણતો હતો. મારી ગાડમા ખેસી લાડ કરનાર-મારી ખાજુના જોર-મારી હીમતના થંબ-તારા જેવો બલવાન-તારા જેવો બલો બાઇ હવે મને કહાં મલશે ? મારા બાઇ, તારી ખોટ મને કોણ પુરશે. એ ય, આપણુ સાથે હમતા સાથે ફરતા સાથે લડતા તો હવે સાથે કેમ નહીં મરીએ ?” ઇનદલ્લુ એમ ખોલી તુરતજ ખીનમાં કુદી પડીઓ. જે બાઇઓ જાહોજલાલી બરેલા એકબીજાપીન કેસલમાં ખેસી રાતઢીન રંગરાગમાં મરાણલ રહેતા, જેઓ પોતાના જીવલમ્બી આ પહાડી મુલકમાં ફરેકને ખેળર કરતા, તેઓ આ સ્કાટલેન્ડની એક હંડી ખીનમાં પડી મરણ પામીઓ, અને તેમની જાહોલી મીલકત રાજને સવાધીન થઇ.

પ્રકરણ ચોપનમું.

કેનેથના જનમની કહાંણી.

કેરેદોઝ એવી રીતે એલનડલનો ખેતાજ લઇ ખેઠો. વીનટનને તેને પોતાના આ કામમાં શરીક કીધો, અને હેમના પાપી કરમાનો ભેદ જગતથી ખીલકુલ છુપે રહેયો. તેને પોતાના બાઇના કવખતના માતની ઇઆદગારીમાં એક સંગેમરમરને ખીનારો જે જગપર તેનું પુન થયું હતું ત્યાં ઉભો કીધો.

પણ કેરેદોઝ એલનડલ કેસલમાં સુખ ચેનથી રહી શકીયો નહીં. તેના મરનાર બાઇ અને તેની ખાઇડીના રૂઢ હર વખત તેની નજરે પડતાં. તેમની કપરમાંથી હંડી ચીસો મધરાતે તેને સંભલાતી-તેના મરનાર બાઇ એદગરનું પડેડવાનું ફેલાડી બખત ર તેની જગાપરથી કોઇ કોઇ વખત કુદી પડતું અને એ રીતે કેરેદોઝ તરેહવાર હેખ તેના શીકાર થાઇ પડીઓ. વીનટનનો પણ તેવોજ પુરો હાલ હતો. આ બંને પુત્રી કસાઇઓ જાહેરમાં જેવા સાફ દેખાતા હતા તેથી ખેહદ બદતર ખાતેનમાં હજાંડાના મેલા બની ગયા હતા, અને અંતકરણના દંખથી રીખતા હતા.

પણ સરવે ફીકરો કરતાં કેરેદોઝને એક ફીકર હમેશાં દંખતી હતી. તે ફીકર બનડલનો સાચો વારસ જેને જીવીઆ લઇ બટકવા નીકલી હતી તે હતી. પણ સે તે ફીકર પણ નાજુદ થાઇ હતી. એક દીવસે વીનટન અને કેરેદોઝ, એલનડલ કેસ થોડ દુર ફરતા હતા તેટલાં તેમની નજર ત્રણ ઘોડસવાર રાખસો ઉપર પડી. કેરે આ ત્રણ ઘોડસવારોમાના એક જાનને પોતાના ઘોડાપર બેઠેલા જોઇ અચંચે વીનટનને ખુલાસો કીધો કે એ ઘોડા જીવીઆને ખુસાફરી કરવા તેને

પીએ હતો. વધુ પુત્રપરછ કરતાં પેલા સવારેએ ખુલાસો કીધો કે તેઓએ એક ઓર ત અને તેના હાત માહેલાં બાલકને છુટી લીધાં હતાં. તેઓએ પેલી શાલ જે તે બાલકના આંગપરથી લઈ લીધી હતી તે દેખાડી અને વધુ ખબર એવો આપી કે તે બાલક અને તે ઓરતને તેઓએ પોતાની નજરે નદીમાં ધસડાઈ ડુબી મરતાં જોયાં. કેરેદો કે આ ખબર સતા બરી રીતે ખરી માંની. એલનડેલ કેસલનો ખરો વારસ અને પોતાનાં પાપી કરમનાં બેદની જાણનાર (જુડીઆ) ખંને આ ડુનીઆથી શુજરી ગયાં છે એમ વગર શકે તે માનવા લાગે. પોતાનો ભરંમ હવે વીનટન સીવાય ખોળું કોઈ જાણુ નથી એમજ તે સમજવા લાગે. ગરેશમ અને દેવનને મોટી રકમ આપી તેઓના મોહોડાં તેને ખંધ કીધાં હતાં.

પણ હુઈડાંનાં દંખથી તે હમેશાં રીખતો હતો. વીચીતર દેખાવો-બધંકાર સપના-ખખતરનું પડતું ઇત્યાદી ખનાવેથી તે બેનર થાઈ એલનડેલ કેસલ વીનટનને સલાધીન કરી તે એદીનખરગ ખાતે જઈ રહ્યો. એદીનખરગમાં અમીર ગલેનગીલને ત્યાં જ્યારે તે જતો ત્યારે કેનેથને તે રમાડતો-હસાવતો-અને બેલાવતો હતો, પણ થોડું તે, તે વખતે જાણતો હતો કે તેના બાઈનો બેટો, તેના ખેતાખનો વારસ, આંમે કેનેથ હતો.

જુડીઆ લાકરખી મગજથી બેમગજ થઈ. મોજ એક છોડી તેણીએ બટકતો જંદગી એખનીઆર કીધો અને તેથી થોડા વખતમાં જીખ, ખ્યાસ, મુરજનો તાપ અને રખડગી તેણીનો અફરો એટલોતો બદલાઈ ગયો કે તેણીને કોઈપણ આલખી શકીયું નહી. પહોડના ગોદામાં રહી રાતની ઠંડી અને દીસનો તાપ ખમતાં તે શીખી. જીખ અને ખ્યાસની તે પરવા કરતી નહીં હતી, અને ઝાડી અને ઝંખામાં વસતાં, તે શહેરની વસતી અને રોનકને વીસરી ગઈ હતી. પોતાના આશકના રૂહને તે કોઈ કોઈવાર મધરાતે પેલા મીનારા આગલ પોતાની નજરે ભેતી અને શતાહબરી પોતાની ચાલને માટે શુકનપર પડી હાથ મારી તેને ઇલાહ કરતી. એવી રીતની તેણીની જંદગીથી અને બદલાઈ ગયેલા હાલથી લોકો તેણીને “જંગલ માહેલી દાકણ”ને નામે બોલાખવા લાગ્યા.

કેનેથ, એક માળાપ વગરનું બાલક એલનડેલ કેસલમાં ગલેનગીલ સાથે આવી રેહ્યો છે એવી ખબર મંજતાંજ જુડીઆએ કેનેથને એલનડેલના વારસ તરીકે પીછાંણી તા અને દરેક રીતે તેનો હક સાખીત કરવામાં તથા તેની ઉપર પક્તી આફતોમાંથી તેને રાખવામાં તે તનમનથી મહેનત કરવા લાગી. તેણી જેઓ કાંમ કરતી હતી તે કેનેથને રાખવાની મતલબથીજ કરતી હતી, અને મેકઆલખીનના ખંદીખાંનાંમાંથી માલકમ-હોડવવાની જે કોશીશ કરતાં તે પકડાઈ હતી તેની પણ મતલબ તેજ હતી.

એલનડેલની સાથે જ્યારે જંગલમાં એક વખત નેણીનો મીલાપ થયો હતો, તેણીને ઝાડીમાં જઈ એલનડેલ પકડી હતો ત્યારે તેણીએ પોતાનું ખરું નામ કહ્યું હતું. * તે સાંભણતાંજ એલનડેલ બેબાન થયો. તેને પોતાનું ચેતાયું. જુડીઆ હજી જવે છે ત્યારે ખેશક એલનડેલનો ખરો વારસ પણ

જવતો હોવો જોઈએ. પેલા ચોરોએ કીધેલા ખુલાસો તે ખોટો સમજવા લાગ્યો, અને કેનેથને શકની નજરથી જોવા લાગ્યો, સખખ કેનેથ જો એલનડેલનો ખરો હકદાર વા રસ હોય નહીં તે જુલ્મીઆ લાકરખી કદીપણ તેને માટે આટલી બધી જહેમત ઉઠાવે નહીં. તે કેનેથને પોતાના કુશમન સમજવા લાગ્યો અને પોતાના બાઈનો ખરો ખેટો છે એવું જાણવા છતાં પોતાના રસતામાંથી દૂર કરવાને માટેજ બીજવાર તેને ફાંસી દેવા એલનડેલ કેસલના કંચરાપર રાતોરાત તેને સુલી ઉભી કરાવી. પણ માણસ ધારે છે છુ અને ખુદા કરેછે છુ. કેનેથને માટે ઉભી કરાવેલી ફાંસી ઉપર તેને પોતાનેજ લટકવું પડીયું તે વાંચનારે જોઈ લીધું છે.

જુલ્મીઆએ સરવે ભેદ કેનેથના જનમનો ખુલ્લો કીધો. ગરેશમે મરતી વખતે પોતે કરેલું ખુન કબજા કીધું અને પોતાના નામનું ખંજર હથ એલનડેલ કેસલમાં પડેલું હશે એવો એકરાર કીધો. વીનટને પોતાના પાપનો પસતાવો ધરમશરૂ પાસ મરતી વખતે કરી સરવે જાહેર કીધું અને એ રીતે કેનેથના જનમની કહાની જાહેર થવાથી તે તેના બાપનો ખરો વારસ હડીઆ અને ખાલી કેનેથના નામથી એલખા-તો જવાંન, કુખના પહાડનો મોટી ખુસાકુરી કરી અંતે સુખના સીખરપર ચઢી અ-મીર એલનડેલ બનીયો.

કેનેથ અમીર એલનડેલ બનીયો. તેના કવખતે કપાઈ ગયેલાં માખાપના બટક તાં રૂહ તે દીનથી કેસલમાં દેખાવેતાં બંધ પડીયાં, અને તેમના રૂહ પોતાના હકદાર વારસને વાજખી ઇનસાફ મલીયાથી ખહેસતમાં જાંખી બેઠાં, અને એ રીતે કેનેથની કુખબરી જાંજીનું સુખ બરીયું સેવટ આયું, અને તે દીનથી એલનડેલ કેસલમાં બટકતા પેલા બે હવાઈ આકારો (કેનેથના મા-બાપનાં રૂહ) એ પોતાની હવાઈ કરી બંધ કાંધો.

સેવટ.

અમીર એલનડેલ (કેનેથ) પરીચહેર ધવલીન સાથે ગયો, અને પોતાની બાપીકી મોકલત અને એલનડેલ

માલકમે અમીર લીનડેલની બેટી સાથે

વડો પરધાન નેમાયો. દનખાર પોતાના

ઈ પડીઆ. જ્યાકરે અમીર એલનડેલ

મારમર ગલેનગીલ કેસલમાં

અમીર એલનડેલ (કેનેથ)

છ અને ખુરાઆ.

ના રમુજ કીરસાના ખુંખઈનાં તેમજ બહારગામના હંભારા સુજ વાંચનારાઓ તેને સાધારણ કેનેથના નાંમથીજ ઓળખે છે.

કર અને જા. કેરેદોક એલનડેલે પોતાના સગા બાઈને ઇજ્જત અને ખેતામના હોબપર લલચાઈ જાણેલ કીધો પણ તેનું પાપ (ખુન) છુંપું રહ્યું નહી. ૨૭ વરસે અંતે તે જાહેર થયું અને તેની જાદગીના અરસામાં કરેલાં કરતુકની સજા સેવડે તેને કેવી રીતે મલી તે વાંચનારે જાણ લીધું છે.

ઇનદલ્ફ અને એથ પોતાની કરાણી કુલ ચાખી મુઆલિ. માલકમને કેદ કરી તેઓએ એક નીરદોશને બેબન કરાવવાની જે કોરોશ કીધી હતી તેનો બદલો તેમને ખુદરતો રીતે મલ્યા છે તે વાંચનારે જાણ લીધું છે.

પાખી વોનટનને તેના હાઈડાનો દંખ બેબન કરતો હતો. પોતાના માલેકોના ખુન અને નીમખહરામીનો બદલો તેને વાજખી રીતે મલીઓછે, અને પોતાની પરચા તાખી જાદગીના દીવસો હાથ અને અકસોસ કરી તથા રાતોદીન જંગલમાં બટકી સે ખુરે ફેરે મુગે છે.

જુલીઆ લાકરખી જેને વાંચનાર આ વારતામાં સેવડ સુધી દાકણના નામથી પીછાંને છે તે બે વરસ વધારે જીવી મરાણ પામી અને તેની લાસને સેન્ટ હેલીનાના દેવલમાં કેનેથે માન સાથે દફનાવી છે.

* * * * *

ફુનીઆમાં એવા ઘણા કેનેથ અને ઘણા કેરેદોક વસે છે. આગલાઓ સખુરીનાં થી-નેકોના ખેરખાહ-બલાના દોરત અને ખુરાંના ફશમન હોય છે. પાછલાઓ હસ વેલા-લોખંડી જગરના-કપટના કરનાર-કરેખખાજ ફીવુરી હોય છે.

કે જેવાઓ સાથે બલાઈ કરવી એ કેનેથ જેવાઓ સાથે ખુરાઈ કીધા

સાથે નેકી કરેવી તે નેકો સાથે ખુરાઈ કીધા બરાબર છે. માણસનું

ફશમન છે. અંતકરણનો દંખ ફજવેલો બહુ મુશકીલ છે,

કાંઈખેણુ અસર કરતો નથી.

વી વસાયલી છે. નેક અને બદ-બલાં અને ખુરાં

રનાર છે તે સરવેને પ્યારો છે. તે જાદગી-

ખેતાના કરતાં વધારે ખુરી બદના

